ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ - ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

ΕΤΟΣ Ζ * 25 * ΕΑΡΙΝΗ ΙΣΗΜΕΡΙΑ - ΕΛΑΦΗΒΟΛΙΩΝ-ΜΑΡΤΙΟΣ 2004 * ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ * ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 104.32

Γῆς παῖς εἰμί καί Οὐρανοῦ ἀστερόεντος

7 €

Σ. ΝΑΓΟΥ: ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ
Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΗΛΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
Η ΘΕΑ ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ

Ο ΜΥΣΤΗΣ ΚΑΙ ΗΡΩΑΣ ΛΟΡΔΟΣ ΒΥΡΩΝ

ΚΛΕΙΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ: Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

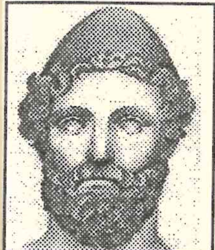
ΑΠΟΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ

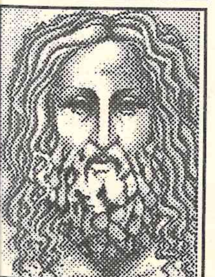
ΝΑ ΧΩΡΙΣΤΕΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Η 25η ΜΑΡΤΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΜΥΣΤΕΣ - ΤΑ ΑΝΘΕΣΤΗΡΙΑ

ΟΛΟ ΤΟ ΤΥΠΙΚΟ ΤΗΣ ΜΥΗΣΕΩΣ ΣΤΗΝ ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

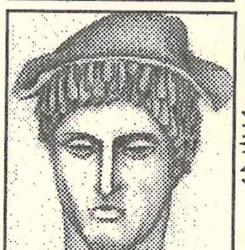
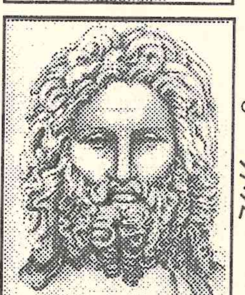

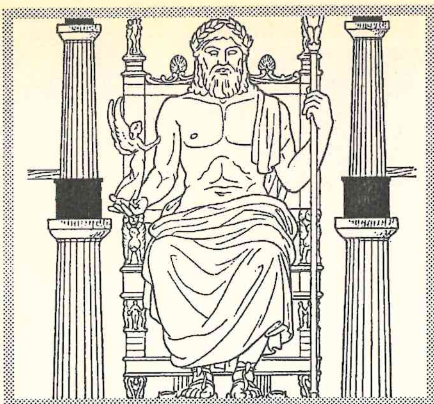
εἰς δόξαν τῶν ἱερῶν
ἀριθμῶν καί νόμων
καί τῶν ἐφόρων αὐτῶν,
ἀθανάτων
Ἑλλήνων Θεῶν

π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

7 ΑΘΗΝΑ
8 ΑΦΡΟΔΙΤΗ
9 ΑΠΟΛΛΩΝ
ΕΡΜΗΣ
ΖΕΥΣ
ΔΗΜΗΤΡΑ

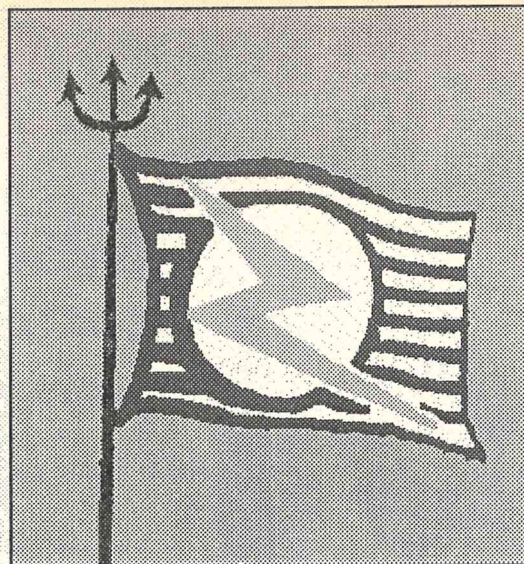
Η ΕΑΡΙΝΗ ΙΣΗΜΕΡΙΑ

Ἐαρινή Ἰσημερία ἔχουμε τήν 20η Μαρτίου. Κατά τήν ἡμερομηνία αὐτήν ὁ Ἥλιος εἰσέρχεται στόν ἀστερισμό τοῦ Κριοῦ καί ἔτσι εἰσερχόμαστε ἀστρονομικά στήν ἐποχή τῆς ἄνοιξης.

Ἡ Ἐαρινή Ἰσημερία τοῦ Ἡλίου συμβολίζει τόν θάνατο τῆς τιτανικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου (ἡ ὁποία ἔχει ὡς νόμο αὐτῆς τόν θάνατο) καί τήν ἀνάστασή του στίς πνευματικές φύσεις τοῦ πνευματικοῦ κόσμου τῶν ἀθανάτων. Ταυτόχρονα συμβολίζει τόν θάνατο τῶν παθῶν τῆς τιτανικῆς φύσεως τῶν μυημένων καί τήν ἐμφάνιση (στήν θέση τῶν παθῶν) τῶν ἀρετῶν ἐκείνων οἱ ὁποῖες ἐξασφαλίζουν τόν θρίαμβο τῶν μυστῶν ἐπί τοῦ νόμου τοῦ θανάτου.

Ἡ περίοδος ἀπό τήν Ἐαρινή Ἰσημερία μέχρι τήν Θερινή Τροπή τοῦ Ἡλίου συμβολίζει τήν ἐποχή τῆς ἀναγεννήσεως καί μεταμορφώσεως τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν στίς πνευματικές φύσεις τοῦ πνευματικοῦ κόσμου ὡς καί τῆς προετοιμασίας τους γιά τόν πλήρη ἀποχωρισμό τους ἀπό τό ἔρεβος. Στό φυτικό ἐπίπεδο εἶναι ἡ ἐποχή τῆς μεταμορφώσεως τῆς βλαστήσεως καί τῆς ἐκδηλώσεως τῶν ἀνθέων καί τῶν χρωμάτων αὐτῶν.

Ὁ ἐκδότης τοῦ περιοδικοῦ μέ εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Ἐαρινῆς Ἰσημερίας, εὔχεται πρός ὅλους τους ἀναγνῶστες ὅπως ὁ πνευματικός Ἥλιος τούς χαρίσει περισσότερο Φῶς καί ἡ μητέρα Γῆ περισσότερα ἀγαθά.

Ἰδεοθέατρον

τριμηνιαία ἔκδοσις

Ἔτος ΣΤ΄ Ἀρ. Τεύχους 25,

Ἐλαφηβολιών - Μάρτιος 2004

Γραφεῖα: Στουρνάρα 57 104.32 Ἀθῆναι,

Τηλ.: 210.52.37.543,

Τηλεομοιότυπον (φάξ): 210.52.26.694

Ἰστοσελίδα: http:// www.ideotheatron.gr

Τιμή τεύχους 7 ΕΥΡΩ

ΓΙΑ ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ, ἀποστείλατε ταχυδρομική ἐπιταγή (28 ΕΥΡΩ) στό ὄνομα ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57, 104.32 ΑΘΗΝΑ ἤ καταθέσατε 28 ΕΥΡΩ στήν Alpha Bank Ἀρ. Λογαριασμοῦ 104. 002. 786. 016. 548 στό ὄνομα: Ἀντ. Ἀναστασάκης ἤ τηλεφωνήσατε στό 210. 52. 37. 543

Συνδρομές ἐξωτερικοῦ: 56 ΕΥΡΩ.

Τά κείμενα, ὅπως καί ἡ γλώσσα κάθε δημοσιεύματος ἀπηχοῦν τίς ἀπόψεις τοῦ ἑκάστοτε γράφοντος.

Ἰδιοκτήτης - Ἐκδότης - Διευθυντής: Ἀντ. Ἀναστασάκης - Ραδάμανθυς

Καλλιτεχνική ἐπεξεργασία: Δήμ. Μουστάκη

Στοιχειοθεσία - Διορθώσεις: Εὐρυνόμη Γαβρᾶ

Ἐκτύπωσις: Γ. Χ. Ζαχαροπούλου Δ. Σιταρᾶς, Λευκάδος 9 Μοσχᾶτο

ISSN 1108-832 X

Η ΨΗΦΟΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ὅτε τό δίκαιον λύσεως ἀμοιρεῖ, ὅτε ἡ κρίσις τῶν ἀνθρώπων ἀπορεῖ καί ἀνωτέρας ἀρωγῆς καί φώτων χρήζει, οἱ δικασταί σιγῶσιν ἀσθενεῖς, μικροί, ι' ἡ εὐσπλαχνία τῶν θεῶν ἀποφασίζει.

Εἰς τούς δημότας Ἀθηνῶν εἶπ' ἡ Παλλάς:

«Τό δικαστήριόν σας ἵδρυσα. Ἑλλάς ἤ ἄλλη πόλις ἐνδοξότε-ρον ποτέ δέν θέλει ἀποκτήσει. Ἄνδρες δικασταί, φανεῖτ' ἀντά-ξιοι αὐτοῦ.

Ἀνοίκεια πάθη ἀπαρνηθεῖτε.

Ἐπιείκεια τό δίκαιον νά συνοδεύη. Αὐστηρά ἄν εἶν' ἡ κρίσις σας ἄς εἶναι καθαρά ἐπίσης -ὡς ἀδάμας ἄσπιλος, ἁγνή. Τό ἔργον σας εἰς τ' ἀγαθά καί εὐγενῆ νά εἶναι ὁδηγία καί διοίκησις σώφρων. Οὐδέποτε μωρά ἐκδίκησις».

Ἀπήντησαν ἐν συγκινήσει οἱ ἀστοί:

«Ὦ δέσποινα, ὁ νοῦς ἡμῶν ἀδυνατεῖ εὐγνωμοσύνης φόρον ν' εὕρῃ ἐπαρκῆ εἰς τήν λαμπράν εὐεργεσίαν»

Ἡ γλαυκή τούς ὀφθαλμούς θεά ἀπήντησεν.

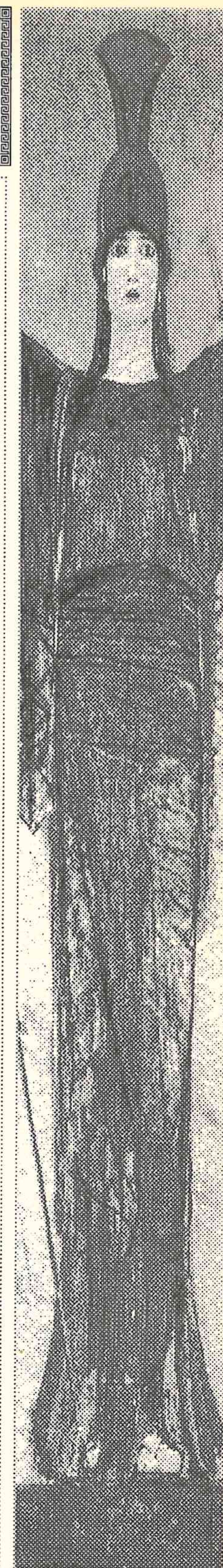
«Θνητοί, τό θεῖον ἐξ ὑμῶν μισθόν δέν ἀπαιτεῖ. Ἐνάρετοι καί ἀμερόληπτοι ἐστέ. Τοῦτο μ' ἀρκεῖ. Ἐξ' ἄλλου, ἄνδρες δικασταί, ψήφου μιᾶς ἐφύλαξα δικαίωμα»

Εἶπον οἱ δικασταί:

«Εἰς τό στερέωμα τό ἀστερόεν ζῶσα, παρ' ἡμῖν, Θεά, ἐνταῦθα πῶς ψηφίσεις;»

«Μή σᾶς ἀνιᾷ ἡ ἀπορία αὐτη. Ἐγκρατής εἰμί ἐν τῷ ψηφίζειν. Ἀλλ' ἄν εὑρεθῇ στιγμή καθ' ἥν διαιρεθῆτ' εἰς δύο σώματα, οἱ μέν ὑπέρ, οἱ δέ κατά, τά δώματα χωρίς ν' ἀφίσω τ' οὐρανοῦ, ὑμεῖς αὐτοί τήν ψῆφον μου θά χρησιμεύετε. Ἀστοί, εἰς τόν κατηγορούμενον ἐπιθυμῶ πάντοτε νά χαρίζηται. Ἐν τῷ θυμῷ τῆς Ἀθηνᾶς σας ἡ συγχώρησις οἰκεῖ μεγάλη, ἀτερμάτιστος, προγονική, ἔνστικτον ἐκ τῆς Μήτιδος, ἡ κορωνίς σοφίας ὑπερτάτης ἐν τοῖς οὐρανοῖς»

ΤΑ ΑΠΟΚΗΡΥΓΜΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ - 1894 **Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ**

ΑΝΘΕΣΤΗΡΙΑ

Ἐτήσια διονυσιακή **ἑορτή τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Φύσεως**, ἀλλά καί **ἑορτή τῶν νεκρῶν**, πρός τιμήν τοῦ Λιμναίου Διονύσου καί τοῦ Χθονίου Ψυχοπομποῦ Ἑρμοῦ. Τά ἀρχαιότερα Διονύσια κατά τόν Θουκυδίδη, πού ἑορτάζονταν ἀπ' τούς Ἀθηναίους στίς 12 τοῦ μηνός Ἀνθεστηριῶνος: *«...καί τοῦ ἐν Λίμναις Διονύσου, ᾧ τά ἀρχαιότερα Διονύσια (τῇ δωδεκάτῃ) ποιεῖται ἐν μηνί Ἀνθεστηριῶνι, ὥσπερ καί οἱ ἀπ' Ἀθηναίων Ἴωνες ἔτι καί νῦν νομίζουσιν»*. Ἐπειδή μάλιστα ἑορτάζονταν στίς 12 τοῦ Ἀνθεστηριῶνος, ἡ ἑορτή ὀνομαζόταν καί **Δωδεκάτη**.

Τό μέγα Ἐτυμολογικό ἀναφέρει γιά τήν ἑορτή: *«Ἀνθεστήρια: Τά Διονύσια. Οὕτω γάρ Ἀθηναῖοι τήν ἑορτήν λέγουσιν. Καί Ἀνθεστηριῶνα τόν μῆνα (καθ' ὅν ταῦτα ἐτελεῖτο) ἐπειδή ἡ γῆ τότε ἄρχεται τοῦ ἀνθεῖν. Ἤ παρα τό τά ἄνθη ἐπί τῇ ἑορτῇ ἐπιφέρειν...»*.

Κατά τόν Λεκατσά (Διόνυσος) τό ὄνομα τῆς ἑορτῆς παράγεται βασικά ἀπό τό *ἀνθέω* καί σχετίζεται μέ τό ἔθιμο τῆς δεύτερης ἡμέρας τῶν Χοῶν νά στεφανώνουν τά τρίχρονα παιδιά μέ λουλούδια.

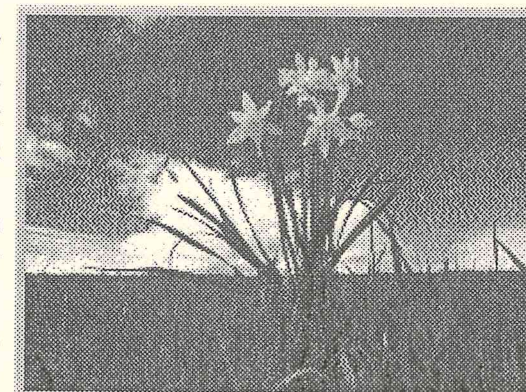
Τά Ἀνθεστήρια πού κρατοῦσαν ὄχι μία ἀλλά τρεῖς ἡμέρες (11, 12, 13 τοῦ Ἀνθεστηριῶνος), γίνονταν στίς ἀρχές τῆς Ἄνοιξης, τήν περίοδο πού ξυπνᾶ ἡ Φύση ἀπό τό χειμωνιάτικο λήθαργο καί γεμίζει τόν ἄνθρωπο χαρά. Τόν γεμίζει ὅμως θλίψη καί φόβο, γιατί μέ τήν Φύση ξυπνοῦν, καθώς καλλιεργεῖται ἡ γῆ καί ἀνοίγουν οἱ πόροι της, οἱ ψυχές τῶν νεκρῶν καί ἀνεβαίνουν στόν ἐπάνω κόσμο μαζί μέ κάποια βλαβερά πνεύματα (σκοτεινές δυνάμεις) πού συχνά ἦταν ἐπικίνδυνα. Ἦταν δηλαδή τά Ἀνθεστήρια ἑορτή χαρᾶς, ἀλλά καί ἑορτή θλίψης. Ἑορτή πού εἶχε σχέση μέ τόν θεό Διόνυσο, ἀλλά καί ἑορτή πού σχετιζόταν μέ τό ἀνέβασμα τῶν ψυχῶν στόν ἐπάνω κόσμο καί τήν παρουσία βλαβερῶν πνευμάτων (δαιμονίων).

Κέντρο τῆς ἑορτῆς ἦταν τό Λιμναῖο Ἱερό (ἱερό ἐν Λίμναις) ἡ θέση τοῦ ὁποίου δέν ἔχει καθορισθεῖ μέ ἀκρίβεια. Ἦταν κάπου ἀνάμεσα ἀπ' τό θέατρο Διονύσου καί τόν Ἰλισσό. Κατά τόν Στράβωνα (Η, 363) βρισκόταν ἀρχικά σέ ὑγρό, δηλαδή σέ λιμνῶδες ἔδαφος, ἐνῶ ἀργότερα σέ ξερό: *«...καί τό τοῦ Διονύσου ἱερόν ἐν Λίμναις ἐφ' ὑγροῦ βεβηκός ἐτύγχανε, νῦν δ' ἐπί ξηροῦ ἔχει»*.

Ἡ πρώτη ἡμέρα τῶν Ἀνθεστηρίων λεγόταν **Πιθοίγια** (ἄνοιγμα πίθων), ἡ δεύτερη **Χόες** (ἀγγεῖα κρασιοῦ), καί ἡ τρίτη **Χύτροι** (χύτρες) ἡ χύτρινοι ἀγῶνες (*«...φησί δέ Ἀπολλόδωρος Ἀνθεστήρια καλεῖσθαι κοινῶς τήν ὅλην ἑορτήν, Διονύσου ἀγομένην κατά μέρος δέ Πιθοιγίαν, Χόας, Χύτρους»*, Ἡσύχιος, λ. *Χόες καί Ἀπολλόδωρος*, 28). Ὁ Λεκατσᾶς ἀναφέρει σχετικά: *«Οἱ τρεῖς μέρες εἶναι καί τρεῖς διαφορετικές ἑορτές, Πιθοίγια, Χόες, Χύτροι, ἀρχίζοντας ἡ καθεμία ἀπ' τό ἀπόσπερο τῆς ἄλλης...»*.

Τά Πιθοίγια ἦταν, κατά κάποιο τρόπο, προκαταρκτική ἑορτή, γιατί αὐτή τήν ἡμέρα ἔκαναν σπονδές ἔξω ἀπ' τό κλειστό ἱερό τοῦ Διονύσου, ἐνῶ τήν ἑπομένη ἡμέρα πού ἄνοιγε τό ἱερό, ἔκαναν σπονδές μέσα σέ αὐτό. Ἑορτάζονταν στίς 11 τοῦ Ἀνθεστηριῶνος, μέ τό ἄνοιγμα τοῦ νέου κρασιοῦ: (*«τοῦ νέου οἴνου Ἀθήνησι μέν ἑνδεκάτῃ μηνός Ἀνθεστηριῶνος κατάρχονται, Πιθοίγια τήν ἡμέραν καλοῦντες...»*, Πλούτ., *Συμπόσ.* Πρβλ. Ζ, 1 ἤ 655Ε).

Κατά τά Πιθοίγια ἄνοιγαν πανηγυρικά τά πιθάρια μέ τό γινωμένο κρασί (τό εἶχαν ἀποθηκεύσει ἀπό τήν ἐποχή τοῦ τρύγου) καί τό δοκίμαζαν (*ἀνοίξαντες γάρ τούς πίθους πᾶσι μετεδίδου τοῦ Διονύσου δωρήματος*). Ὅλα τά μέλη τῆς οἰκογενείας ἀπό τριῶν χρόνων καί πάνω στεφανώνονταν μέ ἄνθινα στεφάνια. Τό ἄνοιγμα τῶν πιθαριῶν γινόταν ἀπό τούς δούλους, πού ἔπαιρναν μέρος στην ἑορτή. Γιά τούς δούλους ἦταν ἡ μόνη μέρα τοῦ χρόνου πού εἶχαν τό δικαίωμα νά κάνουν καί νά ποῦν ὅ,τι ἤθελαν.

Τό νεοανοιγμένο κρασί δοκιμαζόταν ἀπ' τά μέλη τῆς οἰκογενείας, ἀφοῦ πρῶτα ὁ ἀρχηγός της προσέφερε τό πρῶτο κρασί στό ἐν Λίμναις ἀρχαιότατο ἱερό τοῦ Διονύσου (δέν ἔμπαιναν στό ἱερό γιατί ἦταν κλειστό. Θά ἄνοιγε τήν δεύτερη μέρα). Γιά τό δοκίμασμα τοῦ κρασιοῦ καί τήν προσφορά τοῦ πρώτου κρασιοῦ στόν Διόνυσο, ὁ Ἀθήναιος λέγει:

«Φανόδημος δέ πρός τῷ ἱερῷ φησί τοῦ ἐν Λίμναις Διονύσου τό γλεῦκος φέροντες τούς Ἀθηναίους ἐκ τῶν πίθων τῷ θεῷ κιρνάναι, εἶτ' αὐτούς προσφέρεσθαι».

Στήν συνέχεια ἔκαναν σπονδή στό σπίτι μέ τό νέο κρασί, εὐχόμενοι νά εἶναι τό κρασί αὐτό ἀβλαβές καί σωτήριο γιά ὅλους (*«...καί πάλαι γ' ὡς ἔρικεν εὔχοντο, τοῦ οἴνου πρίν ἤ πιεῖ ἀποσπένδοντες, ἀβλαβῆ καί σωτήριον αὐτοῖς τοῦ φαρμάκου τήν χρῆσιν γενέσθαι»*. Πλούτ. ὅπως πρίν). *«Φάρμακο»* εἶναι κάθε φαγώσιμη ἤ πόσιμη ὕλη, πού εἶναι φορτισμένη μέ μαγική δύναμη. Τέτοια μαγική ὕλη θεωρεῖται καί τό κρασί, μέ τήν μεθυστική, ἤ ἀλλιῶς, ἐνθουσιαστική δύναμή του.

Μετά ἀπό αὐτά δοκίμαζαν ὅλοι (καί οἱ δοῦλοι) τό νέο κρασί, χόρευαν τραγουδοῦσαν καί εὐχαριστοῦσαν τόν Διόνυσο.

Ἦταν, δηλαδή, τά Πιθοίγια μιά πάτρια γιορτή στήν ὁποία συμμετεῖχαν οἱ πάντες («Καί ἐν τοῖς πατρίοις ἐστίν ἑορτή Πιθοίγια, καθ' ἥν οὔτε οἰκέτην οὔτε μισθωτόν εἴργειν τῆς ἀπολαύσεως τοῦ οἴ-

νου θεμιτόν, ἀλλά θύσαντες πᾶσι μεταδιδόναι τοῦ δώρου τοῦ Διονύσου...» Πλουτ., *Fragmenta*, 54).

Κατά τόν Πλούταρχο (*Συμπόσ.* VIII, 10,3) ἡ ἡμέρα τῶν Πιθοιγίων ἦταν ἀφιερωμένη στήν ἀγαθοποιό θεότητα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας καί προστάτη τῶν ἀγρῶν καί τῶν ἀμπελιῶν, τόν Ἀγαθοδαίμονα: «*...καί μήν οἴνου γε τόν νεόν οἱ προιαίτατα πίνοντες Ἀνθεστηριῶνι πίνουσι μηνί μετά χειμῶνα καί τήν ἡμέραν ἐκείνην ἡμεῖς μέν Ἀγαθοῦ δαίμονος, Ἀθηναῖοι δέ Πιθοίγια προσαγορεύουσιν*». Κατά τήν ἑορτή τῶν Πιθοιγίων, ἡ ὁποία λεγόταν καί ἑορτή τοῦ Ἀγαθοδαίμονος, οἱ ἑορταστές ὑπέθεταν πώς ὁ Ἀγαθός Δαίμων ἔβγαινε ἀπό τά πιθάρια τῶν σπιτιῶν, ἔμενε στό φῶς ὅλη τήν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς του καί τό βράδυ γυρνοῦσε στό σκότος του. Ἡ λατρεία τοῦ Ἀγαθοδαίμονα ἦταν, πιθανότατα, ἀρχαιότερη τῆς λατρείας τῶν Ὀλυμπίων θεῶν. Μετά τήν ἐπικράτηση τῆς λατρείας τοῦ Ὀλυμπιακοῦ Πανθέου, ὁ Ἀγαθοδαίμονας ἐξακολουθοῦσε νά λατρεύεται, εἴτε σάν προστάτης τῶν ἀγροκτημάτων καί κυρίως τῆς ἀμπέλου, εἴτε σάν προστάτης τῆς οἰκογενειακῆς στέγης. Μέ τόν χρόνο πιστεύτηκε ὅτι κάθε ἄνθρωπος ἐρχόμενος στόν κόσμο συνοδευόταν ἀπό ἕναν Ἀγαθοδαίμονα, πού ἦταν ἕνα εἶδος φύλακα ἀγγέλου (βλέπε καί *Γενέθλιος ἑορτή, Συμπόσια καί κεφάλαιο ἀνωνύμων: τελετές καί γιορτές ἐπίτοκων γυναικῶν)*.

Ἡ ἐπίσημη ἑορτή, ἡ ὁποία λεγόταν Χόες ἄρχιζε τήν δεύτερη ἡμέρα: (*«Χόες ἑορτή τις ἦν παρ' Ἀθηναίοις ἀγομένη Ἀνθεστηριῶνος δωδεκάτη...»*, Ἡσύχιος, λ. Χόες).

Ἡ ἑορτή πῆρε τήν ὀνομασία **Χόες** ἀπό τά ἀγγεῖα χόες, χωρητικότητας τριῶν λίτρων (μία συμποσιακή μερίδα), πού χρησιμοποιοῦσαν κατά τόν ἀγῶνα τῆς γρήγορης οἰνοποσίας (*«ἐν γάρ ταῖς Χοαῖς ἀγών ἦν περί τοῦ ἐκπιεῖν πρῶτόν τινα χοά...»*, Σουΐδας, λ. *Χόες*).

Τήν ἡμέρα τῶν Χοῶν γίνονταν δύο τελετές. Ἡ τελετή τῆς **ἱερογαμίας** καί ἡ τελετή τῶν **Χοῶν**. Στήν πρώτη τελετή, τῆς ἱερογαμίας, γινόταν ἡ πομπική εἴσοδος τοῦ Διονύσου στήν πόλη καί ὁ «ἱερός γάμος» τοῦ θεοῦ μέ τήν γυναίκα τοῦ ἄρχοντα-βασιλιᾶ, τήν βασίλισσα ἤ βασίλιννα. Ὁ γάμος αὐτός ἦταν πράξη συμβολική γιά τήν εὐόδωση τῆς βλαστήσεως καί τῆς καρποφορίας. Τόν ρόλο τοῦ Διονύσου ἔπαιζε ὁ ἄρχοντας-βασιλιᾶς, ὁ ὁποῖος ἔμπαινε στήν πόλη πάνω σέ τροχοφόρο ἅρμα, πού εἶχε σχῆμα πλοίου. Ἡ πλώρη τοῦ πλοίου αὐτοῦ κατέληγε σέ σχῆμα κεφαλιοῦ χοίρου, ἐνῶ ἡ πρύμνη του ἔμοιαζε μέ λαιμό κύκνου. Τό ἴδιο πλοῖο χρησιμοποιοῦσαν καί στά Παναθήναια, γιά τήν μεταφορά τοῦ πέπλου τῆς Ἀθηνᾶς.

Ὁ Διόνυσος (βασιλιᾶς), συνοδευόμενος ἀπό μερικούς μεταμφιεσμένους ἀκόλουθους, πήγαινε στό «ἐν Λίμναις» ἱερό τοῦ θεοῦ Διονύσου, τό ὁποῖο ἄνοιγε μιά φορά τόν χρόνο, τέτοια μέρα: *«ἅπαξ γάρ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ἀνοίγεται, τῇ δωδεκάτῃ τοῦ Ἀνθεστηριῶνος»*, Δημοσθ. *Κατά Νεαίρας*, 76. (Σύμφωνα μέ τόν ἱερό ὑπολογισμό, *ἡμέρα* θεωρεῖτο τό διάστημα ἀπό τήν μία δύση τοῦ ἥλιου ὡς τήν ἄλλη). Ἐκεῖ θά συναντοῦσε τήν γυναίκα του, ἡ ὁποία εἶχε πάει ἀπό τήν προηγούμενη ἡμέρα, ἀνεβασμένη σέ στολισμένο ἅρμα, μέ μία ἑορταστική καί παράξενη πομπή, στήν ὁποία νύμφες καί μαινάδες, ἀκολουθούμενες ἀπό σατύρους, χόρευαν στούς ἤχους αὐλῶν καί τυμπάνων καί τραγουδοῦσαν τόν ἱερό ὕμνο τῶν Βακχίδων. Ἀκολουθοῦσαν γενειοφόροι σειληνοί καβάλα σέ γαϊδούρια, ἐνῶ ἀκούγονταν τά μελωδικά κουδούνια πού οἱ μεταμφιεσμένοι μέ δέρματα ζώων χορευτές εἶχαν κρεμασμένα στά ἄνθινα στεφάνια τῶν κεφαλιῶν τους. Τήν βασίλισσα συνόδευαν οἱ «Γεραρές», δεκατέσσερις Ἀθηναῖες δέσποινες, οἱ ὁποῖες, κατά τόν Ἡσύχιο, *«ἱέρειαι κοινῶς, ἰδίως δέ αἱ τῷ Διονύσῳ τῷ ἐν Λίμναις τά ἱερά ἐπιτελοῦσαι, τῷ ἀριθμῷ ιδ'»* καί κατά τόν Πολυδεύκη (Η΄ 10): *«αὗται ἄρρητα ἱερά Διονύσῳ ἔθυον μετ' ἄλλης θεωρίας... τετταρασκαίδεκα»*.

Οἱ Γεραρές (λείψανο ἀρχαίου μαιναδικοῦ θιάσου) εἶχαν ἐπιλεγεῖ ἀπό τόν ἴδιο τόν ἄρχοντα-βασιλιᾶ (*«...καθίστη δέ αὐτός ὁ βασιλεύς...»*, Πολυδεύκης, ὅπως πρίν), γιά νά ἐπιτελοῦν τά *ἄρρητα ἱερά* στούς ἰσάριθμους βωμούς τοῦ Λιμναίου Διονύσου, οἱ ὁποῖοι (βωμοί) συμβόλιζαν τά δεκατέσσερα κομμάτια στά ὁποῖα εἶχαν κόψει τόν Διόνυσο Ζαγρέα οἱ Τιτᾶνες. Ὁ Ζαγρεύς Διόνυσος ἦταν γιός τοῦ Διός καί τῆς Περσεφόνης. Τήν καρδιά τοῦ κατατεμαχισμένου ἀπό τούς Τιτᾶνες Ζαγρέα, τήν ἔκλεψε ἡ Ἀθηνᾶ καί τήν ἔδωσε στό Δία. Αὐτός τήν ἔκαμε σκόνη καί τήν ἔδωσε στήν Σεμέλη καί τήν κατάπιε. Ἔτσι γεννήθηκε ὁ δεύτερος Διόνυσος. Ἄλλος μῦθος θέλει τήν γέννηση τοῦ δευτέρου Διονύσου ἀπό τόν Δία, ὁ ὁποῖος κατάπιε τήν καρδιά πού τοῦ ἔδωσε ἡ Ἀθηνᾶ (γιά Γεραρές βλ. καί *Θεοίνια)*.

Γιά νά βεβαιωθεῖ ἡ βασίλισσα γιά τήν

ἀγνότητα καί τό ἦθος τῶν Γεραρῶν, τίς ἔβαζε, πρίν ἀπό τίς ἱερουργίες, καί ὁρκίζονταν πάνω σέ κάνιστρα γεμᾶτα μέ ἱερά ἀντικείμενα καί παρουσίᾳ τοῦ ἱεροκήρυκα (*«ἁγιστεύω καί εἰμί καθαρά καί ἁγνή ἀπό τε τῶν ἄλλων τῶν οὐ καθαρευόντων καί ἀπ' ἀνδρός συνουσίας, κατά τά θεοίνια καί Ἰοβάκχεια* (βλ. λέξεις) *γεραίρω τῷ Διονύσῳ κατά τά πάτρια καί ἐν τοῖς καθήκουσι χρόνοις»*, Δημοσθ. *Κατά Νεαίρας*, 78), δηλαδή: Ζῶ ἁγνά καί εἶμαι καθαρή καί ἀμόλυντη ἀπό ὅσα οἱ βέβηλοι δέν τηροῦν, καί ἀπό συνουσία ἀνδρός, καί τά θεοίνια καί ἰοβάκχεια τελῶ πρός τιμή τοῦ Διονύσου, σύμφωνα μέ τά πατροπαράδοτα καί κατά τόν ὁρισμένο χρόνο.

Ἀπό τό Λιμναῖο ἱερό ὅλη ἡ γαμήλια πομπή πήγαινε στό Βουκολεῖο (ἦταν κοντά στό ἱερό), ὅπου γινόταν, ἄγνωστο πῶς, ὁ ἱερός γάμος (*«...ἀλλ' ὁ μέν βασιλεύς εἶχε τό νῦν καλούμενον Βουκολεῖον πλησίον τοῦ Πρυτανείου, σημεῖον δέ ἔτι καί νῦν γάρ τῆς τοῦ βασιλέως γυναικός ἡ σύμμειξις ἐνταῦθα γίνεται τῷ Διονύσῳ καί ὁ γάμος...»*, Ἀριστοτ. *Ἀθην. Πολιτ.* ΙΙΙ, 5).

Μετά τήν τελετή τῆς ἱερογαμίας ἡ σύζυγος τοῦ βασιλιᾶ ἔμενε ὅλη τήν νύκτα στό ἱερό, ἐνῶ ὅλη ἡ συνοδεία, μέ ἀναμμένες λαμπάδες, πήγαινε στό θέατρο, ὅπου θά ἄρχιζε ἡ δεύτερη ἑορτή τῆς ἡμέρας, οἱ **Χόες**, μέ συμπόσια καί ἀγῶνες οἰνοποσίας. Καθένας ἔφερνε τό φαγητό του καί τό κρασί του ἀπό τό σπίτι του (*«ἐπί δεῖπνον ταχύ/βάδιζε τήν κίστιν καί τήν χοά./Ὁ τοῦ Διονύσου γάρ ὁ ἱερεύς μεταπέμπεται»*, Ἀριστοφ. *Ἀχαρνής*, 1085-1087), δηλαδή: Γιά δεῖπνο τρέξε γρήγορα, ἀφοῦ πάρεις τό καλάθι μέ τά φαγητά καί τό ποτήρι. Γιατί σέ προσκαλεῖ ὁ ἱερέας τοῦ Διονύσου.

Ἔτρωγαν κάτι μακρουλά ψωμάκια, ἀλειμμένα μέ μία καυτερή σάλτσα, πού προκαλοῦσε δίψα. Ὕστερα ἄρχιζε ἡ οἰνοποσία. Ὅσοι ἔπαιρναν μέρος στούς ἀγῶνες οἰνοποσίας (ἐπικεφαλής ὁ βασιλιᾶς), γέμιζαν μέ κρασί πήλινα δοχεῖα, τίς χόες, διαγωνίζονταν ποιός θά τό πιεῖ γρηγορότερα καί πατοῦσαν σύμφωνα μέ ἀρχαῖο σχόλιο, πάνω σέ ἀσκί φουσκωμένο καί ἀλειμμένο μέ λάδι γιά νά γλιστράει. Ὁ ἀγώνας ἄρχιζε μέ ἕνα σάλπισμα. Ὁ νικητής ἔπαιρνε γιά βραβεῖο ἕνα στεφάνι ἀπό φύλλα (μᾶλλον ἀμπελιοῦ) καί ἕνα ἀσκί κρασί (*«ἐν γάρ ταῖς Χοαῖς ἀγών ἦν τοῦ ἐκπιεῖν πρῶτόν τινα χοά, καί ὁ νικῶς ἐστέφετο φυλλίνῳ στεφάνῳ καί ἀσκόν οἴνου ἐλάμβανε, πρός σάλπιγγος δέ ἔπινον...»*, Σουίδας, λ. *Ἀσκός Κτησιφῶντος)*.

Κατά τόν Ἀριστοφάνη (*Ἀχαρνής*, 1000 κ. ἑξῆς), κατά τό σάλπισμα τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀγῶνος ὁ δημόσιος κήρυκας ἀπήγγελλε τά ἑξῆς: *«ἀκοῦστε λεώ· κατά τά πάτρια τούς χόας πίνειν ὑπό τῆς σάλπιγγος· ὅς δ' ἄν ἐκπίῃ πρώτιστος, ἀσκόν Κτησιφῶντος λήψεται»*, δηλαδή: ἀκοῦστε ἄνθρωποι. Σύμφωνα μέ τά πατροπαράδοτα πρέπει νά ἑορτάσουμε τούς χοάς πίνοντας μέ τόν ἦχο τῆς σάλπιγγος· καί ὅποιος τό ἀδειάσει πρῶτος θά λάβει ὡς ἔπαθλο τόν ἀσκό τοῦ Κτησιφῶντος.

Οἱ διαγωνιζόμενοι, κατά τήν ὥρα τῆς οἰνοποσίας-ταχυποσίας, ἦταν ἀμίλητοι. «*Ἡ σιωπή*», ἀναφέρει ὁ Λεκατσᾶς (*Διόνυσος* παρ. 40), *«εἶναι, κατά κανόνα, ἱερουργική προφύλαξη, καί ἡ ταχυποσία σημαίνει τήν ταχύτατη (γιά προφύλαξη πάλι) ἀφομοίωση μιᾶς ὁρισμένης ποσότητας φαρμάκου»*.

Μόλις τελείωνε ὁ ἀγώνας οἰνοποσίας στεφάνωναν τίς χόες μέ στεφάνια, τά ὁποῖα κατόπιν τά πήγαιναν καί τά ἔδιναν στήν ἱέρεια τοῦ Λιμναίου Διονύσου (*«...περί δέ τήν χόα τόν ἑαυτοῦ ἕκαστον* (δηλ. στέφανον) *περιτιθεῖναι καί τῇ ἱερείᾳ ἀποφέρειν τούς στεφάνους πρός τό ἐν Λίμναις τέμενος...»* Ἀθήναιος, Χ. 437C), ἐνῶ μέ τό κρασί πού περίσσευε ἔκαναν σπονδές μέσα στό ἱερό τοῦ Λιμναίου.

Τήν ἡμέρα τῶν Χοῶν ὑπῆρχε καί ἑορτή γιά τά παιδιά, κατά τήν ὁποία τά τρίχρονα παιδιά στεφανώνονταν μέ λουλούδια (*«καί ὅτε Ἀθήνησιν οἱ παῖδες ἐν μηνί ἀνθεστηριῶνι στεφανοῦνται τῶν ἀνθέων τρίτῳ ἀπό γενεᾶς ἔτει»*, Φιλόστρατος, *Ἡρωικός* XII, 2). Τό στεφάνωμα εἶναι ἐπαφή μέ τήν βλάστηση, πού ἐνσωματώνει τήν δύναμη τῆς ἀνανεούμενης ζωῆς (Λεκατσᾶς, *Διόνυσος* παρ. 47).

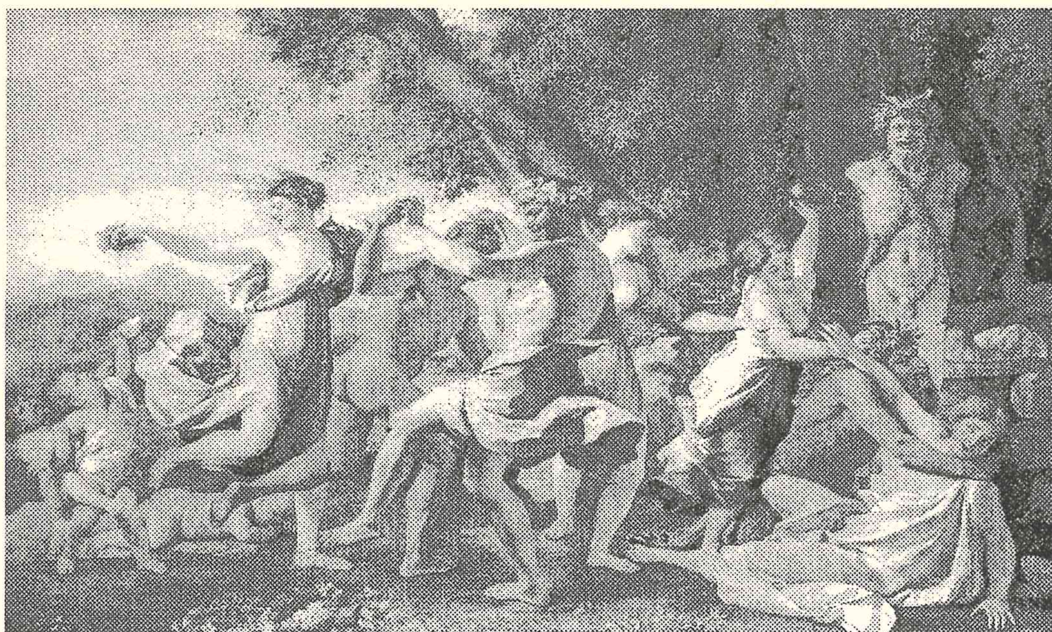
Τήν ἴδια ἡμέρα εἶχαν συνήθεια νά στέλνουν δῶρα καί τούς μισθούς στούς δασκάλους (*«... τῇ δέ ἑορτῇ τῶν χοῶν ἔθος ἐστίν Ἀθήνησι πέμπεσθαι δῶρά τε καί τούς μισθούς τοῖς σοφισταῖς...»*, Ἀθήναιος, Ι΄, 49 ἤ 437d). Τά δῶρα μαρτυροῦν τόν πρωτοχρονιάτικο χαρακτῆρα τῆς ἑορτῆς.

Ὁ Ἡσύχιος (λ. δωδεκάτη) ὀνομάζει τήν ἑορτή δωδεκάτη: *«ἑορτή ἀθήνησιν ἥν χόας ἔλεγον»*.

Κατά τούς Ἀθηναίους, ὁ ἀγώνας οἰνοποσίας εἶχε τήν ἀρχή του στόν μυθικό ἥρωα Ὀρέστη. Αὐτός, μετά τόν θάνατο τῆς μητέρας του, ἔφτασε μεταμφιεσμένος στήν Ἀθήνα τήν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τῶν Ληναίων (*«ἦν δέ ἑορτή Διονύσου Ληναίου...»*, Σουίδας, λ. Χόες), γιά νά κριθεῖ ἀπό τίς Ἐρινύες στόν Ἄρειο Πάγο.

Θέλησε νά καθίσει σέ κοινή εὐωχία τῶν Ἀθηναίων, ἀλλά δέν ἔγινε δεκτός, λόγῳ τοῦ φόνου τῆς μητέρας του. Ἔτσι κάθισε μόνος του σέ χωριστό τραπέζι καί μέ δικό του κρατῆρα κρασιοῦ. Ὁ βασιλιᾶς Δημοφῶντας, γιά νά ἀποφύγουν οἱ Ἀθηναῖοι τό μίασμα, τούς εἶπε καί πῆραν ἀπό ἕνα ἀγγεῖο γεμᾶτο κρασί, μέ βραβεῖο σέ ὅποιον τό πιεῖ πρῶτος ἕναν πλακοῦντα (πλακωτό ψωμί, πίτα). Στήν συνέχεια πῆγαν καί κατέθεσαν τά ἀγγεῖα μαζί μέ τά στεφάνια τους (αὐτά πού φοροῦσαν λόγῳ τῆς ἑορτῆς) στήν ἱέρεια τοῦ Λιμναίου Διονύσου: *«Δημοφῶντα τόν βασιλέα βουλόμενον ὑποδέξασθαι παραγενόμενον τόν Ὀρέστην Ἀθήναζε, πρός δέ τά ἱερά οὐ θέλων αὐτόν προσιέναι οὐδ' ὁμόσπονδον γενέσθαι μήπω δικασθέντα, ἐκέλευσε συγκλεισθῆναί τε. τά ἱερά καί χόα οἴνου ἑκάστῳ παρατεθῆναι, τῷ πρώτῳ ἐκπιόντι εἰπών ἆθλον δοθήσεσθαι πλακοῦντα, παρήγειλέ τε καί τοῦ πότου παυσαμένους τούς μέν στεφάνους οἷς ἐστεφάνωντο, πρός τά ἱερά μή τιθέναι, διά τό ὁμορόφους γενέσθαι τῷ Ὀρέστῃ, περί δέ τόν χόα τόν ἑαυτοῦ ἕκαστον περιθεῖναι καί τῇ ἱερείᾳ ἀποφέρειν τούς στεφάνους πρός τό ἐν Λίμναις τέμενος, ἔπειτα θύειν ἐν τῷ ἱερῷ τά ἐπίλοιπα, καί ἔκτοτε τήν ἑορτήν κληθῆναι χόας...»*, Ἀθήναιος, Ι΄, 49 ἤ 437b-c-d).

Οἱ Χόες ἑορτάζοντο καί στή Σικελία καί ὁ νικητής οἰνοποσίας ἔπαιρνε ἆθλο χρυσό στεφάνι (*«Τίμαιος φησιν, ὡς Διονύσιος ὁ Τύραννος τῇ τῶν Χοῶν ἑορτῇ τῷ πρώτῳ ἐκπιόντι χοά ἆθλον ἔθηκε στέφανον χρυσοῦν· καί ὅτι πρῶτος ἐξέπιε Ξενοκράτης ὁ φιλόσοφος, καί λαβών τόν χρυσοῦν στέφανον, καί*

ἀναλύων τῷ Ἑρμῇ τῷ ἱδρυμένῳ ἐπί τῆς αὐλῆς ἔθηκε...» Τίμαιος Fragmenta, 128).

Μετά τίς Χόες συνηθίζονταν στούς δρόμους οἱ κοροϊδίες καί οἱ αἰσχρολογίες ἀπό ἀνεβασμένους σέ ἁμάξια ἀνθρώπους, τούς κωμαστές. Σ' αὐτά τά σκώμματα ἔχει τήν ἀρχή της ἡ σημερινή φράση: «θά ἀκούσεις τά ἐξ ἁμάξης».

Ὁ Φώτιος στό ἔργο του «Λέξεων συναγωγή» (τά ἐκ τῶν ἁμαξῶν) ἀναφέρει γιά τά σκώμματα: «ἐπί τῶν ἀπαρακαλύπτως σκωπτώντων· Ἀθήνησι γάρ ἐν τῇ τῶν Χοῶν ἑορτῇ οἱ κωμάζοντες ἐπί τῶν ἁμαξῶν τούς ἀπαντῶντας ἔσκωπτόν τε καί ἐλοιδόρουν. τό δ' αὐτό καί τοῖς Ληναίοις ὕστερον ἐποίουν» (βλ. καί Λήναια).

Τελείως διαφορετικό χαρακτῆρα εἶχε ἡ τελευταία ἡμέρα τῶν Ἀνθεστηρίων, ἡ ἑορτή τῶν Χύτρων. Οἱ χύτροι εἶναι φυσικά κοιλώματα, χάσματα τοῦ ἐδάφους καί ἦταν προφανῶς τά μέρη τά κατάλληλα γιά τήν λατρεία τῆς Γῆς καί τῶν ψυχῶν τῶν νεκρῶν. Ἀργότερα ἡ λέξη συνδέθηκε πρός τήν λέξη χύτρα (σκεῦος), ὅπου ἀναμιγνύονταν τά ὑλικά τοῦ καθαρμοῦ. Κατά τόν Σουίδα (λ. χύτροι), ἑορτάζονταν τήν ἴδια ἡμέρα μέ τίς Χόες: «Χύτροι· ἑορτή ἀθήνησιν ἐν μιᾷ δέ ἡμέρᾳ ἤγοντο οἱ τε Χύτροι καί οἱ Χόες». Στήν ἑορτή τῶν Χύτρων μαζευόταν πλῆθος ἀνθρώπων γιά νά πανηγυρίσουν καί νά προσκυνήσουν στό τέμενος τούς θεούς: («...τοῖς ἱεροῖσι Χύτροισι χωρεῖ κατ' ἐμόν τέμενος λαῶν ὄχλος», Ἀριστοφ., Βάτραχοι, 220), δηλαδή: ὅταν τό πλῆθος τῶν λαῶν, σέ τέμενός μου ἔρχεται στῶν Χύτρων τήν γιορτή.

Ἡ ἑορτή τῶν Χύτρων ἦταν ἀφιερωμένη στούς νεκρούς. Μέσα σέ πήλινες χύτρες (Χύτροι) ἑτοίμαζαν ἕνα χυλό ἀπό χόρτο καί διάφορους σπόρους (σιτάρι, λαθύρια κ.ἄ.= πανσπερμία, σημερινά κόλλυβα) γιά τίς ψυχές, πού, ὅπως πίστευαν, ξαναγύριζαν αὐτήν τήν ἡμέρα

κοντά τους. Ἔκαναν θυσία στόν Διόνυσο καί στόν Χθόνιο καί ψυχοπομπό Ἑρμῆ, στόν ὁποῖο πρόσφεραν τήν πανσπερμία καί καλοῦσαν τίς ψυχές τῶν νεκρῶν τους στό φαγητό καί στήν συντροφιά τους. Ἡ ἡμέρα αὐτή τῶν Ἀνθεστηρίων ἀναφέρεται καί ὡς «Ἑρμοῦ ἡμέρα».

Ὁ Λουκιανός (Χάρων, 22 ἤ 519) σχετικά μέ τήν ἄνοδο τῶν ψυχῶν λέει: «...πεπιστεύκασι γοῦν τάς ψυχάς ἀναπεμπομένας κάτωθεν δειπνεῖν μέν ὡς οἷόν τε περιπετομένας τήν κνίσαν καί τόν καπνόν, πίνει δέ ἀπό τοῦ βόθρου τό μελίκρατον», δηλαδή: πιστεύουν πώς οἱ ψυχές ἀνεβαίνουν ἀπό τόν κάτω κόσμο καί πετοῦν ὁλόγυρα ἀπό τίς φωτιές γιά νά δειπνοῦν ἀπό τήν τσίκνα καί τόν καπνό καί πίνουν ἀπό τόν λάκκο τό μελόγαλα.

Ὁ μῦθος πού ἐξηγεῖ τήν πανσπερμία ἀνάγεται στόν Κατακλυσμό τοῦ Δευκαλίωνος, κατά τόν ὁποῖο αὐτοί πού σώθηκαν μαγείρεψαν «χύτραν πανσπερμίας» (βλ. Ὑδροφόρια). «...ἔθυον Διονύσῳ καί Ἑρμῇ. Θεόπομπός φησι τούς διασωθέντας ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕψειν χύτρα πανσπερμίας, ὅθεν οὕτω κληθῆναι τήν ἑορτήν, καί θύειν τοῖς Χούσιν Ἑρμῇ Χθονίῳ· τῆς δέ χύτρας οὐδένα γεύσασθαι, τοῦτο δέ ποιῆσαι τούς περισωθέντας, ἱλασκομένους τόν Ἑρμῆν καί περί τῶν ἀποθανόντων», Σουίδας, λ. Χύτροι. Ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο ἡ ἑορτή τῶν Χύτρων συνδέθηκε μέ τόν Διόνυσο ὀφείλεται στούς παλιούς καί ἰσχυρούς δεσμούς τοῦ Διονύσου μέ τόν κάτω κόσμο, γιά τούς ὁποίους (δεσμούς) ὁ Ἡράκλειτος τόν ταύτιζε μέ τόν Ἅδη.

Πίστευαν πώς ἀνάμεσα στίς ψυχές ὑπῆρχε καί παρουσία πονηρῶν πνευμάτων, οἱ **Κῆρες** (δαιμόνια) πού ἀνέβαιναν στήν γῆ μέ τό ἄνοιγμα τοῦ Ἅδη, καί ἐνοχλοῦσαν τούς ἀνθρώπους καί μόλυναν τίς τροφές. Ἔτσι ἡ ἡμέρα ἦταν μιαρά καί ἀποφράς, γεμάτη κινδύνους «"μιαραί ἡμέραι" τοῦ Ἀνθεστηριῶνος μηνός, ἐν αἷς τάς ψυχάς τῶν κατοιχομένων (νεκρῶν) ἀνιέναι ἐδόκουν» Ἡσύχιος-Φώτιος). Γιά τόν λόγο αὐτό οἱ Ἀθηναῖοι ἔβαζαν γύρω ἀπό τά ἱερά τους ἕνα κόκκινο νῆμα, τό ὁποῖο δημιουργοῦσε μαγικό κύκλο καί δέν ἄφηνε τά πνεύματα νά περάσουν. Γιά νά μή μποῦν στά σπίτια τους ἄλειφαν τίς πόρτες μέ πίσσα καί μασοῦσαν, ἀπό τό πρωί, ράμφους (ἀγκαθωτό φυτό = βουρβουλιά). Τό μάσημα τοῦ θάμνου αὐτοῦ ἐμπόδιζε τά πνεύματα νά μποῦν στά σπίτια, στούς ναούς, ἀλλά καί στά σώματά τους («ἐν τοῖς Χουσίν Ἀνθεστηριῶνος μηνός, ἐν ᾧ δοκοῦσιν αἱ ψυχαί τήν τελευτησάντων ἀνιέναι, ράμνῳ ἕωθεν ἐμασῶντο καί πίττῃ τάς θύρας ἔχριον», Φώτιος λ. μιαρά ἡμέρα).

Τίς ψυχές, κυρίως τά βλαβερά πνεύματα, τίς ἔδιωχναν τήν ἑπομένη ἡμέρα λέγοντας: «θύραζε, κάρες, οὐκ' ἔτ' Ἀνθεστήρια» (Σουΐδας, λ. θύραζε), δηλαδή: φύγετε, βλαβερές ψυχές, δέν εἶναι πιά Ἀνθεστήρια. Ἡ γραφή τῆς λέξεως κάρες ἀντί κῆρες καί ἡ ἑρμηνεία ὅτι ἡ φράση ἀπευθυνόταν στούς δούλους, πού ἑόρταζαν καί αὐτοί, πρέπει νά εἶναι λανθασμένη.

Στίς ἀποφράδες ἡμέρες ἀργοῦσε ἡ Βουλή (γιά ἀργία Βουλῆς βλέπε Ἀπατούρια).

Στήν ἑορτή τῶν Χύτρων ἀναφέρονται καί δραματικοί ἀγῶνες: «...οἷον ἐκεῖνοι τέτρασι δράμασιν ἠγωνίζοντο Διονυσίοις, Παναθηναίοις, Χύτροις...», Διογένης Λαέρτιος, Γ΄ 56 Οἱ ἀγῶνες

αὐτοί τῶν Χύτρων ἀναφέρονται ἀπό τόν Φιλόχορο (Θεόπομπος, Fragmenta 342) ὡς *χύτρινοι ἀγῶνες: «..."Ηγοντο δέ ἀγῶνες αὐτόθι οἱ χύτρινοι καλούμενοι, καθά φησι Φιλόχορος ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν 'Ατθίδων».*

'Ανθεστήρια ἑόρταζαν ἀκόμη στήν Βοιωτία, στήν Κόρινθο, στήν 'Απολλωνία τῆς Χαλκιδικῆς, στήν Θήρα, στήν Μαγνησία, σέ πολλές πόλεις τῆς Μικρασίας (Σμύρνη, Ἔφεσο, Μίλητο, Πριήνη) κ.ἀ.

Στά 'Ανθεστήρια τῆς Κορίνθου, πού στήν ἐποχή τοῦ 'Ιουλίου Καίσαρα ἑορτάζοντο τό σημερινό μῆνα Μάϊο, δίνονταν γιά βραβεῖα στούς νικητές τῶν ἀγώνων χρυσά καί ἀργυρά ἄνθη (Μιλτιάδου Ράγου, *Ἱστ. τῆς ἀρχ. Κορίνθου*).

Στήν Μαγνησία καθιέρωσε τήν ἑορτή τῶν Χοῶν ὁ Δημοσθένης μέ θυσία στόν χοοπότη Διόνυσο (*«...καί Διονύσῳ χοοπότῃ θυσιάσαντα καί τήν χοῶν ἑορτήν αὐτόθι καταδεῖξαι»*, 'Αθήν. ΙΒ΄, 45). Ὁ Ἡσύχιος ἀναφέρει ἑορτή **«Θερτήρια»**, τήν ὁποία ταυτίζει μᾶλλον μέ τά 'Ανθεστήρια: *«Θερτήρια· ἑορτή τις (ἀνθεστήρια;)».*

Λ. Βρεττοῦ

ΕΡΑΤΟΥΣ

ΧΑΙΡΕ ΗΛΙΕ, ΧΑΙΡΕ ΒΑΚΧΕ!

Θόρυβος γίνεται πολύς,
σείεται γύρω μου ἡ γῆς, ἀπό τραγούδι καί
χορό, ἀνάμεσά τους, μπλέκω κι ἐγώ.

Λαός, σάν θάλασσα ὀργισμένη,
κραυγή ἐλεύθερη, ψηλά σταλμένη,
ὠδές μέσα ἀπό ἁρμονική χορωδία,
λύτρωση μέσα ἀπό ἐρωτική μανία.

Κάλεσμα στόν Βάκχο τόν χορευτή,
τῶν βηματισμῶν τόν ἄριστο ὁδηγητή,
«Χαῖρε Ἥλιε, Χαῖρε Βάκχε,
Χαῖρε Ἐραστή τῶν Ψυχῶν, Χαῖρε Ἴακχε»

«Ἔλα Διόνυσε, Ἔλα Ἐλευθερέα,
ἐτούτη τή στιγμή τήν κορυφαία,
Ἔλα Βακχευτά, ἄνοιξε τίς πύλες τῆς ψυχῆς,
ἐσύ νά ἐλευθερώσεις τήν ἀλήθεια μπορεῖς»

Ξάφνου πέπλος σιγῆς ἁπλώνεται παντοῦ,
τό τραγούδι κι ὁ χορός σταματοῦν,
τό κάλεσμά σου, ἔγινε ψίθυρος στά χείλη,
μόνη τώρα στέκω μπρός στήν ψηλή πύλη.

Μιά πύλη πού χάνεται στόν οὐρανό,
τόσο ψηλά πού δέν μπορῶ νά δῶ,
ὑπομονετικά μέσ' τή σιωπή περιμένω,
στέκω τώρα μόνη ἐκεῖ, τό γιατί χωρίς νά ξέρω.

«Χαῖρε Ἥλιε, Χαῖρε Βάκχε» σιγοψιθυρίζω,
τό βλέμμα πάλι χαμηλά γυρίζω,
καί δίχως κάποιο θόρυβο ἤ βουή,
ἡ πύλη τώρα ἐμπρός μου εἶναι ἀνοικτή.

Φῶς πού τά μάτια τυφλώνει,
καί ἡ μορφή σου τό αἷμα παγώνει.
«Διόνυσε, Ἥλιε μου, Φῶς μου
τήν ἐλευθερία τῆς ψυχῆς μου δῶσ' μου».

Ἔρωτας μ' ἔχει πλημμυρίσει,
τό δέος τήν καρδιά μου θά ραγίσει,
πανύψηλος, στέκεις ἐμπρός μου.
Πόσο γαλήνια ὄψη ἔχει ὁ Θεός μου!

Στεφάνι ἀπό κισσό στά χέρια κρατεῖς,
γιά ἕνα παιδί τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς,
ἐπάνω στά μαλλιά μου τό ἀφήνεις,
καί στήν ψυχή μου φτερά δίνεις.

Ἄν εἶσαι ὄνειρο,
θά κοιμηθῶ, γιά νά σ' ὀνειρευτῶ!
Ἄν εἶσαι τραγούδι,
συνέχεια θά σέ σιγοτραγουδῶ.
Ἄν εἶσαι λουλούδι,
ἀπ' τ' ἄρωμά σου θά βακχευτῶ!
Ἄν εἶσαι οὐράνιο τόξο,
κισσός θά γίνω στά χρώματά σου θά
μπλεκτῶ! Ἄν εἶσαι ὁ Θεός μου,
τῆς ψυχῆς μου εἶσαι ἱερό φυλακτό!

ΚΛΕΙΣ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ: Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Πρίν ἐπιχειρήσει κάποιος νά γνωρίσει τά μυστικά τῆς φύσεως, πρέπει νά θωρακισθεῖ διά ἐλευθερίας στήν ἔρευνα καί τήν δράση του καί μόνο διά τοῦ ὅπλου τούτου δύναται νά ὑπερνικήσει τά ἐπιπροσθοῦντα ἐμπόδια. Ἄνευ τῆς ἐλευθερίας καί ἀπηλλαγμένης προκαταλήψεων ἀναζητήσεως τῶν ἀληθειῶν, εἶναι ἀδύνατον νά προχωρήσει ὁ ἐρευνητής.

Καί πράγματι μόνο ἡ ἐλευθερία εἶναι ἱκανή νά μᾶς προσδώσει τήν δύναμη τῶν ὄντων, τῶν ὁποίων ὁ πρωτεύων νόμος εἶναι ἡ γνώση, ἡ ὁποία γιά νά ἐκδηλωθεῖ, εἶναι ἀνάγκη ἡ συνείδηση, ἐπί τῆς ὁποίας θά παραχθεῖ, νά ἐνεργήσει ἐλευθέρως.

Ἡ ἐλευθερία μόνη δύναται νά προσδώσει στήν ψυχή πτερά καί νά μᾶς μεταφέρει στά φωτεινά καί αἰθέρια ὕψη, ὅπου τά ποταπά πάθη καί οἱ στενές ἀντιλήψεις δέν δύνανται νά φθάσουν, ὅπου ὁ ὁρίζων, ὁ ἀήρ, τό περιβάλλον, χαρακτηρίζονται διά διαυγείας, διά μέσου τῆς ὁποίας ἡ ἀτελής αἴσθησή μας ἀπαλλασσομένη τοῦ διαφράγματος καί τῶν νεφῶν τῶν προλήψεων, καθίσταται ἱκανή νά διακρίνει καθαρά τήν ἀλήθεια καί νά τήν διαστείλει ἀπό τό ψεῦδος, ὅπου οἱ βέβηλες σκέψεις φαίνονται χαμηλά, στό βάθος καί τότε διακρίνουμε τήν μικρότητα καί τό γελοῖο αὐτῶν. Ἐκεῖ οἱ μεγάλες ἰδέες τῆς σωτηρίας καί τῆς λυτρώσεως τῶν ψυχῶν τῆς Γῆς διακρίνονται τῶν ποταποτήτων διά τοῦ μεγαλείου τους καί γαλουχοῦν τήν ἔκπληκτη διάνοιά μας μέ ἐκπάγλους εἰκόνες αἴγλης καί κάλλους.

Μόνη ἡ ἐλευθερία δύναται νά μᾶς ὁδηγήσει στά ὕψη ἐκεῖνα, ἀπό τῶν ὁποίων δυνάμεθα νά ἐπισκοπήσουμε τό ὅλο ἔργο τῆς φύσεως καί νά δοῦμε ποιός εἶναι ὁ τελικός σκοπός αὐτῆς, ὁ ὁποῖος εἶναι καί ὁ σκοπός παντός ὑπ' αὐτῆς ἐκδηλωθέντος ὄντος.

Ἡ ἐλευθερία μόνη δύναται νά μᾶς ἀποσπάσει ἀπό τά σεσηπότα ἐκεῖνα σκάφη, ἐπί τῶν ὁποίων εἵμεθα προσκεκολλημένοι, δίκην ὀστράκων, δίκην ὄντων στερουμένων τῆς δυνάμεως τοῦ σκέπτεσθαι καί ἀποφασίζειν περί τῆς πορείας τήν ὁποίαν ὀφείλουν νά ἀκολουθήσουν καί μετά τῶν ὁποίων (σκαφῶν) φερόμεθα ἀσυναισθήτως σέ πελάγη προλήψεων, ψεύδους καί πλανῶν, πρός τέλματα πλήρη βορβόρου καί σαπρίας.

Ἐπιζητοῦμε πᾶν ὅ,τι εὐγενές. Ζητοῦμε τήν τελειότητα, τήν εὐδαιμονία, τήν ἀλήθεια, τό κάλλος, ἀλλά δέν βλέπουμε ὅτι πάντα ταῦτα δέν δύνανται νά ὑπάρχουν στό στενό καί ἀτελές περιβάλλον, τό ὁποῖο ἔχουμε δημιουργήσει διά τῶν σκέψεών μας, ὅτι πάντα ταῦτα συνδυάζονται πρός τήν ἐλευθερία, μετά τῆς ὁποίας ἀποτελοῦν σύνολο ἀδιάσπαστο.

Οὔτε ἡ ἀλήθεια εἶναι τι ἀνελεύθερο, οὔτε τό κάλλος δουλικό, ἀπεναντίας θά ἀποτελοῦσαν ἀκατανόητο τι, εὑρισκόμενα ἐν διαζεύξει πρός τήν ἐλευθερία.

Δυστυχῶς οἱ σκέψεις τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀντίθετες πρός τήν ἐλευθερία καί χαρακτηρίζουν αὐτή ὡς γάγγραινα, ὡς τι μυσαρό καί καταδιωκτέο, διά τό ὁποῖο οἱ ἐλεύθερες ψυχές διατρέχουν τόν κίνδυνο νά ἀποκλεισθοῦν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Ἄν οἱ ἄνθρωποι ἐχαρακτηρίζοντο διά φρονήσεως, θά ἔπρεπε, ἀποτινάσσοντες τόν ζυγό τῆς πνευματικῆς δουλείας, νά προσεταιρισθοῦν τούς φιλελευθέρους ἐρευνητές καί συνεργαζόμενοι μετ' αὐτῶν νά ἐπιζητήσουν τήν ἴδια αὐτῶν πνευματική ἀπελευθέρωση, ἀντί νά ἀντιμάχονται πρός αὐτούς, συνεχίζοντες ἔτσι τήν ἐν τῇ ἀμαθείᾳ κακόζηλο δουλεία τους.

Ὅτι δουλεύει ἡ ἀνθρωπότητα στήν ἀμάθεια, τό ψεῦδος καί τήν κακία, προκύπτει ἐκ τῆς καταπτώσεως, στήν ὁποία εὑρίσκεται. Δουλεύει στά πάθη της, ἐκ τῶν ὁποίων προκύπτουν τά δεινά της, δουλεύει στήν ἐξάρτηση αὐτῆς ἀπό τῆς καθ' ἡμέραν ἀναζητήσεως τοῦ ἄρτου, ἐξαντλοῦσα οὕτω τίς δυνάμεις της.

Δουλεύει στήν νόσο, τήν ἀτίμωση, τόν ἐξευτελισμό, στήν κατωτερότητα, ἡ ὁποία μεταβάλλει τόν ἄνθρωπο σέ κτῆνος, ἐστερημένον τοῦ μεγαλυτέρου δώρου τῆς φύσεως, τῆς ἱκανότητας τοῦ γνῶναι, δουλεύει τέλος, στόν θάνατο, ἀπό τόν ὁποῖο μάτην ἰσχυρίζεται ὅτι λυτρώθηκε ἀπό τό θεό.

ΑΝΤ. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ Ἐλευθερία δέν εἶναι, ὅπως θεωρήθηκε ἀπό τούς ἀνθρώπους, μόνο ἠθική ἀρχή, τήν ὁποίαν ὅρισαν ἑκάστοτε ἀναλόγως τῶν σκέψεών τους, ἀλλά νόμος φυσικός! Ἡ Ἐλευθερία εἶναι νόμος αὐτῆς ταύτης τῆς οὐσίας τῆς Φύσεως, ἐκ τῆς ὁποίας γίνονται οἱ Κόσμοι καί ἐκ τῆς ὁποίας ἐμφανίζονται τά οὐσιαστικά ΕΙΝΑΙ κάθε μορφικῆς ὑπάρξεως, καθώς καί τά ΕΙΝΑΙ ὅλων τῶν νοητικῶν ὑπάρξεων. Ὅταν ὁ νόμος αὐτός γίνεται συνειδητός στίς νοητικές ὑπάρξεις τῆς Φύσεως, λαμβάνει τήν ἔννοια τοῦ ἠθικοῦ νόμου καί δι' αὐτοῦ πρέπει νά διακανονίζονται οἱ μεταξύ τῶν νοητικῶν ὄντων σχέσεις κατά τό φυσικό αὐτοῦ πρότυπο. Ὁ ἠθικός νόμος τῆς Ἐλευθερίας, διά τῆς λειτουργίας του, ἐπιβάλλει καί ἀπαιτεῖ κατά τήν ἄσκησή του ἀπό τά κοινωνικά ἄτομα, τό καθένα ἀπό αὐτά νά βούλεται, νά θέλει, νά κινεῖται καί νά ἐνεργεῖ κατά τάξη, ὥστε νά μή ἐμποδίζεται ἡ ἐκδήλωση τῆς βουλήσεως, τῆς θελήσεως, τῆς κινήσεως καί τῆς ἐνεργείας τῶν ἄλλων, οὔτε διά τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν νά παρεμποδίζεται ἡ πρόοδος καί ἡ εὐδαιμονία τους, καθώς καί ἡ δική τους πρόοδος καί εὐδαιμονία.

Βούληση, Θέληση, Κίνηση καί Ἐνέργεια τοῦ κοινωνικοῦ ἀτόμου πού παραβλάπτει τήν πρόοδο καί ἐξέλιξη τῶν νοητικῶν καί ἐν γένει ψυχικῶν δυνάμεων τῶν ἄλλων, καθώς καί τήν ἐξέλιξη καί πρόοδο αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, εἶναι ἐκδηλώσεις ἀντιστρατευόμενες ὄχι μόνο τήν ἀκώλυτη ἄσκηση τοῦ ἠθικοῦ νόμου τῆς Ἐλευθερίας, ἀλλά καί ἐκδηλώσεις πού ἀντιστρατεύονται καί τόν φυσικό νόμο τῆς Ἐλευθερίας καί στήν περίπτωση αὐτή εἶναι προορισμένες νά μή ἐπιτρέπουν τήν ἐκδήλωση τοῦ νόμου τῆς Ἁρμονίας.

ΑΠΟ ΤΟ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ Σ. ΝΑΓΟΥ "Η ΑΛΗΘΕΙΑ"

Ἡ προσοχή τῆς Εὐρώπης στράφηκε στήν κάθοδο τοῦ Ἄγγλου ποιητή Μπάϋρον στήν ἐπαναστατημένη μας χώρα. Ἀκόμη καί ὁ ψύχραιμος Γκαῖτε δέν ἔμεινε ἀδιάφορος καί πότε τήν ἐξηγεῖ σάν ἡρωική ἀπόφαση, πότε σάν ἀπελπισμένο κίνημα. Ὅταν πληροφορήθηκε τόν θάνατό του εἶπε πώς ἦρθε στήν κατάλληλη στιγμή καί γιά τόν ἄνθρωπο καί γιά τόν ποιητή γιατί τόν μεταμόρφωσε σέ μία ὕπαρξη φωτεινή καί ἄσπιλη. Ὁ Γκαῖτε καί ὁ Δ. Σολωμός ἐθαύμαζαν τόν Μπάϋρον ὄχι μόνο σάν ποιητή ἀλλά καί γιά κάτι ἄλλο, πού ἔλειπε σ' αὐτούς: τήν ἡρωική δράση τῆς ζωῆς.

Ὁ Ἄγγλος ποιητής πού εἶχε θρηνήσει στά ἐρείπια τῆς ἀρχαίας δόξας, ἔδωσε τήν ζωή του γιά τήν ἀπολύτρωση τῆς σκλαβωμένης φυλῆς. «*Εἶναι τό μόνο μέρος ὅπου μπορῶ νά εἶμαι εὐχαριστημένος*», ἔλεγε. Εἶχε δίκιο νά πεθάνει γιά τήν Ἑλλάδα, αὐτή ἦταν ἡ πνευματική του πατρίδα καί σ' αὐτήν ἔγινε περισσότερο ποιητής, ἥρωας καί ἄνθρωπος.

Ὁ Σολωμός ἦταν μέ πρόσχαρη συντροφιά του ὅταν τοῦ ἔφεραν ἀπό τό Μεσολόγγι ἕνα γράμμα τοῦ Σπ. Τρικούπη μέ τήν εἴδηση ὅτι ὁ Βύρων ἀπέθανε.

Διαβάζοντας τήν θλιβερή εἴδηση ὁ Σολωμός ἐδάκρυσε, καθώς καί οἱ φίλοι του. Καί ὅλη ἡ Ζάκυνθος δάκρυσε ὅταν λίγες μέρες ἀργότερα ἕνα καράβι ἔφερε τόν νεκρό ποιητή γιά νά συνεχίσει τό στερνό του ταξίδι πρός τήν μεγάλη Βρεττανία καί πρός τήν μεγαλύτερη Ἀθανασία.

Ὁ Σολωμός ἔμεινε σιωπηλός λίγες στιγμές κι ἀμέσως καθώς λένε, αὐτοσχεδίασε τήν πρώτη στροφή:

ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΓΙΑ ΛΙΓΟ ΠΑΨΕ
ΝΑ ΧΤΥΠΑΣ ΜΕ ΤΟ ΣΠΑΘΙ
ΤΩΡΑ ΣΙΜΩΣΕ ΚΑΙ ΚΛΑΨΕ
ΕΙΣ ΤΟΥ ΜΠΑΥΡΟΝ ΤΟ ΚΟΡΜΙ

Π. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Η 25η ΜΑΡΤΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΜΥΣΤΕΣ

Τήν 25η Μαρτίου ἑορτάζουμε τήν μεγίστη τῶν Ἐθνικῶν μας ἑορτῶν, ἀφιερωμένη στήν ἐπέτειο τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἔθνους μας ἀπό τόν βάρβαρο τουρκικό ζυγό, τήν ἐθνική μας ἐλευθερία. Οἱ σκέψεις μας στρέφονται μέ εὐλάβεια καί εὐγνωμοσύνη πρός τούς πρωτεργάτες τῆς ἐλευθερίας μας, τούς ἥρωες ἐκείνους, ἐπωνύμους καί ἀνωνύμους, οἱ ὁποῖοι διά τῶν θυσιῶν τους μᾶς ἐχάρισαν ἐλεύθερη πατρίδα. Τήν πολυπόθητη καί ἀκριβοπληρωμένη ἐλευθερία, ἡ ὁποία ὡς ἀναγεννώμενος φοίνικας, ξεπήδησε ἀπό τήν στάχτη καί τά τσακισμένα ἱερά κόκκαλα τῶν Ἑλλήνων ἀγωνιστῶν τοῦ 21. Σέ μία περίοδο πού ὅλα ἔδειχναν τήν ἐξαφάνιση τοῦ ἑλληνισμοῦ, τό σκοτάδι ἦταν πολύ πυκνό, πού *ὅλα τά 'σκιαζε ἡ φοβέρα καί τά πλάκωνε ἡ σκλαβιά*, ὅπως περιγράφει τό τότε δράμα τῆς φυλῆς μας, ὁ ἐθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός.

Σήμερα θεωρῶ σκόπιμο νά περιοριστῶ στήν συμβολή καί δράση τῶν μυστῶν καί τήν ἀπό αὐτούς ὀργανωθεῖσα καί ἱδρυθεῖσα ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ.

Ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητο ἱστορικό γεγονός ὅτι πρίν κηρυχθεῖ στήν Ἁγία Λαύρα ἡ ἐπανάσταση ἐναντίον τοῦ βαρβαρικοῦ τυράννου, οἱ πνευματικοί ἱππότες τοῦ γένους, τά τέκνα τοῦ φωτός, οἱ ὁποῖοι πρόστρεξαν στό κάλεσμα ὑπέρ τῆς Ἐλευθερίας εἶχαν ἐκτελέσει τήν ἀγρυπνία τους, τήν ἀγρυπνία τῶν ὅπλων, στόν Ναό τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Σοφίας, ἐνώπιον τῆς προμάχου Ἀθηνᾶς, ὡς πιστοί καί μῦστες τῆς ἀρχαίας παραδόσεως, τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων, ἐπικαλούμενοι κατά τήν ὁρκομωσία τους ὡς συνθηματικό τῆς ἰδιότητός τους τό μυσταγωγικό ἱερατεῖο αὐτῶν, ὅπως τοῦτο ἀναφέρεται στήν καθιέρωση ἀπό τόν κατηχητή, μετά τό τελετουργικό τῆς μυήσεως στήν Φιλική Ἑταιρεία. Οἱ μῦστες, πρόμαχοι καί αὐτοί τῆς ἐλευθερίας συνεργάστηκαν ἀπό τούς πρώτους στήν προπαρασκευή τῆς Ἑλληνικῆς Ἀναγεννήσεως. Ὁ ἀδελφός Ρήγας Φεραῖος ἐπηρεασμένος ἀπό τίς μυστηριακές ἐμπνεύσεις, συνιστᾶ στή Βιέννη, μυστική ἑταιρεία ἀδελφοποιήσεως, ὅλων τῶν ὑπό τόν Ὀθωμανικό ζυγό λαῶν καί προπαρασκευῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, πρός τόν σκοπό τῆς ἀλληλοβοηθείας καί ἐξεγέρσεως ἐναντίον τοῦ κοινοῦ τυράννου.

Τά μέλη αὐτῆς τῆς ὀργανώσεως ὁρκίζονταν ἀμοιβαία βοήθεια καί σύμπραξη, πρός ἐκρίζωση τῆς δουλείας καί ἀπόκτηση τῆς ἐλευθερίας. Ὁ ἀδελφός μας Ρήγας Φεραῖος ἔσπειρε σέ γόνιμο ἔδαφος τόν σπόρο της, τόν ὁποῖο καλλιέργησε ἐπί προετοιμασμένου ἐδάφους ἡ ὑπό ἐπίσης μυστῶν ἱδρυθεῖσα ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ. Ὅταν αὐτή ἐμφανίσθηκε, οἱ θούριοι τοῦ Ρήγα Φεραίου βρίσκονταν στά χείλη ὅλων τῶν Ἑλλήνων, πυρπολοῦσαν τίς καρδιές τους καί δυνάμωναν τήν ψυχή τους.

Οἱ Φιλικοί ἐνστερνίσθηκαν τά ἱερά σύμβολα καί μυστήρια τῆς Ἐλευσίνας, τά ὁποῖα ὁ οὐρανός ἐνέπνεε καί τήν θεά τῆς Σοφίας πρόμαχο Ἀθηνᾶ, τά ὁποῖα ἐνέπνεαν τήν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδος μέ ἀποτέλεσμα τήν διάψευση τοῦ Μέτερνιχ πού εἶπε ὅτι: «δέν ἐγνώριζε τήν ὕπαρξη Ἔθνους Ἑλληνικοῦ...» καί ἀσφαλῶς καί τήν ἐκ τῆς τέφρας ἀναγέννηση τοῦ Φοίνικα.

Ἕνα ἔτος δέ, μετά τούς ἀσεβεῖς καί βεβήλους λόγους τοῦ Μέτερνιχ στή Βιέννη, οἱ Ξάνθος καί Σκουφᾶς, μέ τούς Τσακάλωφ καί Ἀναγνωστόπουλο, ὑπό τίς μυστηριακές ἐμπνεύσεις τους συνέστησαν τήν Φιλική Ἑταιρεία, στήν ὁποία μετεῖχαν οἱ ἐπίσης μυημένοι Ν. Ὑψηλάντης, Κ. Μάνος, Γ. Κατακουζηνός, Δ. Ὑψηλάντης καί Ἀλ. Ὑψηλάντης, Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, Θεοδ. Κολοκοτρώνης κ.α., ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπό τόν ὅρκο πού ἔδιδαν οἱ Φιλικοί καί ἱστορικά ἔγγραφα τά ὁποῖα ὑπάρχουν ἀκόμα καί στήν Εὐρώπη (Βατικανό).

Ὁ Θεόδωρος Γεν. Κολοκοτρώνης στό βιβλίο του τό 1860 μέ τίτλο «*Ἱερεύς τῶν Ἐλευσινίων*», τό ὁποῖο ἀφιερώνει στήν μνήμη τοῦ Σκουφᾶ καί τοῦ Τσακάλωφ γράφει: «Εὐλογημένοι οἱ Ναοί οἱ ὁποῖοι σᾶς ἐβάπτισαν εἰς τήν κολυμβήθραν τῆς ἐλευθερίας...».

Ἡ μυστηριακή δομή καί μορφή τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας ἔφερε καί τόν φιλέλληνα Λόρδο Βύρωνα, ὅπως συμβάλλει καί ἐκπληρώσει στήν Χώρα μας τό καθολικό καθῆκον του πρός τήν Ἐλευθερία καί τήν λατρεία του πρός τό ἀρχαῖο κάλλος τῆς θεᾶς τῆς Σοφίας καί πνεύματος τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Οἱ μῦστες Κουντουριώτης, Κουμπάρης, Σέκερης, Κατρακάζης, ὅταν ὑψώθηκε τό λάβαρο τῆς Ἁγίας Λαύρας εἶδαν πραγματοποιούμενη τήν πολύμοχθη προπαρασκευή τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἔθνους, ἀπό τά πεφωτισμένα τέκνα τοῦ Γένους, τά ὁποῖα ἦσαν μυημένα τέκνα τοῦ ΦΩΤΟΣ.

Τέλος τά ἔργα της ἀπέδειξαν ὅτι ἦσαν ἀληθινά τέκνα φωτός καί πρέπει στήν μνήμη τους νά ποῦμε μετά τοῦ Θεοδώρου Γεν. Κολοκοτρώνη:

Εὐλογημένοι οἱ Ναοί οἱ ὁποῖοι ἐβάπτισαν καί βαπτίζουν εἰς τήν κολυμβήθραν τῆς καθολικῆς Ἐλευθερίας τούς μύστας, διά τῆς δυνάμεως τοῦ Μεγάλου Ἱερατείου, τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων, τό ὁποῖον εἰς χρόνους ἀρχαίους, παρεῖχεν βοήθειαν πρός Ἐλευθερίαν, φωτισμόν καί μεταμόρφωσιν εἰς τάς ψυχάς τῆς Γῆς...

ΤΟ ΤΥΠΙΚΟΝ ΜΥΗΣΕΩΣ ΙΕΡΕΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΙΛΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑΝ

Προσέρχονται εἰς τόν τόπον τῆς μυήσεως δύο ἄνδρες.

Αἴθουσα ἤ ἐκκλησία μέ μίαν τράπεζαν εἰς τό μέσον ἐπί τῆς ὁποίας ὁ εἷς τῶν εἰσελθόντων τοποθετεῖ δοχεῖον μελάνης, χάρτην γραφῆς.

Ἕν ἁπλοῦν κάθισμα ὑπάρχει διά νά καθήσῃ ὁ κατηχητής καί ἕν ἕτερον πλησίον διά νά καθήσῃ ὁ κατηχούμενος.

Ἀφοῦ τά πάντα τακτοποιηθῶσι ὁ κατηχητής λέγει πρός τόν βοηθό του:

Κατηχητής: Ἀδελφέ μου, ἐπείσθης ὅτι εὑρισκώμεθα ἐν ἀσφαλείᾳ;

Βοηθός: Θά τό ἐξετάσω καί θά σοῦ ἀπαντήσω.

Ἐξέρχεται τῆς θύρας καί ἐξετάζει τά πέριξ. Εἰσερχόμενος λέγει πρός τόν κατηχητή.

Βοηθ.: Εὑρισκόμεθα ἐν ἀσφαλείᾳ. Ἔξω τοῦ ναοῦ τούτου εὑρίσκονται οἱ συνάδελφοι Ἀριστείδης καί Πελοπίδας, καί ὁδηγοῦν τόν ὑποψήφιον.

Κατηχ.: Ἐγγυᾶσαι ἀδελφέ μου περί τῆς πίστεως καί τῆς εἰλικρινείας τόσον τῶν ὁδηγῶν ὅσον καί τοῦ ὁδηγουμένου;

Βοηθ.: Ἐγγυῶμαι συνάδελφέ μου.

Κατηχ.: Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γεννηθήτω τό θέλημα τῆς Πατρίδος μέ τούς συνηθισμένους τύπους.

Ὁ Βοηθός προχωρεῖ πρός τήν κεκλεισμένην θύραν καί ἀναμένει. Κρούεται ἡ θύρα τρίς.

Βοηθ.: Ποῖος εἶναι;

Ἀπόκρισις ἔξωθεν: Συνάδελφοι.

Βοηθ.: Σύνθημα;

Ἀπόκρισις: Βυζάντιον.

Βοηθ.: Λέξις διαβάσεως;

Ἀπόκρισις: Παρθενών.

Βοηθ.: Τά σήματα καί οἱ ἀριθμοί σας.

Ἀπόκρισις: 52Α καί 63Λ.

Βοηθ.: Διά ποῖον λόγον προσέρχεσθε;

Ἀπόκρισις: Ὁδηγοῦμεν ἄξιον τοῦ γένους καί ἐραστήν τῆς Ἐλευθερίας.

Βοηθ.: Ἐγγυᾶσθε διά τοῦτον;

Ἀπόκρισις: Ἐγγυώμεθα.

Κατηχ.: Ἄς ἀνοιχθῇ ἡ θύρα.

Ἀνοίγεται ἡ θύρα. Δύο ἄνδρες κρατοῦν ἐκ τῶν χειρῶν τόν κατηχηθησόμενον τοῦ ὁποίου οἱ ὀφθαλμοί καλύπτονται μέ δεσμόν μαύρου μανδηλίου, ἀνάβεται τό τρίκηρον καί ὁ κατηχηθησόμενος ὁδηγεῖται πρό τῆς τραπέζης. Ὁ κατηχητής κάθηται καί γράφει ὡρισμένας ἀπαντήσεις τοῦ κατηχηθησομένου. Ὁ βοηθός ἀποσύρεται πρός τήν θύραν ὡς φύλαξ.

Κατηχ.: Ποῖος εἶσαι;

Ἀπόκρισις: Ἕλλην.

Κατηχ.: Διά ποῖον σκοπόν ἦλθες ἐδῶ;

Ἀπόκρισις: Διά νά γίνω Φιλικός.

Κατηχ.: Πῶς ὀνομάζεσαι, πόσων ἐτῶν εἶσαι, πόθεν κατάγεσαι, πῶς ζῇς καί ποῖος ὁ πόρος τῆς ζωῆς σου;

Ἀπόκρισις: Κριεζῆς Γεώργιος ἐκ Βαστίτσας, ἡλικίας... ἐπαγγέλλομαι Κτηματίας, ἀποζῶ ἐκ τῆς ἐργασίας μου.

Κατηχ.: Τί συγγενεῖς ἔχεις καί ποίας καταστάσεως;

Ἀπόκρισις: Ἔχω... ἀδελφούς. Ὀνομάζονται... καί ἐπαγγέλονται... ἀποζῶσι ἐκ...

Κατηχ.: Ἐσυγχίσθης μέ κανέναν ἐκ τούτων καί διά ποίαν αἰτίαν;

Ἀπόκρισις: ....

Κατηχ.: (Ἐάν ἐσυγχίσθης) ἐφιλιώθης μέ αὐτούς;

Ἀπόκρισις: ...

Κατηχ.: Εἶσαι ὑπανδρωμένος; Ἔχεις κλίσιν νά ὑπανδρωθεῖς;

Ἀπόκρισις: ...

Κατηχ.: Ἔχεις ἔρωτα;

Ἀπόκρισις: ...

Κατηχ.: Ἔχεις κανέναν φίλον πιστόν καί ποῖος εἶναι;

Ἀπόκρισις: ...

Κατηχ.: Πῶς στοχάζεσαι νά ζήσῃς εἰς τό ἑξῆς καί ποῦ;

Ἀπόκρισις: ...

Κατηχ.: Εἶσαι συστημένος;

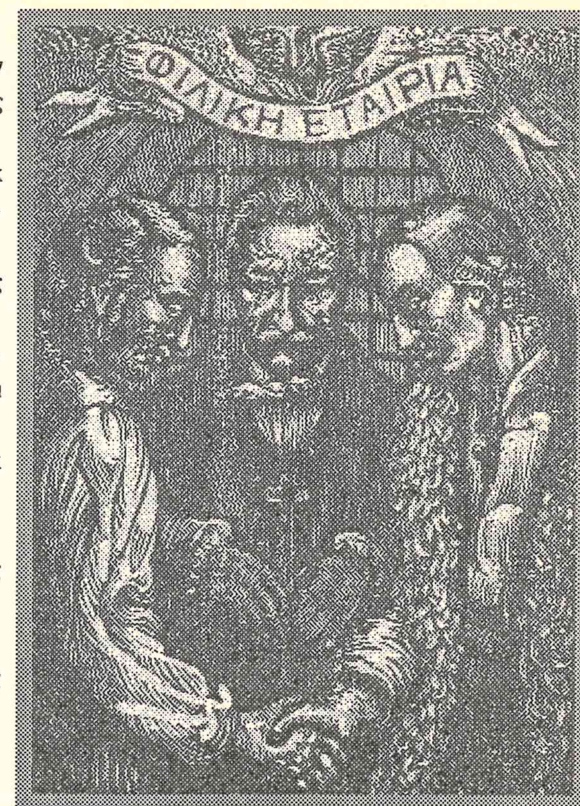
Ἀπόκρισις: Ἔχω τόν 2ο Βαθμό τοῦ Φιλικοῦ καί γνωρίζω ὅτι ὁ πρῶτος εἶναι τοῦ Βλάμη, σταυραδελφοῦ ἤ ἀδελφοποιοῦ.

Κατηχ.: Ποῖοι ἔχουν τόν βαθμόν αὐτόν;

Ἀπόκρισις: Ἐκεῖνοι πού δέν γνωρίζουν πολλά γράμματα.

Κατηχ.: Πῶς γίνονται δεκτοί αὐτοί;

Ἀπόκρισις: Δίδουν ὅρκον. Αὐτός εἶναι ὁ μικρός ὅρκος.

Κατηχ.: Ἀπάγγειλε τόν ὅρκον αὐτόν.

Ἀπόκρισις: «**Ὁρκίζομαι εἰς τό ὄνομα τῆς ἀληθείας καί τῆς δικαιοσύνης, ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου ὄντος νά φυλάξω θυσιάζων καί τήν ἰδίαν μου ζωήν, ὑποφέρων τά πλέον σκληρά βάσανα, μυστικόν καθ' ὅλην τήν δύναμιν τῆς λέξεως τό μυστήριον τό ὁποῖον θά μοῦ ἐξηγηθῇ καί ὅτι θά ἀποκριθῶ τήν ἀλήθειαν εἰς ὅ,τι ἐρωτηθῶ ἀπό ἀνωτέρους μου Φιλικούς**».

(Ὁ ὅρκος αὐτός δίδεται 3 φοράς).

Κατηχ.: Πῶς θά ἀναγνωρισθῇς μέ ἕναν βλάμη σταυραδελφό ἤ ἀδελφοποιό;

Ἀπόκρισις: Θά τόν ἐρωτήσω: «Εἶναι ἀληθινά αὐτά πού ἐπανέλαβες 3 φορές;».

Κατηχ.: Καί ποία θά εἶναι ἡ ἀπάντησίς του;

Ἀπόκρισις: Εἶναι καί θά εἶναι ἀληθινά.

Κατηχ.: Ὑπάρχουν ἄλλα σημεῖα ἀναγνωρίσεως;

Ἀπόκρισις: Ναί! Τό σύνθημα, ἡ χειραψία καί οἱ ἀναγνωριστικές λέξεις.

Κατηχ.: Ἀπόδειξέ το ὅτι τό γνωρίζεις.

Ἀπόκρισις: Τό σύνθημα γίνεται μέ πλέξιμο τῆς δεξιᾶς παλάμης μέ τήν ἀριστερά καί ἀμέσως γίνεται μίμησις πλυσίματος τῶν χεριῶν. Ὁ συνάδελφος πού βλέπει τό σημεῖο αὐτό ἀπαντᾶ βάζοντας τά δύο δάκτυλα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ του στήν ἀριστερή του χούφτα. Τότε ἐπαναλαμβάνεται ἡ χειραψία αὐτή ἀπό ἐκεῖνον πού ἔκανε τό σύνθημα. Ἔτσι γνωρίζονται καί θά χαιρετισθοῦν μέ ἁπλῆ χειραψία. Ὁ πρῶτος θά ἐρωτήσῃ τόν δεύτερο «Ἔχεις κανένα τσιμποῦκι;» καί ὁ δεύτερος θά ἀπαντήσῃ «Τσιμποῦκι ὄχι, ἔχω ὅμως τσαροῦχι».

Κατηχ.: Καλῶς! Τί μποροῦν νά γνωρίζουν οἱ βλάμηδες, ἀδελφοί καί σταυραδελφοί;

Ἀπόκρισις: Ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού ἐνδιαφέρονται διά τήν πρόοδον τοῦ γένους.

Κατηχ.: Εἶπες ὅτι εἶσαι συστημένος; Τί γνωρίζεις διά τόν βαθμόν αὐτοῦ;

Ἀπόκρισις: Εἶναι ὁ δεύτερος βαθμός τῆς Ἑταιρείας.

Κατηχ.: Πῶς ἔγινες συστημένος;

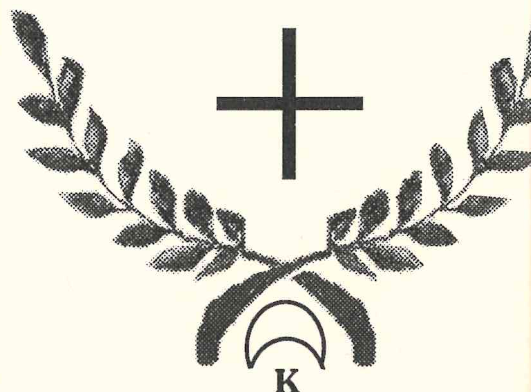
Ἀπόκρισις: Ἔγραψα μία συνθηματική ἐπιστολή μέ τήν ὁποία ἔστειλα χρήματα εἰς ἕναν συνάδελφον, τόν ὁποῖον δέν γνωρίζω, διά τό κτίσιμο ἑνός σχολείου. Τήν παρέδωσα εἰς τόν κατηχητή μου νά τήν δώσῃ ὅπου πρέπει. Ἔλαβα ἀμέσως μία ἀπόδειξιν ἀπό τόν κατηχητή μου καί ἕνα συστατικό.

Κατηχ.: Μήπως τό ἔχεις τό συστατικό;

Ἀπόκρισις: Ναί! Ἰδού αὐτό.

Ὁ Κατηχητής λαμβάνει τό συστατικό καί τό διαβάζει.

Κατηχ.: Τόν συμπολίτη μου Κριεζῆ

Εἰκών τοῦ συστατικοῦ

Γεώργιο ἐκ Πατρίδος Βοστίτσας ἐπαγγέλματος Κτηματίας συστήνω εἰς ὅλους τούς φίλους ὡς πιστόν πατριώτην καί τίμιον ἄνθρωπον.

Γνωρίζεις ποῖος εἶναι ἐκεῖνος πού ὑπέγραψε μέ τό σημεῖον **Κ** τό σύμβολον τοῦ συστατικοῦ σου;

Ἀπόκρισις: Δέν μοῦ ἐπιτρέπεται νά τό φανερώσω.

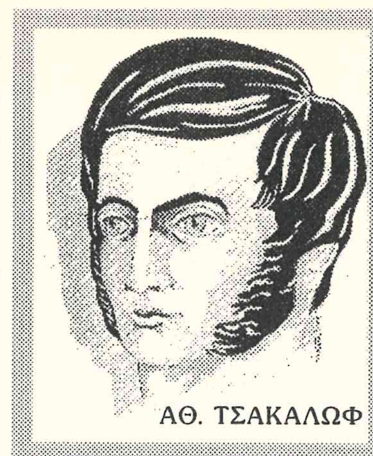
Κατηχ.: Ποῖο εἶναι τό συμβολικό σημεῖο σου;

Ἀπόκρισις: Λάμβδα.

Κατηχ.: Ποῖο εἶναι τό ὄνομα τῆς μητέρας σου;

Ἀπόκρισις: ...

Ὁ Κατηχητής ἀναστρέφει τό συστατικό καί διαβάζει ἄν τό ὄνομα τῆς μητέρας τοῦ κατηχουμένου πού εἶναι γραμμένο μέ τό μυστικό ἀλφάβητο τῶν Φιλικῶν συμφωνεῖ μέ ἐκεῖνο πού ἐδήλωσε ὁ κατηχούμενος.

ΑΘ. ΤΣΑΚΑΛΩΦ

Κατηχ.: *Πρός τούς συνοδούς.* Καλῶς. Δώσατε κάθισμα στόν κατηχούμενο.

Οἱ συνοδοί ἀφαιροῦν τόν δεσμό τοῦ μαύρου μανδηλίου ἀπό τούς ὀφθαλμούς τοῦ κατηχουμένου.

Κατηχ.: Πῶς ἀναγνωρίζονται οἱ συστημένοι;

Ἀπόκρισις: Μέ τό σημεῖο, τήν χειραψία καί τήν συνθηματική λέξι.

Κατηχ.: Ποῖα εἶναι αὐτά;

Ἀπόκρισις: Δοκίμασέ με.

Ὁ Κατηχητής ἀνοίγει τά δάκτυλα τῶν χεριῶν του καί προσποιεῖται πώς πλύνεται ἑνώνοντας τά χέρια του. Τότε ὁ κατηχούμενος λαμβάνει μέ τά δάκτυλα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ του τό αὐτί του καί κατόπιν θέτει τά δύο δάκτυλα εἰς τά χείλη του. Ὁ Κατηχητής κτυπᾶ μέ τά δύο δάκτυλα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ του, τήν γροθιά τοῦ ἀριστεροῦ του. Ὕστερα πιάνονται ἀπό τά δύο χέρια.

Κατηχ.: Ἀπό πολλοῦ τό ἐπιθυμοῦσα.

Ἀπόκρισις: Ὁμοίως καί ἐγώ.

Κατηχ.: Πές τό πρῶτο νά σοῦ πῶ τό δεύτερο.

Ἀπόκρισις: Λάμβδα.

Κατηχ.: Ἄλφα.

Ἀπόκρισις: Νί.

Κατηχ.: Ταύ.

Ἀπόκρισις: Ὄμικρον.

Κατηχ.: Νί.

Ἀπόκρισις: Ναί ἡ συνθηματική λέξις ΛΑΝΤΟΝ.

Κατηχ.: Ἀκριβῶς. Τί γνωρίζουν οἱ συστημένοι;

Ἀπόκρισις: Ὅτι ἐκεῖνοι πού ἐνδιαφέρονται διά τό καλόν τοῦ γένους ἔχουν ἑταιρείαν ἀπό μεγάλα πρόσωπα.

Κατηχ.: Τά μεγάλα αὐτά πρόσωπα ἔχουν παρακολουθήσῃ τόν χαρακτῆρα σου, τόν βαθμόν τῆς ἀφοσιώσεώς σου, ἔχουν συμπεράνει ὅτι εἶσαι ἐραστής τῆς Ἐλευθερίας καί σέ ἔκριναν ὥριμον νά λάβῃς τόν βαθμόν τοῦ Ἱερέως πού εἶναι ὁ τρίτος καί σπουδαιότερος βαθμός τῶν Φιλικῶν; Στοχάσου καλῶς! Εἶσαι ἱκανός νά βαστάσῃς ἕνα μέγα μυστικόν μέ κίνδυνον τῆς ζωῆς σου;

Ἀπόκρισις: Τό ἐστοχάσθηκα καί εἶμαι ἕτοιμος.

Κατηχ.: Πρόσεξε! Αὐτά πού μέλλεις νά μάθῃς εἶναι ἱερά πράγματα ἀπό τά ὁποῖα κρέμεται ἡ τύχη σου καί τό πεπρωμένο τοῦ Ἔθνους σου. Ἐπιμένεις καί τό δέχεσαι;

Ἀπόκρισις: Ἐπιμένω καί τό δέχομαι.

Κατηχ.: Σκέψου καί στοχάσου. Ἐμβαίνων πλέον εἰς τήν Ἑταιρείαν πρέπει νά ἔχῃς πρό ὀφθαλμῶν τόν θάνατον μέ ὅλα τά σκληρά βασανιστήρια.

Ἀπόκρισις: Τό ἐσκέφθηκα καί τό ἐστοχάσθηκα.

Κατηχ.: Στοχάσου ἀκόμη ὅτι οἱ ἄλλοι δεσμοί πού ἔχεις εἰς τόν κόσμον εἶναι μηδέν ἐμπροστά εἰς τόν δεσμόν τῆς Ἑταιρείας.

Ἀπόκρισις: Τό γνωρίζω.

Κατηχ.: Πρόσεξε! Ἄν δέν αἰσθάνεσαι ἀρκετήν δύναμιν καί ἀπόφασιν εἰς τόν ἑαυτόν σου εἶναι ἀκόμη καιρός νά τό δηλώσῃς.

Ἀπόκρισις: Τό ἐμελέτησα καί τό στέργω.

Σιγή.

Κατηχ.: Δένεσαι αὐτήν τήν στιγμήν μέ δεσμά ψυχικῆς ἀντοχῆς καί αὐτοθυσίας. Ἡ Ἑταιρεία αὐτή συνίσταται ἀπό καθ' αὐτό Γραικούς φιλοπάτριδας καί ὀνομάζεται Ἑταιρεία τῶν Φιλικῶν. Σκοπός της εἶναι ἡ καλυτέρευσις τοῦ Ἔθνους καί ἄν ὁ Θεός τό συγχωρήσῃ ἡ Ἐλευθερία του. Μετ' ὀλίγον ἡ μεταμέλειά σου σημαίνει θάνατον.

Σιγή.

Ἐπιμένεις λοιπόν;

Ἀπόκρισις: Ναί.

Κατηχ.: Ἀπάντησε τότε εἰς τά ἐρωτήματά μου. Εἶσαι κατατρεγμένος σύ ἤ κανένας συγγενής ἤ φίλος σου ἀπό τήν διοίκησιν ἤ ἀπό ἄλλον τινά καί διά ποίαν αἰτίαν;

Ἀπόκρισις:...

Κατηχ.: Σοῦ ἀκολούθησε τι μεγάλο εἰς τήν ζωήν σου;

Ἀπόκρισις:...

Κατηχ.: Εἰξεύρεις κανένα μεγάλο πολιτικόν μυστικόν, καμμίαν ἀκοινολόγητον ἐφεύρεσιν ἤ ἄλλο τι μέγα ἀπόκρυφον;

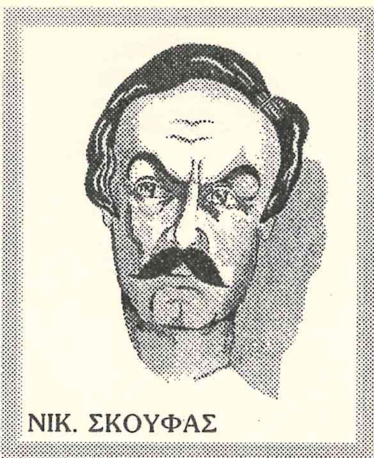
Πόθεν τό ἔμαθες; Τό εἰξεύρουν ἄλλοι; Ποῖοι εἶναι αὐτοί; Ἔχεις τάς αναγκαίας ἀποδείξεις του καί τί εἶναι αὐτό;

Ἀπόκρισις:...

Κατηχ.: Ἔχεις κανένα μέγα προτέρημα κρυφόν ἤ φανερωμένον ἤ καμίαν ξεχωριστήν ἐπιτηδειότητα;

Ἀπόκρισις:...

Σιγή.

ΝΙΚ. ΣΚΟΥΦΑΣ

Κατηχ.: Ἔχεις φέρει τό κεράκι σου;

Ὁ κατηχητής τοποθετεῖ ἐπί τῆς τραπέζης ἕνα μικρό κίτρινο κεράκι.

Γονάτισε! Θά δώσῃς τόν μεγάλο Ὅρκο.

Ὁ κατηχούμενος γονυπετεῖ μέ τό δεξί γόνυ.

Ὁ κατηχητής ἀνάπτει τό κίτρινο κεράκι καί τό δίδει εἰς τόν κατηχούμενον ὁ ὁποῖος τό κρατεῖ μέ τό ἀριστερό χέρι ἐνῶ τό δεξί τό ἐκτείνει. Κάθε ἄλλο φῶς σβήνεται.

Κατηχ.: Αὐτό τό κεράκι εἶναι ὁ μόνος μάρτυς σου τόν ὁποῖον ἡ δυστυχισμένη Πατρίς φέρει ὅταν τά τέκνα της ὁρκίζονται τόν Ὅρκον τῆς Ἐλευθερίας των. Μέ στόμφον καί ἔντονα. Διάβασε!

Ἀπόκρισις: Ὁρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ, οἰκειοθελῶς ὅτι θέλω εἶμαι ἐπί τῆς ζωῆς πιστός εἰς τήν Ἑταιρείαν κατά πάντα. Νά μή φανερώσω τό παραμικρόν ἀπό τά σημεῖα καί τούς λόγους της, μήτε νά σταθῶ κατ' οὐδένα λόγον ἀφορμή τοῦ νά καταλάβωσιν ἄλλοι ποτέ, ὅτι γνωρίζω περί τούτων, μήτε εἰς συγγενεῖς μου, μήτε εἰς πνευματικόν ἤ ἄλλον φίλον μου.

Ὁρκίζομαι ὅτι εἰς τό ἑξῆς δέν θέλω ἔμβῃ εἰς καμίαν ἄλλην Ἑταιρείαν, ὅποια κι ἄν εἶναι, μήτε εἰς κανέναν δεσμόν ὑποχρεωτικόν. Καί μάλιστα ὁποιονδήποτε δεσμόν κι ἄν εἶχα καί τόν πλέον ἀδιάφορον ὡς πρός τήν Ἑταιρείαν, θέλω τόν νομίζει οὐδέν.

Ὁρκίζομαι ὅτι θέλω τρέφει εἰς τήν καρδίαν μου ἀδιάλλακτον μῖσος ἐναντίον τῶν τυράννων τῆς πατρίδος

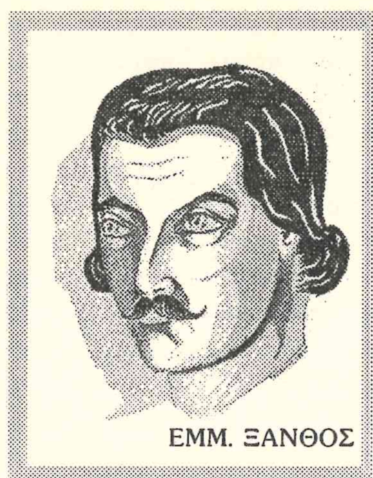
μου, τῶν ὀπαδῶν καί τῶν ὁμοφρόνων πρός τούτους. Θέλω ἐνεργεῖ κατά πάντα τρόπον πρός βλάβην καί αὐτόν τόν παντελῆ ὄλεθρό των, ὅταν ἡ περίστασις τό συγχωρήσῃ.

Ὁρκίζομαι νά μή μεταχειρισθῶ ποτέ βίαν διά νά συγγνωρισθῶ μέ κανέναν συνάδελφον, προσέχων ἐξ ἐναντίας μέ τήν μεγαλυτέραν ἐπιμέλειαν νά μή λανθασθῶ κατά τοῦτο, γινόμενος αἴτιος ἀκολούθου τινος συμβάντος.

Ὁρκίζομαι ὅτι καθώς ἐγώ παρεδέχθην εἰς τήν Ἑταιρείαν νά δέχωμαι παρομοίως ἄλλον ἀδελφόν, μεταχειριζόμενος πάντα τρόπον καί ὅλην τήν ἀπαιτουμένην ἄργητα (ὡσοῦ τόν γνωρίσω Ἕλληνα ἀληθῆ, θερμόν ὑπερασπιστήν τῆς Πατρίδος, ἄνθρωπον ἐνάρετον καί ἄξιον μόνον νά φυλάττῃ τό μυστικόν, ἀλλά καί νά κατηχήσῃ καί ἄλλον ὀρθοῦ φρονήματος).

Ὁρκίζομαι νά μή ὠφελῶμαι κατ' οὐδένα τρόπον ἀπό τά χρήματα τῆς Ἑταιρείας θεωρῶν αὐτά ὡς ἱερόν πρᾶγμα καί ἐνέχυρον ἀνῆκον εἰς ὅλον τό Ἔθνος μου. Νά προφυλάττωμαι παρομοίως καί εἰς τά λαμβανόμενα καί στελλόμενα σφραγισμένα γράμματα.

Ὁρκίζομαι νά μή ἐρωτῶ ποτέ κανέναν τῶν Φιλικῶν μέ περιέργειαν διά νά μάθω ὁποῖος τόν ἐδέχθῃ εἰς τήν Ἑταιρείαν. Κατά τοῦτο δέ νά μή φανερώσω ἤ νά δώσω ἀφορμήν εἰς τοῦτον νά καταλάβῃ ποῖος μέ παρεδέχθῃ.

ΕΜΜ. ΞΑΝΘΟΣ

Νά ὑποκρίνωμαι μάλιστα ἄγνοιαν, ἄν γνωρίσω τό σημεῖον εἰς τό ἐφοδιαστικόν τινός.

Ὁρκίζομαι νά προσέχω πάντοτε εἰς τήν διαγωγήν μου, νά εἶμαι ἐνάρετος. Νά εὐλαβῶμαι τήν θρησκείαν μου χωρίς νά καταφρονῶ τάς ξένας. Νά δίδω πάντοτε τό καλόν παράδειγμα. Νά συμβουλεύω καί νά συντρέχω τόν ἀσθενῆ, τόν δυστυχῆ καί τόν ἀδύνατον. Νά σέβωμαι τήν διοίκησιν, τά ἔθιμα, τά κριτήρια καί τούς διοικητάς τοῦ τόπου, εἰς τόν ὁποῖον διατρίβω.

Σιγή. Ὁ κατηχούμενος ὑψώνει τήν χεῖραν εἰς ὅρκον.

Τέλος πάντων ὁρκίζομαι εἰς Σέ, ὦ Ἱερά πλήν τρισαθλία Πατρίς! Ὁρκίζομαι εἰς τάς πολυχρονίους βασάνους Σου, ὁρκίζομαι εἰς τά πικρά δάκρυα, τά ὁποῖα τόσους αἰῶνας ἔχυσαν καί χύνουν τά ταλαίπωρα τέκνα σου, εἰς τά ἴδια μου δάκρυα χυνόμενα κατά ταύτην τήν στιγμήν καί εἰς τήν μέλλουσαν Ἐλευθερίαν τῶν ὁμογενῶν μου ὅτι ἀφιερώνομαι εἰς Σέ!

Ἡ θεία Δικαιοσύνη ἄς ἐξαπολύσῃ εἰς τήν κεφαλήν μου τούς κεραυνούς της. Τό ὄνομά μου νά εἶναι εἰς ἀποστροφήν καί τό ὑποκείμενόν μου τό ἀντικείμενον τῆς κατάρας καί τοῦ ἀναθέματος τῶν ὁμογενῶν μου ἄν ἴσως λησμονήσω πρός στιγμήν τάς δυστυχίας των καί δέν ἐκπληρώσω τό χρέος μου. Τέλος ὁ θάνατός μου ἄς εἶναι ἡ ἄφευκτος τιμωρία τοῦ ἁμαρτήματός μου, διά νά μή μολύνω τήν ἁγιότητα

τῆς Ἑταιρείας μέ τήν συμμετοχήν μου.

Ὁ κατηχητής πλησιάζει τόν κατηχούμενον, θέτει τήν δεξιάν ἐπί τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου τοῦ νεοφύτου καί ἐκφωνεῖ μέ στόμφον:

Κατηχ.: **Ἐνώπιον τοῦ ἀοράτου καί πανταχοῦ παρόντος Ἀληθινοῦ θεοῦ, τοῦ καθ' αὐτό Δικαίου καί ἐκδικοῦντος πᾶσαν παράβασιν καί παιδεύοντος τήν κακίαν κατά τούς κανόνας τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας καί μέ τήν δύναμιν τήν ὁποίαν μοί ἔδωκαν οἱ μεγάλοι Ἱερεῖς τῶν Ἐλευσινίων καθιερώνω τόν παρόντα Κριεζῆ Γεώργιο καί δέχομαι τοῦτον ὡς μέλος εἰς τόν βαθμόν τοῦ Ἱερέως καθώς καί ἐδέχθην εἰς τήν Ἑταιρείαν τῶν Φιλικῶν.**

Ὁ κατηχητής σβήνει τό κεράκι ἀφοῦ ἀνάψῃ τό τρίκηρον. Τό κεράκι παραδίδει εἰς τόν ὁρκισθέντα.

Κατηχ.: Τό κεράκι τοῦτο φύλαττε. Εἶναι ὁ Μάρτυς τῆς ὑποσχέσεώς σου. Τώρα θά σοῦ καταστήσω γνωστή τήν σημασίαν τῶν σημείων τῆς ἀναγνωρίσεως. Τό εἰκονικό πλύσιμο τῶν χεριῶν σημαίνει δεσμόν καί κάθαρσιν. Τό κλείσιμο τῶν δύο δακτύλων τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ εἰς τήν ἀριστερά χούφτα σημαίνει τήν ἕνωση δύο φίλων σέ δεσμό φιλίας. Ἡ λέξις τσιμποῦκι σημαίνει τήν ραθυμίαν, ἐνῶ τό τσαροῦχι τήν κίνησιν, τήν ἐνέργειαν. Τό πιάσιμο τοῦ αὐτιοῦ σημαίνει τήν ἔντασιν τῆς ἀκοῆς καί τό κλείσιμο μέ τά δύο δάκτυλα τῶν χειλέων τήν σιγήν καί τήν σιωπήν. Ἡ λέξις ΛΑΝΤΟΝ εἶναι ἁπλῶς συνθηματική καί σημαίνει διά τούς Φιλικούς τήν ἤρεμον σταθερότητα. Οἱ ἱερεῖς γνωρίζονται μέ τό σημεῖον τοῦ βαθμοῦ των. Ἰδού αὐτό:

Ψαύει μέ τό δεξί του χέρι τόν ἀριστερόν μαστόν εἰς τό σημεῖον τῆς καρδιᾶς, ἐνῶ μέ τό ἀριστερόν λαμβάνει τόν λοβόν τοῦ ἀριστεροῦ αὐτιοῦ.

Σύ θά σταυρώσεις τά χέρια σου καί ἔπειτα θά τά ἀνοίξῃς ἀπότομα.

Τοῦ ὑποδεικνύει τόν τρόπον.

Κατ' αὐτόν τόν τρόπον γνωρίζονται οἱ ἱερεῖς. Ἐάν θέλῃς νά ὁμιλήσῃς δι' ὑποθέσεις τῆς Ἑταιρείας, θά ξύσεις τήν παλάμην τοῦ ἀναγνωρισθέντος. Ἀμέσως θά ἐπακολουθήσῃ ἡ χειραψία ἡ ὁποία εἶναι αὐτή...

Ἀμέσως ὕστερα θά ἐρωτήσῃς: Πόσα ἔχει; Ἐκεῖνος θά ἀπαντήσῃ: Ὅσα ἔχει. Σύ θά ἐρωτήσῃς: Πόσα; Θά σοῦ ἀπαντήσῃ: Δέκα ἕξ τῶν Φιλικῶν. Τότε θά ἐπιμείνῃς: Τίποτε περισσότερον; Αὐτός θά σοῦ ἀπαντήσῃ: Ὄχι!

Σύ θά τοῦ ζητήσῃς τήν λέξι τῶν Ἱερέων. Καί σύ θά τοῦ εἴπῃς πρῶτος: Χί. Ἐκεῖνος: Ἄλφα. Ὕστερα σύ: Κάπα. Ἐκεῖνος: Ἰῶτα. Ὕστερον πάλιν σύ: Κάπα καί τέλος αὐτός Ἰῶτα. Ἔτσι σχηματίζεται ἡ λέξις ΧΑΚΙΚΙ ἡ ὁποία εἶναι ἡ συνθηματική λέξις τῶν Ἱερέων τῶν Φιλικῶν.

Πρέπει νά μάθῃς ἐπιπλέον ὅ,τι γνωρίζω διά τήν Ἑταιρείαν μας. Διοικεῖται ἀπό μίαν **Ἀόρατον Ἀνωτάτην Ἀρχήν**, τήν ὁποίαν ἡμεῖς δέν γνωρίζομεν. Ἀπαγορεύεται νά ἐρωτᾷς δι' αὐτήν καί νά ἐρευνήσῃς νά τήν μάθῃς. Ὅταν θελήσῃς νά ἐμπιστευθῇς κάτι θά τό ἐμπιστευθῇς εἰς ἐμέ. Ἐγώ θά φροντίσω νά διοχετεύσω τά ἐμπιστευθέντα ἀπό Σέ πρός ἄλλον ὁ ὁποῖος θά τά στείλῃ ὅπου ξεύρει.

Πρόσεχε τήν διαγωγήν σου, νά εἶναι ὑπόδειγμα ἀρετῆς, νά ἀγαπᾷς τό γένος σου, νά σέβεσαι τήν θρησκείαν σου καί νά μή καταφρονῇς τάς ἄλλας.

Λάβε τό χαρτί αὐτό τό ὁποῖον λέγεται «ἐφοδιαστικόν» ἀπό τούς ἀνωτέρους σου καί «γράμμα ὑπεροχῆς» ἀπό τούς κατωτέρους σου.

Κατηχ.: Διάβασέ το!

Ἀπόκρισις: Εἶναι γραμμένο ἀκατάληπτα.

Κατηχ.: Ναί μέ τό μυστικό ἀλφάβητο τῶν Ἱερέων, τό ὁποῖον θά λάβῃς αὔριον, ἀφοῦ φροντίσῃς νά μέ συναντήσῃς. Μάθε τώρα τί γράφει.

Διαβάζει.

Εἰς τό ὄνομα τῆς μελλούσης Σωτηρίας. Καθιερώνω Ἱερέα Φιλικόν καί ἀφιερώνω εἰς τήν ἀγάπην τῆς Ἑταιρείας καί εἰς τήν ὑπεράσπισιν τῶν μεγάλων Ἱερέων τῶν Ἐλευσινίων τόν συμπολίτην Κριεζῆ Γεώργιο ἐτῶν 30

ἐκ πατρίδος Βοστίτσας ὡς θερμόν ὑπερασπιστήν τῆς πατρίδος κατηχηθέντα καί ὁρκισθέντα παρ' ἐμοῦ.

Βοστίτσα Ὀκτωβρίου εἰς τάς 20 τῶν Φιλικῶν.

Τό γράμμα τοῦτο θά τό δεικνύῃς μακρόθεν εἰς πάντα συνάδελφον. Ἐπανάλαβε τέλος τόν ὅρκον τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ μαζί μέ ἐμέ.

Ὁρκίζομαι ὡς τίμιος ἄνθρωπος, ὡς ἄνθρωπος ἐπιθυμῶν τήν εὐτυχίαν τῶν συμπατριωτῶν μου ἀπό τήν ὁποίαν ἐξαρτᾶται καί ἡ ἐδική μου εὐημερία, εἰς ὅ,τι ἔχω ἱερόν καί ἀκριβόν εἰς τόν κόσμον, ἐπειδή αὐτοθελήτως καί ἑκουσίως ἐμβήκα μέλος εἰς τήν Ἑταιρίαν καί αὐτοθελήτως ἔδωκα τάς ὡρκισμένας ὑποσχέσεις μου εἰς αὐτήν, ὅτι θέλω φυλάξῃ ἀπαραλλάκτως.

Θά εἶμαι πιστός ἐφ' ὅρου ζωῆς εἰς τό ὅλον τῆς Ἑταιρείας γενικῶς καί εἰς τά μέλη μερικῶς καί εἰς ὅποιαν περίστασιν τῆς ἀνθρωπίνου ἀστασίας εὑρεθῶ, θά ὁδηγηθῶ ἀπό τάς θεμελιώδεις ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι διδάσκονται εἰς τήν διδασκαλίαν τήν ὁποίαν ἐμπιστεύθη ὁ κατηχητής μου. Ὅλα αὐτά μέ ὅλην τήν σημασίαν τῆς λέξεως.

Μετά τόν τελικόν τοῦτον ὅρκον ὁ κατηχητής ἀσπάζεται τόν κατηχηθέντα καί λέγει:

Πορεύου εἰς εἰρήνην καί καλήν τύχην.

Ἡ 25η Μαρτίου ὡς μυητική ἑορτή
ΕΛΛΗΝΙΟΝ ΗΜΑΡ

Μαρία Παπαευσταθίου - Ἀσημακοπούλου

Οἱ Ἐθνικοί ἑορτασμοί, ἀποδεκτοί ἀπό τό σύνολο τῶν πολιτῶν καί δικαιωμένοι ἀπό τόν ἴδιο τόν χρόνο, ἀποτελοῦν τά ἱστορικά ἀξιώματα ἑνός Λαοῦ καί ἑνός Ἔθνους. Γιατί δέν εἶναι τυχαῖο πού στήν Ἑλληνική Ἀρχαιότητα ἡ Μνημοσύνη ἦταν ἡ παναρχαία μήτρα ὅλων τῶν Μουσῶν.

Χωρίς ἱστορική μνήμη οἱ Λαοί χάνονται. Γιά νά ὑπάρξει καί λειτουργήσει ἀπρόσκοπτα ἡ μνήμη ἑνός Ἔθνους ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τῶν παιδιῶν τῆς Ἥρας, δηλαδή τῶν Ἡρώων.

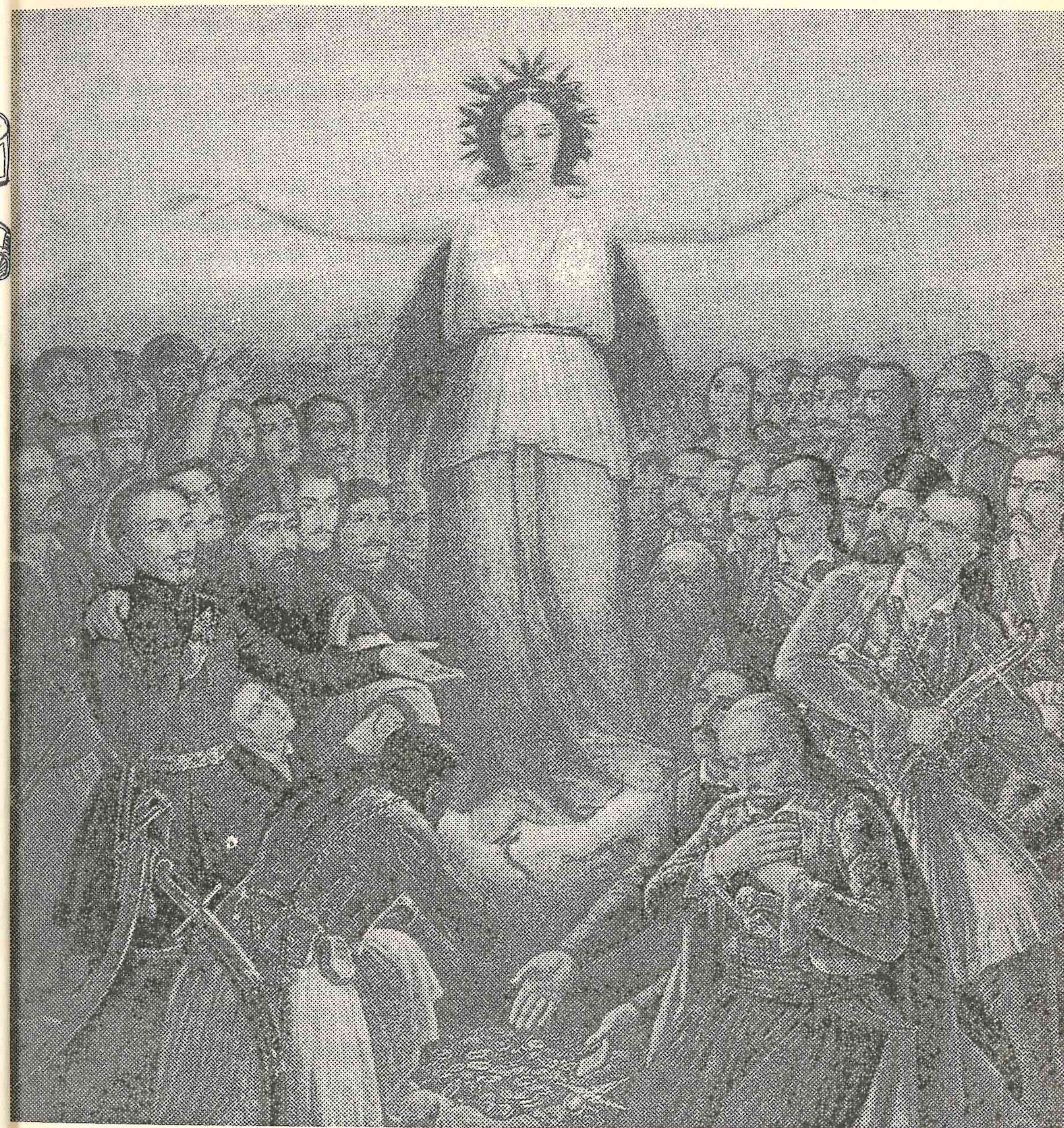
Οἱ ἥρωες εἶναι τά παιδιά τῶν γαλαξιακῶν ὁριζόντων γιατί οἱ Γαλαξίες, σύμφωνα μέ τήν περίφημη Ἑλληνική Μυθοπλασία, ἔγιναν ἀπό τό γάλα τῆς Ἥρας κι αὐτή ἡ εἰκονοπλασία εἶναι ἐξαιρετικά σημαντική. Ἐπισημαίνει ὅτι οἱ ἀληθινοί ἥρωες εἰσπνέουν τήν ἀπεραντοσύνη, γι' αὐτό εἶναι ἐξοικειωμένοι μέ τόν ἀόρατο κόσμο καί μέ τόν θάνατο κι αὐτός εἶναι ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο καί δέν φοβοῦνται.

Οἱ Ἕλληνες ἥρωες ἔχουν ἀναδυθεῖ ἀπό τούς πελασγικούς πόντους, τά αἰγαιοπελαγίτικα νησιά, ἀπό μυθικές ἀετόμορφες βουνοκορφές, ἀπό τίς ἴδιες τίς πέτρες τοῦ Δευκαλίωνος, δηλαδή τίς ἀνώνυμες λαϊκές μῆτρες, ὅπως ὁ μεγάλος ἥρωας Καραϊσκάκης.

Κι ἀλήθεια, οἱ ἀείζωοι ἐπαναστατικοί ποταμοί τοῦ 1821 προέρχονται ἀπ' ὅλες τίς μεριές τῆς Ἑλληνικῆς Γῆς καί ἀπό ὅλα τά στρώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ σώματος. Προέρχονται ἀκόμα ἀπό τήν εὐρύτερη ἐπικράτεια τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ γιά νά ἀποδείξουν ὅτι ἡ ἀληθινή Ἑλλάδα δέν εἶναι μόνο διαχρονική ἀλλά καί διαχωρική καί ὅτι τό μύρο τῆς Ἑλληνικότητος φυλάσσεται ἀείχρονο στίς ψυχές τῶν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς Ἑλλήνων.

Ἡ Ἑλλάδα, χώρα ἐπιστημόνων, Σοφῶν καί Ἡρώων, ἔδωσε πάντοτε δείγματα ἀνθρωπίνης ὑπερβάσεως. Ἀπέδειξε ὅτι οἱ ἡρωικές ψυχές μποροῦν ν' ἀνυψώνουν τήν θνητή καθημερινότητα ὅλο πλησιέστερα πρός τό Θεῖο.

Ὁ ἀείφλογος νόστος τῶν ἀποδήμων ἀπέδειξε καί τότε, τό 1821, ὅπως πάντα, ὅπως καί σήμερα ἄν χρειασθεῖ, ὅτι ἡ ψυχή τῶν Ἑλλήνων μπορεῖ νά θυσιάσει τά πάντα γιά τήν σωτηρία τῆς Πατρίδος. Αὐτό εἶναι

μιά πρόσθετη ἀπόδειξη τῆς ἱστορικῆς μας συνεχείας. Γιατί ὅταν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἄποικοι βάφτιζαν τά ποτάμια καί τίς πόλεις τῆς νέας πατρίδος τους μέ τά ὀνόματα τῆς Μητρικῆς τους Γῆς, ὑπάκουαν σέ μιά παναρχαία νομοτέλεια καί ἀνάγκη τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς. Στόν Ἕνα, τόν Ἄριστο Οἰωνό: στήν ἄμυνα γιά τήν διαιώνιση τῆς Πατρίδος.

Ἡ ἔννοια τῆς Πατρίδος εἶναι τάξεως ψυχολογικῆς, ἠθικῆς, συνειδησιακῆς, σημαντικῆς καί γεωγραφικῆς. Εἶναι τό ἴδιο

αἷμα, ἡ ἴδια γλώσσα, οἱ ἴδιοι ναοί, οἱ ἴδιοι τάφοι τῶν προγόνων. Γίνεται ποτέ νά σβήσουν ὅλ᾽ αὐτά; Νά ὑποστοῦν διεύρυνση ναί, ἀλλά νά μηδενοποιηθοῦν, ἀποκλείεται. Γιατί τότε μηδενοποιεῖται ὅλη ἡ ἀνθρώπινη πεμπτουσιακή ὕπαρξη καί ὁ ἄνθρωπος γίνεται παρωδία καί σκιά ἀνθρώπου.

Σκεφθεῖτε τόν Παρθενῶνα, αὐτό τό ὀνειρικό Ἄνθος τῆς μετρικῆς, αἰσθητικῆς καί σημαντικῆς τελειότητος, ἀποθήκη τῶν Τούρκων, μπαρουταποθήκη, ὅπως τόν εἶχαν καταντήσει. Αὐτό καί μόνο φθάνει γιά μιά ἔντιμη καί πολιτισμένη συνείδηση νά ἐξεγερθεῖ κι εὐτυχῶς ὑπῆρχαν πολλές φωτισμένες συνειδήσεις πού ἐπαναστάτησαν.

Ἔτσι, ἀποτελεῖ ἰδιαιτερότητα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἡ πολυδύναμη ἐκπροσώπηση τοῦ ἡρωικοῦ της Πανθέου. Οἱ ἥρωες στρατολογήθηκαν ἀπό ὅλες τίς τάξεις, τίς γωνιές καί τά στρώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Σώματος.

Ἀπό τίς ἀνώνυμες λαϊκές μῆτρες τῶν χωριῶν, τῶν πεδιάδων, τῶν βουνῶν, τῶν νησιῶν μας.

Ἀπό τούς ἐμπόρους, ντόπιους καί ἀποδήμους. Γιατί δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ἀπό αὐτήν τήν τάξη ξεκίνησε ἡ Φιλική Ἑταιρεία μέ τόν Τσακάλωφ, Σκουφᾶ καί Ξάνθο.

Ἀπό τίς πριγκιπικές οἰκογένειες τῶν Ὑψηλάντηδων καί τοῦ Λόρδου Βύρωνος πού ἀπέδειξε μέ τό μεσολογγίτικο θάνατό του τόν Ἑλληνισμό του.

Ἀπό τούς ἐπιστήμονες, τόν Ρήγα Φεραῖο, τόν Κοραῆ καί ἄλλους. Ἀπό τούς διπλωμάτες, μέ πρῶτο τόν ἀδικοχαμένο ἄξιο κυβερνήτη τῆς Ἑλλάδος Καποδίστρια.

Ἔτσι, τό ἱερό ὀστεοφυλάκιο τῶν Ἑλλήνων ἡρώων εἶναι τροφοδοτημένο ἀπό πολυδύναμες, πολύτροπες καί πολύχρωμες πρωθύλες πού ἀναγκάζουν τόν ἀμερόληπτο ἱστορικό νά καταλήξει στό συμπέρασμα πώς, ὅπως μπροστά στόν Θάνατο, ἔτσι καί μπροστά στήν Ἐλευθερία, ὅλες οἱ ἀνθρωποποίητες διακρίσεις μηδενοποιοῦνται καί πώς τό μόνο πού βαραίνει στήν ζυγαριά τοῦ Μίνωα, τοῦ Αἰακοῦ καί τοῦ Ραδάμανθυ, δηλαδή γιά τήν Οὐράνια Δικαιοσύνη, εἶναι τό Ψυχικόν Πῦρ, τό Ἀείζωον.

Αὐτό τό ἀναλίσκον πῦρ τῶν Ἑλλήνων ἡρώων τό ἔχουν γνωρίσει καλά οἱ αἰώνιοι ἐχθροί τῆς φυλῆς μας, οἱ Τοῦρκοι. Ἔτσι, τώρα πού ἡ ἰταμότητά τους, μαζί μέ τίς χαλεπές διεθνεῖς ἀλλά καί ἑλληνικές συγκυρίες, τούς ὁδήγησαν νά κατέχουν τό μισό νησί τῆς Κυπρίας Ἀφροδίτης καί νά ἀπειλοῦν τόν πανάρχαιο ἑλληνικό χῶρο τοῦ Αἰγαίου, ὀφείλουν νά ξέρουν ὅτι:

Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες δέν γιορτάζουμε τυπικά καί συμβολικά κάθε χρόνο τήν Ἱερή μας Ἐπανάσταση τοῦ '21. Ἀλλά, κάθε χρόνο, ἀνανεώνουμε τούς ὅρκους στούς Ἥρωές μας καί στά ἱερά Σύμβολά τους, στήν Σημαία καί τό Σπαθί, ὅτι δέν θά ἀφήσουμε ποτέ, ἡ Γῆ τῶν Ἡρώων, τῶν Ἁγίων καί τῶν Σοφῶν νά μολυνθεῖ ἀπό βάρβαρα χνῶτα!

Κάθε ἐπέτειο τῆς 25ης Μαρτίου ὀφείλουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες, σέ ὅποια γωνιά τῆς γῆς κι ἄν βρίσκονται, νά μεταλαμβάνουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων τοῦ Ἡρωισμοῦ καί τῆς Θυσίας τῶν ἐπωνύμων καί ἀνωνύμων ἀγωνιστῶν πού προσέφεραν τό δισκοπότηρο τῆς καρδιᾶς τους, ὥστε νά ὑπερπληρωθεῖ ὁ κρατήρας τοῦ νεωτέρου Ἔθνους μας.

Τέτοιες σημαντικές ἡμερομηνίες ἡ ἐθνική αὐτογνωσία ἐπιτυγχάνεται μέ τήν ἀνάμνηση ὅπως ἐδίδασκε γιά τήν γνώση ὁ Σωκράτης. Κι αὐτή ἡ πλατωνική συνιστῶσα, ἡ ἀνάμνηση, ἀποδίδεται στά νεοελληνικά μέ μιά ἐξ ἴσου δυνατή καί ὡραία λέξη: τήν θύμηση.

Ἡ θύμηση παράγεται ἀπό τήν ὁμηρική λέξη θυμός, πού θά πεῖ ψυχή. **Θυμᾶμαι,** συνεπῶς, σημαίνει ὅτι **διατηρῶ ἐπαφή μέ τίς δυνάμεις τῆς ψυχῆς.** Ἡ ψυχή ὅμως εἶναι ἡ μεγάλη μητέρα ὅλων τῶν ἡρώων, γι᾽ αὐτό καί ἀποκαλοῦνται ψυχωμένοι.

Εὐλαβική ἀνάμνηση τοῦ '21, συνεπῶς σημαίνει πώς ἀκολουθοῦμε τήν «Ἱερά Ὁδό» τῆς θύμησης γιά νά λάβουμε ἐθνική πλέον μύηση ἀπό τήν πυράκτωση τῶν γενναίων ψυχῶν πού μᾶς κατέστησαν ἐλεύθερους. Καί ἡ κορυφαία νεοελληνική ἐπέτειος εἶναι καί πρέπει νά παραμείνει μιά ἀληθινή μυητική διαδικασία στήν φλεγόμενη κάμινο τῶν ἐθνικῶν μας ἰδεοπλασιῶν. Γιατί **ἡ Μητέρα Ἑλλάδα μέ τό ἕνα χέρι της λικνίζει τόν καρδιαῖο Διόνυσο καί μέ τό ἄλλο τόν ροπαλοφόρο Ἡρακλῆ.**

Ὑπάρχουν ἐλάχιστες στήν Γῆ χῶρες μέ εἰδοποιητικότητα νά γεννοῦν σοφούς. Τά παιδιά ὅμως τῆς Ἑλλάδος ἄν μέ τό ἕνα χέρι γράφουν σοφά τυλιγάδια, μέ τό ἄλλο κρατοῦν σπαθί γιά τούς ποικιλώνυμους ἐχθρούς.

Γι᾽ αὐτό κάθε ἐπέτειο τῆς μεγαλύτερης νεοελληνικῆς ἐποποιίας εἶναι ἐπιβεβλημένο νά θυμόμαστε τίς πανάρχαιες ἡρωικές μας ρίζες πού ἔθρεψαν τό πολύχυμο δένδρο τῆς Ἐλευθερίας μας.

ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ

Καί εἶναι ἐπιτακτική ἀνάγκη νά πνέει ὁ ἄνεμος τοῦ ἡρωισμοῦ στήν ζωή γιά νά σαρώσει τόν μικρό νοῦ, τήν μικρή βλέψη καί τήν κοντόθωρη ἐνασχόληση. Ἡ Ἑλλάδα ἄλλωστε δίδαξε πάντοτε τά παιδιά της τό ἀλφάβητο τοῦ ἡρωισμοῦ:

Στήν Ἑλληνική Μυθολογία ὁ Ἄρης ἦταν παιδί τῆς Ἥρας, δηλαδή ἥρωας. Καί μ᾽ αὐτή τήν σοφή μυθοπλασία οἱ Ἕλληνες ἤθελαν νά ἐπισημάνουν ὅτι ὁ πόλεμος δικαιώνεται ὅταν δίδει τήν ἐντολή ἡ Μητέρα Ἥρα πού δέν εἶναι ἄλλη ἀπό τήν Ψυχή.

Τό περίφημο Δελφικό Μαντεῖο θέλοντας νά ἐξάρει τόν ἐξαγνιστικό ρόλο τοῦ ἡρωισμοῦ ὄχι μόνο εἶχε κατονομάσει «Ἡραῖο» ἕνα δελφικό μῆνα ἀλλά εἶχε καθιερώσει σέ κάθε ἐννεαετῆ κύκλο, ὅπως ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος, «Ἡρωίδα Ἑορτή».

Ἀπό τήν ἀπαρχή τῆς ζωῆς τοῦ γένους μας οἱ Ἕλληνες ἀπεκάλεσαν ἥρωες ὅσους προσέφεραν μεγάλες εὐεργεσίες στό Ἔθνος. Οἱ Ἥρωες ἦσαν «Ἀρχηγέτες» καί «Οἰκιστές», ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος, καί λατρεύονταν μέ ἑορτές καί θυσίες. Τόσο δέ τιμοῦσαν τούς ἥρωες πού ἀπό τό ὄνομά τους βαφτίζονταν φυλές καί πόλεις.

Ἔτσι ἀπό τόν ἥρωα Ἡρακλῆ ἀπό τόν ὁποῖο κατάγονται ὅλοι οἱ ἥρωες καί ἀπό τούς ἄθλους του ἔχουν ὀνοματοποιηθεῖ ὄχι μόνο χῶροι καί πόλεις τῆς μητροπολιτικῆς Ἑλλάδος, ὅπως τό Ἡράκλειο τῆς Κρήτης, ἀλλά καί οἱ ἐσχατιές τῆς Ἑσπερίας ὅπου οἱ Ἡράκλειες Στῆλες ἀποτελοῦσαν τόν φάρο τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ψυχολογική καί κοινωνική δύναμη τοῦ ἡρωισμοῦ εἶχε κατανοηθεῖ τόσο ρηξικέλευθα ἀπό τούς Ἕλληνες ὥστε δέν ὑπάρχει μεγάλος στοχαστής νά μή ἐκθειάζει τόν ἡρωισμό.

Ὁ Ὅμηρος στήν Ἰλιάδα ἀποκαλεῖ τούς ἥρωες ***«ἡμιθέων γένος ἀνδρῶν»***.

Ὁ Ἡσίοδος στό *«Ἔργα καί Ἡμέραι»* μιλάει γιά ***«ὄλβιους ἥρωες»*** πού ὁ Δίας τούς ἔδωσε γιά κατοικία τίς νήσους τῶν Μακάρων.

Ὁ Πίνδαρος στό «Νέμεα ΙΙΙ» ἀποφαίνεται: ***«Ἥρως Θεός»***.

Ὁ Πλάτων στόν «Κρατύλο» βάζει τόν Σωκράτη νά διδάσκει τόν Ἑρμογένη:

Σωκράτης: Δέν γνωρίζεις ὅτι εἶναι ἡμίθεοι οἱ ἥρωες;

Ἑρμογένης: Πῶς δηλαδή;

Σωκράτης: Γιατί ὅλοι οἱ ἥρωες ἔχουν γεννηθεῖ ἀπό ἕνωση θεοῦ καί θνητῆς ἤ θνητοῦ καί θεᾶς.

Στό τελευταῖο του ἔργο, τούς «Νόμους», ὁ θεῖος Πλάτων ἐπανέρχεται γιά νά μᾶς πεῖ ὅτι γιορτές καί θυσίες ἔχουν θεσπίσει γιά τούς ἥρωες τά ἱερά μαντεῖα τῶν Δελφῶν καί Δωδώνης καί ὅτι κανένας ἄνθρωπος μέ νοῦ δέν θά τολμήσει νά θίξει ὅσα ἐκεῖνα ἐθέσπισαν.

«...οὐδείς ἐπιχειρήσει κινεῖν, νοῦν ἔχων».

Ἡ ἡρωογονία λοιπόν τῆς Ἑλλάδος καί πανάρχαια εἶναι καί πανταχοῦ παροῦσα.

Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ συνύπαρξη στήν ἡρωική ἐποποιία τοῦ '21 ἐξευγενισμένων καί σπουδασμένων μορφῶν, ὅπως τῶν Ὑψηλάντηδων καί τοῦ Καποδίστρια μέ τούς σκληροτράχηλους «τουρκοφάγους» ἀγωνιστές, ὅπως ὁ Ἀνδροῦτσος, ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Παπαφλέσσας καί ἄλλοι.

Φαίνεται πώς ὑπάρχουν ἀόρατοι ἀγωγοί τῆς ψυχῆς πού συναδελφώνουν στά ψυχογενῆ πεδία τόν ἀρχηγέτη τῆς Τραγωδίας Αἰσχύλο μέ τόν ἀπαίδευτο, κυριολεκτικά ἀπ°λέκητο στά γράμματα, Μακρυγιάννη.

Ἔτσι ὁ Αἰσχύλος παραμέρισε τήν ποιητική του διάσταση καί λάξευσε στό μνῆμα του στό Πυροφόρειο Γέλας τῆς Σικελίας ὡς πεμπτουσία τῆς γηΐνης συνεισφορᾶς του ὅτι πολέμησε στόν Μαραθῶνα τούς Πέρσες μέ μεγάλο ἡρωισμό:

«Ἀλκμήν δέ εὐδόκιμον Μαραθώνιον
Ἄλσος ἄν εἴποι
καί βαθυχαιτής Μῆδος ἐπιστάμενος».

[Γιά τήν μεγάλη μου ἀνδρεία θά σᾶς πεῖ τό Μαραθώνιο ἄλσος καί ὁ μακρυμάλλης Μῆδος πού τήν γνώρισε καλά].

Νά εἶσαι Αἰσχύλος, νά ἔχεις δώσει τήν κορυφαία τραγική γραφή πού γνώρισε ἡ ἀνθρώπινη νοόσφαιρα καί ἀποχαιρετῶντας στό τέλος τοῦ βίου σου τούς θνητούς νά θυμίζεις ὅτι ὑπῆρξες ἥρωας πολεμῶντας τούς Πέρσες στόν Μαραθῶνα, σημαίνει νά διδάσκεις ὅτι ἡ ὑπεράσπιση τῆς μεγάλης Πατρίδος πού εἶναι ἡ Ἑλληνική ἀποτελεῖ τήν μεγαλύτερη προσφορά στήν ἀνθρωπότητα.

Γιατί χωρίς Ἑλλάδα ἐλεύθερη δέν θά ὑπῆρχε οὔτε Παρθενῶν οὔτε Πλάτων οὔτε ἡ πλειάδα τῶν μεγαλοφυῶν πού μέ τό φῶς τῆς σκέψεώς τους διέλυσαν τά σκοτάδια τῆς ἀγνοίας. Χωρίς Ἑλλάδα ἐλεύθερη δέν θά ὑπῆρχε Ἀναγέννηση καί Εὐρωπαϊκός Πολιτισμός.

Γι' αὐτό ὁ μεγάλος Αἰσχύλος προτίμησε λίγο πρίν πάει νά συναντήσει τόν Μίνωα, τόν Αἰακό καί τόν Ραδάμανθυ νά γράψει στό μάρμαρο: πολέμησα γιά τήν πατρίδα σμίγοντας ἔτσι μέ τόν Μακρυγιάννη πού κι ἐκεῖνος γράφει: ***«Ἀπάνω στήν Ἀλήθεια μου πεθαίνω»***.

Ἐννέα χρόνια κράτησε ὁ ἡρωικός Ἀγώνας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ: Ἀπό τότε πού ὁ ἀρχηγός τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης κυκλοφόρησε στό Ἰάσιο τῆς Μολδαβίας τήν ἀγωνιστική του προκήρυξη *«Ἡ ὥρα ἦλθεν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες»* μέχρι τόν Φεβρουάριο τοῦ 1830, ὅταν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν τριῶν συμμαχικῶν Δυνάμεων ὑπέγραψαν τό Πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου γιά τήν ἵδρυση τοῦ Ἀνεξαρτήτου Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Ἐννέα ὑπῆρξαν οἱ Μοῦσες τῶν Ἑλλήνων καί χρειάσθηκε ἡ συνεισφορά ὅλων γιά νά κατακτηθεῖ ἡ ἀκριβοπληρωμένη λευτεριά μας. Γιατί ποιός μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ ὅτι ἡ **Τερψιχόρη** ἐγκαταλείποντας τίς πλαγιές τοῦ Ὀλύμπου καί τοῦ Κιθαιρῶνα ντύθηκε κι αὐτή τήν Ζαλογγίτικη φορεσιά της καί χόρεψε τόν ἡρωικό χορό μαζί μέ τίς Ἑλληνίδες μανάδες;

Ποιός μπορεῖ νά ἰσχυρισθεῖ ὅτι δέν ἦταν παροῦσα ἡ **Ἐρατώ** μέ τόν ἔνθεο ζῆλο πού ἐμπνέει καί πού τόν ἐπιδεικνύουν μόνο γνήσιοι ἀσκητές καί γνήσιοι ἐπαναστάτες;

Ποιός μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ ὅτι ἡ Τραγωδία πού ἐκπροσωπεῖ ἡ **Μελπομένη** δέν ἔγραψε περίλαμπρες σελίδες;

Οἱ μεγάλες στιγμές τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας δέν γράφτηκαν ποτέ ἀπό φορεῖς ταπεινῶν καί ἰδιοτελῶν κινήτρων. Γράφτηκαν ὅταν ἡ Ἀριθμοκίνητη Ψυχή

(ὅπως τήν ἀποκαλοῦν οἱ Πυθαγόρειοι) ἀψήφησε τούς ποσοτικούς ἀριθμούς γιατί γνώριζε τήν ἄρρητη δυναμικότητα τῶν ὀλίγων μπροστά στήν δυσκίνητη πολλαπλότητα.

Γιατί, τί θά μποροῦσε νά ὑποκινήσει τούς Ἕλληνες ἐμπόρους τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας μέ τόν ἐξασφαλισμένο ὁπωσδήποτε ἐπιούσιο; Τί θά μποροῦσε νά συνεπάρει τόν Ὑπουργό Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας Καποδίστρια νά θυσιάσει τήν περίλαμπρη θέση του στόν βωμό τῆς Πατρίδας; Ποιά τυπική λογική τοῦ 2+2=4 θά μποροῦσε νά εὐφλογίσει τόν στρατηγό καί ὑπασπιστή τοῦ Τσάρου, Ἀλέξανδρο Ὑψηλάντη, νά ἐγκαταλείψει τήν καριέρα του γιά νά ὁδηγηθεῖ, σάν ἐλάφι τῆς Ἀρτέμιδος, στό αἱματόβρεχτο θυσιαστήριο τῆς ἱερῆς Πατρίδος;

Καμμιά ἐξωτερική ἐπιβολή, καμμιά αὐταρχικότητα δέν μπορεῖ νά δώσει αὐτά τά θαυμαστά ἀποτελέσματα. Τό Ἱστορικό Κάλεσμα εἶναι μαγνητικῆς προελεύσεως, σημαίνει ἔξοδο ἀπό τό ἐγώ, ὑπέρβαση ὅλων τῶν μικροτήτων, ἰδεοφόρο Μύηση. Καί πραγματικά αὐτή ἀκριβῶς τήν λέξη τῶν Καβειρίων καί τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων, τήν λέξη Μύηση, χρησιμοποιοῦσαν οἱ Φιλικοί γιά τούς χρισμένους «Ὑπέρ Πίστεως καί Πατρίδος» ὅπως ἀκριβῶς ἔλεγαν καί ἔγραφαν.

Ἔχει θεμελιακή σημασία νά κατανοήσουμε τά βαθύτερα κίνητρα ἐκείνων πού θυσιάστηκαν γιά νά μᾶς προσφέρουν μιά ἐλεύθερη πατρίδα.

Τί λόγο εἶχαν νά πρωτοστατήσουν σ' ἕνα ἐπικινδυνωδέστατο ἐγχείρημα, γιά τούς ἴδιους καί τίς οἰκογένειες τους, οἱ ἀπόδημοι Ἕλληνες, ἄν τά κίνητρα δέν ἦσαν ψυχογενῆ, εὐρύθωρα καί ἐθνικά;

Τί λόγο εἶχε ὁ Λόρδος Βύρων νά ἀφήσει τήν κοινωνική του θέση, τήν ἄνεση, τήν ποίησή του γιά νά σβήσει στήν ἀγκαλιά τῆς λιμνοθάλασσας καί τῆς Ἑλλάδος, ἄν δέν τήν θεωροῦσε πνευματική του Μητέρα;

Τά ἴδια τά δημοτικά μας τραγούδια, αὐτές οἱ ἀνώνυμες ἀλλά ἀδιάψευστες λαϊκές μαρτυρίες, ἐπιβεβαιώνουν τήν ἀλήθεια: *«Βασίλη κάτσε φρόνιμα, νά γίνης νοικοκύρης»* λέει ἡ ἀνώνυμη μητέρα, ἐκπρόσωπος τῆς οἰκογενειακῆς σωφροσύνης καί ἡ ἀπάντηση κάθε κλεφτόπουλου μέ τό στόμα τοῦ Βασίλη εἶναι πασίγνωστη: **«Δέν μπορῶ μάνα, δέν μπορῶ τούς Τούρκους νά δουλεύω ".**

Ἡ Ἑλληνικότατη αὐτή ἀπάντηση τοῦ μικροῦ κλεφτόπουλου πού πήγαινε σέ βέβαιο θάνατο, τό διασυνδέει, μέσω τῶν τηλεγραμμῶν τῆς Ἱστορίας, κατ' εὐθεῖαν μέ τόν Λεωνίδα καί τήν ἀπάντησή του στήν δελεαστική πρόταση τοῦ Ξέρξη. Θυμίζω, ὅτι ὁ Πέρσης βασιλιάς πρότεινε στόν Λεωνίδα πώς ἄν ἐγκατέλειπε τήν χωρίς ἐλπίδα ἐπιτυχίας ἀντίστασή του θά τόν ἔχριζε μονάρχη ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Κι ὁ Λεωνίδας ἔδωσε τότε τήν ἴδια κατά βάθος ἀπάντηση μέ τό μικρό κλεφτόπουλο:

«εἰ τά καλά τοῦ βίου γιγνώσκοις ἀπέστης ἄν τῆς τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμίας. Ἐμοί δέ κρείσσων ὁ ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος θάνατος τοῦ μοναρχεῖν τῶν ὁμοφύλων»

[ἄν γνώριζες τά ἀγαθά τῆς ζωῆς δέν θά ἐπιθυμοῦσες τά ἀγαθά ἄλλων. Ὅσο γιά μένα εἶναι προτιμότερο νά πεθάνω ὑπέρ τῆς Ἑλλάδος παρά νά γίνω μονάρχης τῶν ὁμοφύλων μου].

Νά τώρα καί ἡ ἀπάντηση τοῦ Καποδίστρια πρός τήν Αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσίας ὅταν προσπαθοῦσε νά τόν ἀποτρέψει νά κατέβει στήν Ἑλλάδα, ἐκφράζοντας φόβους γιά τήν ζωή του:

«Κυρία, ἐάν ἐγώ ἀρνηθῶ καί ἡ Ἑλλάς καταπέση, τί θά εἰποῦν περί ἐμοῦ; Ἰδού ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἠδύνατο νά τήν σώση καί ὁ ὁποῖος ἐπροτίμησεν ἐπιφανῆ θέσιν εἰς τήν Ρωσίαν παρά νά βοηθήση τήν πατρίδα του ἡ ὁποία καί ἐχάθη. Ἄλλωστε, Κυρία μου, καθώς ἀφιέρωσα τήν νεότητά μου εἰς τήν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐνδόξου εὐεργέτου μου, μακαρίτου υἱοῦ τῆς αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητός σας, ὁμοίως δύναμαι κάλλιστα νά προσφέρω εἰς τήν Ἑλλάδα θυσίαν τό γηραλέον μου σῶμα».

Καί τό προσέφερε! Προσέφερε τήν ζωή του ἀπαράλλαχτα σάν τό μικρό κλεφτόπουλο, μέ μιά βασική διαφορά, Εἶχε πέσει ἀπό Ἑλληνικό χέρι!

Αὐτή ἡ ντροπή τῆς φυλῆς μας πού ἀφήνει στήν μέση ἕναν Παρθενῶνα, γιά νά βάψει τά χέρια πού λάξεψαν ἀγάλματα τῆς ζωφόρου μέ ἀδελφικό αἷμα.

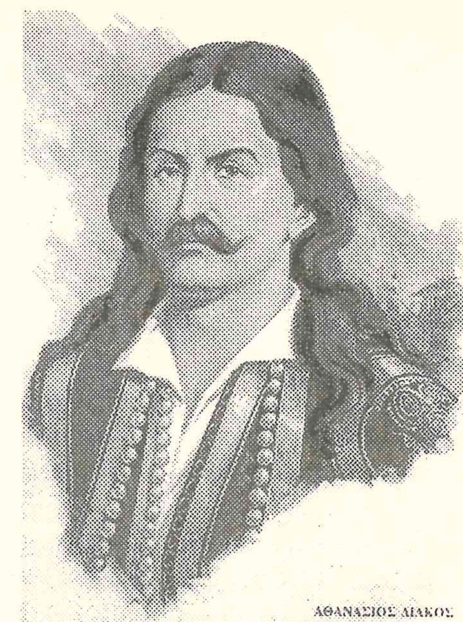
Ὅμως, ἀκόμα καί μ' ὅλες τίς ἀντιφάσεις της, ἡ ψυχαγκάλη τῆς Πατρίδος εἶναι ἀναντικατάστατη γιά κάθε Ἕλληνα.

Ἔτσι, ἡ πανστρατιά τῶν ἡρώων τοῦ '21 σχηματίσθηκε ἀπ' ὅλα ἀνεξαιρέτως τά κοινωνικά στρώματα:

Ἀπό τούς ἀνώνυμους λαϊκούς ἀγωνιστές πού μέ μυριάδες θυσίες ἔτρεξαν στό σάλπισμα τῆς σταυρωμένης Πατρίδος.

Τούς διανοούμενους πού ἄφησαν τούς διαλογιστικούς τους ἐφησυχασμούς καί τήν ἀπομόνωση γιά νά θέσουν τήν μάχιμη πένα τους στήν μεγάλη Ὑπηρεσία τῆς Ἀγωνιζόμενης Πατρίδος.

Τούς Ἀπόδημους Ἕλληνες πού ἀπό τό Βουκουρέστι, τήν Κωνσταντινούπολη,

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΙΑΚΟΣ

τήν Αἴγυπτο, τήν Ρωσία καί ὁπουδήποτε ἀλλοῦ εἶχαν συγκεντρωθεῖ, ἐνίσχυσαν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις τό μαχόμενο Γένος τους. Οἱ ἀπόδημοι αὐτοί Ἕλληνες δίδαξαν πώς ἡ προσφορά χρημάτων γιά χάρη ὑψηλοτέρων ἰδανικῶν ἀνοίγει τίς πύλες τῆς ψυχῆς καί τῆς εὐρύτερης συνείδησης.

Ἡ ἴδια ἐξ ἄλλου ἡ Ἑλληνική ἀρχαιότητα ἤθελε τόν Θεό Ἑρμῆ ὡς θεό τοῦ Ἐμπορίου, ἐπονομαζόμενο Κερδῷο Ἑρμῆ καί ταυτόχρονα Ἀγγελιαφόρο τῶν Θεῶν καί Ψυχοπομπό. Μέ αὐτό δίδασκαν ὅτι **ἡ ἴδια δύναμη, ὁ ἴδιος «θεός» πού στρέφεται πρός τά κάτω, μπορεῖ νά στραφεῖ καί πρός τά πάνω.**

Τήν ὕψιστη αὐτή διδαχή, σφραγισμένη καί ὑπογεγραμμένη μέ τό αἷμα τους, μᾶς στέλνουν, κάθε Μάρτιο οἱ ἥρωες τοῦ '21.

Ἡ ἰαχή τους «Ἐλευθερία ἤ Θάνατος» προσφέρει τήν αὐθεντική ἑρμηνεία τῶν

ψυχικῶν τους κινήτρων. Αὐτές οἱ δύο λέξεις ἰσοζυγιάζονταν στήν συνειδησιακή καί ἱστορική ζυγαριά τοῦ σκλαβωμένου Ἑλληνισμοῦ ἐπί 4 ὁλόκληρους αἰῶνες. Ὥσπου ἡ ζυγαριά τίναξε στόν ἀέρα τόν θάνατο.

Ὥσπου τό μπαρούτι καί τά βόλια λάλησαν σέ βουνά καί ρεματιές.

Ὥσπου τά ποιητικά ἀηδόνια Ρήγας, Κάλβος, Σολωμός ἄρχισαν τούς ἀγωνιστικούς ὕμνους τους.

Ὥσπου ὁ μεγάλος Ρῶσος ποιητής Πούσκιν, βροντοφώναξε μέ τήν συνοδεία τῆς λύρας του: «Ἐμπρός Ἑλλάδα Ἐπαναστάτισσα!»

Ὥσπου, τέλος, γιά ν᾽ ἀναφερθοῦμε ἐνδεικτικά σ᾽ ἕνα μόνο ἀγωνιστή, ὁ Γιάννης Μακρυγιάννης, μέ τό σπαθί στό ἕνα χέρι καί τήν ἀποκαλυπτική πένα του στό ἄλλο, νά γράψει ἐκεῖνες τίς λαξευμένες ὑποθῆκες στά κιονόκρανα τῆς φυλετικῆς μας μνήμης: *«Γιατί ἐγίναμε πουλιά καί πιά στό τσόφλι δέ χωρᾶμε»* καί *«ὅλοι μαζί ἐλευθερώσαμε τήν Πατρίδα»*.

Ἔτσι, ἔπειτα ἀπό ἕνα πολύμαχο, πολύμοχθο καί πολυώδυνο ἐννεαετή κύκλο, ἡ περιπόθητη λευτεριά ἦλθε καί πάλι στά ἱερά Πατρικά μας χώματα.

Ἀποδεικνύοντας ὅτι ἡ Ψυχή τοῦ Ἀνθρώπου, αὐτή ἡ αἰθερόεσσα Κρήνη, χρειάζεται τό Οὐράνιο Τόξο τῶν Ἰδανικῶν γιά νά προσφερθεῖ.

Χρειάζεται τήν ἐπίσκεψη τῶν Προγονικῶν Ἴσκιων γιά νά ἐνθαρρυνθεῖ.

Χρειάζεται τήν εὐλογία τῆς Ἐθνικῆς Κατήχησης γιά νά συνεπαρθεῖ.

Χρειάζεται τίς Χάριτες καί τίς Μοῖρες γιά νά ἐκστασιασθεῖ.

Χρειάζεται τό Κηρύκειο Ραβδί τοῦ Ἑρμῆ γιά νά βγεῖ ἀπό τό χελώνειο περίβλημα τῆς καθημερινότητος καί νά μετατραπεῖ σέ ἑπτάχορδο λυρικό θάμβος.

Χρειάζονται, τέλος, καί τά ἀπολλώνεια βέλη τῶν ραγιάδων προγόνων μας, πού τό 1821 ἔρριξαν κατάστηθα στόν πύθωνα τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ μέ τήν ἡρωική ἰαχή **«ἡ Ἑλλάδα ἡ Στάχτη»**.

Στήν συνηθισμένη ζωή οἱ ἥρωες εἶναι σπάνιοι ἀφοῦ στήν καθημερινότητα ὅλα συμβάλλουν σ᾽ ἕναν ἀντιηρωισμό. Ἡρωικές πράξεις, καί μάλιστα ὁμαδικές, εἶναι προνόμιο ἰδιαιτέρων καιρῶν πού μποροῦν ν᾽ ἀποσπάσουν τόν ἄνθρωπο ἀπό τό συνηθισμένο ἐπίπεδο διαβιώσεως. Καί στήν ἐποποιία τοῦ ᾽21 ἔλαβαν μέρος καί πρωτοστάτησαν πλούσιοι καί φτωχοί, ἀγράμματοι καί σπουδασμένοι, λαϊκοί καί κληρικοί. Κι αὐτή εἶναι μιά ἀπό τίς σπουδαιότερες διδαχές τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως: Ἡ ὁμαδική δηλαδή ἔξοδος ἀπό τήν σκλαβιά πού λέγεται ἀτομικό συμφέρον, μικρόψυχη ἰδιοτέλεια καί διαιρετότητα.

Κι ἐμεῖς καί τά παιδιά μας ἔχουμε ἀνάγκη ἀπό τά διδάγματα αὐτά τοῦ ἡρωισμοῦ καί τῆς ἀνιδιοτέλειας πού μᾶς ἔδωσε τό ᾽21.

Αὐτό ὅμως σημαίνει ὅτι ἐμεῖς θά πρέπει νά βιώνουμε σέ κάποιο τουλάχιστον βαθμό τίς ἀρετές αὐτές. Διαφορετικά τί νόημα ἔχει νά προβαίνουμε σέ ἑορτασμούς πού ἀναφέρονται σέ ἔργα μεγαλοψυχίας ἄν ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δέν εἴμαστε μεγαλόψυχοι; Καί ἡ μεγαλοψυχία δέν νοεῖται χωρίς Ἑνότητα καί Ἐθνική Ὁμοψυχία.

Ὅταν ὁ Ἐθνικός μας ποιητής λέει ὅτι ἡ Ἐλευθερία βγῆκε ἀπό τά κόκκαλα τῶν Ἑλλήνων τά ἱερά, ἐπισημαίνει μιά ἱστορική ἀλήθεια κι ἕνα βιοφυλετικό γεγονός. Γιατί ἔπρεπε πραγματικά οἱ σκληροτράχηλοι

ἀγωνιστές τοῦ ᾽21 νά κομίζουν τήν Ἐλευθερία στά ἴδια τά κύτταρά τους, μέσα στά «κόκκαλά τους» γιά νά τήν ἀναζητήσουν μέ τόσο πάθος καί τέτοια ὁμαδική ἀδιαλλαξία.

Ἄν πρόκειται ἑορτασμοί σάν αὐτόν τῆς 25ης Μαρτίου ν᾽ ἀναδυθοῦν ἀπό τίς τυπικές συμβατότητες καί νά προσλάβουν τό συμβολικό καί σημαντικό βάρος πού ἀληθινά τούς ἀξίζει, πρέπει νά ἀφυπνισθεῖ μέσα στόν καθένα μας ἡ ἀρχέγονη Ἑλληνική ψυχή.

Γιατί ἀπό τήν πανάρχαια μήτρα τῆς ἀείζωης Ἑλληνικῆς ψυχῆς ἀντλοῦσαν τήν διάπυρη ἀνδρεία τους οἱ σκληροτράχηλοι ἥρωες τοῦ ᾽21. Τήν ψυχή αὐτή πού τήν κυοφόρησαν μέσα στήν νύχτα τοῦ χρόνου οἱ Κάβειροι καί οἱ Σαοί, ὁ Δάρδανος, ὁ Κάδμος καί ὁ Ὀρφέας γιά νά ἀναδυθεῖ μέσα ἀπό τόν Ὅμηρο καί τόν Αἰσχύλο, μέσα ἀπό Μαραθῶνες καί Θερμοπύλες στούς Ἰάμβους καί Ἀναπαίστους τῶν Καριοφιλιῶν τοῦ ᾽21, στούς χορούς τοῦ Ζαλόγγου, στούς κανονιοβολισμούς τοῦ Μεσολογγίου, στούς ἐπινίκιους ὕμνους τῆς Ἁγίας Λαύρας.

Στό θησαυροφυλάκιο τῆς ἀτομικῆς καί ἐθνικῆς μας μνήμης παρελαύνουν εὐλαβικές μορφές μοναδικοῦ θάρρους, ἀγωνιστικότητος καί αὐτοθυσίας. Γιατί ἡ Ἑλλάδα ἀπέδειξε μέσα στούς περιτελλόμενους κύκλους τοῦ χρόνου ὅτι ξέρει νά γεννᾶ τό μύρο τῶν μύρων αὐτῆς τῆς Γῆς: Ἥρωες.

Τό 1821, γιά τήν ἀνάσταση τοῦ Γένους, ἄλλοι ἔδωσαν ὅλα τους τά ὑπάρχοντα, ἄλλοι ὅλη τους τήν ζωή.

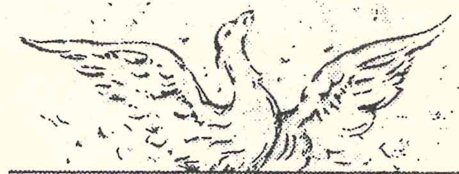
Ἡ ἐπισήμανση ὅμως τοῦ θριάμβου καί τῆς ἡρωικῆς πνοῆς τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ ᾽21 δέν πρέπει νά μᾶς κάνει νά παραβλέψουμε ὅτι ἡ Ἀχίλλειος πτέρνα τους ὑπῆρξε πάντοτε ἡ διχόνοια πού τούς ἐστέρησε τούς καρπούς τῶν μόχθων καί τῶν θυσιῶν τους. Τόσο ἐμεῖς ὅσο καί τά παιδιά μας πρέπει νά διδαχθοῦμε πολλά ἀπ᾽ αὐτά τους τά παθήματα γιατί ἡ Ἑλληνική φυλή δέν ἔπαψε ποτέ νά κινδυνεύει ἀπό τόν πανάρχαιο αὐτόν ἐχθρό.

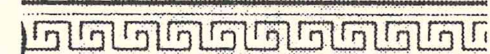
Μέ τήν διχόνοια τῶν Ἑλλήνων Ἀρχηγῶν πού σέ καιρό ἐκστρατείας ἔφθειραν ὁ ἕνας τόν ἄλλο, ἀρχίζει τήν ποιητική του ἐξιστόρηση ὁ μεγάλος Ὅμηρος.

Ἡ διχόνοια δηλητηρίασε τόν Σωκράτη, ἐξόρισε τόν Αἰσχύλο, τόν Ἀριστείδη, τόν Ἀναξαγόρα, γιά νά μείνουμε μόνο στούς ἀρχαίους. Ἀνέκαθεν ὅσοι ἤθελαν τό κακό τῆς φυλῆς τήν διχόνοια ὑπέθαλπαν καί σ᾽ αὐτήν ἐστήριζαν τίς ἐθνοκτόνες προσδοκίες τους.

Τά δισκοπότηρα εἶναι γεμᾶτα ἀπό τό αἷμα τοῦ Ἀνδρούτσου, τοῦ Καραϊσκάκη, τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ Μακρυγιάννη, τοῦ Καποδίστρια. Εἶναι τό ἀθάνατο κρασί τοῦ ᾽21. Ἄς πίωμε ἐξ αὐτοῦ πάντες καί ἄς διατηρήσουμε τήν ἐθνική μας ὁμοψυχία γιά νά μήν ἀνοίξουν ποτέ πιά οἱ ἀδελφοκτόνοι κρουνοί.

ΖΗΤΩ
Η ΑΙΩΝΙΑ ΕΛΛΑΣ!

ΣΠ. ΝΑΓΟΥ

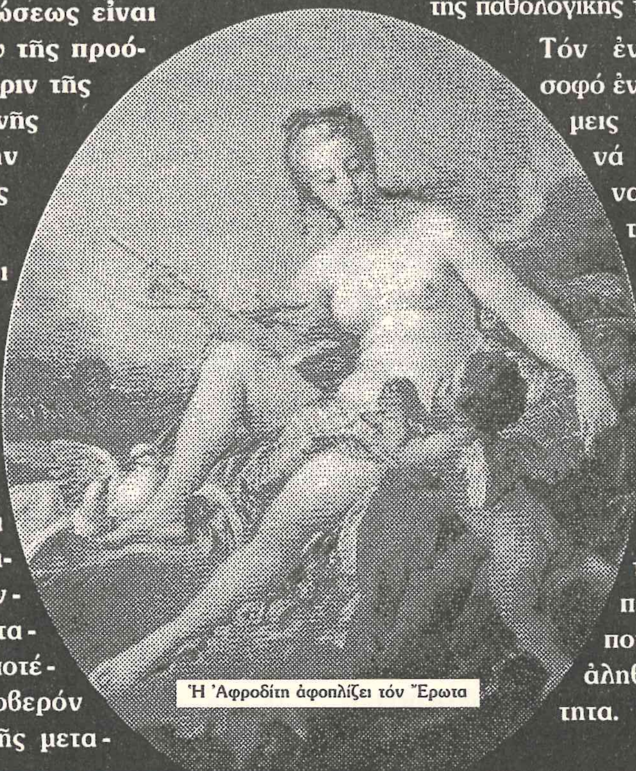
ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ

Οἱ ποιηταί τῆς Γῆς διέπραξαν σφάλμα ὑμνήσαντες τόν σωματικόν Ἔρωτα, μή ἰδόντες ὅτι ὁ σωματικός ἔρως, εἶναι μέν διαιώνισις καί πρόοδος, ἀλλά οὗτος εἶναι ὑπηρετικόν ὄργανον τοῦ ψυχικοῦ ἔρωτος πού εἶναι ἡ παραγωγός δύναμις τοῦ ὑψιπέτου τοῦ σύμπαντος ἀετοῦ.

Πᾶσα ἐρωτική πρᾶξις γενομένη ἐκ καθήκοντος ἤ ἀνωμάλως ἐλλείψει ψυχικῆς αἰθεριότητος, καί πρός σκοπόν μεταμορφώσεως εἶναι κατά τοῦ νόμου τῆς προόδου, γίνεται χάριν τῆς κτηνώδους ἡδονῆς καί δέν ἔχει τήν προστασίαν τῆς Θεότητος.

Προέρχεται ἀπό τήν ἄρνησιν, εἶναι πρᾶξις πρός τήν πάνδημον Ἀφροδίτην καί οὐχί τήν οὐρανίαν καί ἐνέχει ποινάς πνευματικάς. Ἡ ἄχραντος οὐσία σπαταλᾶται καί τό ἀποτέλεσμα εἶναι φοβερόν διά τό ἔργον τῆς μεταμορφώσεως. Ὕδωρ ζῶν δέν παρέχεται πρός ἐξέλιξιν καί μεταμόρφωσιν τῶν ψυχῶν.

Αἱ ἐκδηλώσεις τῆς ἐρωτικῆς ἀγάπης πρέπει νά προέρχονται ἀπό πραγματικάς ψυχικάς ἐπιθυμίας πρός πλήρωσιν τῆς προαγωγῆς τῶν ψυχῶν καί ὄχι πρός ἱκανοποίησιν τοῦ κτηνώδους καί νά μή καθοδηγοῦνται ὑπό παθῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τοῦ ἀνθρωπίνου κτήνους καί ἐνισχύουν τήν ἐπέκτασιν τῆς παθολογικῆς των καταστάσεως.

Ἡ Ἀφροδίτη ἀφοπλίζει τόν Ἔρωτα

Τόν ἐνάρετο καί τόν σοφό ἐνισχύουν αἱ δυνάμεις τῆς φύσεως διά νά δύναται νά ἐναρμονίζεται πρός τούς νόμους της.

Ὅσοι ποθοῦν καί θηρεύουν τήν Ἀλήθειαν, ἡ Ἀλήθεια τούς ποδηγετεῖ καί τούς φωτίζει.

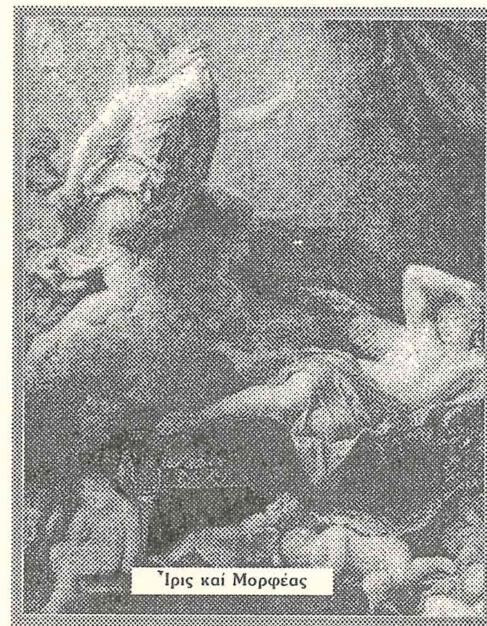
Ὁ οὐρανός τούς ἐμπνέει καί τούς ὁδηγεῖ πρός τήν ὁδόν πού ἄγει εἰς τήν ἀληθῆ πραγματικότητα.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΥ ΥΠΝΟΥ
ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

"Ἔχω τήν ἀντίληψη ὅτι μερικές ἀπό τίς **μή ἀναγκαῖες ἡδονές** καί ἐπιθυμίες εἶναι παράνομες καί μοῦ φαίνεται πώς αὐτές ὑπάρχουν μέσα στήν καρδιά τοῦ καθενός, ἐπειδή ὅμως πιέζονται ἀπό τούς νόμους καί τίς ἀνώτερες ἐπιθυμίες βοηθούμενες ἀπό τόν λογισμό, ἐξαφανίζονται ἀπό μερικῶν ἀνθρώπων τήν ψυχή ἤ ὁλοκληρωτικά ἤ ἀφήνουν μονάχα ἀσήμαντα καί ἀδύνατα κατάλοιπα, σέ ἄλλων ὅμως ἀνθρώπων τίς ψυχές δυναμώνουν καί πληθαίνουν.

Εἶναι αὐτές πού ξυπνοῦν μέσα στόν ὕπνο μας, τόν καιρό πού τό ἄλλο τμῆμα τῆς ψυχῆς μας, ὅσο εἶναι λογικό καί ἥμερο καί ἐξουσιαστικό ἐπάνω στό ἀντίθετο βυθίζεται στήν νάρκη, ἐνῶ τό θηριῶδες καί τό ἄγριο χορτασμένο ἀπό φαγητό ἤ ἀπό μέθη σκιρτᾶ καί διώχνοντας τόν ὕπνο ζητεῖ νά ξεχυθεῖ καί νά χορτάσει τίς συνηθισμένες του ἐπιθυμίες.

Ξέρεις ὅτι μέσα σ' αὐτήν τήν κατάσταση τολμᾶ ὅλα νά τά κάνει, ἐπειδή δέν τό δεσμεύει οὔτε τό ἀντικόβει οὔτε ντροπή οὔτε φρόνηση. Γιατί δέν διστάζει νά δοκιμάζει νά ἔρχεται μέσα στήν περιοχή τῆς φαντασίας σέ συνουσία μέ τήν μητέρα καί μέ ὁποιονδήποτε ἄλλον ἄνθρωπο, θεό καί θηρίο, νά μολύνεται μέ ὁποιονδήποτε φόνο καί ὁποιοδήποτε ἀπαγορευμένο φαγητό.

Ἶρις καί Μορφέας

Καί μέ ἕνα λόγο δέν ἀφήνει νά τοῦ πέσει κάτω καμιά οὔτε ἀναισθησία οὔτε ἀναισχυντία.

Ὅταν ὅμως θαρρῶ ἔχει κανείς ψυχική ὑγεία καί σωφροσύνη καί πέφτει νά κοιμηθεῖ ἔχοντας ξυπνήσει τόν λογισμό του καί ἔχοντάς τον φιλέψει μέ ὡραῖα λόγια καί σκέψεις πέφτοντας ὁ ἴδιος σέ βαθιά ἐσωτερική συλλογή, καί ὅταν τό ἐπιθυμητικό ἀπό τήν ἄλλη μεριά δέν τό ρίξει οὔτε στήν ἔνδεια οὔτε στόν χορτασμό γιά νά κοιμηθεῖ καί νά μή φέρνει μέ τίς χαρές καί μέ τίς λῦπες του ταραχή στό ἄριστο τμῆμα τῆς ψυχῆς του, ἀλλά νά τό ἀφήνει ξεχωρισμένο καί καθαρό νά ἐξετάζει καί νά ἁπλώνεται ἕως πού νά φθάσει νά αἰσθανθεῖ κάτι πού δέν ξέρει ἀπό ἐκεῖνα πού ἔχουν ὑπάρξει ἤ ὑπάρχουν ἤ μέλλουν νά ὑπάρξουν καί ὅταν ἀκόμη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἔχοντας καταπραΰνει καί τό θυμοειδές δέν πάει νά κοιμηθεῖ, ἐνῶ ὁ θυμός του ἔχει ἐρεθισθεῖ ἔπειτα ἀπό ἐκρήξεις ὀργῆς ἐναντίον κάποιων, καί ἔτσι ἔπειτα ἀπό τόν ἡσυχασμό τῶν δύο εἰδῶν καί τήν ἔγερση τοῦ τρίτου εἴδους πού εἶναι ἡ ἕδρα τῆς φρονήσεως πέφτει πιά σέ ἀνάπαυση, σέ μιά τέτοια κατάσταση, ὅπως πολύ καλά ξέρεις, **ἔρχεται σέ στενότατη ἐπαφή μέ τήν ἀλήθεια καί παύουν τότε ὁλοκληρωτικά νά παρουσιάζονται οἱ παράνομες φαντασίες τῶν ἐνυπνίων.**

ΑΠΟΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΡΟΚΛΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΑ ΣΤΟΝ ΚΡΑΤΥΛΟ

Πρῶτα, λοιπόν, ἄς κατανοήσουμε πώς καί ὁ Πλάτων ὅπως καί ὁ Ὀρφέας, κατά κάποιον τρόπο ταυτίζει τόν Ἥλιο μέ τόν Ἀπόλλωνα καί πρεσβεύει τήν ἕνωση τούτων τῶν θεῶν. Γιατί ὁ Ὀρφέας μιλᾶ ξεκάθαρα καί μέ ολόκληρη, μποροῦμε νά ποῦμε τήν ποίησή του.

Ὁ Ἀθηναῖος ξένος, ὅμως τό ἀποδεικνύει μέ τήν ἕνωσή τους, κατασκευάζοντας ἕνα κοινό ναό γιά τόν Ἀπόλλωνα καί τόν Ἥλιο, ἄλλοτε μνημονεύοντας καί τούς δύο καί ἄλλοτε μόνο τόν ἕνα, σάν νά ἔχουν λάβει ὑπόσταση αὐτοί μέ βάση μία ἕνωση. Λέγει μάλιστα τά ἑξῆς: «Κάθε χρόνο μετά τό ἡλιοστάσιο πού ἀπό τό καλοκαίρι ὁδηγεῖ στόν χειμῶνα, πρέπει νά συγκεντρώνεται ὁλόκληρη ἡ πόλη στό κοινό τέμενος τοῦ Ἡλίου καί τοῦ Ἀπόλλωνα διαλέγοντας γιά τόν θεό τρεῖς ἄντρες ἀνάμεσά τους».

Ἀφοῦ λοιπόν μίλησε ἀπό κοινοῦ καί γιά τούς δύο, ὅτι δηλαδή πρέπει νά εἶναι τοῦ Ἡλίου καί τοῦ Ἀπόλλωνος τό τέμενος, στό ὁποῖο πρέπει νά μαζευτεῖ ἡ πόλη μετά τό θερινό ἡλιοστάσιο, στήν συνέχεια μιλάει καί γιά τούς δύο σάν γιά ἕναν, προσθέτοντας: «Διαλέγοντας γιά τόν θεό τρεῖς ἄντρες ἀπό ἀνάμεσά τους ἐπιστρέφοντας ἀπό τήν διαίρεση στήν ἕνωσή τους καί ὑποδεικνύοντας συγκαλυμμένα τήν μεταξύ τους κοινότητα».

Ἀλλά καί στήν συνέχεια λέει ὅτι οἱ ἄντρες προσφέρουν ἄλλοτε κοινή προσφορά στόν Ἥλιο καί στόν Ἀπόλλωνα καί ἄλλοτε μόνο στόν Ἥλιο σάν νά ὑπάρχει σέ αὐτόν καί ὁ Ἀπόλλωνας.

Ἄρα σύμφωνα μέ τόν Πλάτωνα ὑπάρχει σύνδεση τῆς φύσεως τῶν δύο θεῶν, ἐπικοινωνία τῶν δυνάμεών τους καί ἀπόρρητη ἕνωσή τους.

Γιατί καί ὁ Σωκράτης στόν Κρατύλο θέλοντας νά ἀνακαλύψει τήν οὐσία τοῦ Ἀπόλλωνα ἀπό τήν ὀνομασία του, φθάνει στήν ἁπλότητα τῆς ὑπάρξεώς του καί στήν δύναμη πού ἀποκαλύπτει τήν ἀλήθεια καί στόν νοῦ πού εἶναι ὑπαίτιος γιά τήν γνώση, ὑποδεικνύοντάς μας ἱκανοποιητικά τήν ἔλλειψη πλήθους, τήν ἁπλότητα καί τήν ἑνιαία μορφή πού τόν χαρακτηρίζει.

Στήν Πολιτεία θεωρεῖ τόν Ἥλιο ἀντίστοιχο τοῦ Ἀγαθοῦ, ὅπως καί τό αἰσθητό φῶς τό θεωρεῖ ἀνάλογο μέ τό φῶς πού ἀπό τό Ἀγαθό ἁπλώνεται στήν περιοχή τοῦ νοητοῦ, προερχόμενο ἀπό τό Ἀγαθό καί τό ὁποῖο συνδέει μεταξύ τους τόν νοῦ καί τό νοητό.

Μέ ὅλα αὐτά εἶναι φανερό ὅτι συνδέει τίς δύο αὐτές σειρές, ἐννοῶ τήν σειρά τοῦ Ἀπόλλωνα καί τοῦ Ἡλίου. Γιατί καθένας ἀπό τούς δύο αὐτούς θεούς εἶναι ἀνάλογος μέ τό Ἀγαθό, ἐνῶ τό αἰσθητό φῶς καί ἡ νοερή ἀλήθεια εἶναι

ἀνάλογα μέ τό ὑπερούσιο φῶς. Καί τά τρία αὐτά φῶτα ἀκολουθοῦν τό ἕνα τό ἄλλο, τό θεϊκό, τό νοερό καί τό αἰσθητό. Τό αἰσθητό φθάνει στά αἰσθητά ἀπό τόν ὁρατό Ἥλιο, τό φῶς τοῦ Ἀπόλλωνος φθάνει στά νοητά.

Καί πάλι, λοιπόν, ἐμφανίζονται ἑνωμένοι μεταξύ τους αὐτοί οἱ θεοί μέ βάση τήν ἀντιστοιχία τους μέ τό Ἀγαθό, ἀλλά διατηροῦν μαζί μέ τήν ἕνωσή τους, καί τόν διαχωρισμό πού τούς ταιριάζει. Καί γι' αὐτό ἀπό τούς θεόπνευστους ποιητές ἐξυμνοῦνται ξεχωριστά τά αἴτια πού τούς γεννοῦν καί ἔχουν διακριθεῖ οἱ πηγές ἀπό τίς ὁποῖες ἔλαβαν ὑπόσταση, ἐνῶ παρουσιάζονται συγγενικοί καί ἑνωμένοι μεταξύ τους καί τούς ἐγκωμιάζουν μέ τίς ἴδιες προσωνυμίες.

Γιατί καί ὁ Ἥλιος ἰδιαιτέρως ἀπολαμβάνει τήν ἐξύμνησή του ὡς Ἀπόλλων καί ὁ Ἀπόλλων ἀποκαλούμενος ὡς Ἥλιος, ἀκτινοβολεῖ γενναιόδωρα τό φῶς τῆς Ἀληθείας.

Ἄν λοιπόν οἱ ὑπάρξεις τούτων τῶν θεῶν εἶναι ἑνωμένες μεταξύ τους καί ἔχουν λάβει ὑπόσταση ὁ ἕνας μαζί μέ τόν ἄλλον, καί ἄν πολλές δυνάμεις τοῦ Ἀπόλλωνα ἔχουν παρουσιασθεῖ ἀπό τόν ἴδιο τόν Πλάτωνα καί ἔλαβαν τήν θεώρηση πού τούς ταίριαζε, τότε πρέπει ἀπό αὐτά νά συμπεράνουμε καί τίς προόδους τοῦ Ἡλίου.

Καί αὐτά τά λέω ἀφοῦ παρετήρησα τόν Σωκράτη στόν Κρατύλο καί τήν ἐκεῖ κατανόηση τῶν δυνάμεων τοῦ Ἀπόλλωνα μέσω τῶν εἰκόνων.

Γιατί **τό ὄνομα αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, παρ' ὅλο πού εἶναι ἕνα, ἀποκαλύπτει ὅλες τίς δυνάμεις τοῦ θεοῦ αὐτοῦ στούς ὀπαδούς τῆς ἀληθείας.**

Αὐτό εἶναι μάλιστα ἕνα ἰδιαίτερο

γνώρισμα τῆς ἰδιότητος τοῦ Ἀπόλλωνος, τό νά συγκεντρώνει δηλαδή τά πλήθη σέ ἕνα καί νά περιλαμβάνει σέ ἕνα τόν ἀριθμό καί ἀπό τό ἕνα νά παράγει τά πολλά καί μέσῳ τῆς νοερᾶς ἁπλότητος νά μαζεύει στόν ἑαυτό του τήν ποικιλία τῶν κατωτέρων καί μέ τήν ἑνιαία του ὕπαρξη νά ἑνώνει σέ ἕνα τίς πολύμορφες οὐσίες καί δυνάμεις.

Αὐτό ἀκριβῶς ἔχει συμβεῖ, λέγει ὁ Σωκράτης καί στό ὄνομα τό ὁποῖο εἶναι ἀρκετό γιά νά δηλώσει μέσα σέ ἕνα τίς ποικίλες καί διαφορετικές δυνάμεις τοῦ θεοῦ, ὥστε καί ἡ τελευταία εἰκόνα τοῦ θεοῦ, ἡ ὁποία ἔχει λάβει τήν πιό ἀμυδρή ἀντανάκλαση ἀπό αὐτόν, νά ἀπεικονίζει τήν ἑνωτική καί συγκεντρωτική του ὕπαρξη καί νά συντελεῖ καί αὐτό στήν ἀνάμνηση τῆς ἰδιότητος τοῦ Ἀπόλλωνος. Παρόλο, λοιπόν πού τοῦτο τό ὄνομα προφέρεται ὡς ἕνα, μυστικά περιλαμβάνει πολλές ἐνδείξεις τῶν δυνάμεων τοῦ θεοῦ.

Καί μέ τήν **ἁπλότητα**, ἡ ὁποία στέκεται ὑπερβατική ὑπεράνω τοῦ πλήθους, ἔχει παρουσιάσει τήν ἀλήθεια, τήν ὁποία ὁ θεός ἀποκαλύπτει στά κατώτερα ὄντα. Γιατί ἡ ἁπλότητα ταυτίζεται μέ τήν ἀλήθεια.

Καί μέ **τήν ἔνδειξη τῆς ἀπολυτρώσεως (ἀπόλυσις)** φανερώνει τήν καθαρτική καί ἄχραντη καί σωτήρια γιά τά πάντα δύναμη τοῦ θεοῦ.

Καί μέ **τήν ἐξαπόλυση τῶν βελῶν (ἀπόλυσις τῶν βελῶν)** ὑποδηλώνει τήν αἰτία πού μέσῳ τῆς τοξοβολίας, ἀφανίζει κάθε ἀταξία, κάθε σφάλμα καί κάθε ἀνισορροπία. Καί μέ **τήν ταυτόχρονη περιφορά (ὁμοπόλησις)** ὑπονοεῖ τήν ἁρμονική κίνηση τοῦ σύμπαντος καί τήν συμφωνία, ἡ ὁποία συγκεντρώνει καί συνδέει τά πάντα σέ αὐτόν τόν θεό.

Ἀνάγοντας λοιπόν αὐτές τίς τέσσερεις δυνάμεις τοῦ θεοῦ στά εἴδη πού ταιριάζουν στίς δυνάμεις αὐτές ἔτσι ἄς τίς ἐφαρμόσουμε αὐτές καί στίς μονάδες τοῦ Ἡλίου.

Ἡ μία λοιπόν εἶναι ἀποκαλυπτική τῆς ἀληθείας καί τοῦ νοεροῦ φωτός πού ὑπάρχει κατά τρόπο μυστικό μέσα στούς ἴδιους τούς θεούς. Ἡ δεύτερη ἀναιρεῖ κάθε σφάλμα καί ἐξαφανίζει κάθε ἀταξία. Ἡ τρίτη κάνει τά πάντα συμμετρικά καί φιλικά μεταξύ τους μέσῳ τῶν ἀναλογιῶν τῆς ἁρμονίας. Καί ἡ τέταρτη εἶναι ἄχραντη καί ὑπαίτια τῆς καθαρότητος, ἐκπέμποντας στά πάντα τό τέλειο καί τό φυσιολογικό, καί ἀναιρεῖ τά ἀντίθετά τους.

Ξένε,
στοῦ Φοίβου τήν δαφνοστόλιστη ἱερή γῆ,
καλῶς ἦλθες.
Ἐδῶ τό Ἀπολλώνειο πνεῦμα,
ἑνώνεται μέ τό Διονυσιακό.
Συμβιώνει ἁρμονικά ἡ Γνώση καί τό Φῶς
μέ τόν διπλογεννημένο θεό τῆς χαρᾶς.
Στῆς Κασταλίας τήν πηγή
ζήτησε κάθαρση,
γιά τό σῶμα σου, τό νοῦ καί τήν ψυχή.

Ἄκου τί σοῦ ψιθυρίζει
τό χῶμα, τό νερό, ὁ ἥλιος κι ὁ ἀέρας.
Ἡ Φύση σοῦ ἀποκαλύπτει τά μυστικά
της καί τά μυστήρια τοῦ Σύμπαντος.
Χαῖρε φίλε!
Οἱ ἀετοί κτυποῦν πάλι τά φτερά τους.
Ξαναηχοῦν οἱ Φαιδρυάδες.
Κι ὁ Μυρωμένος Ναός ἀκτινοβολεῖ!

Λ. ΠΑΞΙΜΑΔΑ

Α. ΛΕΤΣΑ

ΤΟΤΕΜΙΣΜΟΣ

Ο ΤΟΤΕΜΙΣΜΟΣ ΣΤΟΥΣ ΑΙΓΥΠΤΙΟΥΣ

20. Πολλοί θεωροῦν ὡς ἀρχή τοῦ **τοτεμισμοῦ** τήν λατρεία τῶν ζώων στήν Αἴγυπτο, ὅπου κάθε πρωτόγονη φυλή φαίνεται ὅτι εἶχε τό δικό της **τοτέμ** (κροκόδειλος, ὄφις, ταῦρος, κ.λπ.). Κάποιοι μάλιστα φθάνουν μέχρι τοῦ σημείου νά ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ **τοτεμισμός** ἀποτελεῖ τήν βάση τῆς ἀρχαίας αἰγυπτιακῆς θρησκείας. Σημειώθηκαν στήν χώρα τῶν Φαραώ καί μεταμφιέσεις προκειμένου νά ὁμοιάζουν μέ τό τοτέμ· π.χ. ἡ κεφαλή κάι τό δέρμα ζώων χρησιμοποιήθηκαν ἐνίοτε ὡς κάλυμμα κεφαλῆς καί ἔνδυμα ὑπό τῶν ἱερουργῶν ἱερέων.

Ο ΤΟΤΕΜΙΣΜΟΣ ΣΤΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

21. Ὁ **τοτεμισμός** ἄφησε πολλά ἴχνη στούς Ἑβραίους. Καί αὐτή ἡ συμφωνία τοῦ Ἰσραήλ μέ τόν Ἰεχωβά εἶναι ἀπό ἐκεῖνες πού βρίσκουμε παντοῦ στόν τοτεμισμό, ὅπου μία πατριά ἤ φυλή κάνουν συμφωνία μέ ζωικό ἤ φυτικό εἶδος. Οἱ Ἑβραῖοι ἀπέφευγαν νά σκοτώνουν καί νά τρῶνε ζῶα, ὅπως ὁ χοῖρος, τοῦ ὁποίου οἱ πρόγονοι (οἱ ἀγριόχοιροι) ὑπῆρξαν τά **τοτέμ** τους· τά ζῶα αὐτά ἐθεωροῦντο ἱερά καί ἀκάθαρτα, ἐθεωροῦντο δηλαδή **ταμπού**, ἀπαγορευμένα, ἰδιότης ἰδιάζουσα στόν **τοτεμισμό**. Πολύ ἀργότερα, ἐπενόησαν ὅτι τά ἀπαγορευμένα αὐτά ζῶα ἦσαν νοσηρά ἤ ὅτι τρώγοντάς τα μποροῦσαν νά ἀποκτήσουν ἐλαττώματα στό χαρακτῆρα τους. Ὁ μωσαϊκός νόμος ἀρκέσθηκε νά τυποποιήσει παλιές ἤδη ἀπαγορεύσεις· οἱ ἴδιοι οἱ Ἰουδαῖοι πίστευαν, ὅτι οἱ ἀπαγορεύσεις αὐτές ἦσαν προγενέστερες τοῦ Δεκαλόγου, ἀφοῦ ὁ Θεός τῶν Ἰουδαίων εἶπε στόν Νῶε: «1 εἴσελθε σύ καί πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τήν κιβωτόν, ὅτι σέ εἶδον δίκαιον ἐναντίον μου ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. 2 Ἀπό δέ τῶν κοινῶν τῶν **καθαρῶν** εἰσήγαγε πρός σέ ἑπτά ἑπτά, ἄρσεν καί θῆλυ· ἀπό δέ τῶν κτηνῶν τῶν μή **καθαρῶν** δύο δύο, ἄρσεν καί θῆλυ. 3 Καί ἀπό τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ τῶν καθαρῶν ἑπτά ἑπτά, ἄρσεν καί θῆλυ· καί ἀπό πάντων τῶν πετεινῶν τῶν μή καθαρῶν δύο δύο, ἄρσεν καί θῆλυ, διαθρέψαι ἐπί πᾶσαν τήν γῆν» (*Γένεσις* VII, 1-3), χωρίς νά μποροῦν νά ἐξηγήσουν τί σήμαιναν οἱ λέξεις **καθαρῶν** καί μή **καθαρῶν**. Ἄλλο ἴχνος τοῦ ἱεροῦ χαρακτῆρος τῶν ζώων τῶν λεγομένων **ἀκαθάρτων** εἶναι καί τό χωρίον τοῦ Ἡσαΐου: «16 ...πολλοί τραυματίαι ἔσονται ὑπό Κυρίου. 17 οἱ ἁγνιζόμενοι καί **καθαριζόμενοι** εἰς τούς κήπους καί ἐν τοῖς προθύροις ἔσθοντες κρέας ὕειον, καί τά βδελύγματα, καί τόν μῦν, ἐπί τό αὐτό καταναλωθήσονται, εἶπε Κύριος» (Ἡσαΐας, LXVI, 16-17). Ἐδῶ φαίνεται καθαρά ἡ ἐπιβίωση μυστικῆς λατρείας, μιᾶς τῶν περιοδικῶν θυσιῶν τῶν τοτέμ, διά τῶν ὁποίων πιστεύει ὁ ἄνθρωπος ὅτι θά καθαγιασθεῖ τρώγοντας ἱερό κρέας, τοῦ ὁποίου ἡ χρήση ἦταν γενικῶς ἀπαγορευμένη.

22. Θά μπορούσαμε νά φέρουμε ὡς παράδειγμα **τοτεμικῶν** ἐπιβιώσεων στούς Ἑβραίους καί τά ὀνόματα ζώων, τά ὁποῖα φέρουν κάποιες οἰκογένειες στήν Παλαιά Διαθήκη[15]. Ὑπάρχουν ὅμως οἱ πιστεύοντες ὡς μή ἀσφαλῆ καί ἀβέβαιον τόν ἰσχυρισμό τοῦτο, θεωροῦντες τά τεκμήρια ἐπί τῶν ὁποίων στηρίζονται, ἐπιδεχόμενα καί ἄλλες ἑρμηνεῖες, πολύ περισσότερο πιθανές· δίδεται π.χ. ἡ ἐξήγηση ὅτι πρόκειται περί σκωπτικῶν κατ' ἀρχήν ἐπωνύμων (παρατσοῦκλι), τά ὁποῖα σύν τῷ χρόνῳ ἐπεκράτησαν. Ἡ λατρεία ὅμως τοῦ ταύρου καί τοῦ ὄφεως, στούς Ἑβραίους, εἶναι ἀναμφισβήτητες ἐπιβιώσεις τοῦ **τοτεμισμοῦ**. Ὑπάρχει κάθε ἔνδειξη, ὅτι ὁ Ἰεχωβά ἐπί μακρόν χρόνον εἰκονίζετο μέ τά χαρακτηριστικά ταύρου. Ὁ βασιλεύς τῶν δέκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ Ἱεροβοάμ[16], ἔστησε στήν Δάν[17] καί Βαιθήλ[18] δύο χρυσοῦς μόσχους καί διέταξε τούς ὑπηκόους του νά θυσιάζουν σέ αὐτούς. Ὁ προφήτης Ὠσηέ ἐξεγείρετο ἐναντίον τῆς λατρείας τοῦ ταύρου στό βασίλειο τοῦ Ἰσραήλ: «(5 ἀπότρεψαι τόν μόσχον σου, Σαμάρεια· παρωξύνθη ὁ θυμός μου ἐπ' αὐτούς· ἕως τίνος οὐ μή δύνωνται καθαρισθῆναι ἐν τῷ Ἰσραήλ; 6 Καί αὐτό τέκνων ἐποίησε, καί οὐ θεός ἐστι· διότι πλανῶν ἦν ὁ μόσχος σου, Σαμάρεια[19]» (Ὠσηέ, VII, 5-6). «5 Τῷ μόσχῳ τοῦ οἴκου. Ὧν παροικήσουσιν οἱ κατοικοῦντες Σαμάρειαν, ὅτι ἐπένθησεν ὁ λαός αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν· καί καθώς παρεπίκραναν αὐτόν, ἐπιχαροῦνται ἐπί τήν δόξαν αὐτοῦ, ὅτι μετῳκίσθη ἐπ' αὐτοῦ». (Ὠσηέ, Χ, 5). Ὁ περιβόητος **χρυσοῦς μόσχος** τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἀντικείμενον τῆς ὀργῆς τοῦ Μωυσέως, δέν εἶχε τίποτε κοινό μέ τόν ταῦρον **Ἄπιν**, ὁ ὁποῖος ἦταν ζῶο· ὁ μόσχος τῶν Ἰσραηλιτῶν ἦταν τοτεμικό εἴδωλο, ὅπως τό συναντᾶμε στήν χώρα Χαναάν[20], ὅπου ὁ ταῦρος ἦταν τό «σύμβολον», δηλαδή ἡ ἐνσάρκωση ἑνός Βάαλ[21].

Εἰκ. 54 ΒΑΑΛ

23. Ἐξ ἄλλου, ἄν καί ὁ μωσαϊκός νόμος εἶναι ἐχθρικός πρός κάθε εἶδους εἰδωλολατρία, ἐν τούτοις ἡ λατρεία τοῦ ὄφεως ἐφαρμόσθηκε ἀπό τόν ἴδιο τόν Μωυσῆ, ὁ ὁποῖος μεταμόρφωσε τήν μαγική του ράβδο σέ δράκοντα: «8 Καί εἶπε Κύριος πρός Μωυσῆν καί Ἀαρών λέγων· 9 ...δότε ἡμῖν σημεῖον ἤ τέρας, καί ἐρεῖς Ἀαρών τῷ ἀδελφῷ σου· λάβε τήν ράβδον καί ρῖψον αὐτήν ἐπί τήν γῆν ἐναντίον Φαραώ, καί ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καί ἔσται δράκων. 10 Εἰσῆλθε δέ Μωυσῆς καί Ἀαρών ἐναντίον Φαραώ καί τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καί ἐποίησαν οὕτως, καθάπερ ἐνετείλατο αὐτοῖς Κέριος· καί ἔρριψεν

Ἀαρών τήν ράβδον αὐτοῦ ἐναντίον Φαραώ, καί ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καί ἐγένετο δράκων. 11 Συνεκάλεσε δέ Φαραώ τούς σοφιστάς Αἰγύπτου καί τούς φαρμακούς, καί ἐποίησαν καί οἱ ἐπαοιδοί τῶν Αἰγυπτίων ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν ὡσαύτως. 12 καί ἔρριψαν ἕκαστος τήν ῥάβδον αὐτῶν, καί ἐγένετο δράκοντες· καί κατέπιεν ἡ ῥάβδος ἡ Ἀαρών τάς ἐκείνων ῥάβδους» (Ἔξοδος VII, 8-12), καί κατεσκεύασεν ὄφιν χαλκοῦν διά νά θεραπεύη τόν λαόν ἐκ τῶν δηγμάτων τῶν ὄφεων: «9 Καί ἐποίησε Μωυσῆς ὄφιν χαλκοῦν, καί ἔστησεν αὐτόν ἐπί σημείου· καί ἐγένετο ὅταν ἔδακνεν ὄφις ἄνθρωπον, καί ἐπέβλεψεν ἐπί τόν ὄφιν τόν χαλκοῦν, καί ἔζη» (Ἀριθμοί ΚΑ΄, 9). Χάλκινος ὄφις, ἴσως τοτέμ τῆς οἰκογενείας τοῦ Δαυΐδ, ἐλατρεύετο στόν ναό τῆς Ἱερουσαλήμ καί καταστράφηκε μόνο τό 700 ὑπό τοῦ Ἐζεκίου[22]: «4 Αὐτός (Ἐζεκίας) ἐξῆρε τά ὑψηλά, καί συνέτριψε (πάσας) τάς στήλας, καί ἐξωλόθρευσε τά ἄλση, καί τόν ὄφιν τόν χαλκοῦν, ὅν ἐποίησε Μωυσῆς, ὅτι ἕως τῶν Ἡμερῶν ἐκείνων ἦσαν οἱ υἱοί Ἰσραήλ θυμιῶντες αὐτῷ» (*Βασιλειῶν Δ*, XVIII, 4).

24. Ἡ προφήτισσα **Δεββώρα**[23], τῆς ὁποίας τό ὄνομα σημαίνει μέλισσα, ἦταν ἀναμφιβόλως, ἡ ἱερόδουλος τοτεμικῆς λατρείας τοῦ ἐντόμου τούτου. Ὁ Σαμψών, ὁ φονεύς τῶν λεόντων, ἦταν πιθανῶς λέων, τοῦ ὁποίου ἡ ἰσχύς ἑδρεύει στήν ἄφθονη καί ὑπόξανθο χαίτη· ὁ λέων αὐτός ταυτιζόταν μέ τόν ἥλιο, ὅπως στήν Βαβυλωνία, ἐξ οὗ ἡ ἀναλογία τοῦ ὀνόματος τοῦ Σαμψών μέ τό ὄνομα τοῦ ἡλιακοῦ Βαβυλωνιακοῦ θεοῦ Shamash.

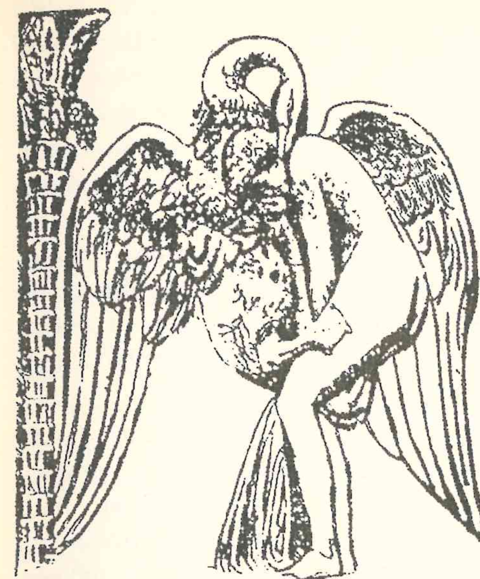
25. Ἡ ὄνος τοῦ Βαλαάμ[24], ἀλλά καί ἡ ὄνος τοῦ Ζαχαρίου[25], ὡς καί ἡ εἴσοδος τοῦ Ἰησοῦ στήν Ἱερουσαλήμ ἐπί πώλου ὄνου, ἡ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τέλος κάθοδος τῆς περιστερᾶς ἐπί τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰησοῦ στόν Ἰορδάνη εἶναι χαρακτηριστικές ἐπιβιώσεις τοῦ τοτεμισμοῦ στούς Ἑβραίους.

Ο ΤΟΤΕΜΙΣΜΟΣ ΣΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ

26. Πολλοί βρῆκαν ἴχνη τοτεμισμοῦ στήν θρησκεία τῶν Ἑλλήνων. Πρόκειται κατ᾽ ἀρχήν περί τῶν μύθων, οἱ ὁποῖοι λέγονται **μεταμορφώσεις**. Τά ἱερά ζῶα παρέμειναν τά σύμβολα ἤ οἱ ἀκόλουθοι τῶν θεῶν, οἱ ὁποῖοι ἐνίοτε ἀποκρύπτονται ὑπό ζωική μορφή. Ὁ μῦθος μᾶς διηγεῖται ὅτι ὁ Ζεύς μεταμορφώθηκε σέ κύκνο γιά νά ἀρέσει στήν Λήδα[23].

Τό αὐτό ἰσχύει καί γιά τήν **γλαῦκα** τῆς Ἀθηνᾶς, τήν **ἔλαφον** τῆς Ἀρτέμιδος, τόν **δελφῖνα** τοῦ Ποσειδῶνος, τήν **περιστερά** τῆς Ἀφροδίτης, τόν **χοῖρον** τῆς Δήμητρος καί τοῦ Ἀδώνιδος, κ.λπ.

Τό ἱερό ζῶον μπορεῖ, ἀκολούθως, νά γίνει ὁ ἀκόλουθος τοῦ θεοῦ, ἀλλά καί ὁ ἐχθρός του ἤ τό θῦμα του. Ἔτσι, ὁ **σαυροκτόνος** Ἀπόλλων (Εἰκ. 57) εἶναι ὅπως τό δείχνει καί τό ἐπίθετό του αὐτό, φονεύς σαυρῶν. Ἕνα καί τό αὐτό ζῶο μπορεῖ νά εἶναι ταυτοχρόνως ἀφιερωμένο σέ περισσοτέρους θεούς, ἐκ τῶν ὁποίων ἕκαστος κληρονόμησε πολλούς κύκλους τῶν ζωικῶν παραδόσεων. Ἔτσι ὁ **λύκος** εἶναι συγχρόνως τό ζῶον τοῦ Ἀπόλλωνος καί τοῦ

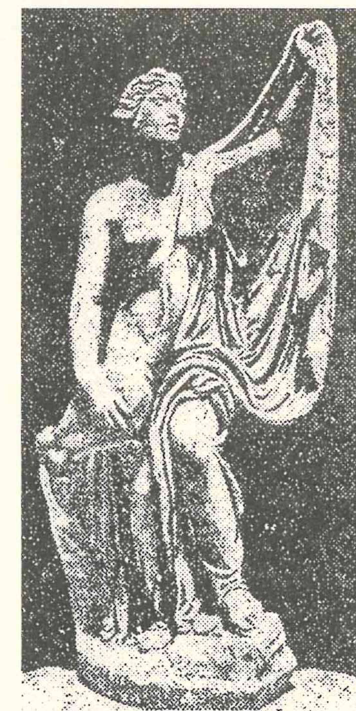
Εἰκ. 55.
Ὁ Ζεύς ὡς κύκνος καί ἡ Λήδα ἐν σχήματι κύκλου.
(Ἀνάγλυφο ἀπό ἑλληνικό μάρμαρο σωζόμενο στό Μουσεῖο τῆς Μαδρίτης ἀντίστοιχο πρός τόν οὐροβόρον ὄφιν τῶν Ἀλχιμιστῶν. Ὁ οὐροβόρος ὄφις, εἰκονίζων τίς διέπουσες τήν Οἰκουμένη ἀρχές τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ, ταυτίζεται στήν μέν ἑλληνική μυθολογία πρός τήν Λήδαν (προκειμένη εἰκόνα) στήν δέ ἀρχαία τέχνη πρός τόν Τρισώματον δαίμονα ἤ ὄφιν τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως (αἴθουσα β΄, ἀρ. 35), τόν κρατοῦντα στά ἀριστερά του φλόγα καί στά δεξιά του πτηνό, καί τοῦ ὁποίου τά τρία πωγωνοφόρα σώματα ἀπολήγουν σέ ἕνα σῶμα, ἕνα τριπλοῦν ὀφιοειδῆ κορμό).

Ἄρεως· ὁ **ταῦρος** ἀναπαριστᾶ τόν Δία καθώς καί τόν Διόνυσο. Οἱ Ἕλληνες μοίρασαν τά τοτέμ τους μεταξύ τῶν θεῶν τους. Στήν Δωδώνη, μαντεῖο τοῦ Διός, ὁ θεός ἐκδήλωνε τήν θέλησή του, στήν δόνηση τῶν ὑπό τοῦ ἀνέμου κινουμένων **δρυῶν** ἤ μᾶλλον στόν ἦχο, τόν ὁποῖο ἀπέδιδε ὀρυχάλκινο δοχεῖο τυπτόμενο ὑπό ἱμάντος. Οἱ ἱέρειες ἤ μάντεις τῆς Δωδώνης ὀνομάζοντο **Πελειάδες** (περιστερές), ὅπως τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφέσου ὀνομάζοντο **Μέλισσες**. Αὐτά ἀποδεικνύουν ὅτι τά μαντεῖα αὐτά ἱδρύθηκαν ἄλλοτε ἐπί τῆς παρατηρήσεως τῆς πτήσεως τῶν περιστερῶν ἤ τῶν μελισσῶν, καί μᾶλλον πρόκειται καί περί τοτεμικῶν λατρειῶν, τῶν ὁποίων τά ζῶα αὐτά ἀποτελοῦν τό ἀντικείμενο.

Εἰκ. 54.
Ἡ Λήδα μέ τόν Δία μεταμορφωμένο σέ κύκνο.

27. Ὁ **τοτεμισμός** τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων μαρτυρεῖται καί ἐκ τῶν ὀνομάτων τους· πολλές ἑλληνικές πατριές, γενόμενοι λαοί, φέρουν ὀνόματα ζώων. Ἔτσι, οἱ **Μυρμιδόνες**[28] ὤφειλαν τό ὄνομά τους στούς **μύρμηκας** καί οἱ **Ἀρκάδες**[29] στήν **ἄρκτο**. Ἄλλο ἐνδει-

Εἰκ. 56. Σύμπλεγμα Λήδας μέ τόν εἰς κύκνον μεταμορφωμένο Δία[27]

κτικό τοῦ ἑλληνικοῦ τοτεμισμοῦ εἶναι ὅτι ἡ Ἑλλάς διατήρησε τήν ἀνάμνηση φυλῶν, οἱ ὁποῖες πιστεύεται ὅτι συνδέονται μέ ἐπιβλαβῆ ζῶα, μέ σκοπό νά προφυλάσσονται ὑπό αὐτῶν. Οἱ **Ὀφιογενεῖς**[31] τῆς Φρυγίας ἐθεωροῦντο ὡς ἀπόγονοι ἑνός ἥρωος-ὄφεως καί ἰσχυρίζοντο ὅτι θεράπευαν τά δήγματα τῶν ὄφεων.

28. Γνωρίζουμε πολλές ἑλληνικές παραδόσεις ἐπί ζώων ἐπικούρων, ὡς τό δελφίνι, τό ὁποῖο ἔσωσε τόν Ἀρίωνα[32]. Μετά τόν θρίαμβο τοῦ ἀνθρωπομορφισμοῦ, ἡ ἑλληνική τέχνη παρέστησε κάποιες θεότητες, ὅπως κανονικά γίνεται ἀπό τούς Αἰγυπτίους, μέ κεφαλή, σῶμα καί δορά ζώου, τό ὁποῖο φανερώνει τήν ἰδιαιτέρα φύση τους. Οἱ **Τρίτωνες**[33] ἔχουν σώματα ἰχθύων, ἡ Δήμητρα τῆς Φιγαλίας[34] ἔχει κεφαλή ἵππου, ὁ Ἡρακλῆς, παριστόμενος ὑπό μορφή λέοντος στήν Λυδία[35] φέρει δορά λέοντος.

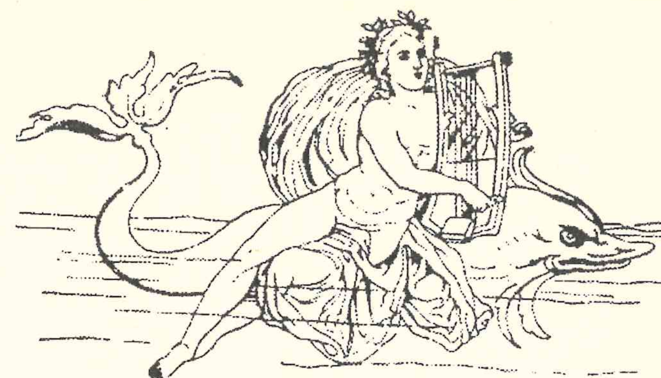

Εἰκ. 57. - Ὁ Σαυροκτόνος Ἀπόλλων τοῦ Πραξιτέλους[30]

29. Ἡ ἰδέα τῆς μετεμψυχώσεως, ὑπῆρχε στήν Ἑλλάδα, ὅπως στίς Ἰνδίες, στήν κατάσταση τῆς λαϊκῆς δοξασίας. Βρῆκε τήν μυστική καί ποιητική της ἔκφραση στόν Ὀρφισμό, τήν φιλοσοφική στήν σχολή τοῦ Πυθαγόρου. Ὁ Ὀρφεύς[36] ἐθεωρεῖτο ὅτι θυμόταν τίς προηγούμενες ἐνσαρκώσεις του· μεταξύ ἄλλων σωμάτων, ἐνεδύετο καί τό τοῦ παγωνιοῦ. Ἦταν ἐκπολιτιστικός ἥρωας, ὁ ὁποῖος δίδαξε στούς Θράκες τίς ὠφέλιμες τέχνες. Ἦταν, πράγματι, παλαιός θεός τῆς βορείου Ἑλλάδος, τοῦ ὁποίου ὁ βίαιος θάνατος καί ἡ ἀνάσταση ἦσαν τά σύμβολα τῆς πίστεως μυστικῆς λατρείας. Ἡ λατρεία αὐτή εἶχε ἐξαιρετική ἐπιτυχία· διαδόθηκε ὄχι μόνο στήν Ἑλλάδα καί τήν μεσημβρινή Ἰταλία, ἀλλά ἐνέπνευσε φιλοσόφους ὅπως τόν Πυθαγόρα καί τόν Πλάτωνα, οἱ ὁποῖοι ἔδωσαν μορφή ἐπιστημονική στά νοήματά του.

30. Ἡ ἀρχική θυσία τοῦ θεοῦ, συνοδευομένη γενικῶς ὑπό τῆς μεταλήψεως τοῦ θεοῦ, διαιωνίσθηκε στίς τελετές καί γενόμενη ἀκατανόντος, προκάλεσε τήν ἐκκόλαψη πολυαρίθμων παραδόσεων. Γιά νά καταστεῖ νοητή ἡ γένεση, πρέπει νά ὑπολογίσουμε δύο οὐσιώδη στοιχεῖα τῶν τοτεμικῶν μελετῶν: τήν **μεταμφίεση** καί τήν **λήψη τοῦ ὀνόματος**. Ἐπειδή ὁ σκοπός τῆς θυσίας τοῦ τοτέμ εἶναι νά θεοποιηθοῦν οἱ πιστοί, οἱ ὁποῖοι συμμετέχουν σέ αὐτές, καί νά καταστοῦν κατά τό δυνατόν παρόμοιοι πρός τόν θεόν, ζητοῦν νά αὐξήσουν τήν ὁμοιότητα αὐτήν λαμβάνοντας τό ὄνομα τοῦ θεοῦ. Ἔτσι, οἱ νεάνιδες τῶν Ἀθηνῶν οἱ ὁποῖες τελοῦσαν τήν λατρεία τῆς Ἀρτέμιδος-Ἄρκτου, ἐντύνοντο σάν ἄρκτοι καί ἐλέγοντο **Ἄρκτοι**, οἱ **Μαινάδες**[39] οἱ ὁποῖες θυσίαζαν, σέ ἀνάμνηση

τοῦ σπαραγμοῦ τοῦ ἀσεβοῦς ἐγγονοῦ τοῦ Κάδμου, τόν νεβρόν[40] Πενθέα[41], ἐντύνοντο μέ νεβρίδες[42].

Εἰκ. 58 - ΑΡΙΩΝ
(ἐκ πομπηιανῆς τοιχογραφίας στήν Νεάπολη)

31. Ὑπάρχει πλῆθος παραδόσεων, οἱ ὁποῖες μποροῦν νά ἑρμηνευθοῦν σήμερα ὡς ἀρχαῖες ἡμι-ὀρθολογιστικές ἐξηγήσεις θυσιῶν μεταλήψεως. Ὁ Ἀκταίων[40] εἶναι μεγάλο ἐλάφι πού θυσιάστηκε ἀπό γυναῖκες οἱ ὁποῖες λέγονται ἡ μικρή ἔλαφος καί οἱ μεγάλες ἔλαφοι· ἔτσι δημιουργήθηκε ὁ ἀπερίσκεπτος κυνηγός, ὁ ὁποῖος, ἐπειδή εἶδε τήν Ἄρτεμη γυμνή στό λουτρό, μεταμορφώθηκε σέ ἐλάφι ἀπό τήν θεά καί κατασπαράχθηκε ἀπό τά σκυλιά του. Τά σκυλιά εἶναι **εὐφημισμός**· στήν ἀρχική παράδοση, εἶναι οἱ πιστοί τῆς ἱερᾶς ἐλάφου, οἱ ὁποῖοι τήν ξεσκίζουν καί τήν τρῶνε μέ ὡραίους ὀδόντες. Τά θρησκευτικά αὐτά γεύματα, τῶν ὁποίων τό ὠμό κρέας ἀποτελεῖ τό ὑλικό, καλοῦνται στήν Ἑλλάδα ὠμοφαγίες[44]· ἀπαντοῦν στίς μυστηριώδεις λατρεῖες, ἐπί μακρόν ἀκόμη χρόνο, ἀφ' ὅτου οἱ ἄνθρωποι ἔπαψαν νά τρῶνε ὠμό κρέας. **Ὁ Διόνυσος Ζαγραῖος** εἶναι γυιός τοῦ Διός καί τῆς Περσεφόνης, ὁ ὁποῖος γιά νά ἀποφύγει τούς Τιτᾶνες, τούς ὁποίους ξεσήκωσε ἐναντίον ἡ ζηλοτυπία τῆς Ἥρας, μεταμορφώθηκε σέ ταῦρο (Εἰκ. 71). Τιτᾶνες λατρευτές τοῦ θείου ταύρου, τόν φονεύουν καί τόν τρῶνε. Κατά τήν λατρεία τοῦ Ζαγραίου ἐξακολούθησε ἡ ἐπίκλησή του ὡς **«Καλοῦ ταύρου»** καί ὅταν ὁ Ζαγραῖος, χάρι στόν Δία, ἐπέζησε ὑπό τό ὄνομα τοῦ Διονύσου, ὁ νέος θεός φέρει στό μέτωπο κέρατα.

Ὁ **Ἱππόλυτος**, στό μῦθο, εἶναι ὁ γυιός τοῦ Θησέως, ὁ ὁποῖος ἀπέκρουσε τόν ἔρωτα τῆς μητρυιᾶς του Φαίδρας καί πέθανε, θῦμα τῶν ἀφηνιασμένων ἵππων του, διότι ὁ Θησεύς, ἀπατηθείς ὑπό τῆς Φαίδρας, προκάλεσε ἐναντίον του τήν ὀργή τοῦ Ποσειδῶνος.

Ὁ **Φαέθων** (ὁ λάμπων) εἶναι γυιός τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁ ὁποῖος ζήτησε νά ὁδηγήσει τό ἅρμα τοῦ ἡλίου, τό ὁδηγεῖ κακῶς, κινδυνεύει νά πυρπολήσει τόν κόσμο καί καταλήγει ἀφανιζόμενος στά κύματα (Εἰκ. 72). Ἡ παράδοση αὐτή εἶναι ἡ ἠχώ παλαιᾶς ἱεροτελεστίας τῆς Ρόδου, **τῆς νήσου τοῦ ἡλίου**, ὅπου κάθε χρόνο ἔρριχναν ἕναν λευκό ἵππο καί πυρπολούμενο ἅρμα στήν θάλασσα, σάν ἀναπαράσταση τοῦ κουρασμένου ἡλίου. Ἡ πτώση λοιπόν τοῦ Φαέθοντος στά κύματα εἶναι μυθολογική παράδοση τῆς ἀρχαιότατης ἱεροτελεστίας τῶν Ροδίων καί τοτεμική ἐπιβίωση τοῦ λευκοῦ ἵππου ὑπό τοῦ ἄφρονος γυιοῦ τῆς Κλημένης.

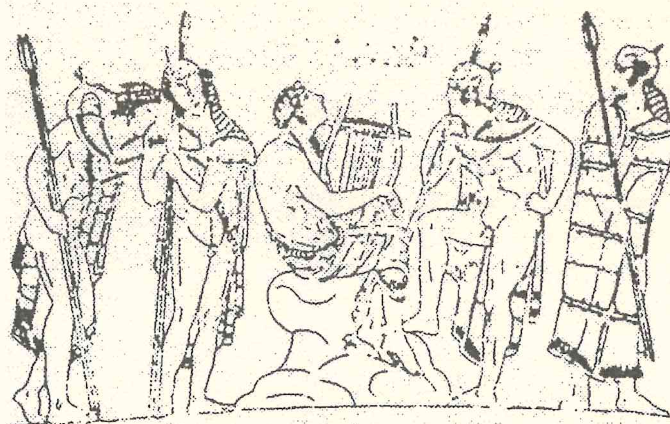
Ὁ **Προμηθεύς** ἦταν Τιτάν, ὁ ὁποῖος

Εἰκ. 59. - ΤΡΙΤΩΝ[37]

ἔκλεψε τό πῦρ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καί τό παρέδωσε στούς ἀνθρώπους. Ὁ Ζεύς ἐκδικήθηκε στήν κλοπή αὐτή, καθηλώνοντας τόν ἥρωα ἐπί ἑνός βράχου τοῦ Καυκάσου, ὅπου ἀετός ἔτρωγε τό διαρκῶς ἀνανεούμενο ἧπαρ του (Εἰκ. 73). Ἀλλά ὁ ἀετός, στίς πρωτογενεῖς μυθολογίες, εἶναι τό πτηνό τό ὁποῖο πετῶντας φτάνει μέχρι τόν ἥλιο γιά νά λάβει ἀπό ἐκεῖ τό πῦρ καί νά τό φέρει στούς ἀνθρώπους· ἐξ ἄλλου, ὁ ἀετός προστατεύεται ὑπό τοῦ κεραυνοῦ καί τόν μεταχειρίζονται ὡς ἀλεξικέραυνον, καθηλώνοντάς τον ἐπί τῶν οἰκοδομῶν. Ἀπό αὐτό, ἔχουν τά **ἀετώματα** τῶν ἑλληνικῶν ναῶν· ἀπό αὐτό καί ἡ παράδοση τοῦ Προμηθέως, ὁ ὁποῖος ἀπαντᾶ στόν ἀφελῆ αὐτόν διάλογο: «Διατί ὁ ἀετός ἐσταυρώθη; -εἶναι ἡ τιμωρία του διότι ἔκλεψε τό πῦρ τοῦ οὐρανοῦ». Κατ' ἀρχήν ἡ παράδοση εἶναι αὐτή τῆς τιμωρίας τοῦ ἀετοῦ· ὅταν στόν **προμηθεόμενον** («τόν προνοοῦντα», ὄνομα τοῦ ἀετοῦ ὡς μάντιδος καλῶν) ἀετόν ὑποκαθίσταται ὁ Τιτάν Προμηθεύς, ὁ ἀετός μένει στήν παράδοση, ἀλλά ἀπό θῦμα γίνεται δήμιος.

32. Θεῖο ζῶο θυσιαζόμενο οὐδέποτε πεθαίνει πλήρως, διότι, μετά ἀπό λίγες ἡμέρες πένθους, βρίσκουν τόν διάδοχό του, ζῶο τοῦ αὐτοῦ εἴδους, τό ὁποῖο θά μείνει ἱερό καί ἄθικτο ἐπί ὁλόκληρο ἔτος. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ ἀνάσταση τόσων θεῶν καί ἡρώων, γιά τούς ὁποίους μιλήσαμε ἀνωτέρω καί γιά πολλούς ἄλλους πού μνημονεύσαμε στήν μυθολογία, γιά τούς ὁποίους ἡ παράδοση διατήρησε τήν ἀνάμνηση τῶν θρήνων, οἱ ὁποῖοι ἐπακολουθοῦν τόν θάνατό τους, καί τῆς χαρᾶς ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται μέ τήν ἀναγγελία τῆς ἀναστάσεώς τους. Οἱ θρῆνοι στό θάνατο τοῦ Ζαγραίου Διονύσου γέννησαν τήν τραγωδία, οἱ δέ ἐκδηλώσεις τῆς χαρᾶς, γιά τήν ἀναγέννησή του ὑπό τήν μορφή τοῦ νέου θεοῦ Διονύσου, τήν κωμωδία.

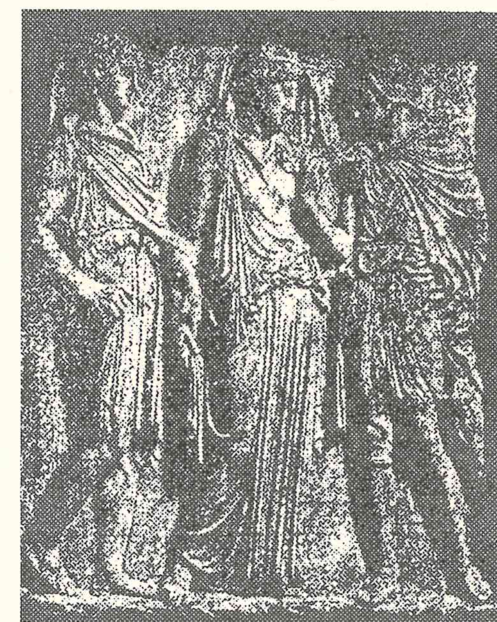
Εἰκ. 60. - Ο ΟΡΦΕΥΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΘΡΑΚΩΝ
Στό ὡραῖο ἐρυθρόμορφο ἀγγεῖο τοῦ Μουσείου τοῦ Βερολίνου (ἀττικόν ἀγγεῖον τοῦ 440 π.Χ.) κάθεται ἐπί βράχου ὁ Ὀρφεύς παίζων τήν λύρα καί περιστοιχούμενος ὑπό τῶν Θρακῶν, ἐνδεδυμένων μέ τούς βαρεῖς μανδύες τους καί μέ μεγάλη συγκίνηση ἀκοῦν τήν μουσική τοῦ Ὀρφέως.

Εἰκ. 61.- Ὁ Ὀρφεύς ἐξημερώνων τά θηρία.

33. Ὁ ἀνθρωπομορφισμός εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νά ἀμβλύνει τήν ἰδέα τῆς θυσίας τοῦ θεοῦ γιά νά ἐνισχύσει τήν ἰδέα τῆς θυσίας τοῦ θύματος, ἐν εἴδει δωρεᾶς ἤ ἐξαγνισμοῦ. Ἡ θυσία-δωρεά, στήν κλασσική ἑλληνική θρησκεία, εἶναι στήν πρώτη γραμμή· ἡ θυσία τῆς μεταλήψεως ἑορτάζετο πλέον μόνο στίς πολύ ἀπαρχαιωμένες λατρεῖες καί πάντα μυστικά. Μεταξύ τῶν μεμυημένων στά περιφημότερα ἑλληνικά μυστήρια, τά Ἐλευσίνια, ὑπῆρχαν ἴχνη γευμάτων μεταλήψεως, συνιστάμενα ὄχι στήν διανομή τοῦ σώματος ζώου, ἀλλά στήν τελετουργική ρόφηση ἱεροῦ φαρός καί θείου ποτοῦ. Ἴσως, σέ παλαιότερη ἐποχή, ὅταν ἀγνοοῦσαν τήν καλλιέργεια τῶν σιτηρῶν, οἱ πιστοί ἤ οἱ μῦστες ἔτρωγαν καί ἔπιναν τό σῶμα καί τό αἷμα τῶν ἱερῶν χοιριδίων, τῶν ὁποίων ἡ θυσία κατέχει ἀκόμη, κατά τήν κλασσική ἐποχή, μεγάλη θέση στήν λατρεία τῶν θεοτήτων τῆς Ἐλευσῖνος.

34. Ὅταν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔγιναν γεωργοί, οἱ τοτεμικές ἱεροτελεστίες τῶν νομάδων καί τῶν ποιμένων δέν ἐξαφανίσθηκαν, ἀλλά ἔλαβαν νέα ἑρμηνεία. Ἔτσι, οἱ θεριστές συνελάμβαναν τό τελευταῖο ζῶο, τό ὁποῖο κατέφευγε μεταξύ τῶν τελευταίων δραγμάτων, ἤ κατασκεύαζαν μέ τά σταχυοφόρα καλάμια ὁμοίωμα τοῦ αὐτοῦ τοῦ ζώου, γιά νά τό φονεύσουν, νά τό κάψουν καί νά διασκορπίσουν στούς ἀγρούς τήν τέφρα του, μέ τήν σκέψη ὅτι τό **πνεῦμα τῆς ἐσοδείας** προφυλαγμένο ἔτσι ἀπό τό χειμῶνα θά μείνει στούς ἀγρούς σέ κατάσταση γονιμοποιοῦ δυνάμεως. Τά θυσιαζόμενα στήν πραγματικότητα ἤ ὑπό μορφή εἰδώλων ζῶα, εἶναι παλαιά τοτέμ καί ἐξακολουθεῖ ἡ συνήθεια νά τά κλαῖνε ἀφοῦ τά φονεύσουν καί νά τά ἀνακαλοῦν στήν ζωή μέ τίς προσευχές. Ὁ Mannhardt ἀπέδειξε τήν γενικότητα τῶν τελετῶν αὐτῶν σέ ὅλη τήν Εὐρώπη καί πέραν αὐτῆς.

Εἰκ. 62. - Ο ΟΡΦΕΥΣ ΚΑΙ Η ΕΥΡΥΔΙΚΗ[38]

Εικ. 63. - ΜΑΙΝΑΣ Ή ΒΑΚΧΙΣ ΕΝ ΕΚΣΤΑΣΕΙ
Ἀνάγλυφο μαρμάρινο στό Μουσεῖο τοῦ Λούβρου. Μέ τήν μία χεῖρα ἡ Μαινάς κρατεῖ τόν θύρσο της φέρονια κῶνο πεύκης καί κεκοσμημένο μέ ταινία· μέ τήν ἄλλην τό ὀπίσθιον μέρος δορκάδος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

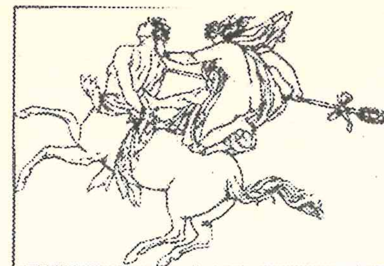
15. Καί πολλές ἰσραηλιτικές οἰκογένειες, οἱ ὁποῖες κατοικοῦσαν στήν Γερμανία μέχρι τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου, ἔφεραν ὀνόματα διαφόρων ζώων.

16. **Ἱεροβοάμ**, βασιλιᾶς τοῦ Ἰσραήλ, ἀπό τήν φυλή τοῦ Ἐφραίμ, πέθανε τό 954 π.Χ. Ὅσο ζοῦσε ἀκόμη ὁ Σολομῶντας, τόν ὁποῖον ὑπηρετοῦσε, ὑποδείχθηκε ἀπό τούς δυσαρεστημένους προφῆτες ὡς μέλλων βασιλεύς, καί ἔτσι ἀναγκάστηκε νά φύγει στήν Αἴγυπτο. Ὅταν δέ διαιρέθηκε τό βασίλειο τῶν Ἰουδαίων στό βασίλειο τοῦ Ἰσραήλ καί αὐτό τοῦ Ἰούδα, ὁ Ἱεροβοάμ ἔγινε βασιλιᾶς τοῦ πρώτου (975 π.Χ.), πού περιλάμβανε 10 ἀπό τίς 12 φυλές, ὅρισε δέ πρωτεύουσά του τήν Σιχέμ. Ἔκανε ἀδιάκοπους πολέμους κατά τοῦ Ροβοάμ, βασιλέως τοῦ ἐκ τῶν 2 φυλῶν βασιλείου τοῦ Ἰούδα καί ἐπιθυμώντας νά διακόψει κάθε σχέση μεταξύ τῶν δύο βασιλείων, ἀπαγόρευσε στούς ὑπηκόους του νά ἀνεβαίνουν στά Ἱεροσόλυμα.

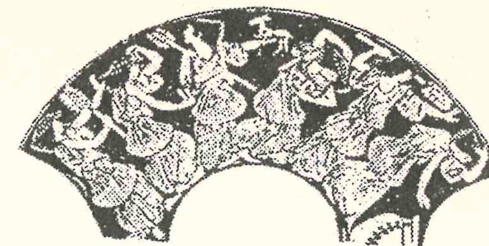
17. **Δάν**, πόλη ἑβραϊκή, ἡ ὁποῖα βρισκόταν ἐκεῖ ὅπου τό σημερινό Τέλλ-Ἔλ-Καδί. Ὀνομάστηκε ἔτσι ἀπό τό ὄνομα μιᾶς ἐκ τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ πού ἔφερε τό ὄνομα τοῦ πέμπτου υἱοῦ τοῦ Ἰακώβ. Λόγῳ τοῦ ὅτι στήν πόλη αὐτή ἀναπτύχθηκε καί καλλιεργήθηκε ἡ εἰδωλολατρία, διαμορφώθηκε ἡ παράδοση ὅτι ἀπό τήν φυλή αὐτή θά προερχόταν ὁ Ἀντίχριστος.

18. **Βαιθήλ** (λέξη ἑβραϊκή πού σημαίνει «Οἶκος Θεοῦ»), ἀρχαία ἑβραϊκή πόλη, ὅπου τό σημερινό Βεϊτίν, Β. τῆς Ἱερουσαλήμ, ὡς ἀπέδειξαν οἱ ἀνασκαφές πού ἔγιναν σ' αὐτήν τήν πόλη ἀπό τήν ἀμερικανική ἀρχαιολογική σχολή. Παλαιότερα ὀνομάζετο Λουΐζ, ἀλλά ὁ Ἰακώβ ξεφεύγοντας ἀπό τήν ὀργή τοῦ Ἠσαῦ καί βλέποντας τό ὄνειρο τῆς κλίμακος, τήν ὀνόμασε Βαιθήλ. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυή, ὅταν κατέλαβε τήν Βαιθήλ, τήν ἔδωσε στήν φυλή Βενιαμίν. Σ' αὐτήν δίκασε ὁ Σαμουήλ καί ἐφυλάσσετο γιά πολύ ἡ Κιβωτός καί πιθανῶς ἡ σκηνή τοῦ Μαρτυρίου. Μετά τόν θάνατο τοῦ Σολομῶντος ἔγινε ἕδρα εἰδωλολατρίας τοῦ Ἱεροβοάμ, ὁ ὁποῖος ἔστησε σέ αὐτήν τόν χρυσοῦν μόσχον· γι' αὐτό καί οἱ προφῆτες προεῖπαν τόν ὄλεθρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος συντελέσθηκε ὑπό τοῦ Ἰωσίου. Κατά τίς ὡς ἄνω γενόμενες ἀνασκαφές ἀποκαλύφθηκαν σημαντικώτατα ἐρείπια, ὅπως καί μεγάλο τεῖχος χρονολογούμενο ἀπό τόν ΙΣΤ΄ αἰῶνα π.Χ.

19. **Σαμάρεια**, ἀρχαία πόλη τῆς Παλαιστίνης, κτίσθηκε ἀπό τόν βασιλιᾶ τοῦ Ἰσραήλ Ἀμρί, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ τήν ὀχύρωσε μέ ἰσχυρά τείχη τήν ἔκανε πρωτεύουσα τοῦ κράτους του (ἀρχές Ι΄ αἰῶνος π.Χ.). Ἀργότερα κατοικήθηκε ἀπο αἰχμαλώτους διαφόρων ἐθνοτήτων, οἱ ὁποῖοι ἀναμίχθηκαν μέ τούς Σαμαρεῖτες καί μετέδωσαν στήν θρησκεία τους πολλά εἰδωλολατρικά στοιχεῖα. Μετά τήν ἐπάνοδο τῶν Ἰουδαίων ἀπό τήν αἰχμαλωσία καί τήν ἀνοικοδόμηση τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀναπτύχθηκε μεγάλο μῖσος μεταξύ Ἰουδαίων καί Σαμαρειτῶν.

Εἰκ. 64. Μαινάς ἱππεύουσα ἐπί δεσμίου Κενταύρου (τοιχογραφία ἀπό τό Ἡράκλειο τῆς Ἰταλίας)

Εἰκ. 65 - ΜΑΙΝΑΔΕΣ
(ἐξ ἀγγείου Ἱέρωνος, ἀγγειογραφία Μάκρωνος)[45]

20. **Χαναάν**, παλαιότερη ὀνομασία τῆς Παλαιστίνης.

21. **Βάαλ**, μέγιστος θεός τῶν Φοινίκων καί Χαναναίων, εἰκονίζεται μέ κεφάλι μέ 4 κέρατα (Εἰκ. 53). Ὀνομασία σημαντική πού δηλώνει τόν ἰδιοκτήτη, τόν κύριο. Στήν Χαναάν ἡ λατρεία τοῦ Βάαλ, εἰσήχθη ἀπό ἔξω, πιθανώτατα ἀπό τούς Ἀμορραίους, διαδοθεῖσα ἀπό τούς Ὑξώς καί στήν Αἴγυπτο. Ὅταν οἱ Ἑβραῖοι ἐγκαταστάθηκαν στήν γῆ Χαναάν, βρῆκαν τήν πρό πολλοῦ ἐγκαθιδρυθεῖσα ἐκεῖ λατρεία τοῦ Βάαλ καί πολλοί ἐξ αὐτῶν προσηλυτίστηκαν σέ αὐτήν ὅσον καιρό ἐδιδάσκοντο ἀπό τούς Χαναναίους τήν γεωργία. Σέ πολλά σημεία δέ τῶν προφητειῶν τῆς Π. Διαθήκης ἀπειλοῦνται γι' αὐτό οἱ Ἑβραῖοι καί προτρέπονται νά ἐπανέλθουν στήν πάτρια θρησκεία. Ὑπό τῶν Χαναναίων ὁ Βάαλ ἐλατρεύετο ὡς κυρίαρχος τῆς χώρας καί ὡς θεότης τῆς γονιμότητος τῆς γῆς καί τῶν ζώων καί ὡς προστάτης τῆς γεωργίας.

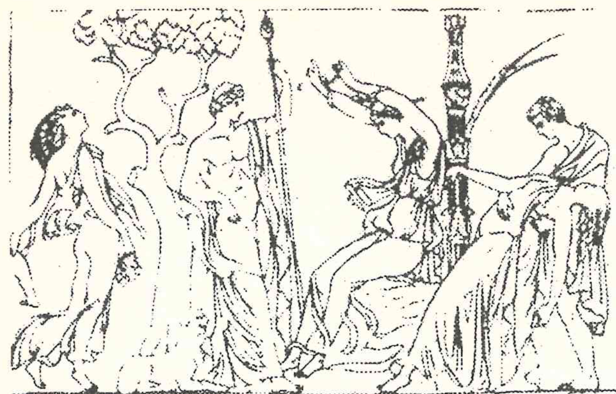
22. **Ἐζεκίας**, βασιλιᾶς τῶν Ἰούδα, γυιός καί διάδοχος τοῦ Ἀχάζ. Ἀνέβηκε στόν θρόνο τό 726 π.Χ. καί σάν βασιλιᾶς εὐσεβής ἀποκατέστησε τήν θεία λατρεία στόν ναό τῆς Ἱερουσαλήμ πού τό εἶχε κλείσει ὁ πατέρας του, καί ἐπανέφερε ὅλες τίς ἰουδαϊκές λειτουργίες καί ἑορτές. Σέ αὐτό ὀφείλεται καί ἡ συλλογή σέ βιβλίο τῶν «**Παροιμιῶν**» τοῦ Σολομῶντος. Πέθανε τό 627 π.Χ.

23. **Δεββώρα**, προφήτισσα καί κριτής τοῦ Ἰσραήλ, πού ἔζησε κατά τόν 18ο αἰῶνα π.Χ. Ἀνήκει στήν φυλή τοῦ Ἐφραίμ, καί ἔκρινε τόν λαό τοῦ Ἰσραήλ μετά τόν θάνατο τοῦ Ἀώδ, ἐπί 40 ἔτη: «4 Δεββώρα, γυνή προφῆτις, γυνή Λαφιδώθ, αὕτη ἔκρινε τόν Ἰσραήλ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. 5 Καί ἐκάθητο ὑπό φοίνικα Δεββώρα ἀνά μέσον τῆς Ραμά καί ἀνά μέσον τῆς Βαθήλ, ἐν ὄρει Ἐφραίμ· καί ἀνέβησαν πρός αὐτήν οἱ υἱοί τοῦ Ἰσραήλ ἐκεῖ τοῦ κρίνεσθαι» (*Κριταί* IV, 4-5).

24. **Βαλαάμ**, βιβλικό πρόσωπο περί τό ὄνομα τοῦ ὁποίου στρέφονται χαριέστατες διηγήσεις τῆς Π. Διαθήκης (*Ἀριθμοί*, ΚΒ-ΚΕ). Ἦταν εἰδωλολάτρης, μάντις περίφη-

Εἰκ. 66. Μαινάδες χορεύουσες πέριξ τοῦ εἰδώλου τοῦ Διονύσου (ἐξ ἀγγειογραφίας).

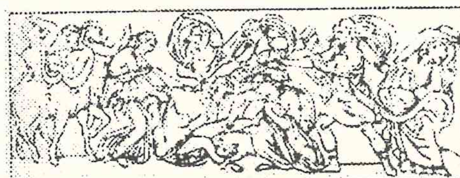
Εἰκ. 67. - ΜΑΙΝΑΔΕΣ
(ἀρχαῖον ἀνάγλυφον)

μος, πιθανώτατα ἀπό τήν χώρα τῶν Ἀμμωνιτῶν καταγόμενος, ἀκμάσας κατά τούς χρόνους τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἐπιστροφῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν στήν Παλαιστίνη. Παρακινήθηκε ἀπό τούς Μωαβῖτες καί τούς Μανδιανῖτες νά καταραστεῖ τούς Ἰσραηλῖτες, παρ' ὅλα αὐτά κατόρθωσε μέ θαυμάσιο τρόπο νά εὐλογήσει τέσσερις φορές καί ἐξυμνήσει προφητικά τήν ἐκλογή αὐτῶν ὑπό τοῦ θεοῦ, καί γιά τό λόγο αὐτό, τό ἀκατάβλητο αὐτῶν, τό ἔνδοξο μέλλον τους, πού συνδέεται μέ τήν ἀνάδειξη ἑνός μεγάλου ἀνδρός προερχομένου ἀπό αὐτόν τόν λαό.

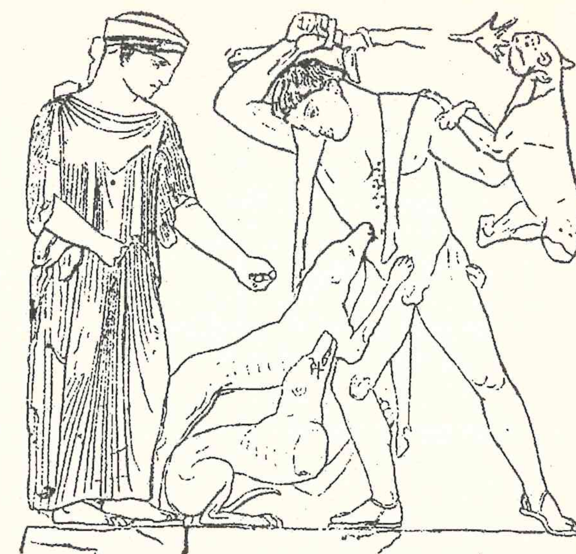
Ἡ ὄνος τοῦ Βαλαάμ παρουσιάζεται ὁμιλοῦσα. Ὅταν εἶχε προσκληθεῖ ὁ Βαλαάμ ἀπό τόν Βαλάκ, βασιλέα τοῦ Μωάβ, νά καταραστεῖ τούς Ἰσραηλῖτες πού ἔρχοντο ἀπό τήν Αἴγυπτο μετά τήν ἔξοδό τους καί ἦταν ἰσχυρότεροί του, ἀνέβηκε ἐπί τοῦ ὄνου του γιά νά κατευθυνθεῖ πρός τόν βασιλέα, ἀπό τόν ὁποῖο θά ἐλάμβανε πλούσια δῶρα. Καθ' ὁδόν ἐμφανίσθηκε ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἐμπόδισε τόν ὄνο νά προχωρήσει. Ἀγανακτισμένος ὁ Βαλαάμ, ἄρχισε ματαίως νά κτυπᾶ τόν ὄνον μέ τήν ράβδον του: «*28 ἤνοιξεν ὁ θεός τό στόμα τῆς ὄνου, καί εἶπε τῷ Βαλαάμ: τί πεποίηκά σε, ὅτι πέπαικάς με τοῦτο τρίτον; 29 Καί εἶπε Βαλαάμ τῇ ὄνῳ· ὅτι ἐμπέποικάς μοι· καί εἰ εἶχον μάχαιραν ἐν τῇ χειρί μου, ἤδη ἄν ἐξεκέντησά σε. 30 Καί λέγει ἡ ὄνος τῷ Βαλαάμ· οὐκ ἐγώ ἡ ὄνος σου, ἐφ' ἧς ἐπέβαινες ἐκ νεότητός σου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης; μή ὑπερoράσει ὑπεριδοῦσα ἐποίησά σοι οὕτως: ὁ δέ εἶπεν· οὐχί*» (*Ἀριθμοί* ΚΒ´ 28-30).

25. **Ζαχαρίας** ἕνας τῶν λεγομένων ἐλασσόνων προφητῶν. Ἐπέστρεψε ἀπό τήν βαβυλωνιακή αἰχμαλωσία καί ἐνήργησε ὥστε νά ἐξακολουθήσουν οἱ διακοπεῖσες ἐργασίες ἀνοικοδόμησης τοῦ ναοῦ στήν Ἱερουσαλήμ. Μεταξύ τῶν προφητειῶν του φέρεται: «Χάριες σφόδρα, θύγατερ Σιών· κήρυσσε, θύγατερ Ἱερουσαλήμ· ἰδού ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι, δίκαιος καί σώζων αὐτός, πραΰς καί ἐπιβεβηκώς ἐπί ὑποζύγιον καί πῶλον νέον» (*Ζαχαρίασ* Θ, 9).

26. **Λήδα**, μυθική ὡραιοτάτη γυναίκα, ἀμφισβητούμενη ὑπό πολλῶν μυθικῶν παραδόσεων, ἰδιαιτέρως ὅμως ἐντοπιζομένη στήν Αἰτωλία καί μάλιστα στήν Λακεδαιμονία. Ἐθεωρεῖτο θυγατέρα τοῦ Θεστίου, βασιλέως τῶν Αἰτωλῶν, καί τῆς Εὐρυθέμιδος, ἀδελφή τῆς Ἀλθαίας, περιφήμου στίς περί Μελεάγρου παραδόσεις. Σύζυγός της ἀναφέρεται ὁ Τυνδάρεως καί ἐν μέρει ὁ Ζεύς. Κατά τήν παράδοση, ὁ Ζεύς παρουσιάστηκε ὑπό τήν μορφή κύκνου στήν Λήδα (Εἰκ. 54 καί 55), ἡ ὁποία γέννησε ἀπό αὐτόν ἕνα αὐγό, ἐκ τοῦ ὁποίου γεννήθηκαν οἱ Διόσκουροι καί ἡ Ἑλένη. Παραστάσεις τῆς Λήδας ὑπῆρξαν πολυάριθμες στήν ἀρχαία τέχνη. Ἰδιαιτέρως δέ χρησιμοποιήθηκε στήν τέχνη ἡ παράδοση ἀπό τόν Εὐριπίδη, κατά τήν ὁποία ὁ Κύκνος ζήτησε βοήθεια στούς κόλπους τῆς Λήδας διωκόμενος ἀπό ἕναν φοβερό ἀετό. Μία τέτοια ἐξαιρετική παράσταση σώθηκε σέ ἕνα μαρμάρινο σύμπλεγμα στό μουσεῖο τοῦ Καπιτωλείου, κατά τήν ὁποία ἡ Λήδα προστατεύει τόν Κύκνο ἀπό τόν ἀετό· τό ἔργο αὐτό θεωρεῖται πρωτότυπο τοῦ καλλιτέχνου Τιμοθέου (Εἰκ. 56).

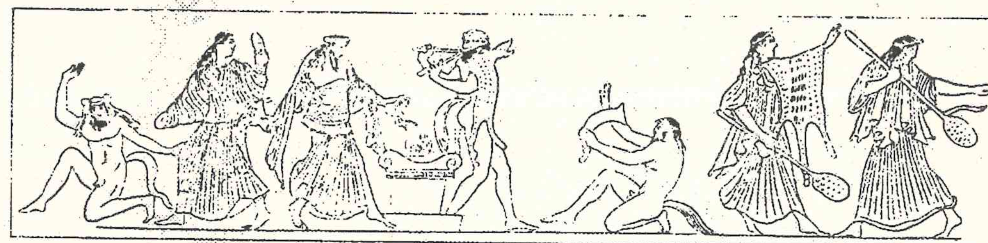
Εἰκ. 68 - Ὁ Πενθεύς κατασπαρασσόμενος ὑπό τῶν Βακχίδων (ἀρχαῖον ἀνάγλυφον)

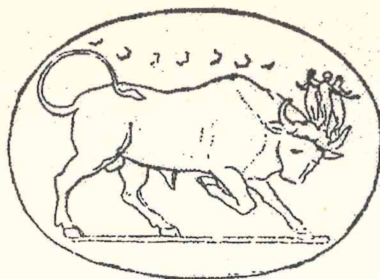
Εἰκ. 69. - Ὁ Ἀκταίων καταβροχθιζόμενος ὑπό τῶν κυνῶν τῆς Ἀρτέμιδος[47]

27. Σήμερα πολλοί πιστεύουν ὅτι ὁ Τιμόθεος ἦταν ὁ πλάστης τοῦ προκειμένου περιφήμου -ὅπως συνάγεται ἀπό τό πλῆθος τῶν ἀντιγράφων- συμπλέγματος τῆς Λήδας μέ τόν σέ κύκνο μεταμορφωμένο Δία· ὁ Θεός καταδιωκόμενος δῆθεν ἀπό ἀετό κατέφυγε στούς κόλπους τῆς ἡρωΐδος, ἡ ὁποία σηκώνεται ἀπό τόν βράχο, ὅπου καθόταν, καί ἐνῶ περιβάλλει μέ τό δεξί χέρι τόν ἱκέτη για νά τον προστατεύσει, ἀνυψώνει μέ τό ἄλλο χέρι τό ἱμάτιο ἐναντίον τοῦ -μή εἰκονιζομένου- ἀετοῦ, στρέφει δέ πρός αὐτόν μέ ἀγωνία καί τό ὡραῖο πρόσωπό της. Ὁ κύκνος προσκολλᾶται στό σῶμα τῆς προστάτιδός του, ὁ χιτών της δέ, λύθηκε στόν ἕνα ὦμο καί τό δεξί μισό τοῦ κορμιοῦ της γυμνώθηκε, ἀλλά ἀπέχει τό σύμπλεγμα πολύ ἀπό τήν αἰσθησιακή προκλητικότητα, τήν ὁποία συναντοῦμε σέ μετακλασσικές παραστάσεις τοῦ ἴδιου μύθου (*Ἱστορία τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης*, ὑπό Χρ. Τσούντα).

28. **Μυρμιδόνες** ὀνομάζοντο ἀπό τήν ἀρχαιότητα οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Αἰγίνης, τούς ὁποίους, μυθολογεῖται ὅτι μεταμόρφωσε ὁ Ζεύς σέ ἀνθρώπους, διότι πρότερον ἦσαν μύρμηκες, κατά παράκληση τοῦ Αἰακοῦ, ὅταν μετά ἀπό κάποια ἐπιδημία ἀφανίσθηκαν ὅλοι οἱ προηγούμενοι κάτοικοι αὐτοῦ τοῦ νησιοῦ (Πινδ. Λουκ. καί Στράβ.). Κατ' ἄλλους ὀνομάζοντο Μυρμιδόνες οἱ κάτοικοι τῆς Αἴγινας γιά τήν μεγάλη τους φιλοπονία καί ἐπιμέλεια στήν γεωργία, καί κατοικοῦσαν ἀνέκαθεν ἐντός σπηλαίων (Τζέτζ εἰς Λυκόφ. 176). Ἐπίσης, Μυρμιδόνες ὀνομάζοντο καί κάποιος λαός ἀχαϊκός, πού κατοικοῦσε παλιά στήν Θεσσαλία, στήν Φθιώτιδα χώρα, στίς πόλεις Φθία καί Λάρισσα τήν Κρεμαστή, ἀποκατασταθέντες ἐκεῖ μέ τό Πηλέα, ὅταν αὐτός ἔφυγε ἀπό τήν

Εἰκ. 70. - Παράσταση ὠμοφαγίας, θυσίες πρός τιμήν τοῦ Διονύσου
(ἐξ ἀγγειογραφίας)

Εἰκ. 71. - Διόνυσος Ταυρόμορφος[48]

Αἴγινα καί ἀκολούθως βρισκόμενοι ὑπό τήν ἐξουσία τοῦ Ἀχιλλέως, τόν ἀκολούθησαν στήν πολιορκία τῆς Τροίας (Ὁμ. Ἰλ. Α. 180).

29. **Ἀρκάδες**, κάτοικοι τῆς Πελοποννησιακῆς Ἀρκαδίας. Κατά τήν ἐπικρατοῦσα παράδοση, ἡ Ἀρκαδία ὀφείλει τό ὄνομά της στόν γυιό τοῦ Διός καί τῆς Καλλιστοῦς καί βασιλέα τῆς χώρα αὐτῆς Ἀρκάδα, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ διδάχθηκε ἀπό τόν Τριπτόλεμο τήν καλλιέργεια τῶν ἡμέρων καρπῶν, δίδαξε τήν κατασκευή τοῦ ἄρτου, τήν παρασκευή ἐρίων καί τήν ὕφανση. Οἱ Ἀρκᾶδες ἐθεωροῦντο αὐτόχθονες, καί ὅτι οὐδέποτε αναμίχθηκαν μέ ἄλλα ξένα ἔθνη τά ὁποῖα ἦλθαν κατά καιρούς καί κατοίκησαν σέ ἄλλα μέρη τῆς Πελοποννήσου, ζῶντες ἀρχικῶς ὡς ἐπί τό πλεῖστον βίο ἄγριο καί κατοικοῦντες στά σπήλαια.

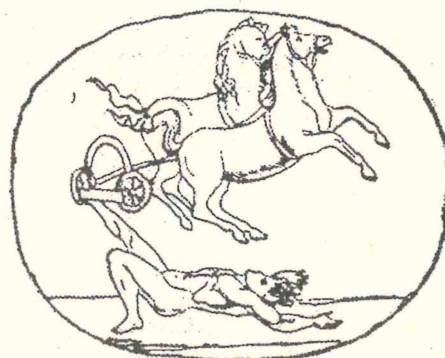
30. Ἀσφαλές ἀντίγραφο τοῦ Σαυροκτόνου Ἀπόλλωνος, τόν ὁποῖον ὁ Πλίνιος ἀναφέρει μεταξύ τῶν χάλκινων ἔργων τοῦ Πραξιτέλους. Ὁ θεός, νεαρώτατος στήν ἡλικία, στήριζε τόν ἀριστερό του βραχίονα σέ κορμό δένδρου, στό δεξί του δέ χέρι κρατοῦσε βέλος καί ἑτοιμαζόταν νά καρφώσει σαύρα πού σερνόταν ἐπάνω σέ κορμό δένδρου.

31. **Ὀφιογενεῖς**, ὄνομα κάποιων ἀσιατικῶν φυλῶν (Στράβ, 588). Ὁ Αἰλιανός (*Περί Ζώων* XII, XXXIX) περί τῆς καταγωγῆς τῶν Ὀφιογενῶν γράφει: «Ἁλίᾳ τῇ Συβάρεως παριούσῃ εἰς ἄλσος Ἀρτέμιδος (ἦν δέ ἐν Φρυγίᾳ τό ἄλσος) δράκων ἐπεφάνη θεῖος, μέγιστος τήν ὄψιν, καί ὡμίλησεν αὐτῇ· καί ἐντεῦθεν οἱ καλούμενοι Ὀφιογενεῖς τῆς σπορᾶς τῆς πρώτης ὑπῆρξαν».

32. **Ἀρίων**, μουσικός καί λυρικός ποιητής, γεννήθηκε στήν Μήθυμνα τῆς Λέσβου, ἀλλά ἔζησε τόν περισσότερο καιρό στήν αὐλή τοῦ φιλότεχνου τυράννου τῆς Κορίνθου Περιάνδρου (625-585). Ἀποδήμησε στήν Σικελία καί τήν Μεγάλη Ἑλλάδα καί ἀφοῦ πλούτισε, ἐπέστρεφε ἀπό τόν Τάραντα, μέ ἕνα Κορινθιακό πλοῖο τοῦ ὁποίου οἱ ναῦτες ἤθελαν νά τόν φονεύσουν καί νά σφετερισθοῦν τά πλούτη του. Τότε ὁ Ἀρίων ἐρρίφθη στήν θάλασσα, ὅπου κάποιο δελφίνι τόν ἔβγαλε ζῶντα στήν ξηρά πλησίον τοῦ Ταινάρου.

Ὁ Ἀρίων στήν Κόρινθο, ρύθμισε τόν διθύραμβο πού προηγουμένως ἦταν ἄρρυθμος καί γεμᾶτος ἀνάρθρων ὀλολυγμῶν, καί ἔτσι συνετέλεσε στήν ἀνάπτυξη τῆς τραγωδίας. Ἐπειδή δέ ὁ χορός πού τραγουδοῦσε τόν διθύραμβο, χόρευε γύρω ἀπό τόν βωμό κυκλικά, ἦταν δηλαδή κύκλιος, πλάσθηκε ἡ ἱστορία ὅτι ὁ πατέρας του ἐλέγετο **Κυκλεύς**, κατά τόν Σουΐδα (Εἰκ. 58). Κανένα ἔργο τοῦ Ἀρίωνος δέν σώθηκε· ὁ **Ὕμνος πρός τόν Ποσειδῶνα**, τόν ὁποῖο ἐπί μακρόν ἀπέδωσαν σέ αὐτόν, εἶναι ἀπόκρυφος.

33. **Τρίτων**, γυιός τοῦ Ποσειδῶνος καί τῆς Ἀμφιτρίτης, θαλάσσιος δαίμων ἔχων

Εἰκ. 72. - Ὁ Φαέθων πίπτει πυρακτωθείς ὑπό τοῦ Διός ἐκ τοῦ ἅρματός του.

οὐράν ἰχθύος, καί σῶμα λεπιδωτό, φωνή δέ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος φυσῶντας σέ μία κόγχη ἐκπληροῖ τίς διαταγές τοῦ Ποσειδῶνος, συντελῶντας στόν κατευνασμό τῶν θαλασσίων κυμάτων. Στήν Γιγαντομαχία, μέ τήν κογχυλοειδῆ σάλπιγγά του ἔσπερνε τόν πανικό στούς Γίγαντες. Σταδιακά ἀναπτύσσεται στήν φαντασία τῶν ἀνθρώπων πλῆθος Τριτώνων πού συνόδευαν τίς Νηρηΐδες καί σάλπιζαν μέ τά κοχύλια (Εἰκ. 59).

34. **Φιγαλία**, διάσημη ἀρχαία ἀρκαδική πόλη πού ὑπῆρχαν καί ναοί τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος, τῆς Σωτείρας Ἀρτέμιδος, τοῦ Διονύσου Ἀκρατοφόρου, καί ἐντός ἄντρου τοῦ Ἐλαΐου ὄρους, ἄντρο τῆς Μελαίνης μέ ἄγαλμά της.

35. **Λυδία**, ἐπαρχία τῆς Μ. Ἀσίας, πολύ εὔφορος καί πολυάνθρωπος κατά τήν ἀρχαιότητα, εὑρισκομένη μεταξύ Καρίας, Μυσίας, Φρυγίας καί Αἰγαίου πελάγους, τῆς ὁποίας τά πρός δυσμάς παράλια κατείχοντο ὑπό τῶν Ἰώνων. Ἀπό τήν ἀρχαιότητα ἡ Λυδία σχημάτιζε ἕνα τῶν ἰσχυροτάτων καί πλουσίων βασιλείων τῆς Ἀσίας, χωριζόμενον ἀπό τόν Ἅλυ ποταμό ἀπό τήν Περσική ἐκστρατεία, εἶχε δέ πρωτεύουσα τίς Σάρδεις, περίφημες γιά τήν πολυτέλεια καί λαμπρότητα τῶν ἀρχαίων βασιλέων. Σέ αὐτήν εἶχαν ἀργότερα τήν ἕδρα τους οἱ σατράπες τῆς Περσίας. Στούς χρόνους τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἄρχισαν νά βασιλεύουν στήν Λυδία οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἡρακλέους, καταγόμενοι ἐκ τοῦ Ἄργενος, τόν ὁποῖον ἐγέννησεν ὁ Ἡρακλῆς ἔκ τινος δούλης τῆς Ὀμφάλης.

36. **Ὀρφεύς**, ποιητής καί ἥρωας τῆς ἀρχαιότητος. Ἦταν γυιός τοῦ ἀρχαίου βασιλιᾶ τῆς Θράκης Οἰάγρου ἤ τοῦ Ἀπόλλωνος καί τῆς μούσας Καλλιόπης. Μάγευε ἐπανειλημμένως τούς συμπατριῶτες του Θρᾶκες, καθήμενος ἐπί βράχου καί παίζοντας τήν λύρα του (Εἰκ. 60). Τά περιστατικά τῆς ζωῆς τοῦ ἀρχαίου αὐτοῦ μουσικοῦ ἀναφέρονται πολυειδῶς ἀπό τούς ἀρχαίους μυθογράφους καί ἱστορικούς, φαίνεται δέ πιθανόν ὅτι περιῆλθε διάφορα μέρη τῆς τότε γνωστῆς Οἰκουμένης, πρός μελέτη καί ἀναζήτηση τῆς ἀλήθειας· μετέβη καί στήν Αἴγυπτο, ἀπό ὅπου παρέλαβε τίς πολλές ἠθικές καί θρησκευτικές γνώσεις καί μυήθηκε καί στά μυστήρια τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων ἱερέων. Στόν Ὀρφέα ἀποδίδεται ἡ ἵδρυση πολλῶν θρησκευτικῶν δογμάτων καί τελετῶν, πρό πάντων δέ ἡ σύσταση τῶν πρός τιμή τῆς Δήμητρος Ἐλευσινίων μυστηρίων, ὅπως καί αὐτά τά Διονύσια. Γι' αὐτό οἱ Ἕλληνες τοῦ ὄφειλαν μέγα μέρος τῆς ἠθικῆς καί κοινωνικῆς ἀναπτύξεως. Κάποιοι συγγραφεῖς ὅπως ὁ Ἀριστοφάνης καί ὁ Ὁράτιος, τόν ἀναφέρουν ὡς ἀπόστολο πολιτισμοῦ. Μυθολογεῖται ὑπό τῶν ποιητῶν ὅτι ὅταν παρέλαβε ἀπό τόν Ἀπόλλωνα τήν λύρα καί ἀφοῦ πρόσθεσε σέ αὐτήν ἀκόμη

Εἰκ. 73. - Ἄτλας καί Προμηθεύς (ἐξ ἀγγειογραφίας)

δύο χορδές, ἔψαλλε μέ αὐτήν τόσο ἐπιτήδεια καί ἁρμονικά, ὥστε μάγευε μέ τά τραγούδια του ἀκόμα καί τά ἄγρια θηρία (Εἰκ. 61), ἔθετε σέ κίνηση τά δένδρα καί τίς πέτρες καί ἀναχαίτιζε τόν ροῦ τῶν ποταμῶν. Μέ τήν λύρα κατάφερε νά κινήσει τόν οἶκτο τοῦ Πλούτωνος πού ἐπέτρεψε στήν ἀγαπητή του σύζυγο Εὐρυδίκη νά ἀνέβει ἀμέσως στόν κόσμο, ὅταν αὐτή πέθανε πρόωρα ἀπό δάγκωμα φιδιοῦ (Εἰκ. 62). Συμμετέχοντας, ἐξ ἄλλου στήν Ἀργοναυτική ἐκστρατεία, συνετέλεσε στήν ἐπιτυχία πολλῶν ἐπικιν-

δύνων ἐπιχειρήσεων τῶν 'Αργοναυτῶν μέ τήν ἔξοχη τέχνη του, ἀποκοιμίζοντας, ὅπως λέγεται, μέ τήν ἁρμονία τῆς λύρας του τόν φοβερό πυρίπνοο δράκοντα, ὁ ὁποῖος φύλαγε τό χρυσό δέρας στό ἱερό ἄλσος τοῦ Ἄρεως στήν Κολχίδα. Ἡ περί τοῦ θανάτου τοῦ Ὀρφέως κοινοτέρα δοξασία ἦταν ὅτι εὑρισκόμενος κάποτε στόν Ὄλυμπο, ἔτυχε νά ἑορτάζουν ἐκεῖ τά Ὄργια πρός τιμή τοῦ Διονύσου ἀπό γυναῖκες τῆς Θράκης, ἀπό τίς ὁποῖες κατασπαράχθηκε (γιά τό ἁμάρτημά τους αὐτό μεταμορφώθηκαν ὑπό τοῦ Διονύσου σέ δένδρα), θεωρούμενος ὡς ἐχθρός τῶν τελετῶν αὐτῶν· ἡ κεφαλή τοῦ Ὀρφέως μαζί μέ τήν λύρα, μεταφέρθηκε ἀπό τήν θάλασσα στήν νῆσο Λέσβο, καί λέγεται ὅτι ἐτάφη ἐκεῖ, τήν δέ λύρα κρέμασαν στόν Ναό τοῦ Ἀπόλλωνος οἱ ἐκεῖ ἱερεῖς. Κατ' ἄλλους, ἡ λύρα τοῦ Ὀρφέως μετατέθηκε στόν Οὐρανό μεταξύ τῶν ἀστέρων. Ὁ μῦθος τῆς κατασπαράξεως τοῦ Ὀρφέως συνδέεται μέ τήν παράδοση τῆς ὠμοφαγίας.

37. Στόν Παυσανία (IX, 21, 1) συναντοῦμε τήν ἀκόλουθο περιγραφή τῶν Τριτώνων: *«εἶδος δέ καί ἄλλον Τρίτωνα ἐν τοῖς Ρωμαίων θαύμασι, μεγέθει τοῦ παρά Ταναγραίοις ἀποδέοντα. Παρέχονται δέ ἰδέαν οἱ Τρίτωνες· ἔχουσιν ἐπί τῇ κεφαλῇ κόμην οἷα τά βατράχια (τά) ἐν ταῖς λίμναις χρόαν τε καί ὅτι τῶν τριχῶν οὐκ ἄν ἀποκρίναις μίαν ἀπό τῶν ἄλλων, τό δέ λοιπόν σῶμα φολίδι λεπτῇ πέφρικέ ὑφισι κατά ἰχθῦν ρίνην· βράγχια δέ ὑπό τοῖς ὠσίν ἔχουσι καί ῥῖνα ἀνθρώπου, στόμα δέ εὐρύτερον καί ὀδόντας θηρίου· τά δέ ὄμματα ἐμοί δοκεῖν γλαυκά καί χεῖρες εἰσιν αὐτοῖς καί δάκτυλοι καί ὄνυχες τοῖς ἐπιθέμασιν ἐμφερεῖς τῶν κόχλων· ὑπό δέ τό στέρνον καί τήν γαστέρα οὐρά σφισιν ἀντί ποδῶν οἷα περ τοῖς δελφῖσίν ἐστιν».*

Ἀντιθέτως στήν ἀνωτέρω εἰκόνα, τό σῶμα καταλήγει σέ δύο οὐρές (*Μυθολογία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος*, ὑπό P. Decharme).

38. Τό προκείμενο ὡραῖο ἀνάγλυφο τοῦ Μουσείου τῆς Νεαπόλεως εἶναι ἀντίγραφο περίφημου πρωτοτύπου, τοῦ ὁποίου σώθηκαν καί ἄλλα ἀντίγραφα. Τό πρωτότυπο, εἶναι τό περιφημότερο ὅλων τῶν σχετικῶν πρός τόν Ὀρφέα μνημείων, καί κατασκευάστηκε πιθανῶς ὄχι πολύ μετά τήν ζωφόρο τοῦ Παρθενῶνος καί εἶχε ὑπόθεση τήν ματαιωθεῖσα ἀναγωγή ἀπό τόν Ἅδη τῆς γυναικός τοῦ Ὀρφέως Εὐρυδίκης. Κατά τόν μῦθο, ἡ Εὐρυδίκη πέθανε πρόωρα ἀπό δάγκωμα φιδιοῦ, ἀλλά ὁ Ὀρφέας κατέβηκε στό βασίλειο τοῦ Πλούτωνος καί τῆς Περσεφόνης καί μέ τήν γοητεία τῆς μουσικῆς του μαλάκωσε τούς ὑποχθόνιους Θεούς· πῆρε δέ τήν γυναῖκα του, μέ τόν ὅρο ὅτι δέν θά γυρίσει νά τήν δεῖ πρίν φθάσουν στόν ἄνω κόσμο. Καθ' ὁδόν ὅμως λησμονεῖ μία στιγμή τήν ἐντολή τῶν Θεῶν καί στρέφεται πρός τήν ἀγαπητή σύνευνον, τήν στιγμή δέ αὐτήν ἀκριβῶς παριστάνει τό ἀνάγλυφο· ὁ ψυχοπομπός Ἑρμῆς, ὁ ὁποῖος συνοδεύει τούς συζύγους, λαμβάνει τήν Εὐρυδίκη ἀπό τόν καρπό τοῦ χεριοῦ της γιά νά τήν ἐπαναφέρει στόν Ἅδη.

Ὁ προορισμός τοῦ ἔργου δέν εἶναι βέβαιος, καί ἄλλοι μέν τό θεωροῦν ἐπιτάφιο μνημεῖο, ἄλλοι δέ τό τάσσουν στά ἀναθηματικά, καί ἴσως ὀρθοτέρα εἶναι ἡ δεύτερη ὑπόθεση· ἔχει ὅμως κοινά μέ τά ἐπιτύμβια ἀγάλματα τήν ἁπλότητα καί τήν ἐγκράτεια στήν ἔκφραση τοῦ πάθους στά πρόσωπα καί τίς κινήσεις τῶν εἰκονιζομένων μορφῶν. Ἡ στάση τοῦ Ἑρμοῦ φαίνεται νά δείχνει τήν στενοχώρια τοῦ φιλάνθρωπου Θεοῦ, στόν ὁποῖον τό καθῆκον ἐπιβάλλει σκληρή ὑποχρέωση, ἡ ἤρεμη δέ χειρονομία του φανερώνει μέ τήν μεγαλύτερη ἁπλότητα πάλι ὅλη τήν τραγικότητα τοῦ ὁριστικοῦ χωρισμοῦ τῶν ἀγαπωμένων (*Ἱστορία τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς τέχνης*, ὑπό Χρ. Τσούντα).

39. **Μαινάδες**, κατώτερες θεές, ὡς οἱ νύμφες, ἀναφερόμενες πρῶτα ὑπό τοῦ Αἰσχύλου ὡς τροφοί τοῦ Διονύσου. Συνόδευαν τόν Διόνυσο μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἱεροῦ, χορεύοντας, τραγουδῶντας καί ἐν γένει ὑπηρετῶντας αὐτόν καί προσφωνώντας τον «Δέσποτα-Δέσποτα». Ἡ ὄψη τοῦ νεαροῦ Θεοῦ τούς προκαλοῦσε οἶστρο, μανία, ἔκσταση (Εἰκ. 63) ἐγίνοντο δέ ἔνθεες ἐκ τῆς πρός αὐτόν λατρείας. Ἄν καί ὁ Ὅμηρος δέν ἀναφέρει τό ὄνομα τῶν Μαινάδων, ἐν τούτοις τό πρᾶγμα ἦταν γνωστό στόν ποιητή, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει ὅτι ὁ Λυκοῦργος κατεδίωξε καί ἔδειρε ἀνηλεῶς τίς **«τιθῆνες»** τοῦ Διονύσου, ἔριξε δέ στήν θάλασσα καί αὐτόν τόν ἴδιο καί σκόρπισε τά ὑπ' αὐτῶν κρατούμενα **«θύσθλα»**, ἤτοι τά ἱερά σκεύη καί τά λατρευτικά ὄργανα. Σύμφωνα μέ αὐτά, οἱ Μαινάδες ἦσαν κατ' ἀρχήν θεότητες, ὄχι θνητές. Ὑπό τήν ἔννοια αὐτήν τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐρωτικῆς μάλιστα διεγέρσεως, τίς παρέστησαν οἱ ἀρχαῖοι τεχνῖτες, ἰδίως οἱ ἀγγειογράφοι (Εἰκ. 64, 65, 66, 67)· πολλοί δέ μάλιστα ἀπό αὐτούς βρῆκαν τήν εὔλογον εὐκαιρία νά τίς παρουσιάζουν μέ τούς Σάτυρους, Πᾶνες καί λοιπούς σέ «ἀναισχυντογραφίες» καί «πορνογραφίες», καλύπτοντες αὐτό τό περιεχόμενο ὑπό τήν μορφή τῶν θείων φυσικῶν δυνάμεων τῆς γονιμότητος καί αὐξήσεως. Κατά τούς ἱστορικούς χρόνους (ἀπό τόν Λυκόφρονα, τόν Juvenalis καί ἄλλους ποιητές) μετέπεσε τό ὄνομα καί τό πρᾶγμα στίς θνητές γυναῖκες, οἱ ὁποῖες ἐπίσης ἐκαλοῦντο **Μαινάδες, Βάκχαι**, κ.λπ. Καί ἡ ὑποθετική δράση τῶν Μαινάδων καί ἡ πραγματική τῶν λατρευτικῶν γυναικῶν ἐτελεῖτο ἡμέρα καί νύκτα, ἰδίως στίς τριετηρικές ἑορτές τῆς **«Ἐπιφανείας»** ἤ **«Παρουσίας»** τοῦ Διονύσου. Κύρια ὄργανά τους ἦσαν ὁ θύρσος, τά τύμπανα, τά κρόταλα, τά κύμβαλα, οἱ στέφανοι μετά κισσοῦ, οἱ ταινίες, τό μυστικό λίκνο, οἱ φαλλοί, οἱ ἰθύφαλοι, κ.λπ., ἔργα δέ οἱ χοροί μέ συνοδεία αὐλῶν, λύρας κ.λπ. καί μάλιστα οἱ ὀργιαστικώτεροι.

Τιθήνη, τροφός.

Θύσθλα (θύω), τά κατά τίς Βακχικές τελετές χρησιμεύοντα πράγματα, ὡς π.χ. οἱ θύρσοι, οἱ πυρσοί κ.λπ., τά ὁποῖα ἔφερον οἱ **μαινομένοιο Διονύσοιο τιθῆναι** (Ὁμ. Ἰλ. Ζ. 131) – Αὐτή ἡ Βακχική τελετή – Καθόλου, πᾶσα θυσία.

40. **Νεβρός**, τό νεογνό τῆς ἐλάφου, ἐλαφάκι (Ἰλ. Θ. 218)· **Πέδιλα νεβρῶν**, ἐκ δερμάτων νεβροῦ (Ἡρ. 7.75). Ὡς ἔμβλημα δειλίας (Ἰλ. Δ. 243).

41. **Πενθεύς**, γυιός τῆς Ἀγαύης καί τοῦ Ἐχίωνος, ἐγγονός τοῦ Κάδμου, βασιλεύς τῶν Θηβῶν, ὁ ὁποῖος καταφρονῶντας τήν λατρεία τοῦ Διονύσου και καταδιώκοντας τά ὄργια αὐτοῦ, κατασπαράχθηκε ἀπό αὐτήν τήν ἴδια τήν μητέρα καί τῶν ἀδελφῶν του ἐπί τοῦ ὄρους Κιθαιρῶνος, οἱ ὁποῖες ὀργιάζουσες τόν ἐξέλαβαν ὡς κάποιο ἄγριο θηρίο (Ἀπολλόδ. γ. 5,2) (Εἰκ. 68).

42. **Νεβρίς**, δέρμα νεβροῦ, ἰδίως ἔνδυμα τοῦ Διονύσου καί τῶν Βακχῶν.

43. **Ἀκταίων**, γυιός τοῦ Ἀρισταίου καί τῆς θυγατρός τοῦ Κάδμου Αὐτονόης, ἀναγόμενος στούς ἥρωες τούς συμβολίζοντες τά πρῶτα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, ὅπως π.χ. ἡ αἰδώς γιά τίς γυναῖκες, ὅπως ἐθεωρεῖτο αὐτή στήν Λυδία καί Λυκία, ὅπου ἐτιμωρεῖτο διά θανάτου ὅποιος θά ἔβλεπε γυναῖκα γυμνή (Σχετικό εἶναι ὁ περί τοῦ Γύγου καί τοῦ Κανδαύλου μῦθος ἀπό τόν Ἡρόδοτο, Ι. 8 κέξ.). Ἔχοντας ὁ Ἀκταίων μεγάλη κλίση στό κυνήγι τῶν ἀγρίων ζώων, ὅπως ὁ πατέρας του, ἔτρεφε πενήντα σκύλους, οἱ ὁποῖοι τόν συνόδευαν πάντοτε ὅταν πήγαινε στό κυνήγι. Κάποτε, κουρασμένος ἀπό τό κυνήγι, ἀποκοιμήθηκε δίπλα σέ μία πηγή τῶν Μεγάρων καί ὅταν ξύπνησε εἶδε γυμνή τήν Ἀρτέμιδα, ἡ ὁποία λουζόταν στήν πηγή. Ὀργισθεῖσα ἀπό αὐτό τό γεγονός ἡ θέα, μετέδωσε λύσσα στά σκυλιά του τά ὁποῖα τόν κατασπάραξαν κοντά στήν κώμη Ἐρένεια τῶν Μεγάρων (Εἰκ. 69).

44. **Ὠμοφαγία**, κυρίως λέγεται ἡ βρώση ὠμῆς τροφῆς, καί ἰδίως κρέατος. Ὡς συστατικό τῆς ἀρχαίας θρησκείας ἡ ὠμοφαγία ἦταν ἡ ἐπιβίωση τοῦ τοτεμισμοῦ. Κατά τήν ὠμοφαγία, τό θῦμα λάμβανε ἱερό

χαρακτῆρα καί ἡ εὐωχία ἦταν εἶδος θρησκευτικῆς ἀγάπης (μεταλήψεως), κατά τήν ὁποία γινόταν ἡ ἀφομοίωση τῶν θείων σαρκῶν, διότι τό θῦμα, μετά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρωπομορφισμοῦ, ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἴδιος ὁ θεός, ὑπέρ τοῦ ὁποίου γινόταν ἡ τελετή.

Ἡ ὠμοφαγία (Εἰκ. 70) κυρίως ἐτελεῖτο πρός τιμή τοῦ Διονύσου Ζαγραίου, ὁ ὁποῖος κατά τίς ἀντιλήψεις τῶν Ὀρφικῶν, ἀποτελοῦσε τό σύμβολο τῆς πανταχοῦ κυκλοφορούσης ἰσχυρᾶς ζωῆς, πού ζωογονεῖ ὅλα τά μέρη τῆς φύσεως στήν ὁποία οἱ φαινομενικές καταστάσεις εἶναι ἁπλῶς τά σημεῖα τῆς μεταμορφώσεως τῆς ζωῆς. Κατά τήν τελετή οἱ μεμυημένοι ἔτρωγαν ὠμές σάρκες ταύρου, τίς ὁποῖες θεωροῦσαν ὡς σάρκες τοῦ ἴδιου τοῦ θεοῦ, ἀφοῦ ὁ ταῦρος ἦταν ἕνα ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ Διονύσου, ὁ ὁποῖος ἐλάμβανε πολλές φορές τήν μορφή αὐτοῦ τοῦ ζώου. Τρώγοντας λοιπόν τίς ὠμές σάρκες τοῦ ταύρου οἱ μεμυημένοι πίστευαν ὅτι συμβολικῶς ἔτρωγαν τό σῶμα τοῦ θεοῦ, καί πίνοντας τό αἷμα τοῦ ζώου ὅτι ἔπιναν τό αἷμα τοῦ ἴδιου τοῦ θεοῦ, καί ἔτσι γέμιζαν θεότητα τήν ψυχή τους, μέ τήν εἴσοδο ἐντός τους αὐτοῦ τοῦ θεοῦ. Ἡ ὠμοφαγία πρός τιμή τοῦ Διονύσου ἦταν ταυτοχρόνως καί ἀνάμνηση τῆς ὑπό τῶν Τιτάνων καταβροχθίσεώς του, ὅταν ἀπέμεινε ζωντανή μόνον ἡ καρδιά του ἐκ τῆς ὁποίας ἀναγεννήθηκε.

Ἡ ὠμοφαγια, στήν ὑπό τῶν Ὀρφικῶν λατρεία τοῦ Διονύσου, ἀποτελοῦσε ἕνα ἐκ τῶν θρησκευτικῶν τύπων, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦσαν τόν Ὀρφικόν ἤ Βακχικό βίο, ὁ ὁποῖος ὑποκείμενος σέ ἀσκητικούς κανόνες, ἐξασφάλιζε στούς ὑποβαλλομένους σέ αὐτόν στήν μέν παροῦσα ζωή τήν εἰρήνη καί τήν γαλήνη τῆς ψυχῆς τους, μετά τόν θάνατο δέ, ὅταν θά κατέβαιναν στό ὑπόγειο κράτος τοῦ Ζαγραίου, τήν εὔκολη μετάβαση τῶν ψυχῶν τους σέ νέα σώματα, στά ὁποῖα ἔμελλαν νά κατοικήσουν καί συμπληρώσουν τούς καθαρμούς τους μέχρι τήν ἡμέρα τῆς τελευταίας ἀπελευθερώσεως καί πλήρους μακαριότητός τους. Μέ τό θρησκευτικό τοῦτο δόγμα τους οἱ Ὀρφικοί κατέληγαν στήν μετεμψύχωση τῶν Πυθαγορείων καί πλησίαζαν τό δόγμα τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων, στά ὁποῖα ὁ Διόνυσος, ὡς θεός τοῦ θανάτου καί τῆς παγκοσμίου ζωῆς, εἶχε τιμητική θέση.

45. **Μάκρων**, ἀρχαῖος ἀγγειογράφος τοῦ πρώτου μισοῦ τοῦ Ε΄ π.Χ. αἰῶνος. Ἐργαζόταν στό ἐργαστήριο τοῦ ἀγγειοπλάστου Ἱέρωνος, ὅπως μαρτυρεῖται ἀπό τίς εἰς τά ἀγγεῖα του ἐπιγραφές: «**Ἱέρων ἐποίησε, Μάκρων ἔγραψεν**». Τά ἔργα τοῦ Μάκρωνος εἶναι ἐκ τῶν λεπτοτέρων προϊόντων τῆς ἑλληνικῆς ἀγγειογραφίας, διακρινόμενα γιά τήν δύναμη τῶν μορφῶν, συνδυαζομένων καί μετά πολλῆς εὐγενείας στήν ἔκφραση.

46. **Βασσαρίδες** ὀνομάζοντο οἱ Βάκχες τῆς Θράκης καί τῆς Λυδίας, διότι ἔφεραν **βασσάρες**, δηλαδή μακριές ποδήρεις ἐσθῆτες. Ἡ λέξη αὐτή, στήν λυδική γλῶσσα, σημαίνει **ἀλώπηξ**, ἔδωσε δέ τό ὄνομά της στήν ἐσθῆτα τῶν Βασσαρίδων καί σέ αὐτές τίς ἴδιες, πιθανῶς διότι γύρω ἀπό αὐτήν ἔδεναν ἀλωπεκήν, ὅπως φαίνεται στίς διαφόρους παραστάσεις τοῦ Διονύσου καί τῶν Βακχῶν ἐπί ἀρχαίων ἀγγείων. Γιά τίς **Βασσαρίδες** μιλάει ὁ Ἀνακρέων (55), γιά δέ τήν **βασσάρα**, μέ τήν ἔννοια τῆς μακριᾶς ποδήρους ἐσθῆτος γίνεται μνεία στά Ἀνέκδοτα Βεκκίρου, ὑπό δέ τήν ἔννοια τῆς ἀλώπεκος, στά Σχόλια εἰς Λυκόφρονα 771 (**βασσάριον**=μικρά ἀλώπηξ, Ἡρόδοτος IV, 192), καί ὑπό τήν ἔννοια τῆς Θράσσης Βάκχης, στόν Αἰσχύλο, Ἀπόσπασμα 20-22.

Σ. ΝΑΓΟΥ

Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΙΚΟΥ ΜΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Δημοσιεύουμε ἕνα ἀπό τά πιό ἀποκαλυ-πτικά ἀλλά καί δύσκολα κείμενα τοῦ μεγάλου Πυθαγορείου Διδασκάλου Σ. Νάγου, μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά ἐμπνεύσει τούς ἐρευνητές τῆς Ἀληθείας ἀλλά καί τούς νέους ἐπιστήμονες.

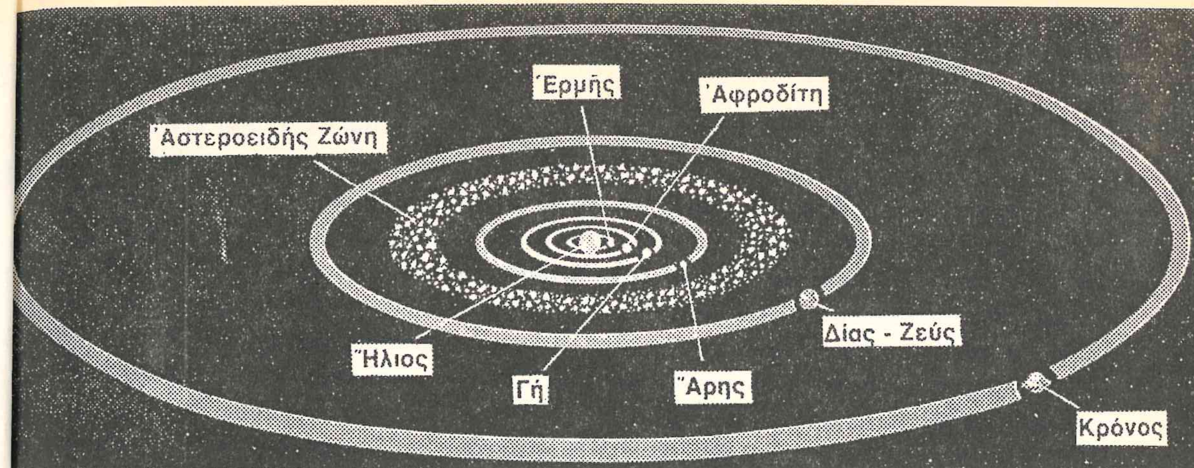
Εὐχαρίστως θά ἀπαντήσω ἐπί τοῦ προφορικοῦ σου ἐρωτήματος, ποίαν γνώμην ἔχω περί τῆς διαμορφώσεως τῶν σωμάτων τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος καί τοῦ αἰτίου τῆς περιφερειακῆς τους κινήσεως.

Ὁ ἐλευθέρως σκεπτόμενος ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας, δέν μπορεῖ πρό τοῦ ὄγκου τοῦ διανοητικοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστήμης, νά τολμήσει νά ἐκφράσει ἀντιθέτους σκέψεις του, τόσον περί τῆς ἐπιστημονικῆς θεωρίας περί συγκροτήσεως τῶν σωμάτων τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος, ὅσον καί περί τῆς τροχιακῆς κινήσεως αὐτῶν, χωρίς νά διατρέξει τόν κίνδυνο τῶν εἰρωνικῶν μειδιαμάτων τῶν ἐπιστημόνων.

Ἐγώ δέν εἶμαι ἐπιστήμων, ἀλλά ἁπλός ἄνθρωπος μέ ἀνεπαρκῆ ἐκπαίδευση, διότι ἔτσι τό ἤθελε ἡ κοινωνία μας μέ τίς μεθόδους τῆς συνθέσεώς της καί τήν ἐκ τούτων ἄνιση παροχή τῶν μέσων πρός ἐκπαίδευση πρός τά διάφορα ἄτομα αὐτῆς. Φρονῶ ὅτι δέν ἔχω τήν εὐθύνη διότι ἀνεπαρκῶς ἐκπαιδεύτηκα, θά τήν εἶχα ὅμως ἀν αὐτή προερχόταν ἀπό τίς ἀτομικές μου διαθέσεις. Δέν τήν ἔχω διότι δέν μοῦ παρασχέθηκαν τά μέσα τῆς ἐκπαιδεύσεώς μου ἀπό τήν κοινωνία, παρά τίς ζωηρές μου ἐπιθυμίες, τίς ὁποῖες ἐξεδήλωσα κατά τήν παιδική μου ἡλικία, ὅπως διδαχθῶ καί σπουδάσω ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως, ὅλες τίς καθ' ὅλου ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Ὡς ἐκ τοῦ ἀνωτέρω λόγου, ἔμεινα ἕνας ἁπλός ἄνθρωπος, τοῦ ὁποίου ὅμως ἡ ψυχή οὐδέποτε θέλησε, ὅπως ἡ λειτουργία τῆς διανοήσεώς της πρέπει νά εἶναι καθ' ὅλα ὑποταγμένη στίς ἐνέργειες τῆς διανοήσεως τῶν ἄλλων. Τοῦτο ὅμως, οὐδέποτε ἐπίσης, μέ κατέστησε περιφρονητή τῶν ἐκδηλώσεων τῆς διανοήσεώς τους, ἀλλά ἀντιθέτως μέ ὁδήγησε νά γίνω ἐρευνητής τῶν ἐκδηλώσεών της. Συνεπείᾳ δέ τῆς ἐρευνήσεως αὐτῆς, πάντοτε ἔθεσα σέ κρίση τίς ἀτομικές μου σκέψεις πρός τίς ἐκδηλωθεῖσες σκέψεις τῶν ἄλλων. Πάντοτε πίστευα ὅτι ὅσο ἀρτιώτερα σκέπτεται ἕνας ἄνθρωπος, κατά τόσον εἶναι ὑποχρεωμένος καί εἶναι ἐπιβεβλημένον νά γνωρίζει πῶς οἱ ἄλλοι ἐκδηλώνουν τίς σκέψεις τους, νά γνωρίζει αὐτές, νά τίς συγκρίνει πρός τίς δικές του, διότι ἔτσι μόνο καθίσταται ἡ ἔρευνα τῆς ἀλήθειας πραγματική.

Ἐκδηλώνοντας αὐτές τίς σκέψεις μου, δέν μπορῶ καί νά τίς ὑποστηρίξω ὡς ὀρθές. Αὐτό θά τό κρίνουν οἱ ἄλλοι. Ἐκεῖνο τό ὁποῖο μπορῶ νά ὑποστηρίξω,

εἶναι ὅτι **οὐδέποτε ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ἀφήνει νά γίνονται στήν διανοητική του ἐνέργεια ἰδέες οἱ ὁποῖες δέν ὑποβλήθηκαν στήν κρίση του καί δέν ἔγινε ἀποδεκτό τό ἀληθές αὐτῆς ἀπό αὐτήν. Ἄλλως ἡ διανοητική του ἐνέργεια μεταβάλλεται σέ δουλικό δέκτη τῆς ἐκδηλώσεως τῶν ἰδεῶν τῶν** ἄλλων καί ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐδεμία ἀξία μπορεῖ νά ἔχει, οὔτε μπορεῖ ὡς ἐκ τούτου νά καθίσταται παράγων προόδου τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως, οὔτε μπορεῖ νά συντελεῖται διά τῆς συνθέσεως των ἰδεῶν ἰδεολογική πρόοδος. **Ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως καί ἡ ἀβίαστος ἐλευθέρα κρίση ἐκ τῆς κρίσεως τῶν ἄλλων, ἀποτελοῦν στηρίγματα φωτεινά τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως.**

Θά τολμήσω μετά ἀπό αὐτό νά διατυπώσω τίς συντελεσθεῖσες κατόπιν κρίσεως σκέψεις μου, ἐπί τοῦ ἐρωτήματός σας, χωρίς ἐννοεῖται νά ἀξιώσω, σύμφωνα πρός τίς ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσες ἀντιλήψεις μου, νά τίς ἀποδεχθεῖτε ὡς ὀρθές, ἄνευ ἐνδελεχοῦς κρίσεώς σας καί ἄνευ πραγματικῆς σας ἐρεύνης καί διαπιστώσεως.

Οἱ σκέψεις μου, ἐν πρώτοις, δέν δύνανται νά παραδεχθοῦν ὅτι τό Ἡλιακό μας σύστημα δύναται νά περιορισθεῖ στά ὅρια ἐνεργείας χώρου καί νά εἶναι ἀνεξάρτητο τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀπείρου χώρου τῶν κόσμων. Εἶναι κατά συνέπεια ἐντός τοῦ χώρου τοῦ ὅλου τῶν κόσμων, διότι ὁ χῶρος οὗτος εἶναι στίς λειτουργίες του ἀδιαίρετος, διότι **ὁ χῶρος οὗτος εἶναι συνεχής πρός ἑαυτόν** καί πᾶν τό ἐν αὐτῷ περιεχόμενον ὑπόκειται στίς λειτουργίες τῶν νόμων του.

Οἱ νόμοι τοῦ ἀπείρου χώρου εἰς τά καθέκαστα τῶν ἁπανταχοῦ περιεχομένων αὐτοῦ ἔχουν διαφορετική δυναμική ἐνέργεια, ἀνάλογη τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐνεργείας τῶν περιεχομένων, τοῦτο ὅμως δέν δύναται νά μή τηρεῖ τήν συνέχεια πρός τό ὅλον ἄπειρον, τῶν νόμων τοῦ χώρου, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει τά μέρη τῶν κόσμων θά ἀποτελοῦσαν ἕκαστον ἐμφάνιση ὅλως χωριστή καί ἐνέργειες τοῦ ὅλου τῶν κόσμων καί ἐν τῇ τοιαύτῃ περιπτώσει ἀντικειμενικῶς ἀπροσπέλαστο στήν ἀντίληψη τῶν νοητικῶν της ὄντων, τῆς ὑπάρξεως τῶν ἄλλων κόσμων τοῦ ἀπείρου.

Ὁ ἄπειρος χῶρος δέν δύναται νά εἶναι ἀφηρημένη ἔννοια ἀλλά οὐσιαστική, καί οὐσιαστική ἔννοια εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία γίνεται ἀπό οὐσιαστι-

κόν τι. Ἐάν ἡ ἔννοια αὐτή γίνεται ἐκ τῶν περιεχομένων ἐν τῷ χώρῳ ἀντικειμένων, τοῦτο διαδηλοῖ ὅτι τά ἀντικείμενα ταῦτα ὄντως ὑπάρχουν. Ἀλλά ποῦ ὑπάρχουν ἄν ὄχι ἐν χώρῳ; Τά περιεχόμενα ἐν τῷ χώρῳ ἀντικείμενα δέν δύνανται παρά νά εἶναι οὐσιαστικά, νά ἔχουν οὐσιαστική ἔννοια. Τό περιέχον τά οὐσιαστικά ἀντικείμενα, ὁ χῶρος, δύναται νά μή εἶναι οὐσιαστικός; Ἀντίθετη σκέψη, ὅτι καί τά ἀντικείμενα καί ὁ χῶρος ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχουν καί ἐνεργοῦν δέν εἶναι οὐσιαστικά, αὐτόχρημα θά εἶναι ἀποτέλεσμα μή φυσιολογικῶς λειτουργούσης διανοίας.

Οἱ καθολικές ἔννοιες γίνονται ἐν τῇ διανοήσει τοῦ ὄντος ἐξ οὐσιαστικῶν ὑπαρχόντων καί αὐτές ἀκόμη οἱ ὑπερβατές γίνονται ἀπό ἀφετηρίας οὐσιαστικῶν ὑπαρχόντων, ἀκόμη καί αὐτό τοῦτο τό ὄργανο τῆς διανοήσεως τῶν ὄντων εἶναι οὐσιαστικό ὑπάρχον, ἔχον ἀμέσους σχέσεις πρός τά οὐσιαστικά ἀντικείμενα, ἐκτός ἄν τό ὄργανο τοῦτο ἀνωμάλως λειτουργεῖ, ὅταν σχηματίζει ἰδέες καί σκέψεις ἀτάκτους, μή ἀνταποκρινόμενες στήν ἀλήθεια, διότι ἡ ἐπαφή τούτων πρός τά οὐσιαστικά ἀντικείμενα σκέψεων δέν στηρίζονται στά πραγματικά γεγονότα ὡς καί ἡ σύνθεση καί ἀναγωγή αὐτῶν ὡσαύτως. Ἄρα ἐκ τῶν ἀνωτέρω σκέψεων δέν δυνάμεθα παρά νά δεχθοῦμε τήν ὕπαρξη δύο οὐσιαστικῶν ἐκ τῶν ὁποίων οἱ κόσμοι γίνονται καί ἐνεργοῦν.

Τό ἕν τῶν οὐσιαστικῶν τούτων εἶναι τό **περιέχον** τό ἕτερον, τό δέ δεύτερον τούτων εἶναι τό **περιεχόμενον** ἐν τῷ πρώτῳ. Κατ᾽ ἀκολουθίαν τῆς σκέψεως ἡμῶν ταύτης, **τό περιέχον εἶναι ὁ οὐσιαστικός χῶρος** καί ὡς τοιοῦτος εἶναι συνεχής πρός ἑαυτόν καί διά τοῦτο ἀποτελεῖ τόν σχηματισμό τῆς ἐννοίας τοῦ ὅλου ἀδιαιρέτου ἀπείρου τοῦ ἔχοντος ἄμεση συνοχή πρός τίς καθολικές ἐνέργειές του. Τό **περιεχόμενο** εἶναι αὐτό τό ὁποῖο διά συνδέσεως τοῦ περιέχοντος σχηματίζει τίς μορφές τῶν κόσμων. Τό **περιεχόμενο οὐσιαστικό** δέν εἶναι πρός ἑαυτόν συνεχές, διότι εἶναι **μοριακόν**, τά δέ μόρια τούτου συνδέονται ὑπό τοῦ οὐσιαστικοῦ περιέχοντος καί ἀποτελοῦν τήν ἀντικειμενική μορφή τοῦ κόσμου.

Τό πρῶτο οὐσιαστικό, τό συνεχές πρός ἑαυτό, εἶναι **ἡ μονάς, ὁ πατήρ τῶν κόσμων**, τό δέ δεύτερον, τό μοριακόν, εἶναι τό πλῆθος, ἡ μήτηρ τῶν κόσμων, ἡ ἕνωση καί ἡ συλλειτουργία ἀμφοτέρων εἶναι ἡ ἐμφάνιση τῶν μορφῶν, **τά τέκνα τῶν γονέων.**

Ἡ μείξη τῶν δύο τούτων οὐσιαστικῶν ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἐκπόρευση τῶν νόμων τους, διά τῶν ὁποίων λειτουργεῖ ὁ ἄπειρος κόσμος, ἐκ τῶν λειτουργιῶν τούτων προέρχονται εἰς τό εἶναι καί ἄλλοι παράγωγοι νόμοι ἐκ τῶν πρώτων, ἐκ τούτων δέ πάλιν ἄλλοι καί συνεχῶς τοῦτο γίνεται ἀπείρως. *Οἱ ἐν συνεχείᾳ* ***παράγωγοι νόμοι*** *καθιστοῦν τίς οὐσίες ἐκ τῶν ὁποίων ἐκδηλοῦνται ἀτελευτήτους στίς ἐνέργειές τους καί τοῦτο εἶναι τό ὁποῖο δίδει σέ αὐτές τήν ἔννοια τῆς ἀφθαρσίας τους καί αἰωνίου ὑπάρξεώς τους.*

Ὁ θεῖος Πυθαγόρας τούς **πρωταρχικούς καί θεμελιωτικούς** τῶν ἀπείρων κόσμων νόμους τῶν δύο οὐσιῶν ἐνεφάνισε διά τῆς ἐννοίας τῶν **ἀριθμῶν** 19=10 καί αὐτούς ἐπικαλοῦσε ὡς τά **θεμέλια τῶν κόσμων.** Οἱ ἀριθμοί 3, 5, 7 καί 9 εἶναι οἱ ἐκδηλωθέντες πρωταρχικοί νόμοι ἐκ **τῆς οὐσίας τοῦ χώρου** τῆς συνεχοῦς πρός ἑαυτήν, οἱ δέ ἀριθμοί 1+1=2, 4, 6 καί 8 εἶναι οἱ ἐκδηλωθέντες νόμοι ἐκ τῆς μή συνεχοῦς οὐσίας, τῆς μοριακῆς. Ἡ μείξη τῶν δύο οὐσιῶν καί ἡ συνεργασία τους διά τῆς ἐκδηλώσεως τῶν πρωταρχικῶν των νόμων ἔχουν ὡς παράγωγα ἄλλους νόμους.

Τά παράγωγα ταῦτα γίνονται ἐκ τῆς μείξεως καί συνεργασίας τῶν πρωταρχικῶν νόμων ὅπως τοῦτο ἐμφανίζουν καί οἱ ἀριθμοί μετά τήν πρώτη δεκάδα, διότι, καί οὗτοι δέν εἶναι παρά μείξη τῶν περιττῶν καί ἀρτίων ἀριθμῶν 19.

Ἡ μείξη αὐτή τῶν ἀριθμῶν ἐμφανίζει *ποσοτική δυναμική*, κατ᾽ ἔκταση ἀπείρως ἄνευ τέρματος, τοῦτο ἀκριβῶς ἐμφανίζουν καί οἱ παράγωγοι νόμοι τῶν θείων οὐσιῶν τῆς φύσεως καί διά τήν κατ᾽ ἔκταση ἐμφάνιση καί λειτουργία τῶν παραγώγων νόμων τά πάντα ρέουν σέ ἄπειρες ἀνελίξεις.

Οἱ περιττοί καί ἄρτιοι ἀριθμοί διά τῶν μεταξύ τους συνθέσεων ἐμφανίζουν ὅλες τίς μαθηματικές πράξεις **τῶν ὁποίων τά ὅρια δέν δύνανται νά ἐκτείνονται μόνο ἕως ἐκεῖ ὅπου φθάνει ἡ ἀνθρωπίνη διανόηση ἀλλά καί πέραν ἀπείρως αὐτῆς διότι καί ἡ διανόηση αὐτή δέν δύναται νά τερματισθεῖ μόνον μέχρι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.**

Τοῦτο θά ἐπρόδιδε ἐξαφανισμό τῶν οὐσιῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἡ διανόηση αὕτη γίνεται. Ἐκεῖνο τό ὁποῖο διά τῆς ἐννοίας τῶν ἀριθμῶν διά συνθέσεώς τους γίνεται, προφαίνει ὅτι γίνεται καί διά τῶν νόμων τῶν δύο ἀϊδίων οὐσιῶν οἱ ὁποῖες διηνεκῶς αὐξάνονται κατά τίς ἐνέργειές τους.

Ἀντίθετη σκέψη θά ἐδεχόμεθα μόνον ἐάν οἱ δύο οὐσίες δέν ἦταν ἀΐδιοι ἀλλά παράγωγα ἄλλου τινός. Ἀποδοχή τοιαύτης σκέψεως δέν δυνάμεθα νά κάμνωμε διότι τό ἄλλο αὐτό, τοῦ ὁποίου θά ἦταν παράγωγα, ἀναγκαίως καί τοῦτο ἔπρεπε νά ἦταν οὐσιαστικό οὐχί διάφορο κατά τήν ἐνέργεια τῶν δύο οὐσιῶν. Ἐν τῇ τοιαύτῃ, ὅμως, περιπτώσει θά ἦταν τό αὐτό, ἐάν δέ δέν ἦταν οὐσιαστικό πῶς δύναται νά αἰτιολογηθεῖ παραγωγή οὐσιαστικῶν ἐκ μή τοιούτου; Ἐάν δέ, ὡς πιστεύεται παρά πολλῶν, τό ἀΐδιο ἦταν πνεῦμα, πῶς ἐκ πνεύματος δύναται νά προέλθει κόσμος οὐσιαστικός χωρίς νά ἔχει ἰδιότητες τοῦ αἰτίου του;

Τό **πνεῦμα τῶν κόσμων** τό διακρίνουμε ὡς ἔχον **νοητικές ἰδιότητες**, ἀλλά τίς ἰδιότητες αὐτές, ἐκ τῆς ἐρεύνης τήν ὁποίαν κάμνωμεν, τίς διακρίνωμε νά ἐκδηλοῦνται ἀπό οὐσιαστικόν ἕν.

Ἡ ἐκδήλωση τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως βάση ἔχει τήν λειτουργία οὐσιαστικοῦ ὀργάνου, τό οὐσιαστικό δέ τοῦτο ὄργανο δέν διαφέρει τοῦ οὐσιαστικοῦ τῆς φύσεως τῶν κόσμων ἡμῶν ἤ κατά δυναμική μόνον ἐνέργεια.

Ἡ δυναμική αὕτη ἐνέργεια εἶναι ἀποτέλεσμα ἀνελίξεως τῶν οὐσιῶν δι᾽ ἐκδηλώσεως νόμων αὐτῶν καί διά τῆς συλλειτουργίας τούτων πρός ἄλλους τοιούτους ἐκδηλωθέντες ἐκ τῶν αὐτῶν οὐσιῶν προγενεστέρως.

Ἄλλως πως δέν δύναται νά σταματήσει ἡ ἐκδήλωση καί λειτουργία παραγώγων νόμων ἐκ τῶν δύο οὐσιῶν, ὡσαύτως δέν δύναται νά σταματήσουν ἀρτιώτεροι σχηματισμοί ὀργάνων διά τῶν

ὁποίων ἡ αὔξηση τῆς διανοήσεως ἀπείρως θά συντελεῖται.

Τό πνεῦμα ἄρα δέν εἶναι τό αἴτιο τῆς ἐκπορεύσεως τῶν κόσμων ἀλλά ἔρχεται εἰς τό εἶναι αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀνελίξεως τῶν οὐσιῶν τῶν κόσμων καί ἡ ἀνέλιξη αὕτη γίνεται διά τῆς ἀεί παραγωγῆς ἤ ἐκδηλώσεως νέων νόμων τούτων. Ἐάν σκοπός τῆς δημιουργίας δέν ἦταν ἡ ἐκ τῶν ἀϊδίων οὐσιῶν αὐτῆς ἐκπόρευση τοῦ πνεύματος, ἡ ὅλη τῶν οὐσιῶν τούτων ἀνέλιξη σέ νοητικές ἐνέργειες, ἡ ἐσαεί καί ἐν συνεχείᾳ αὔξηση τῆς νοητικῆς ἐνεργείας αὐτῶν, πᾶς ἄλλος σκοπός ἐν τῇ διανοντικῇ μου ἐνεργείᾳ εἶναι ἀκατάληπτος. Δέν εἶναι τοῦτο τό ὁποῖο ἰσχυρίζομαι παντάπασι ἐγωιστικό καί διά τοῦτο εὐχαρίστως θ' ἀπεδεχόμην ἄλλη ἔννοια σκοποῦ τῆς δημιουργίας, ἐάν μοῦ ἐπεδεικνύετο καί ἐστηρίζετο στά φαινόμενα τά ὁποῖα ἔχουμε πρό ἡμῶν πρός μελέτη.

Ἡ **δημιουργία τῶν κόσμων** δέν ὑπῆρξε μονομερής, δέν ἐξεδηλώθησαν ταυτοχρόνως ὅλοι οἱ κόσμοι. Τοῦτο καταφαίνεται καί ἐκ τῶν συγκροτηθεισῶν μαζῶν καί ἐκ τῆς λειτουργίας τῆς κινήσεως αὐτῶν. Τό **Ἡλιακό μας συγκρότημα** κατά τόν σχηματισμό τῶν μαζῶν αὐτοῦ εἶναι μεταγενέστερο ἄλλων τοιούτων Ἡλιακῶν συγκροτημάτων. Καί αὐτές ἀκόμη οἱ μᾶζες τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος δέν ἦλθαν στό μορφικό αὐτῶν εἶναι, στήν διάπλαση αὐτῶν ταυτοχρόνως, ἀλλά κατά διάφορες χρονικές περιόδους καί τοῦτο εἶναι τό αἴτιο τῆς διαφορετικῆς ἀπό ἀπόψεως ἐνεργείας καί κινήσεως ἐμφανίσεως αὐτῶν. Τό Ἡλιακό μας συγκρότημα μετά τῶν διαφόρων αὐτοῦ μαζῶν κατέχει κατ' ἔκτασιν ἕν μέρος τοῦ ὅλου ἐν συνεχείᾳ χώρου τῶν κόσμων.

Τό συγκρότημα, ὅμως, τοῦτο μετά τοῦ χώρου μέσα στόν ὁποῖο εὑρίσκεται λόγῳ τῆς λειτουργίας τοῦ νόμου τῆς κινήσεως τῶν μαζῶν τῶν ἄλλων ἡλιακῶν συγκροτημάτων, ὑφίσταται συνολικῆς τινός κινήσεως οὕτως ὥστε οἱ σχέσεις αὐτοῦ μετά τῶν ἄλλων ἡλιακῶν συγκροτημάτων τῶν πλησιεστέρων πρός αὐτό ἐπαισθητῶς νά μεταλάσσουν, συνεπείᾳ δέ τούτου νά ἐπέρχεται αὔξηση τῶν δυναμικῶν του ἐνεργειῶν. Στήν αὔξηση ταύτη τῶν ἐνεργειῶν του ὀφείλονται οἱ μεταμορφώσεις τῶν καθέκαστα μαζῶν αὐτοῦ μορφικῶν διαπλάσεων.

Θά σᾶς ἐκθέσω κατ' ἀκολουθίαν τίς σκέψεις μου πῶς οἱ μᾶζες τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος ἦλθαν στό μορφικό αὐτῶν εἶναι καί πῶς αὐτές κινοῦνται μέσα στήν οὐσία τοῦ χώρου διότι αὐτό τό θέμα ἔχει ὡς περιεχόμενο τό πρός ἐμέ ἐρώτημά σας.

ΤΟ ΗΛΙΑΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

Πρό πάσης διαμορφώσεως τῶν κόσμων, οἱ οὐσίες ἐκ τῶν ὁποίων ἐγένοντο αὐτοί, ὡς ἀΐδιοι ὑπῆρχαν δυνάμει μόνον. Χρησιμοποιῶ τήν ἔκφραση ταύτη γιά νά καθορίσω τήν διαφορά τῆς ἐννοίας αὐτῆς ἐν ἀντιθέσει πρός τήν ἔννοια τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ ὑπάρχοντος. Τό **δυνάμει ὑπάρχον** ὡς *μή ἔχον ἀντικειμενική ἐκδήλωση*, καί *ἀντικειμενική ἐκδήλωση* εἶναι μόνο τῶν **ἐν ἐνεργείᾳ ὑπαρχόντων** δέν δύναται νά ἀποτελέσει βάση διαπλάσεως ἰδεῶν καθ' ὅσον **οἱ ἰδέες ἐν τῷ σχηματισμῷ τους στηρίζονται ἐπί ἀντικειμενικῶν φαινομένων, δηλαδή ἐπί τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ὑπαρχόντων.**

Οἱ ἀΐδιες οὐσίες, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ κόσμοι ἐγένοντο, ὑπῆρξαν, πρό τῆς διαμορφώσεως τῶν μορφῶν, τῶν ἐν ἐνεργείᾳ μορφῶν, μόνον δυνάμει εἶναι καί ὡς ἐκ τούτου εἶναι ἀπροσπέλαστοι στήν ἔρευνα τῶν νοητικῶν ὄντων, πάντων τῶν νοητικῶν ὄντων ὅλων τῶν κόσμων, διότι τά ὄντα ταῦτα, ὡς ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι, ἔχουν ἄμεση μόνο σχέση πρός ὅλα τά **ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι** φαινόμενα τῶν κόσμων, δηλαδή πρός τά ἀντικειμενικῶς εἶναι φαινόμενα τῶν κόσμων καί διά τοῦτο ἡ διανόηση τῶν ὄντων δέν εἶναι δυνατόν νά ἐκτείνεται πέραν τῶν ὁρίων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ φαινομένων τῶν κόσμων πάσης φύσεως ὡς καί τῆς πνευματικῆς, διότι καί **ἡ πνευματική φύση εἶναι ἐνεργητικό Εἶναι,** οὔτε πέραν τῶν λειτουργιῶν τῶν ἐνεργητικῶν φαινομένων οἱ ὁποῖες λειτουργίες γίνονται διά τῆς ἐξ αὐτῶν ἐκδηλώσεως νόμων τῶν ἀϊδίων οὐσιῶν. **Νόμοι τῶν ἀϊδίων οὐσιῶν εἶναι ἡ δυναμική τῶν (οὐσιῶν) ἐνέργεια καί ἡ ἐκδήλωση αὐτῶν (τῶν νόμων) ἀκριβῶς ἔγινε τό αἴτιον τῆς μεταφορᾶς τους ἀπό τήν κατάσταση τοῦ δυνάμει εἶναι σέ ἐκείνη τῶν ἀντικειμενικῶν φαινομένων τά ὁποῖα εἶναι ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι.**

Τά **νοητικά ὄντα** εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῶν *θείων τούτων οὐσιῶν* διά τῆς συνεχοῦς ἐκδηλώσεως τῶν νόμων τους. Ἐπειδή δέ οἱ νόμοι οὗτοι εἶναι οἱ παράγωγοι τῶν θεμελιωτικῶν (νόμων) περί τῶν ὁποίων ἀνωτέρω καθόρισα, διά τοῦτο καί συντρέχουν μετά τήν ἐκδήλωση καί λειτουργία τους στήν ἀνέλιξη τῶν θείων οὐσιῶν καί διά ταύτης στήν ἐμφάνιση καί λειτουργία τῶν νοητικῶν ὄντων. *Τά νοητικά ταῦτα ὄντα ἐκτείνουν τίς ἐνέργειές τους δι' ἐκδηλώσεως ἐκ τῶν οὐσιῶν τους, νέων παραγώγων νόμων καί οὕτως ἡ ἀνέλιξη αὐτῶν, ἀπό ἀπόψεως νοητικῆς ἐνεργείας, γίνεται ἄπειρη.*

Τά **νοητικά ὄντα** στούς ἀπείρους κόσμους ἐμφανίζουν διαφορές καί ἀπό ἀπόψεως *τῆς ἀντικειμενικῆς αὐτῶν φύσεως* καί ἀπό ἀπόψεως *τῆς νοητικῆς αὐτῶν ἐνεργείας, πάντως ὅμως εἶναι προωρισμένα ἅπαντα, ὡς ἐκ τῆς οὐσιαστικῆς αὐτῶν ἀντικειμενικῆς ὑποστάσεως, νά διέλθουν διά τῶν αὐτῶν βαθμίδων τῆς ἀνελίξεώς τους* καί τοῦτο εἶναι τό ἀπείρως θαυμαστό ἔργο τῆς δημιουργίας.

Ἡ διαφορετική ἐμφάνιση ἀπό ἀπόψεως ἐνεργείας καί ἀνελίξεως τῶν μορφικῶν συγκροτημάτων τῶν θείων οὐσιῶν, τῶν διαφορετικῶν ἀπό ἀπόψεως δυναμικῆς ἐνεργειῶν αὐτῶν, τῶν διαφορετικῶν ἐμφανίσεων τῶν νοητικῶν ὄντων καί τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν, προῆλθαν ἀπό τήν βαθμιαία μεταφορά τῶν θείων οὐσιῶν ἀπό τό δυνάμει εἶναι τους στό ἐν ἐνεργείᾳ τοιοῦτο αὐτῶν καί αὐτό ἀκριβῶς εἶναι ἐκεῖνο τό ὁποῖο μᾶς παρέχει τό μέσον νά ἐξετάσουμε τόν σχηματισμό τῶν μαζῶν τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος καί τήν σχετική πρός ἑκάστη ἐνεργητική τους κίνηση.

Ἡ κατ' ἄπειρη ἔκταση ὑπάρχουσα οὐσία τοῦ χώρου, πρό τῆς ἐκδηλώσεως εἰς τό ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι τῆς μοριακῆς οὐσίας, ὑπῆρχε δυνάμει μόνον, πρός σαφεστέρα δέ κατανόηση θά χρησιμοποιήσω τήν λέξη *ἀδρανής*, διαδηλῶν διά τῆς λέξεως ταύτης τήν ἔννοια, ὅτι ἐν τῇ καταστάσει της ταύτῃ ἡ οὐσία τοῦ χώρου οὐδένα εἶχε ἐν ἐνεργείᾳ νόμο ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖες

ἐξεδηλώθησαν ἐξ αὐτῆς μεταγενεστέρως καί συνεπείᾳ τῶν ὁποίων ἦλθε ἀπό τό **δυνάμει** αὐτῆς εἶναι εἰς τό **ἐν ἐνεργείᾳ** αὐτῆς τοιοῦτο.

Ἡ ἐκδήλωση νόμων πρός ἐνέργεια αὐτῆς, ἐγένετο εὐθύς ὡς ἡ ἑτέρα μοριακή οὐσία ἦλθε δι' ἐκδηλωθέντων νόμων της εἰς τό ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι της. Αὐτή τήν μοριακή οὐσία ἐφ' ἑξῆς θά κατονομάζω **ἀτομική**, διότι τά μόρια αὐτῆς γίνονται ἐκ πολλῶν ἀτόμων.

Τά **ἄτομα** αὐτῆς ἀποτελοῦν αὐτοτελῆ ἐμφάνιση στίς ἐνέργειές της, τίς πρῶτες αὐτῆς ἐνέργειες, ἐνῷ τά **μόρια** αὐτῆς δέν εἶναι παρά σύνθεση ἐκ πολλῶν της ἀτόμων, ὅπως καί τά στοιχεῖα εἶναι σύνθεση ἐκ πολλῶν μορίων καί οἱ μορφές σύνθεση ἐκ πολλῶν στοιχείων καί μορίων. Οἱ νόμοι, λέγω, τῆς ἀτομικῆς οὐσίας ἐξεδηλώθησαν σέ ἐνέργεια εὐθύς ὡς ἐνεφανίσθη πρός ἐνέργεια ὁ πρωταρχικός αὐτῆς **νόμος τῆς κινήσεως**, συνεπείᾳ τοῦ ὁποίου τά ἄτομα αὐτῆς ἐνεφάνισαν τήν κινητική τους ὑπόσταση μέσα στήν οὐσία τοῦ χώρου.

Ἡ κίνηση τῶν ἀτόμων τῆς οὐσίας ταύτης μέσα στήν οὐσία τοῦ χώρου προεκάλεσε τήν ἐκδήλωση τοῦ πρωταρχικοῦ νόμου αὐτῆς, τῆς ἐνεργείας. Οἱ πρωταρχικοί νόμοι οὗτοι μέ τό εἶναι τῶν δύο οὐσιῶν ἀπετέλεσαν τά πρῶτα θεμέλια τῆς δημιουργίας, ἐκ τῶν θεμελίων δέ τούτων προῆλθαν σέ ἐκδήλωση καί ἐνέργεια κατά πρῶτον μέν οἱ θεμελιωτικοί νόμοι τῆς δημιουργίας τῶν κόσμων κατά συνέχειαν δέ ὅλοι οἱ ἐκ τούτων παράγωγοι νόμοι τῶν κόσμων.

Ἐκεῖνο τό ὁποῖο συνετέλεσε στήν ἐμφάνιση τῶν θείων οὐσιῶν στό ἐνεργητικό αὐτῶν εἶναι, ἀπό τό δυνάμει αὐτῶν εἶναι, εἶναι ἡ ἐκδήλωση τῶν νόμων τῆς κινήσεως καί τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, οἱ νόμοι δέ οὗτοι διαφέρουν ἀλλήλων διότι ὁ μέν **νόμος τῆς κινήσεως** εἶναι ἐν συνεχείᾳ, οὐδαμοῦ δύναται νά καταπαύσει ἡ λειτουργία, διότι τό ἐναντίον θά μετέφερε τήν οὐσίαν ἐκ τῆς ὁποίας ἐξεπορεύθη ἀπό τό ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι αὐτῆς στό δυνάμει εἶναι της. Τοῦτο ὅμως, οὐδέποτε δύναται νά συντελεσθεῖ διότι ὁ νόμος οὗτος δυναμικῶς αὐξάνει ἀπό τά παράγωγα αὐτοῦ, τούς νόμους δηλαδή τῆς οὐσίας του, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται σέ ἐκδήλωση ἐκ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ.

Ὁ δέ **νόμος τῆς ἐνεργείας** εἶναι μέν ἐν συνεχείᾳ, διότι δυναμικῶς καί οὗτος αὐξάνει ἀπό τά παράγωγα αὐτοῦ, τούς νόμους τῆς οὐσίας του, ἀλλά ἔχει τίς ἰδιότητες νά συνθέτει τά ἄτομα τῆς ἀτομικῆς οὐσίας πρός συντέλεση μορίων, στοιχείων καί μορφῶν ἀλλά μετά ὡρισμένην αὐτῶν λειτουργία, λόγῳ τῆς τάσεως πρός παραγωγή ἀνωτέρων δυναμικοτήτων αὐτοῦ καί διότι δέν τοῦ παρέχεται ὑπό τῶν συγκεκροτημένων ἀτόμων σέ μόρια, στοιχεῖα, καί μορφές τό ἔδαφος, ἀποσυνθέτει ταῦτα πρός νεωτέρα ὀργάνωση τούτων, διά τῶν ὁποίων ἐξασφαλίζει τήν αὔξηση τῆς λειτουργίας του.

Ὁ **νόμος τῆς ἐνεργείας** δέν εἶναι μόνο τό αἴτιον τῆς διαπλάσεως διά τῶν ἀτόμων τῆς ἀτομικῆς οὐσίας τῶν στοιχείων καί μορφῶν, ἀλλά καί τό αἴτιον τῆς ἀεί μεταμορφώσεως πάντων τῶν συντελουμένων ὑπό τούτων.

Ὁ **νόμος τῆς κινήσεως** εἶναι τό *αἴτιον* τοῦ ἀεί εἶναι τῶν κόσμων, ὄχι μόνον ἐκείνων τούς ὁποίους διά τῆς αἰσθήσεώς μας γνωρίζουμε ἀλλά καί ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θ' ἀνελιχθοῦν στόν ἄπειρο χρόνο ἐπ' ἀπείρους δυναμικότητες καί ἐνέργειες, ὁ δέ **νόμος τῆς ἐνεργείας** εἶναι τό *αἴτιον* τῆς ἐμφανίσεως τῶν κόσμων καί ἀεί μεταμορφώσεως αὐτῶν.

Προσέτι δέ τό αἴτιον τῆς νοητικῆς ἐνεργείας τῶν ὄντων καί τῆς ἀπείρου αὐτῆς αὐξήσεως, ὡς καί τό αἴτιον τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ φωτός στίς μορφές τῶν κόσμων καί στίς νοητικές ἐνέργειες τῶν ἀπείρως ἀνελισσομένων ὄντων, εἶναι ὁ Ἔρως, ὁ νεώτερος καί ἀρχαιότερος τῶν Θεῶν κατά τούς Ἐλευσινίους μύστες, ὁ Φάνης τοῦ Θείου Ὀρφέως, ὁ Διόνυσος ὁ Ἐλευθερεύς, τό Φῶς ὄχι τό ὑλικό προκειμένου περί τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας ἀλλά τό φῶς τῶν μεμυημένων, τό δίδον στίς ψυχές αὐτῶν τήν ἀθανασία.

Οἱ χαρακτηρισμοί οὗτοι τῶν μυστῶν ἀναφέρονται μόνο στίς πνευματικές ἐνέργειες τῶν ὄντων περί τοῦ πρωταρχικοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας. *Τά ἄτομα τῆς ἀτομικῆς οὐσίας προσέρχονται στό ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι τους βαθμιαίως.* Ἡ δυνάμει αὐτῶν οὐσία βαθμιαίως ἔρχεται σέ ἐνέργεια. Ἐκεῖνο τό ὁποῖο δυνάμεθα νά νοοῦμε εἶναι τό ὅτι, ὅταν μέρος τῆς οὐσίας αὐτῆς ἐνεφανίσθη ὡς ἐνεργητικά ἄτομα, ταῦτα διά τῆς συνεργασίας τους πρός τήν οὐσία τοῦ χώρου συνετέλεσαν νά ἐμφανισθοῦν καί ἄλλα τοιαῦτα καί τοῦτο ἐσαεί γίνεται στά ἄπειρα κατ' ἔκτασιν πεδία τῆς οὐσίας τοῦ χώρου. Ὅρια τῆς ἀτομικῆς οὐσίας ὡς καί ἐκείνης τοῦ χώρου δέν δύνανται νά νοηθοῦν, διότι τοιαῦτα ὅρια ἐάν ὑπῆρχαν θά ἐτερμάτιζαν τήν δημιουργία καί τίς μεταμορφώσεις τῶν δημιουργηθέντων.

Ὅ,τι ἀφ' ἑαυτοῦ εἶναι, εἶναι καί ἄπειρον, ὅ,τι εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ ἄπειρον, εἶναι καί ἀφ' ἑαυτοῦ στίς ἐνέργειές του ἀτελεύτητο.

Τά ἄτομα τῆς ἀτομικῆς οὐσίας δέν δυνάμεθα ἀντικειμενικῶς νά τά γνωρίσουμε ὡς δέν δυνάμεθα νά γνωρίσουμε καί τήν οὐσία τοῦ χώρου ἄν δέν εὑρίσκεται ἐν συνεργασίᾳ μετά τῆς ἀτομικῆς τοιαύτης. Γνωρίζουμε καί νοοῦμε μόνον τά ἐξ ἀμφοτέρων γιγνόμενα, διότι καί τό ψυχικόν ἡμῶν εἶναι καί τά ὄργανα τῆς διανοήσεως αὐτοῦ, ἐξ ἀμφοτέρων τῶν οὐσιῶν τούτων γίγνονται καί ὡς τοιαῦτα ἔχουν σχέση πρός τά γιγνόμενα ἐκ τῶν αὐτῶν οὐσιῶν.

Πᾶν τό ὅ,τι δέν εἶναι γιγνόμενον ἐκ τῶν οὐσιῶν τούτων δέν δύναται νά εἶναι ἀντικειμενικό. Ἀντικειμενικές ἐμφανίσεις δέν εἶναι μόνον τά ἄτομα, τά στοιχεῖα καί οἱ ἐκ τούτων διαπλασσόμενες μορφές ἀλλά καί οἱ ψυχικές ἀτομικές ἐμφανίσεις τά κινητικά καί ἐνεργητικά αἴτια τῆς φύσεως τῶν μορφῶν τῶν ὄντων καί οἱ πέραν τοῦ περιβάλλοντος τοῦ γηίνου ἡμῶν κόσμου, δρῶσες τοιαῦτες ψυχές ὑπό τήν ἀποδιδομένη παρ' ἡμῶν σέ αὐτές ὀνομασία ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΑΡΞΕΙΣ.

Οἱ γνώσεις ἡμῶν, ἔχουν ἄμεση ἀναφορά πρός τίς ἀντικειμενικές ἐμφανίσεις τοῦ κόσμου ἡμῶν, δέν θά περιορισθοῦν ὅμως ὡς ἐκεῖ. Διά τῆς ἀνελίξεώς τους θά φθάσουν νά γνωρίσουν ὅλες τίς ἐνέργειες τῶν νοητικῶν ὄντων τῶν πέραν τοῦ κόσμου ἡμῶν δρώντων καί ἐσαεί τοῦτο θά γίνεται.

*Τά **ἄτομα τῆς ἀτομικῆς οὐσίας** δυνάμεθα κατά ἀναγωγή τῆς σκέψεως ἡμῶν νά τά ἐννοοῦμε ὡς ὑπάρχοντα ἐν*

ἐνεργείᾳ λόγῳ τῆς διά τούτων διαπλάσεως τῶν μορίων, τῶν στοιχείων καί ἐκ τῶν ἐκ τούτων γινομένων μορφῶν. Οὕτως διά τῆς αὐτῆς ἀναγωγῆς τῆς σκέψεως ἡμῶν, νοοῦμε καί τήν ***οὐσία τοῦ χώρου***, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τό διάμεσον συνθετικόν τῶν ἀτόμων στήν διάπλαση πάσης ἀντικειμενικῆς ἐμφανίσεως. Τά ἐλθόντα ἀπό τήν δυνάμει Εἶναι κατάσταση στήν ἐν ἐνεργείᾳ τοιαύτη ἄτομα, κατά βαθμιαία τινά τάξη ἀπετέλεσαν τό περιεχόμενο ἑνός μέρους τῆς ἀπείρου οὐσίας τοῦ χώρου καί ἐκινήθησαν στό μέρος τοῦτο δυνάμει τοῦ πρωταρχικοῦ αὐτῶν **νόμου τῆς κινήσεως**.

Ἕκαστον τῶν ἀτόμων τούτων μετά τήν ἐμφάνισή του εὑρέθη ἐν σχέσει πρός τά ἄλλα σέ ἀπόσταση τινά. Ἡ ἀπόσταση αὕτη, ἐν ἀρχῇ ἀναγκαιοτάτη, διευκόλυνε τίς κινήσεις τους, ἐκ τούτων δέ προεκλήθη ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ χώρου, τοῦ μέρους ἐπί τοῦ ὁποίου εὑρίσκοντο, ὁ **νόμος τῆς ἐνεργείας**.

Οἱ συνεργαζόμενοι πλέον νόμοι **κινήσεως** καί **ἐνεργείας** ἐμφανίζουν τίς οὐσίες ἐκ τῶν ὁποίων ἐξεδηλώθησαν ὡς ἐν ἐνεργείᾳ ἀδιασπάστως εἶναι, τά δέ ἄτομα, ὡς ἐκ τοῦ νόμου τους καί ἐκείνου τῆς ἐνεργείας, στροβιλίζονται μέσα στήν οὐσία τοῦ χώρου καί ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου θά δυνηθοῦμε κατωτέρω νά δικαιολογήσουμε τίς **ἀξονικές κινήσεις τῶν μαζῶν**. Ἡ συνεργασία, ἡ ἀδιατάρακτη καί ἀδιάσπαστη πλέον συνεργασία, τῶν νόμων κινήσεως καί ἐνεργείας ἔφεραν ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἐκδήλωση ἐκ τῶν δύο οὐσιῶν νέων νόμων, ἐκείνους τούς ὁποίους ὀνομάσαμε ἀνωτέρω ὡς **θεμελιωτικούς** καί οἱ ὁποῖοι κατά τήν ἔννοιαν αὐτῶν ἔχουν ἄμεση σχέση πρός τήν ἔννοια τῶν ἁπλῶν ἀριθμῶν 19 = 10.

Κατά τήν βαθμιαία ἐκδήλωση ***τῶν θεμελιωτικῶν νόμων*** *τῶν δύο οὐσιῶν, τά* ***ἄτομα***, *συντρέχοντος καί τοῦ νόμου τῆς* ***ἐνεργείας*** *καί ἐκείνου τῆς* ***κινήσεως αὐτῶν***, *ἦλθαν σέ στενότερη ἐπαφή πρός ἄλληλα καί σέ στενότερη συνεργασία καί οὕτως προῆλθε μεγαλυτέρα πύκνωση αὐτῶν. Ἡ τοιαύτη τῶν ἀτόμων πύκνωση περιώρισε αὐτά κατ' ἔκτασιν τῆς ἀρχικῆς ἐκτάσεως τήν ὁποίαν εἶχαν ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ χώρου.*

Ἡ ἀρχική ἔκταση τῆς ***οὐσίας τοῦ χώρου*** *λόγῳ τῆς συνεργασίας της πρός τά ἄτομα τά ὁποῖα ἀποτελοῦσαν τό περιεχόμενο αὐτῆς, ἐξεδήλωσε γενικῶς τόν* ***νόμο τῆς ἐνεργείας*** *ὡς ἐκ τούτου* ***δέν ἠδύνατο πλέον νά γίνει τό περιέχον ἄλλων ἀτόμων***, *ἐρχομένων ἀπό τήν δυνάμει εἶναι αὐτῶν κατάσταση στήν ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι τοιαύτη, διότι* ***ὁ πρωταρχικός νόμος τῆς κινήσεως*** *αὐτῶν δέν ἐπέτρεπε συνεργασία μετά τοῦ* ***νόμου τῆς ἐνεργείας*** *τῆς οὐσίας τοῦ χώρου, τοῦ μέρους αὐτῆς τό ὁποῖο εἶχε ὡς περιεχόμενονἄλλα ἄτομα, τά ὁποῖα διά τῆς συνεργασίας τους πρός τήν οὐσία τοῦ χώρου τοῦ μέρους τούτου συνετέλεσαν σέ ἐκδήλωση καί ἄλλων νόμων αὐτῆς.*

Ἀναλυτικώτερα, ὁ βαθμός τῆς δυναμικότητος τοῦ **νόμου τῆς ἐνεργείας** τοῦ μέρους τῆς οὐσίας τοῦ χώρου τούτου, δέν ἦταν πλέον δυνατόν νά συνεργασθεῖ πρός τόν **πρωταρχικό νόμο τῆς κινήσεως** τῶν νέων ἐμφανισθέντων ἀτόμων, διότι ἐκεῖνος μέν τῆς **ἐνεργείας** ἐξεδήλωσε καί ἄλλους νόμους πρός λειτουργία, ὁ δέ νόμος τῆς κινήσεως τῶν νέων ἀτόμων οὐχί ἀκόμη. Κατ' ἀκολουθίαν τά νέα ἐμφανισθέντα ἄτομα διά συνεργασίας τους πρός τήν οὐσία τοῦ χώρου, πρός τήν ὁποία γίνεται τό περιεχόμενο αὐτῆς, θά τείνουν πρός σχηματισμό νέας μάζης ὅλως χωριστῆς ἀπό ἐκείνη τήν μᾶζα τήν ὁποία ἐνεφάνισαν τά προηγουμένως τούτων ἐλθόντα εἰς ἐνέργειαν ἄτομα μετά τῆς οὐσίας τοῦ χώρου, ἡ ὁποία ὑπῆρξε τό περιέχον αὐτῶν.

Ἐκεῖνο τό ὁποῖον συνετέλεσε σέ ἀμεσωτέρα ἀκόμη ἐπαφή τῶν ἀτόμων πρός συγκρότηση τῶν μαζῶν εἶναι ὁ **νόμος τῆς ἐνεργείας** μέ τά δυναμικά παράγωγα αὐτοῦ, διότι *ἡ ἐπενέργεια τοῦ νόμου τούτου πρός τά* ***ἄτομα*** *προεκάλεσε τήν ἐκδήλωση ἐξ αὐτῶν δύο ἰσοδυνάμων μεταξύ τους νόμων.*

Οἱ νόμοι οὗτοι εἶναι παράγωγοι τοῦ ***νόμου τῆς κινήσεως*** *αὐτῶν.* Ἡ λειτουργία τῶν δύο τούτων νόμων δέν περιορίζεται πλέον εἰς ἕκαστον τῶν ἀτόμων, ἀλλά ἀποτελεῖ τήν συνισταμένη δυναμική λειτουργία τοῦ ὅλου τῶν ἀτόμων, τά ὁποῖα τείνουν στήν συγκρότησιν τῆς αὐτῆς μάζης. Ἡ λειτουργία τοῦ ἑνός τῶν νόμων τούτων τείνει **πρός τό κέντρο** τῆς συνιστωμένης μάζης, τοῦ ἑτέρου **πρός τήν περιφέρεια** αὐτῆς, ἐπιβοηθοῦνται δέ στήν λειτουργία τους καί ὑπό τῶν παραγώγων νόμων, τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας τῆς οὐσίας τοῦ χώρου.

Ὅσο περισσότερον ἀπό δυναμικῆς ἀπόψεως ἐκδηλοῦνται πρός λειτουργίαν τά παράγωγα τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας, κατά τοσοῦτον γίνεται πυκνωτέρα ἡ μᾶζα τῶν ἀτόμων καί κατά τοσοῦτον ἡ λειτουργία τῶν παραγώγων νόμων τοῦ νόμου τῆς κινήσεως γίνεται ἁρμονικωτέρα, τηρουμένης πάντοτε τῆς ἰσοδυνάμου αὐτῶν λειτουργίας.

Πρός σαφεστέρα κατανόηση **τῶν παραγώγων νόμων τοῦ νόμου τῆς κινήσεως** θά ἐκθέσουμε τίς ἀκόλουθες ἡμῶν σκέψεις:

ΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Τά ἄτομα γιά νά ἔχουν ὕπαρξη καί συνέχιση τῆς ἀπείρου δυναμικῆς τους ἀνελίξεως, δέν ἀρκεῖ νά ἔχουν μόνον ἐν ἐνεργείᾳ τόν νόμον τῆς κινήσεως, ἀλλ' ἐπίσης νά ἔχουν ἐν ἐνεργείᾳ καί τούς νόμους ἐκείνους αὐτῶν οἱ ὁποῖοι θά ἐξασφαλίζουν τήν ἀτομικότητα αὐτῶν διά τῆς ἐν συνεχείᾳ ἐκδηλώσεως νέων δυνάμεων.

Οἱ νόμοι οὗτοι εἶναι ὁ τῆς δυναμικῆς **συστολῆς** αὐτῶν καί ὁ τῆς **διαστολῆς** τοιοῦτος. Ἄνευ τῶν νόμων τούτων θά παρέμεναν τά ἄτομα ἀπό ἀπόψεως δυναμικῆς ἐνεργείας τους στήν αὐτή κατάσταση, ἀλλ' **ὅ,τι δέν αὐξάνει τίς ἐνεργητικές του δυνάμεις εἶναι ὑποκείμενον εἰς ἐξαφανισμόν, ὅ,τι δέ ἀπείρως μένει στό οὐσιαστικόν του εἶναι, διηνεκῶς αὐξάνει τίς ἐνεργητικές του δυνάμεις.**

Τά ἄτομα διά τοῦ νόμου τῆς διαστολῆς τους ἐκδηλοῦν πρός ἐνέργεια τίς δυνάμει εἶναι ἐν αὐτοῖς δυνάμεις τους, ἀλλά γιά νά μή ἀναλίσκονται καί ἐξαφανίζονται οἱ ἐκδηλούμενες ἐν συνεχείᾳ δυνάμεις τους ἀπό τό οὐσιαστικό τους εἶναι, συστέλλονται πρός τό κέντρο τῶν ἀτόμων.

Ὁ **νόμος τῆς διαστολῆς** γίνεται τό αἴτιο τῆς ἀεί ἐκδηλώσεως δυναμέων τους, ὁ δέ **νόμος τῆς συστολῆς** τό αἴτιο τῆς μή ἀποχωρήσεως τῶν ἐκδηλουμέ-

νων τούτων δυνάμεων ἀπό τό οὐσιαστικό αὐτῶν εἶναι.

Ἡ δυναμικῶς ἰσορρόπηση τῶν δύο τούτων νόμων ἀποτελεῖ τήν αἰωνία ἄφθαρτη τῶν ἀτόμων ὕπαρξη.

Ἐκ τῶν ἐκδηλουμένων πρός ἐνέργεια δυνάμεων τῶν ἀτόμων οὐδεμία δύναται νά ἀποχωρισθεῖ τοῦ οὐσιαστικοῦ εἶναι αὐτῶν.

Τό φαινόμενο τῆς **ἀποσυνθέσεως** τῶν μορφῶν, διά τῆς ὁποίας οἱ δυναμικές τους ἐνέργειες ἀντικειμενικῶς ἐξαφανίζονται, δέν πρέπει νά προάγει τήν σκέψη ἡμῶν στήν ὑπόθεση τοῦ **ἐξαφανισμοῦ** τῶν ἐκδηλουμένων δυνάμεων τῶν ἀτόμων ἀπό τοῦ οὐσιαστικοῦ αὐτῶν εἶναι. Ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἐξαφανίζεται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν μορφῶν, εἶναι ἡ συνισταμένη τῶν δυνάμεων αὐτῆς. Ἡ συνισταμένη τῶν δυνάμεων τούτων γιγνομένη ἐκ τῶν δυνάμεων τῶν ἀτόμων παύει νά ὑφίσταται μετά τήν ἀποσύνθεση τῶν μορφῶν, ἐν τούτοις ὅμως οἱ δυνάμεις αὐτές ὡς ἔκδηλες τῆς οὐσίας τῶν ἀτόμων παραμένουν ἐντός αὐτῶν.

Τοῦτο δυνάμεθα ἀσφαλέστερα νά τό κατανοήσουμε ἐκ τοῦ φαινομένου τῆς **ἀνασυνθέσεως** ἐξ ἀτόμων τῶν μορφῶν, τῆς λειτουργίας αὐτῶν διά νέας συνισταμένης δυνάμεων καί μάλιστα ἀπό ἀπόψεως δυναμικῆς ἐναργεστέρα.

Τοῦτο ἐκεῖνο τό ὁποῖο γίνεται στίς ἔκδηλες ἐν ἐνεργείᾳ δυνάμεις τῶν ἀτόμων γίνεται καί στίς δυνάμεις τῆς οὐσίας τοῦ χώρου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τό συνθετικό τῶν μορφῶν. Καί οἱ δυνάμεις τῆς οὐσίας τοῦ χώρου δέν ἀποχωρίζονται αὐτῆς.

Παράγωγοι νόμοι τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας δέν ἐπιτρέπουν τόν τοιοῦτον ἀποχωρισμό.

Ἡ συνεργασία τῶν παραγώγων τούτων νόμων πρός τούς παραγώγους **νόμους τῆς κινήσεως**, εἶναι ἀπό δυναμικῆς ἀπόψεως ἀνάλογος, φθάνει δέ στίς κατά μέρος μορφές νά γίνεται μία κοινή συνισταμένη τῶν δυνάμεων τῶν δύο οὐσιῶν. Ὅταν δέ ἡ συνισταμένη αὕτη δέν βοηθεῖ περαιτέρω ἐκδηλώσεως νέων δυνάμεων τῶν οὐσιῶν, διασπᾶται ἡ ἁρμονική αὐτῆς λειτουργία καί συνεπείᾳ ταύτης ἐπέρχεται ἡ ἀποσύνθεση τῶν μορφῶν. Ἀνασυνίστανται ἀκολούθως νέες μορφές μέ νέα συνισταμένη δυνάμεων τῶν δύο οὐσιῶν καί οὕτως ὁ μορφικός κόσμος σταθερῶς ἀνελίσσεται.

Στίς συγκροτούμενες μᾶζες διά τῆς ἐκδηλώσεως τῶν νόμων, περί τῶν ὁποίων ἀνωτέρω ὡμιλήσαμε, ἡ πύκνωση τῶν ἀτόμων γίνεται στενοτέρα, ἔτι δέ στενοτέρα γίνεται πρός τό κέντρο τῆς μάζης. Οἱ νόμοι τῆς **συστολῆς** καί **διαστολῆς** τῶν ἀτόμων ἔχουν ὡς παράγωγα τούς νόμους τῆς **ἕλξεως** καί **ἀπώσεως** τῶν μαζῶν. Οἱ παράγωγοι οὗτοι νόμοι ἀποτελοῦν τήν συνισταμένη τῶν δυνάμεων τῶν μαζῶν καί ὁ μέν **τῆς ἕλξεως** ἕλκει πρός τό κέντρον τῆς μάζης τίς ἐν ἐνεργείᾳ δυνάμεις τῶν ἀτόμων καί μετ' αὐτῶν καί αὐτά ταῦτα τά ἄτομα, ὁ δέ **τῆς ἀπώσεως** φέρει πρός τήν περιφέρεια τῆς μάζης ὅλες τίς ἐκδηλωμένες νέες δυνάμεις αὐτῆς.

Ὅταν ὁμιλοῦμε ἤ διατυπώνουμε τίς σκέψεις περί **τῶν νόμων τῆς ἀπανταχοῦ θείας Φύσεως**, νοοῦμε ὅτι οἱ νόμοι οὗτοι εἶναι οἱ ἐκδηλώσεις πρός λειτουργία τῶν δυνάμεων τῶν οὐσιῶν καί συνεπείᾳ τῶν ἐκδηλώσεων τούτων γίνονται οἱ λειτουργίες τῶν οὐσιῶν.

Στούς ἐκδηλουμένους καί λειτουργοῦντες κόσμους ρυθμιστές εἶναι οἱ

νόμοι τῶν οὐσιῶν. Ἄνευ τῆς ἐκδηλώσεως καί λειτουργίας τῶν **νόμων τῶν οὐσιῶν**, αὐτές θά ἐξηφανίζοντο, θά περιήρχοντο στό δυνάμει αὐτῶν εἶναι. Τοιοῦτόν τι ὅμως δέν δύναται νά γίνει ἀκριβῶς διότι μέ τήν ἐμφάνιση τῶν δυνάμεων ἤ νόμων τῶν οὐσιῶν καθίστανται τοῦτοι παραγωγικοί ἄλλων τοιούτων καί τοῦτο εἶναι τό θαυμαστό τῆς δημιουργίας καί ἡ ἐν συνεχείᾳ διαρκής μεταμόρφωση τῶν δημιουργηθέντων.

Ἡ συνισταμένη τῶν νόμων τῆς ἕλξεως καί **ἀπώσεως** τῶν μαζῶν σύν τῶν παραγώγων νόμων τοῦ **νόμου τῆς ἐνεργείας** τῆς οὐσίας τοῦ χώρου, ἀποτελοῦν τήν ρυθμική λειτουργία αὐτῶν. **Οἱ νόμοι δέ οὗτοι τῆς ἕλξεως καί ἀπώσεως**, ὡς καί οἱ **παράγωγοι τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας, εἶναι ἰσοδύναμοι στίς λειτουργίες τους.** Ἄλλως δέν θά ὑπῆρχε μεταξύ αὐτῶν ἁρμονία καί ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δέν θά ἠδύνατο νά ὑπάρξει μᾶζα μέ ρυθμικές λειτουργίες καί ἀνελικτικές δυνάμεις.

Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω νόμων ἔχουμε καί ἄλλους παραγώγους νόμους τῶν νόμων τῆς κινήσεως καί ἐνεργείας, ἐκείνους οἱ ὁποῖοι **στροβιλίζουν τά ἄτομα μέσα στήν οὐσία τοῦ χώρου.** Τά ἀφ' ἑαυτῶν κινούμενα ἄτομα προκαλοῦν ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ χώρου **παλμούς** αὐτῆς. Οἱ παλμοί οὗτοι εἶναι παράγωγες δυνάμεις τοῦ **νόμου τῆς ἐνεργείας** ἐκδηλωθεῖσες συνεπείᾳ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ **νόμου τῆς κινήσεως. Ἡ συλλειτουργία τῶν δυνάμεων τούτων μετά τῶν παραγώγων δυνάμεων ἤ νόμων τοῦ νόμου τῆς κινήσεως προκαλοῦν σέ στροβιλισμό τά ἄτομα μέσα στήν οὐσία τοῦ χώρου κατά μίαν ὡρισμένη κατεύθυνση, ἐξαρτᾶται δέ αὕτη ἐκ τῆς πρωταρχικῆς φορᾶς πρός κίνηση τῶν ἀτόμων.** Δύναται νά μή εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή φορά τῶν ἀτόμων τῆς πάσης ἐκ τούτων συγκροτηθείσης μάζης.

Ἡ συνισταμένη τῶν δυνάμεων τῶν στροβιλιζομένων ἀτόμων μετ' ἐκείνων τῶν δυνάμεων ἤ νόμων τῶν ἐκδηλουμένων ὑπό τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας, ὅταν ἡ μᾶζα πλήρως συντελεσθεῖ διά τῆς πυκνώσεως τῶν ἀτόμων αὐτῆς, προκαλεῖ τήν περί τόν ἄξονα τῆς μάζης κίνηση.

ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Ἔχουμε καί ἄλλους παραγώγους νόμους τῶν νόμων τῆς κινήσεως καί ἐνεργείας, ἐκείνους οἱ ὁποῖοι **στροβιλίζουν τά ἄτομα μέσα στήν οὐσία τοῦ χώρου.** Τά ἀφ' ἑαυτῶν κινούμενα ἄτομα προκαλοῦν ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ χώρου **παλμούς** αὐτῆς. Οἱ παλμοί οὗτοι εἶναι παράγωγες δυνάμεις τοῦ **νόμου τῆς ἐνεργείας** ἐκδηλωθεῖσες συνεπείᾳ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ **νόμου τῆς κινήσεως.**

Ἡ συλλειτουργία τῶν δυνάμεων τούτων μετά τῶν παραγώγων δυνάμεων ἤ νόμων τοῦ νόμου τῆς κινήσεως προκαλοῦν σέ στροβιλισμό τά ἄτομα μέσα στήν οὐσία τοῦ χώρου κατά μίαν ὡρισμένη κατεύθυνση, ἐξαρτᾶται δέ αὕτη ἐκ τῆς πρωταρχικῆς φορᾶς πρός κίνηση τῶν ἀτόμων. Δύναται νά μή εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή φορά τῶν ἀτόμων τῆς πάσης ἐκ τούτων συγκροτηθείσης μάζης.

Ἡ συνισταμένη τῶν δυνάμεων τῶν στροβιλιζομένων ἀτόμων μετ' ἐκεί-

νων τῶν δυνάμεων ἤ νόμων τῶν ἐκδηλουμένων ὑπό τοῦ νόμου τῆς ἐνεργείας, ὅταν ἡ μᾶζα πλήρως συντελεσθεῖ διά τῆς πυκνώσεως τῶν ἀτόμων αὐτῆς, προκαλεῖ τήν περί τόν ἄξονα τῆς μάζης κίνηση.

Ἡ κίνηση τῆς μάζης ταύτης τήν μετατοπίζει ἐν τῷ πεδίῳ τῆς οὐσίας τοῦ χώρου καί ἀπό τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐμφανίζεται ἡ ὅλη κίνηση τῆς μάζης συνολικῶς πρός τά πεδία τοῦ χώρου. Ἐκεῖνα τά ὁποῖα ἔπαυσαν νά ἔχουν ὡς περιεχόμενο ἄτομα τῆς ἀτομικῆς οὐσίας, οὔτε ἠδύναντο νά δεχθοῦν ἄλλα τοιαῦτα, διότι ἡ οὐσία τοῦ χώρου τῶν πεδίων τούτων ἔχουν ἐκδήλους δυνάμεις, συνεπείᾳ τῆς συνεργασίας των μέ τό πρότερον περιεχόμενον αὐτῶν ἐξ ἀτόμων καί διότι, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, δέν ἦτο πλέον δυνατή ἡ συνεργασία ἀτόμων ἐχόντων μόνον ἔκδηλον τόν **πρωταρχικόν νόμον τῆς κινήσεως** μέ τήν οὐσία τοῦ χώρου τῶν πεδίων τούτων, ἡ ὁποία ὄχι μόνον ἔχει ἔκδηλο τόν **νόμο τῆς ἐνεργείας** ἀλλά καί παράγωγα τοῦ νόμου τούτου.

Ἡ ἔκταση τῆς οὐσίας τοῦ χώρου ἐπί τῆς ὁποίας ἦλθαν στό ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι αὐτῶν τά ἄτομα τῆς ἀτομικῆς οὐσίας εἶναι πολλαπλασίως μεγαλυτέρα τῆς ἐκτάσεως ἐκείνης τήν ὁποίαν κατέχουν ἤδη οἱ συγκεκροτημένες μᾶζες διά τῆς πυκνώσεως τῶν ἐξ ὧν συνεκροτήθησαν ἀτόμων καί ἐπί τῆς εὐρείας ταύτης ἐκτάσεως κινοῦνται οἱ μᾶζες.

Ἑκάστη τῶν μαζῶν τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος ἐγένετο ἐκ τῆς πυκνώσεως τῶν ἀτόμων τῆς ἀτομικῆς οὐσίας καί ἔχει συνθετικό αὐτῆς λόγο τήν οὐσίαν τοῦ χώρου, ἡ ὁποία εἶναι καί τό περιέχον αὐτῆς. Τοῦ περιέχοντος αὐτῆς (χώρου) δέν χωρίζεται (ἡ ἀτομική οὐσία). Χωρισμός ἐκ τοῦ περιέχοντος αὐτῆς θά διεδήλωνε ἀποσύνθεσή της καί τοῦτο δύναται στόν ἄπειρο χρόνο νά γίνει πρός ἐκ νέου σύνθεσή της, πάντοτε ὅμως ἐπί τοῦ περιέχοντος ἤ καί εὐρυτέρου τοιούτου ἀναλόγου ἐνεργητικῆς δυνάμεως πρός τίς δυναμικές ἐνέργειες τῶν ἐξ ὧν εἶχε συγκροτηθεῖ ἀτόμων.

Τοιαῦτες μετατροπές ὑπέστησαν ὅλες οἱ μᾶζες μέχρι τῆς πλήρους συγκροτήσεως αὐτῶν καί ὑφίστανται ἐκεῖνες οἱ ὁποῖες, πλήρως δέν διεμορφώθησαν. Πάντως οἱ μᾶζες αὐτές δέν ἀπεσπάσθησαν ἀπό ἄλλες τοιαῦτες οὔτε ἀποχωρίζονται ἀπό τήν περιέχουσα αὐτές οὐσία τοῦ χώρου, ἡ ὁποία εἶναι καί **συνθετικός λόγος αὐτῶν.** Κινοῦνται μετατοπιζόμενες ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ χώρου, ἐν δέ τῇ κινήσει τους ταύτη φέρουν καί τό ἐνεργητικό τους εἶναι, ἤτοι τόν σύνδεσμο αὐτῶν ἐξ οὐσίας χώρου.

Ἡ τοιαύτη αὐτῶν κίνηση ἐπί τῆς οὐσίας τοῦ χώρου προκαλεῖ ἄπειρες ἐκδηλώσεις αὐτῆς ἐκ δέ τῶν ἐκδηλώσεων τούτων γίνεται ἡ μεταξύ τῶν μαζῶν ἀλληλεπίδραση καί, συνεπείᾳ τούτης, ἡ καθέκαστα διάπλαση τῶν μορφῶν ἐπί τῆς ἐπιφανείας τῶν μαζῶν ὡς καί ἐκείνη τῶν ὄντων.

Ἡ τροχιακή κίνηση τῶν μαζῶν δέν γίνεται συνεπείᾳ ἕλξεως ἐξ ἄλλων μαζῶν, ἡ τοιαύτη ὑπόθεση ἀντιτίθεται στήν ἐλευθέρα κίνηση τῶν μαζῶν καί στό ἀνεξάρτητον τῆς ἐνεργείας τῶν δυνάμεων αὐτῶν καί στό, ἀπό ἀπόψεως δυναμικῆς, διάφορον αὐτῶν ὡς καί στήν λειτουργία τῆς συστάσεως τούτων. **Ἡ τροχιακή τους κίνηση γίνεται ὁμαλή καί ἁρμονική καί ἐπί τῶν αὐτῶν ἀποστάσεων μεταξύ τους** γιά τούς ἀκολούθους λόγους:

Οἱ μᾶζες καί πρωτίστως τοῦ ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος ὡς δυνάμεθα νά ἐξετάσουμε ἐκ τῶν σχετικῶν γνώσεων τίς ὁποῖες ἔχουμε ἐπί τῆς κινήσεως αὐτῶν **ἀφετηρία κινήσεως εἶχαν τήν ἀξονική τους κίνηση,** ἑκάστη τοιαύτη αὐτῶν κίνηση μετατοπίζει τίς μᾶζες. **Ἡ μετατόπιση** αὔτη γίνεται πρός ὁρισμένη κατεύθυνση. Κινεῖται δῆλον ὅτι πρός ἕνα σημείο τοῦ οὐρανίου ὁρίζοντος. **Ὅταν ὅμως ἐκ τῶν κινήσεων τούτων φθάνει σέ ὁρισμένη ἀπόσταση πρός ἄλλες μᾶζες τότε ὑφίσταται ἄπωση ἐξ αὐτῶν.**

Ὁ **νόμος τῆς ἕλξεως ἑκάστης μάζης**, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, **ἐνεργεῖ μόνον ἐπί αὐτῆς πρός συγκράτηση πρός τό κέντρον της τῶν ἐν ἐνεργείᾳ δυνάμεών της καί τῶν ἀτόμων ἐξ ὧν οἱ δυνάμεις αὐτές ἐξεδηλώθησαν, ἀντιθέτως ὁ νόμος τῆς ἀπώσεως ἐνεργεῖ πρός τήν περιφέρεια τῆς μάζης πρός τήν ὁποία ἔρχονται οἱ ἐν λειτουργίᾳ δυνάμεις της.**

Οἱ **νόμοι τῆς ἕλξεως καί ἀπώσεως** εἶναι ἡ συνισταμένη τῶν δυνάμεων τῆς μάζης. Δυνάμεθα, πρός εὐχερεστέρα κατανόηση, νά χρησιμοποιήσουμε ἕνα παράδειγμα.

Ἡ **ἄπωση**, ἡ φέρουσα πρός τήν περιφέρεια τῆς μάζης τίς ἔκδηλες δυνάμεις αὐτῆς, βοηθουμένη καί ὑπό τῶν παραγώγων νόμων τοῦ **νόμου τῆς ἐνεργείας** δύναται νά παρομοιωθεῖ πρός μία ἀκτινοβολία τῆς μάζης.

Ἡ ἀκτινοβολία τῆς μάζης δέν δύναται νά ἀποσπασθεῖ αὐτῆς διότι τήν συγκρατεῖ πρός τό κέντρον τῆς μάζης ὁ νόμος τῆς ἕλξεως.

Ἐν τούτοις καίτοι δέν δύναται νά ἀποσπασθεῖ τῆς μάζης ἐνεργοῦσα ἐπί τῆς περιφερείας αὐτῆς ὡς συνισταμένη τοῦ ὅλου τῶν δυνάμεων τῆς μάζης, τῶν ἐκδήλων νόμων αὐτῆς, ἐνεργεῖ ἄπωση πρός πᾶσα ἄλλη μᾶζα ἡ ὁποία ἔρχεται σέ ὁρισμένη ἀπόσταση ἐν σχέσει πρός αὐτήν.

Οἱ μᾶζες οἱ ἔχουσες μεγαλυτέρα ἀκτινοβολία ἔχουν σέ μεγαλυτέρα ἐνεργειακή δύναμη τόν νόμο τῆς ἀπώσεως αὐτῶν.

Ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν **νόμων τῶν ἀπώσεων** τῶν μαζῶν θεμελιοῦνται οἱ περιφερειακές κινήσεις αὐτῶν, τά πεδία τῆς οὐσίας τοῦ χώρου ἐπί τῶν ὁποίων δύνανται νά κινοῦνται διαγράφουσες σταθερῶς τίς τροχιές αὐτῶν.

Οἱ τροχιές τῶν μαζῶν τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος εἶναι ἀναλόγως κυκλικές διότι ἡ ἡλιακή μᾶζα εὑρίσκεται ἐπί τοῦ κέντρου τοῦ ὅλου ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος καί τοῦτο διότι ἐν τῷ συγκροτήματι τούτῳ ἡ πρώτη διαμορφωθεῖσα μᾶζα εἶναι διαφόρου ὄγκου καί διά τοῦτο καί οἱ ἀξονικές καί οἱ περιφερειακές αὐτῶν κινήσεις κατά ἐνεργειακή δύναμη καί χρόνο εἶναι διαφορετικές.

Οἱ διαγραφόμενες διά τῆς κινήσεως τῶν μαζῶν τροχιές εἶναι σταθερές, δέν δύνανται νά διαταράσσονται. Ἐάν μία τῶν μαζῶν τούτων τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος ἀποκλίνει τῆς τροχιᾶς της συνεπείᾳ ἀλλοιώσεως ἤ ἀποσυνθέσεως αὐτῆς, τότε οἱ τροχιές τῶν ἄλλων θά καταστοῦν μεταβλητές.

Τοιαῦτες μεταβολές ἀναμφιβόλως θά ἐγένοντο κατά τίς χρονικές περιόδους

τῆς ἀρτίας συγκροτήσεως αὐτῶν.

Δύναται ἀκόμα νά λεχθεῖ καί τό ἑξῆς:

Ἡ ἄπωσις ἑκάστης μάζης πρός τίς ἄλλες τοιαῦτες, προκαλεῖ κραδασμούς ἐπί τῆς ἐν τῷ μεταξύ αὐτῶν οὐσίας τοῦ χώρου. Ἐκ τῶν κραδασμῶν τούτων προκαλοῦνται **ἐκδηλώσεις δυνάμεων** τῆς οὐσίας ταύτης οἱ ὁποῖες συντρέχουν τίς ἀπώσεις τῶν μαζῶν πρός τίς ἄλλες τοιαῦτες. Ἐπίσης ὁμοίους κραδασμούς τῆς οὐσίας τοῦ χώρου, τῆς μεταξύ τῶν μαζῶν εὑρισκομένης, προκαλοῦν τό ὅλον τῆς **κινήσεως** τῶν μαζῶν συνεπείᾳ δέ τῶν κραδασμῶν τούτων ἐκδηλοῦνται ὡσαύτως **ἐνεργητικές δυνάμεις τῆς οὐσίας τοῦ χώρου.**

Οἱ δυνάμεις αὐτές τῆς οὐσίας τοῦ χώρου, ἡ ὁποία εὑρίσκεται στά διάμεσα τῶν μαζῶν, οὐσιωδῶς ἐπιδροῦν στόν **συνδετικό λόγο** τῶν μαζῶν καί πρωτίστως τό μέρος αὐτοῦ ἐκεῖνο τό ἐνεργοῦν ἐπί τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν, αὐξάνει πλέον οὗτος κατά τήν **δυναμική ἐνέργεια** καί δυνάμει τῆς ἐνεργητικῆς του αὐξήσεως, οἱ καθ' ἕκαστα **μορφές τῆς ἐπιφανείας τῶν μαζῶν** ὑφίστανται τίς **μεταμορφώσεις** αὐτῶν.

Ἐπίσης ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου, ἤ μᾶλλον ἐκ τοῦ **αἰτίου** τούτου, γίνονται οἱ διαμορφώσεις τῶν στοιχείων τῶν μαζῶν, ἡ **μεταστοιχείωση** τούτων καί ἐκ ταύτης ἡ **λειτουργία τῶν μορφῶν** πάσης κατηγορίας αὐτῶν.

Τό πλῆθος τῶν ἐκ τῶν στοιχείων συγκροτημάτων τῶν **μορφῶν τῆς ἐπιφανείας τῶν μαζῶν**, ἡ **εἰδική λειτουργία τῶν μορφῶν τούτων, αἱ ἀποσυνθέσεις καί ἐκ νέου συνθέσεις** αὐτῶν ὀφείλονται στούς ἀνωτέρω ἐκτεθέντες λόγους.

Οἱ **μᾶζες τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος διεπλάσθησαν βαθμιαίως ἀφοῦ βαθμιαίως ἦλθαν στό ἐνεργητικό αὐτῶν εἶναι τά ἄτομα καί βαθμιαίως ἐξεδηλώθησαν οἱ δυνάμεις τῆς οὐσίας τοῦ χώρου ἐκ τῆς συνεργασίας τους πρός τά ἄτομα ταῦτα.** Ὅτι δέ τοῦτο εἶναι κατάδηλον νοεῖται ἐκ τῆς διαφορετικῆς δυνάμεως λειτουργίας τῶν μαζῶν καί τῶν μεταξύ τούτων σχέσεων, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων ἀλληλοεπηρεάζονται καί διαμορφοῦνται κατά τίς ἐπιφάνειες καί τά σχήματα αὐτῶν.

Ἡ θεωρία ὅτι οἱ μᾶζες τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος ἀπεσπάσθησαν ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ μάζης τοῦ Ἡλίου δέν ἱκανοποιεῖ τίς σκέψεις μου, διότι οἱ ἀποσπούμενες μᾶζες ἐν τῇ τοιαύτῃ περιπτώσει δέν ἔπρεπε νά διαφέρουν τῆς ἀρχικῆς τοιαύτης, οὔτε κατά τήν **σύνθεση** αὐτῶν καί συνεπῶς ταύτης τήν **ἐνέργειαν**, οὔτε κατά τήν **θερμοκρασία** αὐτῶν καί τήν **διάπλαση τῶν μορφῶν τῆς ἐπιφανείας τους.**

Τό δικαιολογητικόν ὅτι κατά τήν ἀπόσπαση καί ἀπομάκρυνση αὐτῶν ἐκ τῆς ἀρχικῆς μάζης ἐψύγησαν, εἶναι ἀστήρικτο, διότι **ἡ θερμότης εἶναι ἔκδηλη ἐν λειτουργίᾳ δύναμη τῆς οὐσίας, οἱ δέ ἐν ἐνεργείᾳ δυνάμεις τῶν οὐσιῶν οὐδέποτε ἀποχωρίζονται αὐτῶν.** Ἀντίθετη σκέψη αὐτόχρημα εἶναι ἐσφαλμένη.

Ἐκεῖνο τό ὁποῖον δυνάμεθα νά διαπιστώσουμε διά τῆς παρατηρήσεως στά **μορφικά πλάσματα τῆς ἐπιφανείας τοῦ πλανήτου μας** εἶναι ὅτι ἐκ τῶν μορφῶν τούτων ἐκπέμπονται μέν ἄτομα καί στοιχεῖα μετ' οὐσίας τοῦ χώρου ἐξ αὐτῶν περιέχοντα καί θερμαντικές ἰδιότητες, διότι ἀντικαθίστανται παρ' ἄλλων τοιούτων, τοῦτο ἀποτελεῖ τό

φαινόμενο τῆς **συντηρήσεως** αὐτῶν. Ἀντικαθίστανται τά ἐκπεμπόμενα μετά ὁρισμένη αὐτῶν ἐνέργεια, διότι ἄλλα διά τῆς λειτουργίας τῆς ἀφομοιώσεως τῶν λεχθέντων μορφῶν, ἔρχονται πρός ἀναπλήρωση αὐτῶν πρός συνέχιση τῆς ὅλης λειτουργίας τῶν μορφῶν διά τήν συντήρηση αὐτῶν.

Τά ἐκ τῶν μορφῶν τούτων ἐκπεμπόμενα διατηροῦν ἐπί τινα χρόνον τίς ἰδιότητες τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἀλλά ἀμέσως ἤ ἔρχονται σέ ἀφομοίωση πρός ἄλλες μορφές ἤ συντίθενται πρός ἄλλες τοιαῦτες.

Οὐδέποτε δύνανται νά παραμείνουν ἐκτός τῶν μορφῶν. Μία **συνέχιση τῆς ἐναλλαγῆς τῶν στοιχείων των μορφῶν** γίνεται καί τοῦτο εἶναι τό ἀξιοσπούδαστο τῶν **ἀνελίξεων διά τῆς ἀλληλεπιδράσεως τῶν μορφῶν. Πᾶν ὅ,τι ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῶν μαζῶν περιέρχεται μή ἐνεργείας καί κινήσεως ὑπόκειται εἰς ἀποσύνθεση, τά δέ στοιχεῖα αὐτοῦ σέ νέα σύνθεση.**

Οὐσιωδῶς ὀφείλουμε ἐπίσης νά διακρίνουμε τήν ὑφισταμένη διαφορά μεταξύ τῆς συνισταμένης τῶν ἐνεργειῶν καί δυνάμεων τῶν διαφόρων μαζῶν τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος καί τῆς συμβολῆς ἑκάστου πρός διακανονισμό της ἐπί τῶν τροχιῶν τῶν κινήσεων τῶν ἄλλων καί τήν διαφορά τῶν ἐνεργητικῶν δυνάμεων τῆς οὐσίας τοῦ χώρου ἑκάστης μάζης, διά τῆς ὁποίας γίνεται ὁ **συνδετικός λόγος** αὐτῶν, ὡς ἐπίσης καί τῆς **ἐνεργητικῆς ἱκανότητος τοῦ συνδετικοῦ λόγου τῶν μαζῶν πρός διάπλαση** καί ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν στοιχείων καί πρωτίστως τήν σύνθεση τούτων πρός συγκρότηση τῶν καθέκαστα μορφῶν, οἱ ὁποῖες ἐμφανίζονται καί λειτουργοῦν στίς ἐπιφάνειές τους.

Στίς ἱκανότητες αὐτές τῆς **συνεχοῦς οὐσίας, τοῦ συνθετικοῦ λόγου** τῶν μαζῶν καί στίς σχέσεις τούτων (τῶν μαζῶν) πρός τήν ἐν συνεχείᾳ ὑπάρχουσα οὐσία τοῦ χώρου τήν συγκροτοῦσα στήν ἀδιάσπαστη ἑνότητα τίς μᾶζες τῶν κόσμων, διά τῆς ὁποίας ἑνότητος ἀσκεῖται ἡ ἀλληλεπίδραση μεταξύ τῆς ἐπιφανείας τῶν μαζῶν καί τά μεταμορφικά αὐτῶν φαινόμενα ὡς καί ἡ **ἀνέλιξη** τῶν οὐσιῶν ἐξ ὧν γίνονται αὐτές.

Ἐάν **πράγματι ἦταν ἀληθές ὅτι οἱ μᾶζες τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος ἀπεσπάσθησαν ἐκ τῆς μάζης τοῦ Ἡλίου, τότε θά ἔφεραν οἱ μᾶζες αὐτές ὅλες τίς ἐν ἐνεργείᾳ δυνάμεις τῶν οὐσιῶν τῆς μάζης τοῦ Ἡλίου, θά ἔφεραν τούς ἐκδήλους νόμους καί τῆς ἀτομικῆς οὐσίας ὡς καί ἐκείνης τοῦ χώρου καί μόνον θά διέφεραν κατά τήν συνισταμένη τῶν δυνάμεων αὐτῶν συνεπείᾳ τοῦ ὄγκου τους.**

Ὅταν ἡ θεωρία τῆς ἀποσπάσεως τῶν μαζῶν τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος ἐκ τῆς μᾶζης τοῦ Ἡλίου ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ ἀποσπασθεῖσες αὐτές μᾶζες ἐψύγησαν, τοῦτο διαδηλοῖ **ἀποβολήν** ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῶν τῶν **ἐνεργητικῶν των δυνάμεων**, τοιαύτη ἀποβολή δυνάμεων ἐκ τῶν οὐσιῶν ἐπαναφέρει ταῦτες ἀπό τό **ἐν ἐνεργείᾳ** αὐτῶν **εἶναι** στό **δυνάμει** αὐτῶν **εἶναι** καί οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλά καί σέ πλήρη αὐτῶν **ἐξαφανισμό**, διότι καί τό πρό τῆς διαπλάσεως τῶν μορφῶν τῶν κόσμων, τό **δυνάμει** αὐτῶν **εἶναι** δέν δύναται πλέον νά νοηθεῖ ἀφοῦ πᾶσα ἐκδηλωθεῖσα δύναμη πρός ἐνέργεια ἐχωρίσθη ἐκ τῶν οὐσιῶν καί ἐξηφανίσθη.

Πᾶσα δυναμική ἐξαφάνιση ἐκ τῶν ἐν

ἐνεργείᾳ **οὐσιῶν** φέρει αὐτές στό **μή ἀντικειμενικῶς** εἶναι, δύναται νά διαπιστωθεῖ τοιοῦτο τι ὅτι λαμβάνει χώρα στούς κόσμους; Ὄχι! Ὅ,τι λαμβάνει χώρα εἶναι οἱ ἀποσυνθέσεις τῶν μορφῶν, ἀλλά **οἱ ἀποσυνθέσεις δέν ἀποβάλλουν τίς ἐνεργητικές δυνάμεις τῶν οὐσιῶν** καί τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῆς **ἐκ νέου συνθέσεως τῶν ἀτόμων σέ στοιχεῖα** καί ἐκ τῆς **συνθέσεως τῶν στοιχείων σέ μορφές.**

Καταπαύει ἐκ τῆς **ἀποσυνθέσεως** τῶν μορφῶν ἡ συνισταμένη λειτουργία τῶν δυνάμεων τούτων μέ σκοπό ἐκ νέου νά συντελεσθεῖ **σύνθεση** μέ ἀνωτέρα ἀπό ἀπόψεως δυναμικῆς συνισταμένη ἤ καί μέ τήν ἰδία συνισταμένη, ἐάν διά τῆς λειτουργίας αὐτῆς δέν ἐπετεύχθησαν μεγαλύτερες δυναμικότητες νά ἐκδηλωθοῦν ἐκ τῶν οὐσιῶν τῶν ὁποίων οἱ δυνάμεις ἀποτελοῦσαν τήν συνισταμένη.

Ἡ θεωρία ὅτι οἱ μᾶζες τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος κινοῦνται ἐπί τίς τροχιές τους δυνάμει ἀσκουμένων πρός αὐτές ἕλξεων ἐκ τῆς μάζης τοῦ Ἡλίου εἶναι ἐπίσης ἀστήρικτη, διότι τό τοιοῦτο θά ἐσήμαινε ὅτι ὅλες οἱ ἄλλες μᾶζες ἐκτός τῆς Ἡλιακῆς δέν ἔχουν ἰδία ὑπόσταση, δέν ἔχουν πρός ἐνέργεια ἴδιες δυνάμεις, δέν ἔχουν ἐλευθερία ἰδίας κινήσεως οὔτε τοιαύτη μεταμορφωτική τῶν καθ' ἕκαστα μορφῶν τῆς ἐπιφανείας τους.

Ἡ τοιαύτη θεωρία μᾶς προάγει στόν σχηματισμό τῆς ἰδέας ὅτι καί ἡ Ἡλιακή μᾶζα ἀπεσπάσθη ἀπό ἄλλη τοιαύτη καί ἐκείνη ἀπό ἐπίσης ἄλλη.

Διά τῆς σκέψεως αὐτῆς θά ἐφθάναμε στήν πρωταρχική μᾶζαν τοῦ Σύμπαντος καί ὅτι ἐξ αὐτῆς ἐνεργοῦνται ὅλες οἱ κινήσεις τῶν κόσμων καί ὅτι ἐκεῖ μόνον ἑδρεύει τό κινητικόν αἴτιον τῶν κόσμων.

Θά ἀρνηθοῦμε διά τῆς σκέψεως ταύτης, ὅτι ὑπάρχει στίς οὐσίες τῶν κόσμων ἔκδηλος ὁ **νόμος τῆς κινήσεως**, ἔκδηλος ὁ **νόμος τῆς ἐνεργείας** καί **ὅλοι οἱ νόμοι** οἱ ὁποῖοι διά τῆς λειτουργίας τους ἐμφανίζουν τά θαυμάσια τῶν κόσμων, τίς ἁρμονίες αὐτῶν, τίς κατ' ἰδίαν μορφές τους, τά ὄντα τους μέ τό θαυμάσιο νοητικό τους περιεχόμενο. **Διά τῆς τοιαύτης σκέψεως ἕνας ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, δέν θά εἶχε ἰδία βούληση, ἰδία ἐνδιάθετη κίνηση, ἴδιες ἀτομικές σκέψεις.**

Οἱ μᾶζες τῶν κόσμων θά ἐξηρτῶντο ἀπό τήν πρώτη μᾶζα τῆς δημιουργίας, ἀλλοίωση ἤ ἀποσύνθεση πρός μετατροπή ἐνεργείας τῆς πρώτης μάζης τῶν κόσμων, θά συνέτριβε ὅλες τίς μᾶζες αὐτῶν καί πάντα τά ἐνεργητικά αὐτῶν φαινόμενα, μαζί δέ μέ αὐτά καί πάντα τά νοητικά πάσης πνευματικῆς φύσεως. Ὄχι!

Ἕκαστος κόσμος ἔχει ἰδία δυναμική ὕπαρξη, ἰδία ἐξελικτική κατάσταση τῆς οὐσίας του, ἴδιες λειτουργίες τῶν δυνάμεων αὐτοῦ καί διέπεται ἀπό τούς κατ' ἰδίαν ἐνεργητικούς του νόμους καί μόνον διά τῆς οὐσίας τοῦ χώρου, τοῦ ἑτέρου ὑπερτάτου τούτου Θεοῦ τῆς δημιουργίας καί τῶν μεταμορφωτικῶν ἐν ἐνεργείᾳ νόμων του, συνέχει τούς ἀπείρους κόσμους καί καθίσταται τό αἴτιο τῆς μεταξύ τους ἀλληλεπιδράσεως καί τῆς ἁρμονίας τους.

Πρόδηλα φαινόμενα τῆς ἀλληλεπιδράσεως ταύτης καί τῶν σχετικῶν ἁρμονιῶν εἶναι καί αὐτά τά νοητικά ὄντα μέ τίς κατ' ἰδίαν κινητικές, βουλητικές καί ἐνεργητικές τους δυνάμεις διά τῶν

ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀδιάκοπη νοητική τους ἐξέλιξη. Ὄχι!

Δέν ἐξαρτῶνται οἱ κόσμοι τῶν οὐρανίων μαζῶν στίς κινήσεις τους καί ἐν γένει ἐνέργειές τους ἀπό τήν πρωταρχική μᾶζα τοῦ ἀπείρου, διότι ἐν τῇ τοιαύτῃ περιπτώσει, ὅλες οἱ μᾶζες τοῦ ἀπείρου κόσμου θά ἦταν ἰσόβαθμες στίς ἐνέργειές τους, θά εἶχαν τήν αὐτή ἐξέλιξη οἱ οὐσίες τους καί τότε δέν θά εἴχαμε **τά φαινόμενα τῆς διαφορᾶς**, τῆς ὑφισταμένης μεταξύ των διαφορᾶς κατά τήν ὁποία ἐκδηλοῦνται οἱ βαθμοί τῶν ἐνεργητικῶν τους δυνάμεων, τό φῶς τους καί ἐν γένει λειτουργίες τους. Ὄχι!

Δέν ἐξαρτῶνται οἱ κόσμοι τῶν οὐρανίων μαζῶν στίς κινήσεις τους ἀπό τήν μᾶζα τοῦ Ἡλίου καί πρόδηλο τούτων φαινόμενον εἶναι ὅτι ὅλες **δέν ἔχουν τήν αὐτή κίνηση** οὔτε κατά τίς ἀξονικές οὔτε κατά τίς περιφερειακές αὐτῶν κινήσεις, **δέν ἔχουν τίς αὐτές ἐνεργητικές δυνάμεις** κατά βαθμόν ἴσον, **δέν ἔχουν τίς αὐτές μορφές στίς ἐπιφάνειές τους**, στίς ἀτμόσφαιρες αὐτῶν, στήν θερμοκρασία τους, **δέν ἔχουν ὅλες ἔκδηλο τό φῶς τῆς μάζης τοῦ Ἡλίου**, τό ὁποῖο εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μεγίστης ἐξελίξεως τῶν οὐσιῶν αὐτοῦ ἐν σχέσει πρός τίς μή ἐξελιχθεῖσες στόν αὐτόν βαθμό οὐσίες τῶν ἄλλων τοῦ Ἡλιακοῦ μας συγκροτήματος μαζῶν.

Ἐάν οἱ οὐσίες οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦν τήν ἐμφάνιση τῶν κόσμων ἦταν κατά τίς ἐν γένει δυναμικές τους ἐνέργειες σέ ὅλα τά σημεῖα τοῦ ἀπείρου οἱ αὐτές, θά εἶχαν καί τά αὐτά φαινόμενα καί τίς αὐτές ἐκδηλώσεις καί δέν θά διέφεραν κατά ταῦτα.

Ἐάν στά καθέκαστα μέρη τῶν ἀπείρων κόσμων εἶχαν τόν αὐτόν ἀριθμό τῶν ἐν ἐνεργείᾳ νόμων τους ἔκδηλον, οὐδόλως θά ἐνεφάνιζαν τίς μέγιστες διαφορές τίς ὁποῖες παρατηροῦμε, οὔτε καί στά νοητικά αὐτῶν ὄντα θά ὑπῆρχε κάν διαφορά.

Τό διάφορον τῆς ἐξελικτικῆς καταστάσεως τῶν οὐσιῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἐγένοντο ἐμφανίζει τίς θεῖες ποικιλίες τῶν κόσμων ὡς καί τίς ποικιλίες τῶν νοητικῶν αὐτῶν ὄντων, τό δέ διάφορον τοῦτο ἐξηρτήθη ἐκ τῆς ἀφετηρίας τῆς διαφορετικῆς της ἐμφανίσεως αὐτῶν, τῆς **βαθμιαίας** αὐτῶν δημιουργίας, τῆς **βαθμιαίας** δηλονότι ἐμφανίσεως τῶν οὐσιῶν ἀπό τήν **δυνάμει** αὐτῶν **Εἶναι** κατάσταση στήν **ἐνεργητική** τοιαύτη.

Πᾶσα ὅμως μεταφορά ἀπό τήν μία στήν ἄλλη κατάσταση ὡς ἐκ τῆς ἀπείρως δυναμικῆς τῶν οὐσιῶν φύσεως, θά ἀνελιχθεῖ στόν ἄπειρο χρόνον ἐπί τῶν αὐτῶν ἐνεργητικῶν δυναμικοτήτων, τίς ὁποῖες καί οἱ προγενέστεροι κόσμοι ἀκολούθησαν, θά κάμουν δηλονότι τίς αὐτές ἐκδηλώσεις ἐνεργητικῶν νόμων καί τοῦτο ἀτερμόνως θά συνεχίζεται.

Τό θαυμάσιο τοῦτο τῆς δημιουργίας ἔργο παρατηρεῖται ἀκόμη καί στά ἔκδηλα μορφικά φαινόμενα καί στά νοητικά ὄντα τῆς ἐπιφανείας ἑκάστης μάζης, διότι καί τῆς μάζης ταύτης τά ἄτομα δέν ἦλθαν στό ἐν ἐνεργείᾳ αὐτῶν εἶναι, ἀλλά **βαθμιαίως** καί τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο τό ὁποῖον ἐμφανίζει ἀπό ἀπόψεως δυναμικῆς ἐνεργείας τίς διαφορετικές συνθέσεις τῶν στοιχείων, τῶν ἐκ τούτων γιγνομένων μορφῶν καί τήν **βαθμιαία** ἐμφάνιση τῶν νοητικῶν ὄντων.

Ὡσαύτως καί ὁ συνθετικός λόγος ἐξ

οὐσίας χώρου τῶν μορφῶν διά τῆς συνεργασίας του πρός τίς διάφορες ἐξελικτικές καταστάσεις τῶν ἀτόμων διαφορετικές ἐμφανίζει ἐνεργητικότητες.

Ἠναγκάσθην νά ἐπαναλάβω σέ μερικά σημεῖα τίς ἀντιλήψεις μου πρός τόν σκοπό νά μήν ἀφήσω λεπτομέρειες τινές ἀναγκαῖες πρός διαπίστωση τοῦ ὅλου τῆς δόξης μου.

Νόμος καθολικός καί ὑπέρτατος τῶν οὐσιῶν ἐξ ὧν οἱ κόσμοι ἐγένοντο εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διά τῆς λειτουργίας του ἐμφανίζει τό **φαινόμενον τῆς ἐπιδράσεως**, ἡ ὁποία ἀσκεῖται **ἀπό τίς οὐράνιες μᾶζες τίς περισσότερο δυναμικῶς ἐξελιγμένες πρός τίς ἀσθενέστερες τοιαῦτες**, ὡς ἐπίσης ὁ **νόμος τῆς ἐπιδράσεως** ἀσκεῖται καί **ἀπό τίς περισσότερο ἐξελιγμένες μορφές τῆς ἐπιφανείας τῶν μαζῶν πρός τίς ἀσθενέστερες τοιαῦτες**, ὡς ἐπίσης καί **ἀπό τά περισσότερο ἐξελιγμένα νοητικά ὄντα πρός τά ἀσθενέστερα τοιαῦτα.**

Τό φαινόμενον τοῦ νόμου τούτου δέν πρέπει νά διαφύγει τῆς προσοχῆς τῶν ἐρευνητῶν, διότι ἀποτελεῖ τήν **ἀλληλουχία τῆς συνεργασίας τῶν κόσμων στίς διάφορες αὐτῶν κλίμακες καί τό θαυμάσιο ἔργον τῆς συνοχῆς τους.** Ἔργο τό ὁποῖον μόνον φωτεινές διάνοιες δύνανται νά σπουδάζουν καί νά θαυμάζουν σχετικῶς πάντοτε καί μέχρι τοῦ ὁρίου ἐπί τοῦ ὁποίου φθάνουν τίς ἀκτῖνες αὐτῶν.

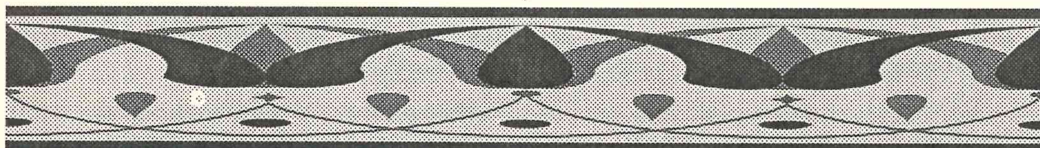
Διά τῆς σπουδῆς ταύτης καί τοῦ θαυμασμοῦ τούτου θά ἐκτείνουμε τίς ἀκτῖνες τῆς διανοήσεως ἡμῶν **νά θαυμάσουν τό ὅλον ἔργον τῆς Δημιουργίας τῶν κόσμων τῆς ἐκπορεύσεως ἐξ αὐτῶν τοῦ πνεύματος καί τόν ἀτελεύτητον ροῦ τῆς ἀνελίξεως αὐτοῦ.**

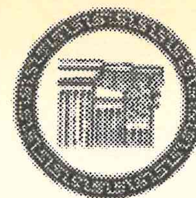
Ἡ μᾶζα τοῦ Ἡλίου ἀπό ἀπόψεως **ἀνελίξεως τῆς οὐσίας** αὐτῆς εἶναι **ἰσχυροτέρα στίς ἐνέργειες** ἐν σχέσει πρός τήν μᾶζα τοῦ πλανήτου ἡμῶν καί ἀπό τῆς ἀπόψεως ταύτης ἐξεταζομένη οὐσιωδῶς ἐπιδρᾶ τόν κόσμον ἡμῶν ὡς ἐπιδρᾶται καί ἐκείνη τοῦ Ἡλίου ἀπό ἄλλες τοιαῦτες μεγαλυτέρας αὐτῆς ἐξελίξεως.

Οἱ μεταξύ τῶν οὐρανίων μαζῶν ἀλληλεπιδράσεις ὡς καί οἱ μεταξύ τῶν μορφῶν τῆς ἐπιφανείας τῶν μαζῶν ὡς καί ἐκεῖνες μεταξύ τῶν νοητικῶν ὄντων πρέπει νά ἀποτελέσουν **εἰδικό κλάδο σπουδῆς τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης**, ὁ ὁποῖος θά δικαιολογήσει τήν νοητική ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος.

Ἐξέθεσα τίς σκέψεις μου ἐπί τοῦ θέματος συνοπτικῶς καί κατά τρόπον συμπεπυκνωμένον, διότι ἡ καθέκαστα ἀνάλυση τοῦ ὅλου τῶν σκέψεων ἡμῶν δέν εἶναι δυνατόν ἐπί τοῦ παρόντος νά γίνει, δύναται οἱ σκέψεις μου νά ἀποτελέσουν τήν ἀρχή μιᾶς νέας σπουδῆς ἡ ὁποία ἄρδην θά μετατρέψει τίς ἐπιστημονικές ἀντιλήψεις, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται κριθοῦν ὡς ἄξιες ἐρεύνης.

Σ. Νάγος

Τί εἶναι τό Ἰδεο-θέατρον

Τό ΙΔΕΟ-ΘΕΑΤΡΟΝ δημιουργήθηκε τό 1991 ἀπό τόν ἠθοποιό καί πανεπιστημιακό δάσκαλο Ραδάμανθυ Ἀναστασάκη. Εἶναι θεατρικός-ἐκπαιδευτικός - ἐκδοτικός ὀργανισμός πού ἔχει ὡς βασικό σκοπό τήν παρουσίαση τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πνεύματος, μέσῳ τῆς Θεατρικῆς Τέχνης, Ἐκπαιδευτικῶν Προγραμμάτων καί Εἰδικῶν Ἐκδόσεων.

❉ **Πραγματοποίησε ἀπό τό 1991-2003 περισσότερες ἀπό 2.000 ἐκδηλώσεις στήν Ἑλλάδα καί τό ἐξωτερικό, κάνοντας εὐρύτερα γνωστή τήν σημαντική τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης - Ἐπιστήμης - Τέχνης - Φιλοσοφίας - Ἱστορίας καί Θρησκείας. Ἀπετέλεσε κατ' αὐτόν τόν τρόπο τήν ποιοτικώτερη ἀλλά καί μεγαλύτερη ἐκδήλωση σέ κοινωνικό ἐπίπεδο τοῦ νέου ρεύματος τῆς δεκαετίας 1991-2001 γιά τόν Ἑλληνικό Πολιτισμό.**

❉ Παρουσίασε στό θέατρο ἀπό τό 1991 μέχρι σήμερα σέ θεατρική διασκευή καί σκηνοθεσία Ρ. Ἀναστασάκη τά ἔργα τοῦ Ἀ. Ἀσημακόπουλου: **ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΕΠΙ ΜΑΘΗΤΕΙΑ, ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ ΣΤΟΝ ΘΗΣΕΑ καί ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ ΟΡΕΣΤΗ Πλάτωνος: ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, ΦΑΙΔΩΝ, ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ καί ΦΑΙΔΡΟΣ - Ὀρφέως ΛΟΓΟΙ ΙΕΡΟΙ καί ΥΜΝΟΙ.** Τά ἔργα παρουσιάσθηκαν στόν Λυκαβηττό - Βεάκειο Κατράκειο, σέ ἀρχαῖα θέατρα καί Φεστιβάλ τῆς Ἀττικῆς, ἀλλά καί σέ περιοδεία σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα. **Ἐπίσης παρουσίασε ὑπό τήν μορφή θεατρικῶν ἀναλογίων μέ ἀναλύσεις καί σχόλια τήν ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ, τό σύνολο τῶν ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΩΝ , τοῦ ΠΛΑΤΩΝΟΣ, τοῦ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ, καθώς καί δεκάδες κείμενα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γραμματείας.**

❉ Τόν Ἰανουάριο τοῦ 1994 δημιουργεῖ τίς **"ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ" στήν Αἴθουσα Τελετῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου** συνεργαζόμενος μέ τό Ἵδρυμα. Παράλληλα διοργανώνει περιηγήσεις σέ Ἀρχαιολογικούς Χώρους καί στά Ἱερά τῶν Ἑλλήνων, στήν Ἑλλάδα ἀλλά καί στό ἐξωτερικό, μέ εἰδικές ξεναγήσεις καί συνέδρια.

❉ **Τόν Ἰούνιο τοῦ 1994 στό θέατρο τοῦ Λυκαβηττοῦ μετά τό τέλος τῆς παραστάσεως "ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ" ἀνακοινώνει τήν δημιουργία μαθημάτων γιά τήν Ἀρχαία Ἑλληνική Γλῶσσα καί τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1994 ἱδρύει τήν "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ", Ἕνα ὅραμα πού γιά πρώτη φορά ὑλοποιήθηκε στήν Νεώτερη Ἑλλάδα, σέ συνεργασία μέ τήν "Βιβλιοθήκη τῶν Ἑλλήνων". Σκοπός, ἡ διδασκαλία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης σέ παιδιά Δημοτικοῦ καί ἐνηλίκους.** Παράλληλα ἐκδίδει τήν τριμηνιαία τότε, ἐφημερίδα **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ.** Δύο χρόνια μετά παραιτεῖται ἀπό τήν Ε. Α. δίδοντας τήν διεύθυνση στόν Ἄ. Γεωργιάδη.

❉ Τόν Ἰανουάριο τοῦ 1996 **ἀναλαμβάνει τήν ὑποστήριξη προτάσεως Ἱσπανῶν Εὐρωβουλευτῶν γιά τήν καθιέρωση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καί παιδείας στήν Εὐρωπαϊκή Ἕνωση, συνεργαζόμενος μέ τό ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΕΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ καί συγκεντρώνει 350.000 ὑπογραφές Ἑλλήνων πολιτῶν, τίς ὁποῖες παρουσίασε στήν Βουλή τῶν Ἑλλήνων.**

❉ Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1996 **δημιουργεῖ τήν ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ γιά τήν διδασκαλία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης σέ παιδιά Δημοτικοῦ διά μέσου τῶν Ὁμηρικῶν Ἐπῶν, τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας καί Μυθολογίας σέ παιδιά ἀπό 5-15 ἐτῶν.** Παρουσίασε μέ τό παιδικό τμῆμα σέ θεατρικό δρώμενο τήν Α' ραψωδία **τῆς Ἰλιάδος, τήν ραψωδία α' τῆς Ὀδυσσείας, τήν Ἀπολογία Σωκράτους τοῦ Πλάτωνος, τά Ἀργοναυτικά τοῦ Ὀρφέως, τήν Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους κ. ἄ.**

❉ Τόν Φεβρουάριο τοῦ 1996 συνεργάζεται στήν δημιουργία τῶν **"ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΩΝ"** Ἀρχαῖο Ἑλληνικό Δεῖπνο μέ μουσική, χορό καί φιλοσοφικούς διαλόγους.

❉ Τόν Ἰανουάριο τοῦ 1998 **δημιουργεῖ ἐκδοτικό οἶκο**, παρουσιάζοντας σπανιώτατες μελέτες γιά τήν Ἑλληνική Φιλοσοφία-Μυθολογία - Πυθαγορισμό - Ἀρχαία Θρησκεία - Ὀρφισμό, ἀλλά καί ΟΜΗΡΟ - ΠΙΝΔΑΡΟ - ΕΜΠΕΔΟΚΛΗ - ΙΟΥΛΙΑΝΟ - ΠΟΡΦΥΡΙΟ κ..ἄ καί **ἐκδίδει τό ὁμώνυμο τριμηνιαῖο περιοδικό.**

❉ **ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ:** Πέραν τῶν πολυμόρφων ἐκδηλώσεων μέ θέμα τόν Ἑλληνικό Πολιτισμό, τό Ἰδεοθέατρον δημιούργησε σειρά μαθημάτων μέ πανεπιστημιακούς καθηγητές καί ἐρευνητές ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ μέ τόν Σ. Θεοδοσίου, ΧΑΟΤΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΙΚΗΣ μέ τόν Π. Δημοτάκη, ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ μέ τόν Ν. Πουλιανό, ΑΡΧ. ΕΛ. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ μέ τόν Δ.. Λέκκα, ΕΥΚΛΕΙΔΙΟΥ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ μέ τόν Β. Σπανδάγο, ΦΥΣΙΚΗΣ μέ τόν Π. Παππᾶ, ΑΡΧΑΙΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ μέ τόν Λ. Σαραγᾶ, ΑΡΧΑΙΑΣ ΥΜΝΩΔΙΑΣ μέ τόν Ν. Κωνσταντινόπουλο, ΑΡΡΗΤΟΙ ΛΟΓΟΙ μέ τήν Ἀλτάνη, ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΟΙ μέ τήν Ἀ. Κελεσίδου, ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΕΧΝΗΣ μέ τόν Δ. Λιαντίνη.

❉ **Ὑποστηρίζει τήν διάδοση τῶν ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ τελώντας ὀνοματοδοσίες σέ κάθε Ἡλιοστάσιο καί Ἰσημερία.**

❉ **Τό ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ ἀπετέλεσε καί ἀποτελεῖ παράδειγμα πρός μίμησιν, ἀφοῦ πολλοί ἑλληνοπρεπεῖς χῶροι πού δημιουργήθηκαν κατόπιν αὐτοῦ, ἐμιμήθησαν τήν λειτουργία του. Ἐπίσης πολλοί νέοι ἀλλά καί καταξιωμένοι ἐρευνητές καί ἐπιστήμονες ἔγιναν εὐρύτερα γνωστοί διά μέσου τῶν ἐκδηλώσεών του. Μέ τίς πολύμορφες ἐκδηλώσεις του, ἔδωσε γνωσιολογικά ἐναύσματα ἀλλά καί ψυχικά ἐρεθίσματα γιά νά στραφοῦν πρός τήν μελέτη τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας, Μυθολογίας Θρησκείας καί νά ἀγαπήσουν τό μέτρον καί τό κάλλος τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος χιλιάδες ἄνθρωποι ἐμπνέοντας τίς συνειδήσεις τους.**

❉ **Τό Ἰδεοθέατρον ἀκολουθώντας τήν ἀρχαία μυσταγωγική παράδοση διδάσκει Αὐτογνωσία μέ βάση τήν Ὀρφική - Πυθαγόρειο διδασκαλία, ἐπίσης Πλάτωνα, Πρόκλο, καί Σ. Νάγο.**

❉ **Στό Ἰδεοθέατρον, στά Π.Ε.Κ., στό Πανεπιστήμιο ὁ Ραδάμανθυς Ἀναστασάκης διδάσκει τό μάθημα τῆς ΟΡΘΟΦΩΝΙΑΣ - ΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ - ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗΣ προσφέροντας στούς δασκάλους, καθηγητές, φοιτητές, ἀλλά καί σέ ἑκατοντάδες ἀνθρώπους πού ἐνδιαφέρονται, ὀργάνωση νοητικοῦ καί φυσικοῦ λόγου καθώς καί ἔκφραση συναισθημάτων.**

Ἐπίσης στό Ἰδεοθέατρον πραγματοποιοῦνται ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ γιά παιδιά Δημοτικοῦ καί ἐνήλικες ὑπό τήν διεύθυνση τῆς Εὐρυνόμης Γαβρᾶ.

ΚΑΛΑΣ

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΚΗ ΥΠΟΗΠΕΙΡΟ

Ἀρχαῖοι Ἕλληνες συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Ἡρόδοτος, μᾶς ἐνημερώνουν ὅτι ὑπῆρχαν ἐκεῖ Ἕλληνες, ἀλλά καί βουδιστικά κείμενα, ὅπως τό ΜΑJJIHIMA NAKAYA, ἀναφέρονται σέ ΚΡΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟ τήν ἐποχή τοῦ Βούδα, τόν 6ο π.Χ. αἰῶνος στόν Ἰνδικό Καύκασο (Hindukush), ἐκεῖ πού σήμερα ζοῦν οἱ Καλάς.

Ἡ παρουσία τῶν Ἑλλήνων στήν Ἰνδική Ὑποήπειρο γίνεται περισσότερο αἰσθητή μετά τόν 4ο π.Χ. αἰῶνα:

1. Μέ τήν ἐκστρατεία τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου πού διέσχισε τήν χώρα τοῦ Ἰνδοῦ (327-326 π.Χ.).
2. Μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν Ἑλληνικῶν Βασιλείων τῆς Βακτρίας καί τῆς Ἰνδίας γιά τρεῖς περίπου αἰῶνες μετά τόν Μ. Ἀλέξανδρο.
3. Μέ τήν ἄνθιση τῆς Ἑλληνοβουδιστικῆς τέχνης τῆς GADHARA γιά ἄλλους πέντε αἰῶνες.

Ἡ χώρα τοῦ Πακιστάν καθίσταται ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρουσα γιά τούς Ἕλληνες, ὄχι μόνο γιά τό ἱστορικό παρελθόν της ἀλλά καί γιά τό παρόν της.

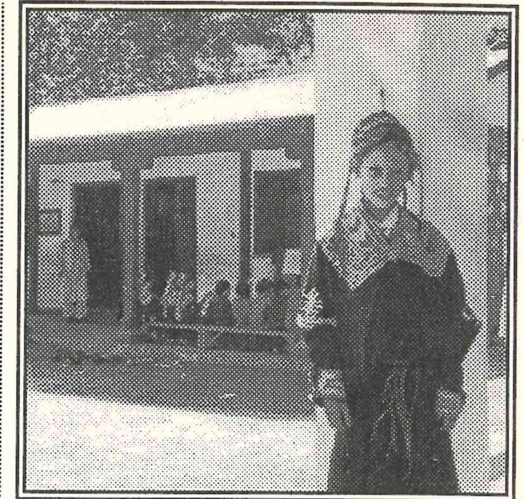
Ὁ σημερινός ἐπισκέπτης ἀκούει ἔκπληκτος τούς φιλόξενους πολῖτες αὐτῆς τῆς χώρας νά φέρουν μέ πολλή ὑπερηφάνεια τό ὄνομα ΣΙΚΑΝΤΕΡ ΑΖΑΜ (ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ). Νά μιλοῦν γιά τίς 6 Ἀλεξάνδρειες πού ὑπάρχουν στήν χώρα τους, μεταξύ τῶν ὁποίων εἶναι ἡ Νικαία Ἀλεξάνδρεια καί ἡ Βουκεφάλεια Ἀλεξάνδρεια. Νά ἐμπιστεύονται τήν YOUNANI MEDICINE, δηλαδή τήν Ἑλληνική ἰατρική, παιδί τῆς Ἱπποκράτειας πού ἔφερε μαζί του ὁ Ἀλέξανδρος. Ἔκπληκτος ὁ Ἕλληνας ἐπισκέπτης τῶν Μουσείων τοῦ Πακιστάν στό Καράτσι, στήν Λαχώρη, στό Πεσαβάρ, στά Ταξίλα, διαβάζει γραμμένα στά Ἑλληνικά τά ὀνόματα τῶν 41 Ἑλλήνων Βασιλέων τῆς Βακτρίας καί τῆς Ἰνδίας πάνω στά χρυσᾶ καί ἀργυρᾶ τους νομίσματα: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ, ΑΓΑΘΟΚΛΕΙΑ. Βλέπει τόν Βούδα μέ τά Ἀπολλώνια χαρακτηριστικά, ντυμένο μέ τόν Ἑλληνικό χιτώνα καί διακρίνει τά ἀνάγλυφα τῆς GADHARA, δίπλα στίς Βουδιστικές θεότητες, Ἑλληνικές, ὅπως τοῦ Διός καί τῆς Ἀθηνᾶς. Ἀνάμεσα στούς Κορινθιακούς κίονες καί τίς πέτρινες γιρλάντες μέ τά ἀμπελόφυλλα, τούς κισσούς καί τούς ἐρωτιδεῖς, τούς Τρίτωνες καί τούς Ἄτλαντες, τά ἀνάγλυφα μέ τίς βακχικές σκηνές καί τούς ἑλληνικούς χιτῶνες τῶν ἀγαλμάτων, ξεχνᾶ τήν ἀπόσταση πού χωρίζει τό Πακιστάν ἀπό τήν Ἑλλάδα τῆς Μεσογείου. Ὅταν μαθαίνουν ὅτι εἶναι Ἕλληνας, τού συνιστοῦν νά ἐπισκεφθεῖ τούς «συγγενεῖς» του στίς Βόρειες περιοχές τοῦ Πακιστάν, ἐκεῖ ὅπου συναντῶνται οἱ ὀροσειρές τῶν Ἰμαλαΐων καί τοῦ Ἰνδικοῦ Καυκάσου (Hindukush).

Οἱ παραδόσεις αὐτῶν τῶν φυλῶν μέ τά Μεσογειακά χαρακτηριστικά, στό Τσιτράλ (Καλάς), στό Σουάτ, στήν Χούνζα, στό Γκιλγκίτ, στό Σκαρτνού μέ τήν ἀκρόπολή τους πού τήν ὀνομάζουν Ισκαντερία, δηλαδή Ἀλεξάνδρεια, τούς θέλουν ἀπογόνους τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καί ἔτσι προβάλλονται ἀπό τά ἔντυπα τοῦ Πακιστανικοῦ Ὀργανισμοῦ Τουρισμοῦ.

Οἱ 3.000 Καλάς ζοῦν σέ 30 περίπου οἰκισμούς πάνω στίς ἀπόκρημνες πλαγιές τοῦ ἰνδικοῦ Καυκάσου, σέ ὑψόμετρο 2.500 μέτρων. Ἡ παράδοση τούς θέλει ἀπογόνους τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου πού παρέμειναν στίς περιοχές αὐτές, ὅταν ὁ στρατός τοῦ μεγάλου Στρατηλάτη διέσχιζε τόν ἰνδικό Καύκασο ὁδεύοντας πρός Νότο.

Ἡ φυλή αὐτή παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά μᾶς, γιατί δέν ἔχει ἐξισλαμισθεῖ καί διατηρεῖ μία μοναδική στόν κόσμο παράδοση μέ στοιχεῖα ἀπό τήν Ἀρχαία Ἑλληνική θρησκεία, ἔθιμα, μουσική, γλῶσσα κ.λπ.

Ἡ θρησκεία τους εἶναι πολυθεϊστική. Πατέρας τῶν θεῶν καί τῶν ἀνθρώπων εἶναι ὁ DI ZAU (Δίας-Ζεύς), μιά θεότητα πού κατοικεῖ στήν Δύση. Οἱ λέξεις DI καί ZAU σημαίνουν «δίδω» καί «ζωή» ἀντίστοιχα. Τόν πατέρα τῶν θεῶν τόν ἀποκαλοῦν καί PAINTAGARAU (ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ) πού σημαίνει αὐτόν πού τά πάντα ἐλέγχει καί κυβερνᾶ. Οἱ Καλάς στέλνουν τά μηνύματά τους στόν Θεό Πατέρα μέ τόν ἀγγελιαφόρο του BALUMAIN πού ἔρχεται καβάλα στό ἄλογό του στίς κοιλάδες τῶν Καλάς φέρνοντας τό Φῶς. Σύμβολό του εἶναι ὁ κόρακας, πρᾶγμα πού ὁδηγεῖ ὁρισμένους μελετητές νά τόν ταυτίσουν μέ τόν Ἀπόλλωνα, ἀφοῦ ὁ κόρακας σύμφωνα μέ τήν Ἑλληνική μυθολογία, συνδέεται μαζί του. Ἡ θεότητα τοῦ σπιτιοῦ, τῆς οἰκογενείας καί τῆς κοινότητας εἶναι ἡ TSESTAK (Ἑστία).

Κάθε σπίτι ἔχει μιά γωνιά ἀφιερωμένη σ' αὐτήν καί κάθε οἰκισμός ἕνα ναό, ὅπου συγκεντρώνονται γιά τίς τελετές τους.

Στά δάση, στά ποτάμια, στίς κορυφές τῶν βουνῶν κατοικοῦν διάφορα Πνεύματα (Νύμφες), πού πολλές φορές βοηθοῦν τούς Καλάς μέσῳ «διαμέσων» ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι μποροῦν καί ἐπικοινωνοῦν μαζί τους. Προστάτης τῶν ποιμένων εἶναι ὁ SAGICOR μέ ἰδιαίτερο ἱερό, πού δέχεται προσφορές ὅταν οἱ ποιμένες

κατεβαίνουν ἀπό τά ὑψώματα στά χωριά τους. Ἕνας ἄλλος θεός εἶναι ὁ MAHADEO στό ἱερό τοῦ ὁποίου οἱ Καλάς προσφέρουν μέρος ἀπό τά ἀγαθά τους (δημητριακά, καρπούς, ζῶα). Τό τελετουργικό τῆς θυσίας ἀκολουθεῖ τήν ἀρχαία ἑλληνική παράδοση, ἀφοῦ καί ἐδῶ ὁ κέδρος καί ἡ βελανιδιά εἶναι τά ἱερά δένδρα τοῦ DI ZAU. Ὁ καπνός τῶν κλαδιῶν πού καίγονται εὐχαριστεῖ τούς θεούς. Αὐτοί πού συμμετέχουν στήν θυσία πρέπει νά κάνουν καθαρτήριο λουτρό μέ νερό πηγῆς ἤ μέ μοῦστο ἀπό σταφύλια πού ἔκοψαν πρόσφατα. Μέ τό αἷμα τοῦ ζώου ραντίζουν τό βωμό καί τήν φωτιά πού ἔχουν ἀνάψει. Κατά τήν διάρκεια τῆς τελετῆς ὅλοι οἱ ἄνδρες προσεύχονται μεγαλόφωνα στούς θεούς. Οἱ γυναῖκες δέν συμμετέχουν.

Τά κέρατα τοῦ θυσιαζόμενου ζώου κοσμοῦν τίς προσόψεις τῶν σπιτιῶν, ἀφοῦ τό δικέρατο σύμβολο παραμένει ἀκόμα ἱερό στόν τόπο τους ἀπό τότε πού ὁ μεγάλος Στρατηλάτης τό υἱοθέτησε, ὅταν ἐπισκέφθηκε τό ἱερό τοῦ Ἄμμωνος Διός στήν Ὄαση Σίβα.

Οἱ κυριώτερες ἑορτές τους εἶναι τό ΤΖΟΣΙ κατά τόν Μάϊο μέ δρώμενα πού παραπέμπουν στά Ἀρχαιοελληνικά Ἀνθεστήρια, τό ΟΥΤΣΑΟΥ γιά τό κλείσιμο τοῦ καλοκαιριοῦ, τό ΠΟΥΛ (τρύγος) καί ὁ ΤΣΩΜΟΣ τόν Δεκέμβριο πού συμπίπτει μέ τό χειμερινό ἡλιοστάσιο, κατά τήν διάρκεια τοῦ ὁποίου στήν ἀρχαία Ἑλλάδα ἑόρταζαν τά Κρόνια. Οἱ Καλάς ἀκολουθοῦν σήμερα τά ἴδια ἀρχαῖα ἔθιμα, δηλαδή καθαρτήρια λουτρά, ψήσιμο ειδικῶν ἄρτων, πυρσοφορίες, σεξουαλικά πειράγματα, προσφορά τροφῶν στούς προγόνους τους κ.ἄ. Ἡ μουσική ἀκολουθεῖ τούς ρυθμούς τῆς Β. Ἑλλάδος καί οἱ χοροί τους εἶναι κυκλικοί. Μέσα στήν θάλασσα τῶν μουσουλμάνων τῆς Ἀσίας οἱ Καλάς εἶναι οἱ μόνοι πού παράγουν κρασί καί τό χαίρονται στίς ἑορτές καί στίς συνάξεις τους. Ἡ γλώσσα τους ἔχει στοιχεῖα ἀπό Περσικά, Σανσκριτικά καί Ἑλληνικά, ἀφοῦ βρίσκουμε λέξεις πού ἔχουν κοινές ρίζες μέ τήν δική μας γλώσσα. ΝΟΜ εἶναι τό ὄνομα. ΧΕΜΑΝ εἶναι ὁ χειμώνας. ΙΛΑ τό ἔλα, ΔΟΝΤΟΥΠΑ τά δόντια. DI τό ρῆμα δίδω, ΠΑΡΕΙΜ ἀπό τό ἀρχαῖο πάρειμι πού σημαίνει πορεύομαι-διαβαίνω, ΙΣΠΑΤΑ ὁ χαιρετισμός τους, πού κατά τούς γλωσσολόγους προέρχεται ἀπό τό ἀσπάζομαι. Γι' αὐτό φιλοῦνται ὅταν συναντιοῦνται μετά ἀπό καιρό. Ἀλλά καί στήν γύρω περιοχή, πού μέχρι τά τέλη τοῦ προηγούμενου αἰῶνα ἀνῆκε στήν αὐτόνομη ἐπικράτεια τοῦ Καφιριστάν (χώρα τῶν ἀπίστων κατά τούς μουσουλμάνους, πού κατάφεραν νά ἐξισλαμίσουν τό μεγαλύτερο ποσοστό τῶν Καφίρς), συναντᾶ κανείς στούς χαιρετισμούς τίς λέξεις ὅπως «χαῖρε, χαιρέτα, γιάμασις».

Ἡ γλώσσα τῶν Καλάς δέν γράφεται.

Δανοί ἐρευνητές πού ἀσχολοῦνται ἀπό τό 1948, ἔχουν κατασκευάσει ἕνα τύπο ἀλφαβήτου πού στηρίζεται στό φωνητικό.

Ἡ ἐνδυμασία τῶν γυναικῶν μοιάζει πολύ μέ τόν ἀρχαῖο χιτώνα. Τό φόρεμά τους εἶναι μαῦρο καί εἶναι κεντημένο στά μανίκια, γύρω ἀπό τόν λαιμό καί στόν ποδόγυρο.

Τό χτένισμά τους εἶναι χαρακτηριστικό μέ τίς πέντε πλεξοῦδες πού τό ἀποτελοῦν.

Τό ἑορτινό καπέλλο τους φέρει φούντα καί κατά τήν διάρκεια τῶν ἑορτῶν τους κοσμεῖται μέ φτερά καί ἀρωματικά κλαδιά. Μοιάζει μέ τό λοφίο περικεφαλαίας τῆς Μακεδονίτικης στολῆς. Τά θαλασσινά κοχύλια εἶναι ἀπαραίτητο κόσμημα τῶν καπέλλων τους, πιθανό κατάλοιπο τῆς θαλασσινῆς καταγωγῆς τους, ἀφοῦ ἕνας μῦθος τους τούς θέλει νά κατάγονται ἀπό τό TSAM καί νά ἔχουν πρόγονο τόν SHALAKSA. Κατά τήν ἀμερικανίδα ἐθνολόγο G. Trail, τό TSAM στήν γλῶσσα τοῦ Πακιστάν εἶναι ἡ Συρία καί ὁ SHALAKSA ὁ Σέλευκος ὁ Νικάτορας, ἱδρυτής τῆς δυναστείας τῶν Σελευκιδῶν στήν Συρία. Ὁ Μ. Ἀφζάλ Χάν στρατιωτικός διοικητής στό βιβλίο του «Τσιτράλ καί Καφιριστάν» γράφει γιά τούς Καλάς «...μερικοί τούς θεωροῦν Ἰνδο-Ἰρανούς. Ἄλλοι τούς θεωροῦν ἀπογόνους Ἑλλήνων. Κατά τήν διάρκεια τῶν ταξιδιῶν μου συναντοῦσα ψηλούς ἄνδρες μέ ξανθά ἤ καστανά μαλλιά καί συχνά ἀνοικτά μπλέ μάτια... ἐπίσης παρατήρησα ὅτι τά μέλη τῶν ἀνωτέρων τάξεων εἶχαν ἀρία μορφή μέ ὡραῖα εὐρωπαϊκά χαρακτηριστικά... Εἶναι πολύ πιθανόν ἡ ἄρχουσα τάξη νά ἀποτελεῖται ἀπό Βακτριανούς ἐποίκους μέ Ἑλληνικό αἷμα. Κατά τήν διάρκεια ἐπεκτάσεως τοῦ Ἰσλάμ τόν 9ο καί 10ο αἰῶνα, αὐτοί ἀρνήθηκαν νά ἐξισλαμισθοῦν γι' αὐτό τό λόγο ἀναγκάστηκαν νά ἐγκαταλείψουν τά πλούσια ἐδάφη τους στίς πεδιάδες καί νά βροῦν καταφύγιο στίς ὑψηλές ἀπόκρημνες κοιλάδες τῶν βουνῶν...».

Οἱ ἄνδρες μέχρι τίς πρῶτες δεκαετίες τοῦ 20ου αἰῶνος φοροῦσαν χιτώνιο σάκκο πού τό ὀνόμαζαν «ΣΑΚΑΤΣΙ». Τό καπέλλο τους θυμίζει τήν ἀρχαία μακεδονική καυσία.

Ὁ τρόπος κατασκευῆς τῶν σπιτιῶν τους ἔχει πολλά κοινά στοιχεῖα μέ τό μακεδονίτικο σπίτι. Εἶναι κτισμένα μέ πέτρες καί ξύλα καί μέ ἐξώστη στό πάνω-πάνω πάτωμα. Στίς προσόψεις τῶν σπιτιῶν τους ὑπάρχουν ξυλόγλυπτα μοτίβα πού παραπέμπουν σέ ἀνάλογα Ἑλληνικά (μαίανδροι, ρόδακες, γεωμετρικά σχήματα καί ἀκτινωτά ἀστέρια). Ἀπό παράδοση κάθονται σέ καρέκλες καί σκαμνιά, σέ ἀντίθεση μέ τόν παραδοσιακό τρόπο τῶν Ἀσιατῶν πού κάθονται ὀκλαδόν.

Πολλοί ἐπισκέπτονται τίς κοιλάδες τους γιά νά γνωρίσουν τήν μοναδική στόν κόσμο παράδοση αὐτῶν πού θεωροῦνται ἀπόγονοι τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Οἱ 30 οἰκισμοί τῶν Καλάς βρίσκονται σκορπισμένοι σέ 3 χαράδρες μήκους 15-20 χιλιμέτρων ἡ κάθε μία, σέ ὑψόμετρο 2.000-3.000 μέτρων, πάνω στόν Ἰνδικό Καύκασο. Τά σύνορα τοῦ Ἀφγανιστάν εἶναι μισή μέρα δρόμος ἀπό τά χωριά τους. Ἡ γειτονική πόλη, τό ΤΣΙΤΡΑΛ, πού διαθέτει νοσοκομεῖο εἶναι 2 ὧρες μέ τζίπ (45 χιλιόμετρα δύ-

σβατου καί συχνά ἐπικίνδυνου δρόμου. Τό ΤΣΙΤΡΑΛ βρίσκεται σέ ὑψόμετρο 1.500 μ.).

Ἡ μεσαία κοιλάδα (BAMBURATE) διαθέτει κέντρο ὑγείας, ἕνα γιατρό καί νοσοκόμο, οἱ ὁποῖοι δέν ἐπαρκοῦν γιά τίς ἀνάγκες ὅλων τῶν κατοίκων. Πολλοί ἀπό τούς Καλάς ἀδυνατοῦν νά ἐπισκεφθοῦν τόν γιατρό λόγῳ τῆς μεγάλης ἀποστάσεως τοῦ οἰκισμοῦ τους ἀπό τό ἰατρεῖο. Πολλές φορές ἡ μεταφορά τους μέ τζίπ στόν γιατρό καθίσταται ἀδύνατη, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως τῶν μεταφορικῶν μέσων στήν περιοχή τους, ἤ λόγῳ τῆς δυσβατότητος καί ἐπικινδυνότητος τοῦ δρόμου. Ἄλλες φορές ἀναβάλλεται ἡ μεταφορά γιά οἰκονομικούς λόγους.

Τούς καλοκαιρινούς μῆνες τῶν τελευταίων χρόνων, τά μέλη τῆς ὁμάδος τῶν φίλων τῶν Καλάς βοήθησαν στό κτίσιμο τοῦ σχολείου τους, προσέφεραν τίς πρῶτες βοήθειες καί σέ συνεργασία μέ τόν γιατρό τῆς κοιλάδος ἔδιναν τά φάρμακα σέ ὅλους τούς ἀσθενεῖς. Ἕλληνες γιατροί καί φαρμακοποιοί, ὅπως τοῦ Βόλου, τούς εἶχαν ἐφοδιάσει μέ ἀρκετά φάρμακα. Μία ὁμάδα Ἑλλήνων γιατρῶν, φαρμακοποιῶν, νοσοκόμων καί ἄλλου βοηθητικοῦ προσωπικοῦ ἀπό ὅλες τίς εἰδικότητες, σέ συνεργασία μέ τό κέντρο ὑγείας τῆς περιοχῆς, θά μποροῦσε γιά ὁρισμένους μῆνες τόν χρόνο νά ἀπαλύνει τόν πόνο τῶν Καλάς καί νά βάλει τίς βάσεις γιά τήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων ὑγείας πού ἀντιμετωπίζουν. Τό σχολεῖο πού οἱ φίλοι τῶν Καλάς ἔκτισαν, διαθέτει μεγάλη αἴθουσα μέ ντουλάπια καί μπορεῖ νά χρησιμοποιηθεῖ ὡς κέντρο ἐξορμήσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἀποστολῆς γιά τά προβλήματα ὑγείας τῶν Καλάς.

Ἀπό τούς 6.000 κατοίκους τῶν κοιλάδων Καλάς μόνο 3.000 διατηροῦν τήν ἀρχαία θρησκεία τῶν προγόνων τους.

Ὁ τουρισμός καί οἱ ξένες ἐπιρροές κατακλύζουν τίς κοιλάδες τους καί αὐτός εἶναι ὁ κυριώτερος κίνδυνος γιά τήν ἀλλοίωση τῆς παραδόσεώς τους. Μέχρι σήμερα ὁ τουρισμός ἔχει φέρει μόνο ἀρνητικά ἀποτελέσματα στούς κατοίκους τῶν κοιλάδων, ἀφοῦ οὔτε οἰκονομικά ὀφέλη ἔχουν ἀπό αὐτόν.

Τά χρήματα πού ἀφήνουν οἱ τουρίστες πηγαίνουν στούς ἰδιοκτῆτες τῶν ξενοδοχείων καί πανδοχείων, πού στήν συντριπτική τους πλειοψηφία εἶναι ἀπό ἄλλες πόλεις τοῦ Πακιστάν.

Οἱ Καλάς συνεχίζουν νά παραμένουν φτωχοί παρά τήν αὐξανόμενη τουριστική ἀνάπτυξη τῆς περιοχῆς τους. Δέν ἔχουν οὔτε τήν στοιχειώδη οἰκονομική ἄνεση νά ἐπισκευάσουν ἤ νά ἀναστηλώσουν τούς παραδοσιακούς χώρους καί τά ἱερά τους.

Ἡ τουριστική ἀνάπτυξη, ἔτσι ὅπως ἔχει διαμορφωθεῖ, εἶναι δρόμος χωρίς γυρισμό.

Οἱ Καλάς πρέπει πρῶτα ἀπ' ὅλα νά μορφωθοῦν γιά νά ἀντέξουν, ὄχι μόνο στίς νέες ἐπιρροές, ἀλλά καί στόν ἀνταγωνισμό μέ τούς κάθε εἴδους ἐπιχειρηματίες πού ἐπιδιώκουν τήν ἐκμετάλλευση τῆς παραδόσεώς τους.

Ὁ τουρισμός μπορεῖ νά τούς δώσει ἕνα σεβαστό εἰσόδημα, ἄν ὀργανωθοῦν ἔτσι ὥστε νά προσφέρουν στό μέτρο τῶν δυνατοτήτων τους τουριστικές ὑπηρεσίες στούς ἐπισκέπτες τῶν κοιλάδων.

- Ὀργανώνοντας καλύτερα τόν οἰκιακό τουρισμό (ἐνοικιαζόμενα δωμάτια στό σπίτι τῶν Καλάς).
- Ἐπιμορφώνοντας τούς νέους ὥστε νά γίνουν χρήσιμοι ὁδηγοί στούς ἐπισκέπτες τῶν κοιλάδων πού θά ἤθελαν νά περπατήσουν τά βουνά τους.
- Ὁμάδα Ἑλλήνων μέ ἀνάλογες γνώσεις θά μποροῦσαν νά προσφέρουν τίς ἐμπειρίες τους στίς γυναῖκες καί στούς νέους τῶν Καλάς, ὥστε νά αὐξήσουν τό εἰσόδημά τους, ἐκμεταλλευόμενοι μέ τόν σωστότερο τρόπο τήν τουριστική ἀνάπτυξη τῆς περιοχῆς τους.

Ἡ φτώχεια καί ἡ εγκατάλειψη ἀναγκάζει πολλούς Καλάς νά ὑποκύψουν στίς πιέσεις «ἐνθέρμων ζηλωτῶν» ἄλλων θρησκειῶν καί νά ἀπαρνηθοῦν τήν θρησκεία τῶν προγόνων τους. Ἀλλά καί αὐτοί πού ἐπιμένουν στήν παράδοσή τους δέν ἔχουν τήν οἰκονομική ἄνεση νά ἐπισκευάσουν τούς κατεστραμμένους καί λεηλατημένους συχνά παραδοσιακούς τους χώρους.

Ὁ Ναός τῆς Ἑστίας (τό ΤΣΕΣΤΑΚ ΧΑΝ), πού βρίσκεται στό κέντρο κάθε χωριοῦ, πολλές φορές εἶναι μισογκρεμισμένος καί ἀκατάλληλος γιά τήν τέλεση τῶν χειμερινῶν τελετῶν τους.

Οἱ βωμοί τους ὅπου προσφέρουν τούς καρπούς καί γίνονται οἱ θυσίες στούς θεούς, χρειάζονται ἀναστήλωση.

Τά νεκροταφεῖα εἶναι ἐγκαταλελειμμένα καί τά ἀγάλματα τῶν προγόνων τους κλεμμένα.

Οἱ κεντρικοί χῶροι τῶν οἰκισμῶν, πού χρησιμοποιοῦνται γιά τά νυχτερινά δρώμενα τῆς καλοκαιρινῆς ἑορτῆς τῆς συγκομιδῆς, συχνά καταπατοῦνται ἀπό τούς ἐπιτήδειους πού κτίζουν τό σπίτι τους διακόπτοντας μία παράδοση αἰώνων.

Τό καλοκαίρι τοῦ 1997 ἡ ὁμάδα «Φίλοι τῶν Καλάς» διέσωσε ἕνα τέτοιο μέρος, ἀγοράζοντας καί διαμορφώνοντάς το σέ πλατεία. Τό κατοχύρωσε δέ (μέ κρατικό ἔντυπο μέ ὑπογραφές ὅλων τῶν κατοίκων) γιά πάντα σάν χῶρο πρός κοινή χρήση, ὅπου κανείς δέν ἔχει τό δικαίωμα νά τόν ἐκμεταλλευτεῖ ἰδιωτικά.

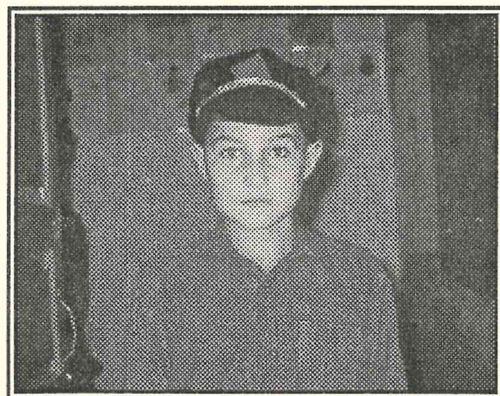
Ἡ διαμόρφωση καί ἀναστήλωση τέτοιων χώρων πού θά συμβάλουν στήν διατήρηση τῆς μοναδικῆς παραδόσεως αὐτῆς τῆς φυλῆς ἔχει κόστος ἀπό 300.000 ἕως 1.000.000 δρχ. ἀνάλογα μέ τήν κατάσταση πού βρίσκεται τό κτίριο καί τό εἶδος τῆς ἐπεμβάσεως.

Ἡ Ἑλληνική Ἐκπαιδευτική Κοινότητα ὑπό τήν αἰγίδα τῆς ΟΛΜΕ καί τῆς ΔΟΕ ἀπό τό 1994 ἀνταποκρίθηκε στό αἴτημα τῶν Καλάς γιά ἕνα δικό τους σχολεῖο. Τό ἔργο αὐτό ὁλοκληρώθηκε τό καλοκαίρι τοῦ 1997. Τότε ἔγιναν καί τά ἐπίσημα ἐγκαίνια τοῦ σχολείου μέ τήν παρουσία πολλῶν ἐπισήμων τοῦ Πακιστάν καί τοῦ Γραμματέα τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας στό Ἰσλαμαμπάντ Κ. Καγκελλάρη. Πολλοί Ἕλληνες ἐκπαιδευτικοί καί μή βοήθησαν στίς ἐργασίες ἀνεγέρσεως τοῦ σχολείου. Αὐτοί ἀποτελοῦν καί τήν ὁμάδα οἱ φίλοι τῶν Καλάς τῆς ὁποίας στόχος εἶναι νά συμπαρασταθεῖ στά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ἡ φυλή αὐτή. Ἀπαραίτητη προϋπόθεση κάποιου στήν ὁμάδα εἶναι ἡ πληρωμή ὅλων τῶν ἐξόδων «εἰσιτήρια, διαμονή, διατροφή» ἀπό τό προσωπικό του εἰσόδημα. Τό σχολεῖο αὐτό κτίσθηκε στό χωριό ΚΡΑΚΑΛ τῆς κοιλάδας ΜΠΟΥΜΠΟΥΡΕΤ στά 2.200 μέτρα. Ἔχει 5 αἴθουσες μέ θρανία καί σόμπες, κουζίνα

γιά τό συσσίτιο τῶν μαθητῶν, 6 λουτρά καί 10 βρύσες μέ πόσιμο νερό πού μεταφέρθηκε ἐκεῖ ἀπό τήν πηγή. Μέχρι καί τόν Σεπτέμβρη 1997 φοιτοῦσαν 82 μαθητές. Ὁ σκοπός τῆς ὑπάρξεως τοῦ σχολείου εἶναι νά διατηρηθεῖ ἡ μοναδική παράδοση τῶν Καλάς ὅπως ἔχει φθάσει μέχρι τίς ἡμέρες μας.

Ἀκόμη ἡ ὁμάδα «Φίλοι τῶν Καλάς» βοήθησε:

- Στήν διατήρηση τοῦ παραδοσιακοῦ χώρου ὅπου τελοῦνται τά δρώμενα τῆς καλοκαιρινῆς ἑορτῆς τῶν Καλάς (αὐτός ὁ χῶρος κινδύνευε νά ἐξαφανισθεῖ ὅπως καί οἱ ἄλλοι βωμοί καί ἱερά τῆς περιοχῆς).
- Στήν μεταφορά πόσιμου νεροῦ στό χωριό.
- Στό κτίσιμο μιᾶς μεγάλης αἴθουσας τοῦ μουσουλμανικοῦ σχολείου.
- Στήν διανομή δωρεάν φαρμάκων προσφορά τῶν Ἑλλήνων φαρμακοποιῶν. Μέ τήν βοήθεια τῶν μέσων ἐνημερώσεως οἱ Καλάς ἔχουν σήμερα πολλούς φίλους μέ διάθεση νά ὑποστηρίξουν τούς στόχους τῆς ὁμάδος γιά τά ἑπόμενα καλοκαίρια.
- Κτίσιμο λουτρῶν - τουαλετῶν καθώς καί μεταφορά ποσίμου νεροῦ σέ ὅλους τούς οἰκισμούς γιά τον περιορισμό τῶν ἀσθενειῶν πού τούς ταλαιπωροῦν.
- Ἀγορά τροφίμων γιά τήν συνεχῆ λειτουργία τοῦ σισσιτίου τῶν παιδιῶν.
- Ἀναστήλωση τῶν παραδοσιακῶν χώρων, ἱερῶν καί βωμῶν.
- Ἡ συνέχιση τῆς προσπάθειας ἐκπαιδεύσεως τῶν παιδιῶν καί δασκάλων Καλάς μέσα ἀπό τό πρόγραμμα οἰκονομικῆς υἱοθεσίας τους.
- Ἡ συνέχιση τῆς προσπάθειας διανομῆς φαρμάκων καί ἡ συγκρότηση ἐθελοντικῆς ὁμάδας ἰατρῶν γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού ἀντιμετωπίζουν.

Ὥς τόν περασμένο Σεπτέμβριο ἐπέστρεψαν ἀπό τίς κοιλάδες καί τά τελευταῖα μέλη τῆς ἀποστολῆς τοῦ καλοκαιριοῦ 1999. Ὁλοκληρώθηκε τό σχολεῖο στό χωριό Σιχάνατε καί 4 ἀκόμα καλασικά σχολεῖα ὑδροδοτήθηκαν, ἀπέκτησαν τουαλέτες καί λουτρά, ξύλινες βεράντες, ὀροφές, βιβλιοθῆκες, θερμάστρες κ.λπ.

Ὡς γνωστό οἱ Καλάς ἄρχισαν νά ἐξισλαμίζονται ἀπό τίς ἀρχές τοῦ αἰῶνος μας καί σήμερα στίς κοιλάδες τους ὑπάρχουν δύο θρησκευτικές κοινότητες μέ τίς ἴδιες ρίζες.

Ἤδη ἔκλεισε ἕνας κύκλος δραστηριοτήτων πού ἔδωσε λύσεις στό πρόβλημα τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν παιδιῶν τῶν κοιλάδων. Ἔτσι ὠφελήθηκαν μαθητές καί τῶν δύο θρησκευτικῶν κοινοτήτων, κάτι πού συνέβαλε στήν εἰρηνική συνύπαρξή τους.

Εἰδικά γιά τήν ἐκπαίδευση τῶν παιδιῶν τῶν Καλάς εἶναι ἐνδεικτικό τό γεγονός ὅτι μέχρι τό 1995, στό πρῶτο καλασικό σχολεῖο πού ἄρχισε νά κτίζεται, φοιτοῦσαν μόνο μερικές δεκάδες μαθητές καί σήμερα στά 5 καλασικά σχολεῖα καί τῶν 3 κοιλάδων, φοιτοῦν πάνω ἀπό 500. Σ' αὐτήν τήν ἐπιτυχία σύνεβαλαν δύο κυρίως λόγοι:

α) Ἡ ἵδρυση μειονοτικῶν Καλασικῶν σχολείων, μέ ἀποτέλεσμα οἱ γονεῖς νά στέλνουν μέ ἐμπιστοσύνη τά παιδιά τους νά φοιτήσουν.

β) Τό πρόγραμμα τῆς «Οἰκονομικῆς υἱοθεσίας»

καί σήμερα πάνω ἀπό 400 παιδιά καί 5 δάσκαλοι Καλάς, βοηθοῦνται οἰκονομικά ἀπό ἀντίστοιχες οἰκογένειες, φορεῖς, συλλόγους κ.λπ.

Ἄμεσοι στόχοι τῆς ὁμάδας εἶναι:

1. Ὁ Ναός τῆς Μητρότητος (Μπασάλι).

Κατά τήν διάρκεια τῶν καλοκαιρινῶν ἀποστολῶν μας στίς κοιλάδες, εἴχαμε τήν εὐκαιρία νά γνωρίσουμε ἀπό κοντά τόν τρόπο ζωῆς τῶν ἀνθρώπων πού κατοικοῦν στίς περιοχές τοῦ Ἰνδικοῦ Καυκάσου. Ἐκεῖνο πού μᾶς ἐπηρέασε καί μᾶς ὤθησε νά ἀφιερωθοῦμε σ' αὐτήν τήν προσπάθεια δέν ἦταν μόνο ἡ διατήρηση τῆς μοναδικῆς παραδόσεώς τους, ἀλλά καί τά ἔντονα προβλήματα ἐπιβιώσεως πού ἀντιμετωπίζουν, ξεχασμένοι ἀκόμα καί ἀπό ὅσους τούς γνώρισαν ἰδιαίτερα καί ἔγραψαν ἄρθρα, μελέτες, βιβλία κ.λπ. γι' αὐτούς, κάνοντας γνωστή τήν ὕπαρξή τους σέ ὅλον τόν κόσμο.

Πιστεύουμε ὅτι ἦρθε ὁ καιρός νά ἀσχοληθοῦμε μέ τά προβλήματα ὑγείας πού ἀντιμετωπίζουν οἱ Καλάς καί εἰδικώτερα μέ τά «Μπασάλι», τά κτίρια πού φιλοξενοῦν τίς γυναῖκες τῶν Καλάς κατά τήν διάρκεια τοῦ ἔμμηνου κύκλου τους, τοῦ τοκετοῦ καί τῆς λοχείας τους. Ἡ παράδοσή τους, πού διατηρεῖται αὐστηρά ὥς τίς ἡμέρες μας, ἀπαιτεῖ τήν ἀπομάκρυνση τῶν γυναικῶν, πού βρίσκονται στήν παραπάνω κατάσταση, ἀπό τούς οἰκισμούς τους καί τόν ἐγκλεισμό τους στά Μπασάλι, πού σήμερα μέ τήν οἰκονομική ἐξαθλίωση τῶν Καλάς, ἀποτελοῦν ἑστίες μολύνσεως καί τίς κυριώτερες αἰτίες γιά τούς θανάτους μητέρων καί νεογέννητων. Πολλά ἀπό αὐτά τά κτίρια εἶναι μισογκρεμισμένα, χωρίς ὕδρευση, θέρμανση καί ἀποχέτευση. Σ' αὐτούς τούς χώρους βλέπουν γιά πρώτη φορά τό φῶς τά παιδιά τῶν Καλάς, χωρίς στοιχειώδεις κανόνες ὑγιεινῆς. Ἐπιβιώνουν τά πιό τυχερά. Ἄλλα δέν θά ἔχουν τήν τύχη νά βγοῦν ἀπό τό Μπασάλι. Θά ταφοῦν στό νεκροταφεῖο τῶν νεογέννητων, σ' ἕνα χῶρο πού ἀνήκει στό Μπασάλι. Μερικά ἀπ' αὐτά θά ἔχουν τήν τύχη νά ὁδηγηθοῦν στό «Τζανάτ», τόν Καλασικό Παράδεισο, μαζί μέ τήν μητέρα τους, ἀφήνοντας ὀρφανά τά ὑπόλοιπα μέλη τῆς οἰκογενείας.

Τό πρόβλημα τῆς θνησιμότητος τῶν μητέρων καί τῶν παιδιῶν εἶναι ἰδιαίτερα

ἔντονο σ' αὐτήν τήν περιοχή τοῦ κόσμου. Ἄμεσοι στόχοι μας εἶναι ἡ ἐκπόνηση μελέτης γιά ἕνα κτίριο πού θά πληροῖ τίς προϋποθέσεις γιά ὑγιεινή καί ἀσφαλῆ διαμονή τῶν μητέρων καί τῶν παιδιῶν τους σ' αὐτό καί ἡ συγκέντρωση χρημάτων γιά τήν ὑλοποίησή του.

Αὐτή ἡ μελέτη θά ἀποτελέσει πρότυπο γιά ὅλα τά Μπασάλι πού θά κτισθοῦν στούς οἰκισμούς τῶν κοιλάδων. Ἐλπίζουμε ὅτι στό μέλλον τά Μπασάλι τῶν Καλάς θά ὑποδέχονται τίς γυναῖκες καί τά νεογέννητα παιδιά τους μέ τίς καλύτερες συνθῆκες.

Ἕνας νέος Ἑλληνικός μή Κυβερνητικός Ὀργανισμός, (ΜΚΟ)

Γιά τόν λόγο αὐτό ἀποφασίσαμε νά ἱδρύσουμε ἕνα Μ.Κ.Ο. μέ τήν ἐπωνυμία «ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ», πού ἔχει ἕδρα τήν πόλη τοῦ Βόλου.

Σκοπός τῆς ὁμάδος εἶναι νά συμπαρασταθεῖ στίς ἀνάγκες τῶν κατοίκων τῶν κοιλάδων καί νά βοηθήσει ἔτσι στήν διατήρηση μιᾶς μοναδικῆς παράδοσης στό κόσμο, πού ἔχει στοιχεῖα ἀπό τήν ἀρχαία ἑλληνική.

Ἐπιστήμονες ἀπ' ὅλον τόν κόσμο ἔχουν ἀφιερώσει ἀρκετά χρόνια ἀπό τήν ζωή τους, ζῶντας πολλές φορές μαζί τους, γιά νά καταγράψουν τίς συνήθειές τους, τά ἤθη καί τά ἔθιμά τους. Ἡ ὁμάδα μας θεωρεῖ ὅτι ἡ παραμονή Ἑλλήνων εἰδικῶν στίς κοιλάδες τους θά φέρει στό φῶς περισσότερα στοιχεῖα γιά τήν παράδοσή τους καί θά καταλήξει σέ ἀρτιότερα συμπεράσματα γιά τήν προέλευσή τους. Αὐτό τό πιστεύουμε γιατί οἱ Ἕλληνες εἰδικοί θά ἔχουν καλύτερη γνώση τῆς παραδόσεώς μας ἀπό τήν Ὁμηρική ἐποχή ἕως σήμερα (ὑπάρχουν μελετητές οἱ ὁποῖοι ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ Καλάς ἔχουν δεσμούς μέ Ἕλληνες πρό τῆς παρουσίας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου στήν περιοχή τους καί ὅτι ὁρισμένες λέξεις τους σχετίζονται μέ ἀντίστοιχες ὁμηρικές).

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΛΕΡΟΥΝΗΣ

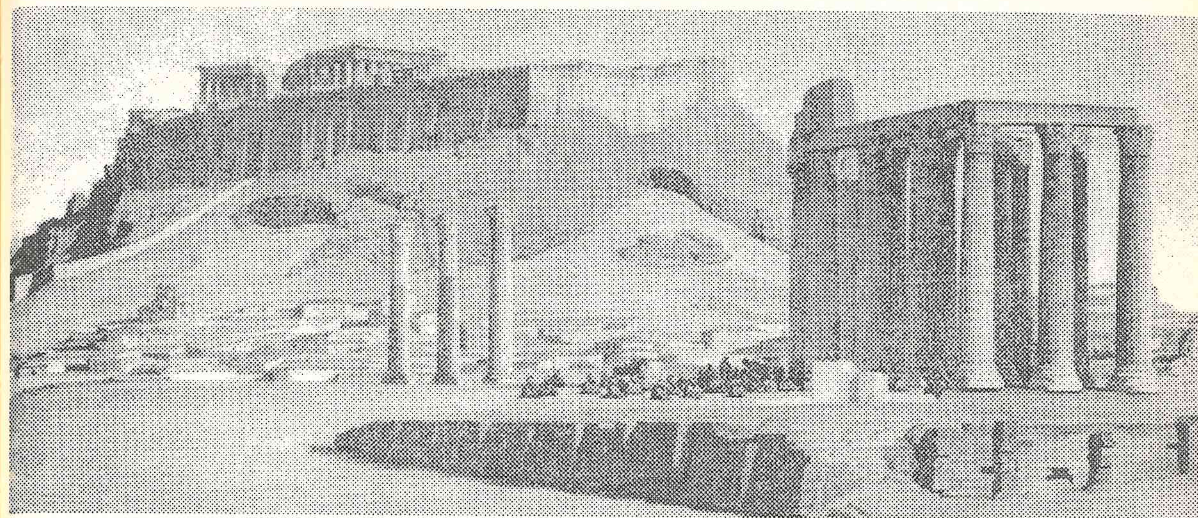
Ἐκπρόσωπος τῶν Ἑλλήνων Ἐθελοντῶν

Ἡ ὁμάδα τοῦ Ἰδεοθεάτρου **ΑΘΗΝΑ - ΥΓΕΙΑ** στά πλαίσια τῶν ἀνθρωπιστικῶν δραστηριοτήτων της, **υἱοθέτησε τρία παιδιά γιά δύο χρόνια** (μέ κόστος **200 ΕΥΡΩ** τόν χρόνο) **τῶν ἑλληνικῆς καταγωγῆς Καλάς** (ἀπογόνων τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, πού ζοῦν στό Πακιστάν) **δίδοντάς τους τήν δυνατότητα γιά καλύτερες συνθῆκες ὑγείας καί παιδείας.**

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΚΑΙ ΕΣΕΙΣ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΕΤΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΩΝ ΚΑΛΑΣ ἤ τήν ἀποπεράτωση τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Μητρότητος!

Γιά πληροφορίες μπορεῖτε νά ἀπευθύνεστε στήν μή κυβερνητική ὀργάνωση **ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΘΕΛΟΝΤΕΣ** - Κεφαλληνίας 23 Ἀγ. Ἀνάργυροι 13561, Τηλ.: **210.83.29.067**, κ. Λερούνης ἤ στήν Ἰατρική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τηλ.: **210.74.62.065** κ. Δρογκάρη.

ΤΩ ΑΓΝΩΣΤΩ ΘΕΩ

Ἀποτελεῖ ἄτοπο τό ἐπιχείρημα τῆς χριστιανικῆς προπαγάνδας ὅτι πρίν τόν χριστιανισμό ὁ κόσμος ζοῦσε μέσα στό ψεῦδος καί στήν ἀμάθεια, ὥσπου ἦρθαν οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ θεοῦ, οἱ προφῆτες(!) καί κήρυξαν τόν λόγο του μέσα ἀπό τίς ἅγιες γραφές. Κατ' αὐτόν τόν τρόπο, λένε, ἄλλαξε πρός τό καλύτερο ὁ κόσμος!!!

Ὅμως, ὀφείλουμε ὡς Ἕλληνες νά ἀπαντήσουμε μέ λογικά ἐπιχειρήματα στίς λασπολογίες τῶν δῆθεν διανοουμένων καί κάθε λογῆς φανατικῶν σκοταδιστῶν πού ἀφοροῦν στήν γνωστή ρήση τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὅταν ἦρθε στήν Ἀθήνα (ἄν ὑποθέσουμε ὅτι ἦρθε), περί «τῷ ἀγνώστῳ θεῷ», δηλητηριάζοντας ἀκόμη μία φορά τό μεγαλεῖο τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἀκόμα καί σήμερα οἱ ἰδεολογικά χριστιανοί καί ἄλλοι, γατζώνονται πάνω σέ αὐτήν τήν φράση... Ἄραγε δέν τούς ἐνδιαφέρει τίποτε ἄλλο; Στήν προσπάθειά τους νά μειώσουν τό Ἑλληνικό μεγαλεῖο μέ κάθε τρόπο χρησιμοποιοῦν, μεταξύ ἄλλων, καί αὐτήν τήν φράση.

Γιά τίς φιλοσοφικές σχολές; Γιά τά θρυλικά ἔπη; Γιά τίς θεατρικές παραστάσεις; Γιά τούς Ὀλυμπιακούς ἀγῶνες; Γιά τίς Δημοτελεῖς ἑορτές; Οὔτε λέξη; Ἄραγε πρός τιμήν ποίου ἐγίνοντο αὐτά. Μήπως ἑνός θεοῦ ἰουδαϊκοῦ τύπου;

Γιά τίς παγκόσμιες διάνοιες πού ἀνέδειξε ὁ Ἑλληνικός Πολιτισμός; Τά ἐξήγησαν ὅλα, ἀλλά πίστευαν λάθος; Ἀναφέρω μερικούς: Πυθαγόρας, Σωκράτης, Πρόκλος, Ὑπατία καί πλῆθος ἄλλων· καί ἦρθε π.χ. ὁ Ἀβραάμ νά μᾶς δείξει ποιό εἶναι τό σωστό; Εἶχαν ἄραγε ἀνάγκη οἱ Ἕλληνες ἀπό τήν διδασκαλία τῶν Ἰουδαίων προφητῶν Ἀβραάμ, Ἰακώβ, ἤ τοῦ Ἠσαΐα καί ἄλλων; Εἶχαν ἀνάγκη οἱ Ἕλληνες τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων; Τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας; Ἤ τήν ἀνάγκη νά πιστέψουν τόν λόγο τοῦ Παύλου πού τούς ἔλεγε, οὔτε λίγο οὔτε πολύ, ὅτι ὅλα αὐτά εἶναι λάθος καί αὐτός μόνο τούς ἔλεγε τό σωστό; Ἤ μήπως ὅλος

αὐτός ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικός Πολιτισμός τά βρῆκε ὅλα, τά ἀνέλυσε ὅλα, καί ἔκανε λάθος μόνο στό θέμα τῆς θρησκείας του, ἐνῶ ὁ Μαλαχίας, ὁ Αὐνάν ἤ Σάρρα κ.λπ. ἔπρατταν σωστά πιστεύοντας στόν ἕνα καί μοναδικό θεό τους.

Ἐπίσης ἀδιαμφισβήτητο γεγονός εἶναι ὅτι ὁ χριστιανισμός ἐπεβλήθη σιγά-σιγά καί μεθοδευμένα ἀπό τούς νοσηρούς νόες τοῦ ἀσθενοῦς βυζαντινοῦ κράτους ὄχι μέ τήν πειθώ τῶν λόγων, ἀλλά μέ τήν πειθώ τῶν ὅπλων, μέ τήν πειθῶ τοῦ «πίστευσον ἤ σέ φονεύω», μέ τήν πειθώ τῆς μετανοήσεως ἤ τῆς σφαγῆς, μέ τήν ἐπιλογή μεταξύ τοῦ ζωντανοῦ χριστιανοῦ ἤ τοῦ νεκροῦ Ἕλληνα, ἀλλά καί ἀπό τά περίφημα αὐτοκρατορικά διατάγματα μέ σφαγές καί μέ καταστροφές, ὅπως π.χ. τό περίφημο διάταγμα **«ἐς ἔδαφος φέρειν»**.

Ἐπεβλήθησαν κατά γράμμα σέ ὅλη τήν ἀνατολική αὐτοκρατορία καί ἐξοντωσαν κυριολεκτικά τόν Ἑλληνικό πολιτισμό, ὁμιλοῦμε δηλαδή γιά ἕναν ἀνεξήγητο φανατισμό γιά ἕνα πραγματικό ἑλληνικό ὁλοκαύτωμα. Στήν θέση τοῦ Ἀπολλωνίου φωτός ἔθεσαν τό ἰουδαϊκό σκότος (καί δέν ἐπεβλήθη τήν ἑπομένη ἡμέρα τῆς κηρύξεως τῶν περί ἀγνώστου θεοῦ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, διότι καί ἄν ἀκόμη ὑποθέσουμε ὅτι ἔγιναν ἔτσι τά πράγματα, ὅτι δηλαδή ἔβγαλε τόν περίφημο λόγο του, δέν ἔγινε τίποτα τήν ἑπομένη...).

Ἄς ἔρθουμε ὅμως στό θέμα μας καί ἄς ἀναφέρουμε καταρχήν πῶς καί γιατί ὑπῆρχε βωμός στήν Ἀθήνα, ἀφιερωμένος στόν Ἄγνωστο Θεό (Διογένης Λαέρτιος «Βίοι Φιλοσόφων» Α´ βιβλίο Κεφ. Ἐπιμενίδης, καί Ἑλληνική Μυθολογία τοῦ Στέφ. Κομητᾶ σέλ. 122 ἐκδ. Ἑκάτη).

«Ἐπειδή ὁ Κύλων ὁ Ἀθηναῖος θέλησε νά ἁρπάξει τήν τυραννία τῶν Ἀθηνῶν καί κατέλαβε τήν Ἀκρόπολη μέ πολλούς ἄλλους συνομῶτες, βοηθούμενος καί ἀπό τόν πενθερό του· οἱ δέ Ἀθηναῖοι πολιορκήσαντες, τούς ἀνάγκασαν νά καταφύγουν ἱκέτες στό ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς καί γιά νά βγοῦν ἀπό ἐκεῖ, τούς ὑποσχέθησαν ὅτι δέν θέλουν νά τούς φονεύσουν· καί ὕστερα ἀφοῦ βγῆκαν, τούς φόνευσαν. Καί τοῦτο ἔγινε ἄγος (μίασμα-κατάρα) στήν Ἀθήνα, ὀνομασθέν Κυλώνειον· καί κατετάραττε αὐτούς μέ διάφορες δυστυχίες.

Προσέδραμον λοιπόν οἱ Ἀθηναῖοι στόν χρησμό. Καί ὁ χρησμός τούς εἶπε νά καθαρίσουν τήν πόλη. Ἦταν δέν στήν Κρήτη κάποιος Ἐπιμενίδης, ἄνθρωπος θεοσεβής γιά ἐκείνους τούς καιρούς. Τοῦτον ἔφεραν στήν Ἀθήνα, ὁ ὁποῖος ἐλθών καθάρισε τήν πόλη κατ' αὐτόν τόν τρόπο.

Ἔλαβε πρόβατα λευκά καί μέλανα, καί τά ἄφησε ἀπό τόν Ἄρειο Πάγο· καί παρήγγειλε νά θυσιάσουν τό κάθε ἕνα ἐκεῖ ὅπου σταθεῖ, στόν θεο ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου ἦταν ὁ πλησιέστερος βωμός ἤ ἱερό. Ἀλλά αὐτά ἐστάθησαν σέ πεδιάδες ὅπου δέν ὑπῆρχαν ἱερά. Ἔτσι ἔκτισαν ἐκεῖ βωμούς ἀνωνύμους, ὀνομάσαντες αὐτούς, τῶν Ἀγνώστων Θεῶν».

Βεβαίως, παρόμοιοι βωμοί ὑπῆρχαν σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα· ἦταν δέ φυσικό ἐπακόλουθο τῆς ἑλληνικῆς θρησκευτικῆς κοσμοαντιλήψεως δηλαδή τῆς πολυθεΐας τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας, ἐκφράζοντας ἐπίσης καί τόν Ἀπρόσωπο κοσμογονικό Δία ἤ τήν Ἄρρητο Ἀρχή. Ὁ Παυσανίας στά Ἠλειακά Α´, ἀναφέρει ὅτι βωμός «Τῷ Ἀγνώστῳ θεῷ» ὑπάρχει καί στό ἱερόν πέδον τῆς Ὀλυμπίας, ὅπως ἐπίσης καί στά Ἀττικά, κεφ. 1, παρ. 4 γράφει ὅτι στήν παραλία τοῦ Φαλήρου στόν Πειραιά ὑπῆραν «...βωμοί δέ θεῶν τε ὀνομαζομένων Ἀγνώστων καί ἡρώων...».

Ἐπίσης γι' αὐτό τό θέμα ἔχει γράψει καί ὁ χριστιανός συγγραφέας Ἔρασμος, ἀναφερόμενος στόν Ἅγιο Ἱερώνυμο, στό βιβλίο του «Μωρίας ἐγκώμιον» (κεφ. 64 σ. 145 ἐκδ. Ἠριδανός 1972), καί ἀναφέρει ὅτι «Δέν πρέπει νά πιστέψουμε τόν Ἅγιο Ἱερώνυμο πού λέει ὅτι ὁ Ἅγιος Παῦλος διαβάζοντας τυχαῖα τήν ἐπιγραφή ἑνός μνημείου στήν Ἀθήνα, τήν ἄλλαξε γιά νά ἔρχεται πιό καλά μέ ὅσα ἐκεῖνος ἔλεγε γιά τήν χριστιανική πίστη γιατί παρέλειψε τίς λέξεις πού μποροῦσε νά ἔβλαπταν τήν ὑπόθεσή του καί κράτησε μόνο τίς δύο τελευταῖες «Ἀγνώστῳ Θεῷ» τίς ὁποῖες πάλι τίς ἄλλαξε κομμάτι, γιατί ἡ ἐπιγραφή ὁλόκληρη ἔλεγε: ΤΟΙΣ ΘΕΟΙΣ ΑΣΙΑΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΑΦΡΙΚΗΣ ΘΕΟΙΣ ΑΓΝΩΣΤΟΙΣ ΚΑΙ ΞΕΝΟΙΣ».

Μᾶς λέει δηλαδή ὁ Ἔρασμος, μέσῳ τοῦ Ἁγίου Ἱερώνυμου καί παρότι χριστιανός, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔστησαν μνημεῖο γιά νά τιμοῦν καί νά σέβονται τούς θεούς τῶν γειτόνων τους καί τῶν τριῶν ἠπείρων καί ὅσους φυσικά δέν γνώριζαν.

Πρέπει δέ νά εἰπωθεῖ πώς ὁ Ἄρειος Πάγος ἦταν ἕνα σοβαρό καί ἀνώτατο δικαστήριο πού στό παρελθόν εἶχε ἀνταποκριθεῖ μέ ἐπιτυχία σέ κρίσιμα θέματα γιά τήν σωτηρία τῆς Ἀθήνας π.χ. στά Μηδικά. Δέν ἦταν ἕνα κοινό βῆμα πού μιλοῦσαν τυχαῖοι ἤ γραφικοί τῆς ἐποχῆς.

Ἄλλωστε ἡ ἀναφορά στό συγκεκριμένο θέμα ἐπισκιάζει τήν ἄγνοια πού διακα-τεῖχε τούς χριστιανούς συγγραφεῖς στήν ἀνικανότητά τους νά κατανοήσουν τήν ἱστορική καί θεολογική πλευρά τοῦ θέματος τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας. Πιό ὀρθό θά ἦταν νά εἶχαν γράψει ὅτι ἡ ὁμιλία ἔγινε στήν ἀγορά, στήν πνύκα ἤ σέ κάποια οἰκία, παρά σέ ἀνώτατο δικαστήριο, ἐκτός ἄν βρέθηκε ἐκεῖ ὡς κατηγορούμενος προκειμένου νά ἀπολογηθεῖ.

Παρ' ὅλα αὐτά οὔτε πρός Ἀθηναίους ἔγραψε (ὅπως ἔκανε σέ ἄλλες πόλεις) καί ἐπί πλέον χλευάστηκε, ὅπως γράφουν τά ἴδια τά χριστιανικά κείμενα (Πράξεις ΙΖ´ 32).

Καί σάν ἐπιστέγασμα τῶν παραπάνω, μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι ἡ περιβόητη θρησκεία τῆς ἀγάπης θέλει μέ αὐτά τά δόλια μέσα, σιγά-σιγά καί μεθοδευμένα μέ τίς διάφορες πλαστογραφίες, συκοφαντίες, ἀκόμη καί μέ σφαγές Ἑλλήνων πού πίστευαν στήν Ἑλληνική κοσμοθέαση νά μᾶς πείσει ὅτι ἔχει δίκιο καί νά μᾶς ἀποτρέψει ἀπό κάθε τί πού νά θυμίζει τήν «Ἑλλήνων νόσον».

Ἄλλωστε δέν εἶχαν στηθεῖ βωμοί «τῷ ἀγνώστῳ θεῷ» γιά νά τιμήσουν ἤ νά ἀναζητήσουν τόν θεό τῶν ἑβραίων μέ τό ὄνομα Ἰεχωβά, γιά τόν ἁπλούστατο λόγο ὅτι ἦταν γνωστός. Γι' αὐτό καί ὁ Ἰούλιος Καίσαρας εἶχε περάσει νόμο πού δέν ἀπαγόρευε κάποιον πού ἤθελε νά τόν τιμήσει ἤ νά ἀφιερώσει ειδική στήλη ἤ βωμό ἤ νά θυσιάσει πρός τιμήν του. Παρ' ὅτι τούς Ἑβραίους (δέν τούς εἶχε ἐξοντώσει, πού θά ἦταν καί τό μόνο εὔκολο) τούς εἶχε ἀπομονώσει ἐπειδή ἀκολουθοῦσαν ἕνα διαφορετικό τρόπο ζωῆς, ἀπό τούς ὑπόλοιπους λαούς μέσα σέ ὅλη τήν ἐπικράτεια τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Ἀργότερα ὅμως ἡ χριστιανική παραφυάδα, θά συκοφαντήσει ἄλλη μιά φορά τήν Ἑλληνική θεολογική ἑρμηνεία

γιά τήν θρησκεία τους, διότι γιά τήν ἑλληνική ἱεροπραξία εἶναι ἀπαραίτητο καί νά ἱερουργοῦμε, καί νά ἀναφέρουμε τόν θεό πού τιμᾶμε.

Ὅμως πρέπει νά συμφωνήσουμε μέ τό πόρισμα τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης καί ἰδιαίτερα μέ τόν διαπρεπῆ Ἐδουάρδο Νόρντεν (στό ἔργο του Agnostos Theos σελ. 46-52) πού δέν ἔχει μέχρι σήμερα ἀντικρουσθεῖ, πού λέει ὅτι:

«ὅλη ἡ ἀφήγησις τῆς ἐπισκέψεως καί ὁμιλίας τοῦ Ἀπ. Παύλου εἰς τάς Ἀθήνας, καθώς καί ἡ ἀναφορά του εἰς τόν βωμόν "ἀγνώστου θεοῦ" ἀποτελεῖ διαστρεβλωμένην ἀντιγραφήν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἀπολλωνίου Τυανέως εἰς τήν πόλιν Ἀθήνα καί τῆς συνακολούθου διδασκαλίας του, ὅπως αὗται ἀποτυποῦνται εἰς τόν βίον του ὑπό τοῦ Φιλοστράτου καθώς καί εἰς τά ἀποσπάσματα ἀπό τό ἔργον τοῦ Ἀπολλωνίου "Περί θυσιῶν"».

Ὅλα αὐτά τά ἀποδεικνύει στό βιβλίο του. Ἄλλωστε οἱ Πράξεις Ἀποστόλων, γράφτηκαν μερικές δεκαετίες μετά τήν συγγραφή τῶν ἔργων τοῦ Ἀπολλωνίου.

Τό θρησκεύεσθαι τῶν Ἑλλήνων δέν ἄλλαξε μέ τήν πειθώ τῶν χριστιανικῶν λόγων, ὅπως θέλουν νά μᾶς πείσουν, ἀλλά ἔγινε ὑπούλως, μεθοδευμένα ἀπό τά νοσηρά μυαλά των βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, οἱ ὁποῖοι ἐξέδιδαν διατάγματα ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, τά ὁποῖα ἐκτελοῦντο μέ τήν μάχαιρα.

Ἡ περί τοῦ ἀγνώστου θεοῦ διαστρέβλωση εἶναι ἡ γνωστή χριστιανική τακτική πού μέ τά διάφορα τεχνάσματα καί δόλια μέσα, μέ πλαστογραφήματα, συκοφαντίες κ.ἄ. ἔχει κατορθώσει νά ἀποκοιμήσει τόν ἁπλό Ἕλληνα καί βάλλει μέ μένος ἐναντίον τῆς Ἑλληνικῆς Θρησκείας, μέ σκοπό τήν ἐπικράτηση αὐτῆς τῆς παράξενης χριστιανικῆς ἀντιφυσικῆς ἰδιοσυστασίας, ἀλλά ὥς πότε;

Π. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ-ΠΕΡΣΕΥΣ

Η ΧΟΡΤΟΦΑΓΙΑ

Χορτοφάγος λέγεται ὁ ἄνθρωπος πού τρέφεται ἀποκλειστικά ἤ σχεδόν ἀποκλειστικά μέ τροφές φυτικῆς προελεύσεως.

Ὑπάρχουν πολλές διαβαθμίσεις χορτοφαγίας:

- Οἱ πλήρως ἀπέχοντες ἀπό κάθε ζωική τροφή, τρέφονται ἀποκλειστικά μέ χορταρικά, φροῦτα, δημητριακά, λίπη φυτικῆς προελεύσεως καί ὀνομάζονται Vegans.
- Ἄλλοι, συμπεριλαμβάνουν στά παραπάνω τό γάλα καί τά προϊόντα τοῦ γάλακτος, ἀποκλείοντας τά αὐγά, τό κρέας, τό ψάρι καί τά πουλερικά. Αὐτοί ὀνομάζονται «Γαλακτοχορτοφάγοι».
- Μία ἄλλη κατηγορία, οἱ «Γαλακτοαυγοχορτοφάγοι», τρώει αὐγά ἀλλά κανένα εἶδος σάρκας.
- Τέλος, ἕνας μεγάλος ἀριθμός ἀτόμων παγκοσμίως, ἀπέχει μόνο ἀπό τό κόκκινο κρέας ἀλλά ὄχι ἀπό τά ψάρια καί τά πουλερικά. Αὐτοί δέν εἶναι πραγματικοί χορτοφάγοι. Ἡ διατροφική αὐτή συμπεριφορά σχετίζεται περισσότερο μέ «ὑγιεινή διατροφή», «διαιτητική αποστροφή» ἤ μέ «θρησκευτικά» αἴτια.

Τά τελευταῖα 50 χρόνια, ὁ ἀριθμός τῶν χορτοφάγων ὀκταπλασιάστηκε σέ ΗΠΑ καί Δυτική Εὐρώπη, ξεπερνῶντας συνολικά τά 24 ἑκατομμύρια. Ὁ ἀριθμός τῶν ἀμιγῶς χορτοφάγων στήν χώρα μας εἶναι μᾶλλον μικρός, ἀλλά οἱ ἔστω καί μερικῶς ἀπέχοντες ἀπό τό κόκκινο κρέας εἶναι πάρα πολλοί.

Ὁ ἄνθρωπος λέγουν ὅτι εἶναι παμφάγο ζῶο ἀπό τήν φύση του καί μάλιστα ὅτι ἡ βιολογική δυνατότητα πού ἔχει νά ἀφομοιώσει τό κρέας εἶναι πολύ καλύτερη ἀπό τήν δυνατότητα πέψεως καί ἀφομοιώσεως τῶν χορταρικῶν.

Στίς πρωτόγονες φυλές δέν ἦταν σπάνιος ἀκόμα καί ὁ καννιβαλισμός, γιατί ὁ νικητής θεωροῦσε ὅτι τρώγοντας τήν καρδιά ἤ πίνοντας τό αἷμα τοῦ νικημένου ἀποκτοῦσε τήν δύναμη καί τήν γνώση του.

Τά δύο κύρια ἐρωτήματα ὅμως πού μᾶς ἐνδιαφέρουν εἶναι:

- Ποιοί λόγοι ὁδήγησαν καί ὁδηγοῦν τούς ὀπαδούς τῆς χορτοφαγίας στήν ἀποχή ἀπό τό κρέας;
- Ἡ χορτοφαγία εἶναι γιά τήν ὑγεία τρόπος διατροφῆς θετικός, ἀρνητικός, ἤ ἀδιάφορος;

Οἱ λόγοι πού ὁδηγοῦν σ' αὐτόν τόν τρόπο διατροφῆς μπορεῖ νά εἶναι θρησκευτικοί, φιλοσοφικοί, οἰκολογικοί, οἰκονομικοί, ὑγείας, αἴσθημα ζωοφιλίας, ἤ ἁπλῶς γευστικές προτιμήσεις.

Ἀξίζει νά δοῦμε πῶς ἐξελίχθηκαν οἱ παραπάνω θέσεις στό πέρασμα τοῦ χρόνου.

Τόν 6ο π.Χ. αἰῶνα ὁ Πυθαγόρας συνιστοῦσε μία διατροφή πτωχή σέ κρέας γιά λόγους «φυσικῆς ὑγείας». Ὁ Πορφύριος, Ἕλληνας φιλόσοφος ἀπό τήν Τύρο τόν 2ο μ.Χ. αἰῶνα πίστευε ὅτι ἡ σάρκα τῶν ζώων μόλυνε τήν ἀνθρώπινη ψυχή ἐνῶ ὁ Ρωμαῖος ποιητής Ὀβίδιος θλιβόταν γιά τήν δολοφονία ἀθώων ὑπάρξεων προκειμένου νά τραφεῖ ὁ ἄνθρωπος. Τόν 17ο αἰῶνα ὁ

Ἄγγλος Thomas Tryon συνιστοῦσε τήν ἀποχή ἀπό τό κρέας θυμίζοντας τήν Βιβλική ρήση: «...*ἰδού σᾶς ἔδωκα πάντα χόρτον... καὶ πᾶν δένδρον... ταῦτα θέλουσιν εἶσθαι εἰς ἐσᾶς πρός τροφήν*» (Γένεσις, 1, 29). Προσέθετε δέ σάν ἐπιχείρημα ὅτι τό κρέας ἀποσυντίθεται γρηγορότερα ἀπό τά λάχανα καί ὅτι μέσα στό ἀνθρώπινο σῶμα μπορεῖ νά προκαλέσει σήψη!

Τόν 18ο αἰῶνα, μέ τήν ἄνθηση τοῦ κινήματος τοῦ ρομαντισμοῦ, ἀναπτύχθηκε μιά συμπάθεια γιά τά ζῶα πού σφάζονται γιά νά γίνουν τροφή. Χρειάστηκε ὅμως νά περάσουν ἄλλα 100 χρόνια γιά νά γεννηθεῖ γιά πρώτη φορά ὁ ὅρος «Χορτοφαγία» καί νά δημιουργηθοῦν οἱ πρῶτες ἑταιρεῖες φυτοφαγίας στήν Ἀγγλία καί τίς ΗΠΑ τό 1850.

Στήν Ἀμερική, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Πρεσβυτεριανῆς ἐκκλησίας Sylvster Graham, ἐπέβαλε τήν φυτοφαγία, γιατί πίστευε ὅτι τό κρέας προκαλοῦσε «ἐρεθισμό» πού ὁδηγεῖ σέ «φλεγμονή τῶν ἱστῶν». Ἐπέκτεινε δέ τήν ἀρνητική ἔννοια τοῦ ἐρεθισμοῦ καί σέ ἄλλα ἐπίπεδα, ὅπως τό πνευματικό καί τό σεξουαλικό.

Στίς ἀρχές τοῦ 20ου αἰῶνος ὁ Ἄγγλος Alexander Haig πίστευε πώς οἱ ἡμικρανίες προέρχονται ἀπό τήν ὑπερβολική αὔξηση τοῦ οὐρικοῦ ὀξέος στό αἷμα πού προκαλεῖται ἀπό κατανάλωση κρέατος. Πίστευε ἐπίσης ὅτι τό κρέας προκαλεῖ μικροβιακή μόλυνση τοῦ ὀργανισμοῦ καί δηλητηρίαση.

Στό τελευταῖο μισό τοῦ 20ου αἰῶνος, μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν οἰκολογικῶν τάσεων ἐμφανίστηκε καί ἕνα νέο κατηγορητήριο κατά τῆς κρεατοφαγίας. Τό βιβλίο τῆς Ἀμερικανίδος F. M. Lappe «*Δίαιτα γιά ἕνα μικρό πλανήτη*», ἔκρουσε γιά πρώτη φορά τόν κώδωνα τοῦ κινδύνου τό 1970. Δέν εἶναι βέβαια μικρός ὁ πλανήτης ἀλλά εἴμαστε πολλοί οἱ ἄνθρωποι καί ὅλο πληθαίνουμε. Τά καλλιεργούμενα ἐδάφη αὐξάνουν σέ ἔκταση μέ τήν καταστροφή τροπικῶν δασῶν – 20 ἑκατομμύρια μετατράπηκαν σέ βοσκές ἀπό το 1970. Τά προϊόντα τῆς καλλιέργειας ὅμως, χρησιμοποιοῦνται σέ μεγάλο ποσοστό γιά τήν παραγωγή κτηνοτροφῆς καί ὄχι λαχανικῶν ἤ δημητριακῶν γιά ἄμεση χρήση ἀπό τόν ἄνθρωπο. Ἐνδεικτικά, γιά τήν παραγωγή ἑνός κιλοῦ μοσχαρίσιου κρέατος, χρειάζονται 21 κιλά πρωτεΐνης φυτικῆς προελεύσεως.

Γιά νά δοῦμε τό πρόβλημα ἀναλυτικότερα: γιά κάθε 16 κιλά δημητριακῶν καί σόγιας πού καταναλώνει ἕνα μοσχάρι στίς ΗΠΑ ἀποδίδει ἕνα κιλό κρέατος. Γιά τήν διατροφή πουλερικῶν, χοίρων καί βοοειδῶν «θυσιάζεται» τό 38% τῆς παγκόσμιας παραγωγῆς δημητριακῶν. Ἡ ἐντατική κτηνοτροφία ὅμως δέν ξοδεύει μόνον καλλιεργήσιμη γῆ ἀλλά καί ἰχθυάλευρα πού προέρχονται ἀπό τά πλεονάσματα τῆς ἀλόγιστης ἁλιείας.

Τέλος, ξοδεύεται καί πολύ νερό, πού μέ τίς σημερινές συνθῆκες τῆς παγκόσμιας ἔλλειψης, ἀρχίζει νά γίνεται πολύτιμο. Ὑπολογίζεται ὅτι γιά τήν παραγωγή ἑνός κιλοῦ χοιρινοῦ κρέατος χρειάζονται γιά πόση, καθαριότητα, σφαγεῖο κ.λπ. 3.585 λίτρα νεροῦ.

Τίς τελευταῖες τρεῖς δεκαετίες ἡ μοντέρνα κτηνοτροφία δημιούργησε νέες συνθῆκες παραγωγῆς. Ἡ ἀπόδοση γιά τόν κτηνοτρόφο μεγάλωσε, ἡ παραγωγή ἔγινε πιό εὔκολη ἀλλά καί περισσότερο «ἐνεργειοβόρος».

Γιά παράδειγμα, γιά τήν παραγωγή 1 κιλοῦ χοιρινοῦ κρέα-τος πού περιέχει περίπου 3.000 θερμίδες ἀπό διατροφικῆς ἀπόψεως, πρέπει νά καταναλωθοῦν 30.000 περίπου θερμίδες, δηλαδή τό δεκαπλάσιο.

Ἐκτός ὅμως ἀπό τό κόστος σέ γῆ, νερό καί ἐνέργεια, ὑπάρχουν καί ἄλλες ἀρνητικές πτυχές τῆς ὑπερβολικῆς ἀναπτύξεως τῆς κτηνοτροφίας.

Ἐνῶ στίς παλαιές μικρές παραδοσιακές μονάδες τά περιττώματα χρησίμευαν γιά ἐμπλουτισμό τοῦ ἐδάφους μέ κοπριά ὑψηλῆς βιολογικῆς ἀξίας, σήμερα τά λύματα τῆς βιομηχανικῆς κτηνοτροφίας μολύνουν τό πλησιέστερο ποτάμι ἤ τόν ὑδροφόρο ὁρίζοντα τοῦ ἐδάφους. Ἔτσι, ὄχι μόνον χάνεται πολύτιμη βιομάζα ἀλλά αὐξάνουν ἐπικίνδυνα τά νιτρικά ἅλατα τοῦ πόσιμου νεροῦ καί προκαλεῖται ἄμετρη ἀνάπτυξη τῶν φυκιῶν.

Ὁ τεράστιος πληθυσμός βοοειδῶν ἀποβάλλει μεγάλες ποσότητες μεθανίου πού μολύνει τήν ἀτμόσφαιρα καί συμβάλλει στήν δημιουργία «ὄξινης βροχῆς».

Οἱ συνθῆκες διαβιώσεως τῶν ἰδίων τῶν ζώων εἶναι «ἀπάνθρωπες». Πόσοι ἀπό ἐμᾶς γνωρίζουν ὅτι οἱ χοῖροι καί τά βοοειδῆ, σχεδόν ἀπό τήν γέννησή τους μέχρι τήν σφαγή, ζοῦν μέσα σέ ἕνα χῶρο τόσο στενό ὥστε δέν μποροῦν οὔτε νά κινηθοῦν, οὔτε νά φᾶνε καί ἀφοδεύουν ἐπί τόπου; Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τά πουλερικά, πού ὄχι μόνον δέν μποροῦν νά φτερουγίσουν μέσα στά στενά καγκελένια κλουβιά τους, ἀλλά δέχονται στήν σύντομη ζωή τους βροχή τά περιττώματα τῶν «ἀπό πάνω ὀρόφων».

Ἄς ἐξετάσουμε τώρα τήν χορτοφαγία ἀπό ἰατρικῆς ἀπόψεως. Τά ὅσα ἔχουν κατά καιρούς λεχθεῖ, ὅπως ἡ ἀποσύνθεση τοῦ κρέατος μέσα στό σῶμα, ἡ πρόκληση ἐρεθισμοῦ καί φλεγμονῆς τῶν ἱστῶν, ἡ μικροβιακή μόλυνση κ.λπ. στεροῦνται βέβαια σοβαρότητος. Ἀντίθετα, ὑπάρχουν σημαντικές ἔρευνες πού ἀφοροῦν τήν σχέση τῆς διατροφῆς μέ τά μεταβολικά νοσήματα, τά καρδιοαγγειακά καί τόν καρκῖνο.

Οἱ ἐπιδημιολογικές ἔρευνες πού ἔγιναν σέ χορτοφάγους, ἔδειξαν ὅτι ἔχουν πιό χαμηλές τιμές ὁλικῆς χοληστερόλης καί LDL (ἡ «κακή» χοληστερόλη) στό αἷμα. Φαίνεται ἐπίσης ὅτι ἡ συχνότητα καρδιοαγγειακῶν ἐπεισοδίων (ἔμφραγμα τοῦ μυοκαρδίου, ἐγκεφαλικό ἐπεισόδιο), εἶναι χαμηλότερη ἀπό τόν ὑπόλοιπο πληθυσμό. Σ' αὐτό συμβάλλουν:

- Ἡ χαμηλότερη κατανάλωση ζωικῶν λιπῶν (κρέας, ἀλλαντικά).
- Ἡ μεγαλύτερη κατανάλωση πολυακόρεστων (σπορέλαια, ξηροί καρποί) καί μονοακόρεστων λιπῶν (ἐλαιόλαδο, ἀβοκάντο).
- Ἡ παρουσία οὐσιῶν ὅπως ἡ φυτοστερόλη (ἀμύγδαλα, σουσάμι, ἡλιόσποροι) καί ἡ τοκοτριενόλη (δημητριακά).
- Ἡ μεγάλη ποσότητα φυτικῶν ἰνῶν.

Ἔχει ἐπίσης παρατηρηθεῖ ὅτι οἱ χορτοφάγοι ἔχουν χαμηλότερο οὐρικό ὀξύ καί ἀρτηριακή πίεση.

Τέλος, στούς χορτοφάγους παρουσιάζονται λιγότερα περιστατικά καρκίνου καί εἰδικότερα καρκίνου τοῦ παχέος ἐντέρου, τοῦ πνεύμονος καί τοῦ μαστοῦ. Αὐτό ἴσως νά ὀφείλεται ὄχι τόσο στήν ἀπουσία κρέατος ἀλλά στήν μεγαλύτερη κατανάλωση φυτικῶν ἰνῶν καί στήν πρόσληψη μεγάλων ποσοτήτων ἀντιοξειδωτικῶν οὐσιῶν.

Συνολικά, ἡ θνησιμότητα τῶν φυτοφάγων εἶναι χαμηλότερη ἀπό τόν ὑπόλοιπο πληθυσμό. Βέβαια, οἱ ὁμάδες φυτοφάγων πού μελετήθηκαν σέ Γερμανία, Ἀγγλία καί Ἀμερική παρουσίαζαν καί ἄλλες διαφορές στό γενικότερο τρόπο ζωῆς τους. Οἱ περισσότεροι δέν καπνίζουν, δέν πίνουν οἰνοπνευματώδη, ἀσκοῦνται καί ἔχουν μικρότερο σωματικό βάρος. Μπορεῖ λοιπόν ἡ συνύπαρξη χορτοφαγίας μέ αὐτούς τούς παράγοντες, νά ἐπιδρᾶ θετικά στήν μείωση τῆς θνησιμότητος.

Στόν ἀντίποδα τῶν θετικῶν ἐπιδράσεων τῆς χορτοφαγίας εἶναι φυσικό νά ἀναρωτηθεῖ κανείς ἄν δέν ὑπάρχει κίνδυνος μειονεκτικῆς προσλήψεως κάποιων ἀπαραιτήτων στοιχείων ὅπως εἶναι τά ἀμινοξέα, τά μεταλλικά ἅλατα καί οἱ βιταμίνες.

Μεταξύ τῶν 22 ἀμινοξέων πού ὑπάρχουν στίς πρωτεΐνες τά 8 θεωροῦνται ἀπαραίτητα γιατί ὁ ὀργανισμός δέν μπορεῖ νά τά παρασκευάσει καί πρέπει ὑποχρεωτικά νά τά προσλάβει μέ τήν διατροφή. Ἡ ἀπουσία ἔστω καί ἑνός ἀπό αὐτά ἔχει σάν ἀποτέλεσμα νά μή εἶναι δυνατή ἡ σύνθεση ὁλοκλήρου του μορίου μιᾶς πρωτεΐνης. Ἀπό αὐτήν τήν ἄποψη τά τρία πιό «πολύτιμα» ἀμινοξέα γιά τούς χορτοφάγους εἶναι ἡ λυσίνη, ἡ μεθειονίνη καί ἡ κυστίνη.

Πολύς θόρυβος ἔχει γίνει ἀναφορικά μέ τό ἐάν ὑπάρχει ἔλλειψη τῶν ἀπαραιτήτων ἀμινοξέων στήν χορτοφαγική διατροφή. **Τελικά φαίνεται νά μή ὑπάρχει ἰδιαίτερος κίνδυνος, ὑπό τήν προϋπόθεση τό διαιτολόγιο νά ἔχει μεγάλη ποικιλία τροφῶν φυτικῆς προελεύσεως καί νά γίνεται κατανάλωση γαλακτοκομικῶν προϊόντων καί αὐγῶν.**

Παραδόξως, δέν παρατηρεῖται ἔλλειψη σιδήρου ἀπό τόν ὀργανισμό τῶν χορτοφάγων, παρά τήν ἀπουσία κόκκινου κρέατος καί συκωτιοῦ. Πιθανῶς, ἡ αὐξημένη πρόσληψη βιταμίνης C, βοηθάει στήν καλύτερη ἀπορρόφηση τοῦ σιδήρου τῶν φυτῶν. Ἀντίθετα, ἡ υπερβολική ποσότητα σόγιας καί τσαγιοῦ (πού περιέχει τανίνη) μπορεῖ νά μειώσει τήν ἀπορρόφηση τοῦ σιδήρου. Οὐσιαστικό κίνδυνο σιδηροπενίας στήν χορτοφαγία ἔχουν μόνο οἱ ἔγκυες, τά παιδιά καί οἱ ἀθλούμενοι.

Ὡς πρός τό ἀσβέστιο, μηχανισμοί αὐξήσεως τῆς ἀπορροφήσεως καί μειώσεως τῆς νεφρικῆς ἀποβολῆς, φαίνεται νά ἐξισορροποῦν τήν μειωμένη πρόσληψη. Ἀπό τίς βιταμίνες, ἡ μόνη πού θά μποροῦσε νά λείψει εἶναι ἡ B_{12}. Περίπτωση ὅμως ἐλλείψεώς της σέ χορτοφάγους εἶναι πολύ σπάνια καί αὐτό ἴσως νά ἐξηγεῖται ἀπό τίς πολύ μικρές ποσότητες βιταμίνης B_{12} πού χρειάζεται ὁ ὀργανισμός. Στό τέλος τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ ὑπάρχουν μερικές ἁπλές ὁδηγίες γιά τήν «ὀργάνωση» ἑνός ἀσφαλοῦς, ἀπό διατροφικῆς ἀπόψεως, χορτοφαγικοῦ διαιτολογίου.

Τέλος, πολλοί καταναλωτές ἀποφεύγουν νά τρῶνε κρέας φοβισμένοι ἀπό τό θόρυβο πού γίνεται κατά καιρούς στά μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως γιά τίς ορμόνες καί τίς διάφορες ζωονόσους.

Τά συμπεράσματα λοιπόν πού μπορεῖ νά βγάλει κανείς ἀπό τά παραπάνω στοιχεῖα εἶναι: ἄν πάρουμε σάν δεδομένη τήν οἰκολογική εὐαισθησία πού πρέπει νά διέπει τόν σύγχρονο ἄνθρωπο γιά τό περιβάλλον, τήν ἁλματώδη δημογραφική ἐξάπλωση τοῦ εἴδους μας καί τό γεγονός ὅτι ὁ πλανήτης γῆ ἔχει καί

αὐτός πεπερασμένα ὅρια, θά ἦταν καλό νά εὐχηθοῦμε τόν περιορισμό τῆς κτηνοτροφίας καί τῆς καταναλώσεως κρέατος.

Ἀπό ἰατρικῆς ἀπόψεως, εἶναι δυνατόν νά ἀνασταλοῦν οἱ ἀρνητικές ἐπιπτώσεις τῆς κρεατοφαγίας ἐφαρμόζοντας ἁπλῶς κάποιους περιορισμούς, χωρίς νά εἶναι ἀπαραίτητη ἡ πλήρης ἀποχή.

Ὁδηγίες γιά τόν σχηματισμό ἑνός διατροφικά ἰσορροπημένου διαιτολογίου γιά χορτοφάγους

Ἡ διατροφή τῶν χορτοφάγων εἶναι γενικά χαμηλή σέ λιπαρά. Γιά τόν λόγο αὐτό, ὄχι μόνο δέν θά πρέπει νά ὑπάρχει περιορισμός στά λιπαρά τῆς διατροφῆς τους, ἀλλά μερικές φορές θά πρέπει νά ἐπιδιώκεται καί αὔξηση τῆς προσλαμβανομένης ποσότητος γιά νά καλυφθοῦν οἱ φυσιολογικές ἐνεργειακές τους ἀνάγκες.

- **Γάλα ἤ** γαλακτοκομικά προϊόντα (γιαούρτι, τυρί) ἤ ὑποκατάστατα γάλακτος (γάλα σόγια) θά πρέπει νά προσλαμβάνονται καθημερινά σέ ποσότητες τουλάχιστον ἀνάλογες μέ 500 ml γάλακτος. Ἡ ποσότητα αὐτή εἶναι γιά ὑγιεῖς ἐνήλικες. Παιδιά καί ἔγκυες γυναῖκες θά πρέπει νά παίρνουν τήν διπλή.
- **Πρωτεΐνες.** 2-3 μερίδες ἡμερησίως ἀπό ὄσπρια ἤ καί ἀπό ξηρούς καρπούς ἤ καί ἀπό αὐγά ἤ καί ἀπό ἐπεξεργασμένα προϊόντα σόγιας.
- **Δημητριακά.** 3-5 μερίδες ἡμερησίως ἀπό ψωμί, ρύζι, ζυμαρικά, δημητριακά γιά πρωϊνό, πληγούρι, κράκερς καί ἀλεύρι ὁλικῆς ἀλέσεως κ.ἄ.
- **Χορταρικά.** Τουλάχιστον 2 μερίδες τήν ἡμέρα, ὠμά ἤ ἐλαφρά βρασμένα, κατά προτίμηση σέ σκουρόχρωμα φύλλα ἤ ριζώδη.
- **Φροῦτα.** 2-3 μερίδες ἡμερησίως ἀπό φρέσκα φροῦτα, ἀποξηραμένα ἤ χυμούς φρούτων.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ: ΤΟ ΣΗΜΕΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΥΡΙΟ

ΝΑ ΧΩΡΙΣΤΕΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Τό ἀγκαθόπλεκτο γιά τήν νεοελληνική πραγματικότητα πρόβλημα τοῦ χωρισμοῦ (εἶναι μεγάλο λάθος νά λέγεται τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν Πολιτεία καί τοῦτο γιατί ὁ λαός τοῦ Θεοῦ εὔκολα δέν χωρίζει ἀπό τήν Ἐκκλησία) εἶναι τόσο παλαιό, ὅσο καί τό Πρῶτο Σύνταγμα τοῦ ἀπελεύθερου ἀπό τόν Τουρκικό ζυγό κράτους.

Τό θέμα ἔχει ἀπασχολήσει τόσο τήν Θεολογική, ὅσο καί τήν Νομική σκέψη καθώς καί τό ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ τό ὁποῖο μετέχει καί τῶν δύο συνισταμένων καί σταθερῶν τῆς Θρησκείας καί τοῦ Νόμου.

Ὅσοι ποτέ δέν θέλησαν νά γίνεται Κομματική καπηλεία μέσα στίς ΕΝΟΡΙΕΣ καί στούς ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥΣ διδακτικούς χώρους, ἔκαναν ἀγῶνα ζωῆς γιά νά δοῦν τήν πραγματοποίηση τῆς πέρα γιά πέρα χριστιανικῆς αὐτῆς ΔΙΑΖΕΥΞΗΣ. Δαφνόφυλλο στήν μνήμη τῶν ἀγωνιστῶν Χριστόφορου Παναγιωτόπουλου τοῦ θρυλικοῦ Παπουλάκου, Θεόφιλου Καΐρη, Ἀπόστολου Μακράκη, Εὐσέβιου Ματθόπουλου, Κασανδρείας Εἰρηναίου, Χρήστου Ἀνδρούτσου καί Πανάρετου Δουληγέρη (τοῦ φλογεροῦ κληρικοῦ).

Ἔτσι κατά καιρούς ἔχουν «χωρίς φόβο καί πάθος» γραφεῖ γιά τόν ΧΩΡΙΣΜΟ, ὁ ὁποῖος σέ κανένα δογματικό ἐμπόδιο δέν προσκρούει οὔτε ἠθική χαλάρωση προκαλεῖ, τά ἀκόλουθα.

Καί μάλιστα αὐτά ἔχουν ὑποστηριχθεῖ ἀπό τόν πρύτανη τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας καί φιλόσοφο τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ἀείμνηστο Χρῆστο Ἀνδροῦτσο στό κλασσικό ἔργο του «ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ» σελ. 55: *«Ὑπό τόν ἀστερισμόν τῶν δημοκρατικῶν συνθηκῶν τοῦ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ καί τοῦ ΚΟΙΝΩΝΙΣΜΟΥ θά περιέλθουν εἰς χωρισμόν τά πράγματα εἰς τήν Ἑλλάδα. Καί τότε, θά ἔλθη ἡ μέρα κατά τήν ὁποίαν θά ζητηθεῖ ἐνταῦθα ὁ χωρισμός τῆς ἐκκλησίας καί Πολιτείας καί ὅπως κάποτε ὁ μεγάλος ΓΛΑΔΣΤΩΝ εἶπε: Τό αἴσθημα τῆς ἀνάγκης τοῦ χωρισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν Πολιτεία ἔχει ἄμεσον σχέσιν μέ τό αἴσθημα καί τό μέγεθος τοῦ σεβασμοῦ τό ὁποῖον τρέφει ἤ δέν τρέφει ὁ λαός ἀπέναντι εἰς τόν κλῆρον».* Καί δέν μένει ὁ πολύς Ἀνδροῦτσος μονάχα σέ μία ὁριζόντια κοινωνική διαπίστωση ὅτι *«μεταβαλλομένων τῶν κοινωνικῶν συσχετισμῶν μεταβάλλονται καί οἱ πολιτικοκοινωνικές σχέσεις Ἐκκλησίας-Κράτους».*

Ἀλλά ὁ Ἀνδροῦτσος, ὡς διορατικός διανοούμενος, σπεύδει νά προλάβει γιά νά πείσει τήν Ἐκκλησία νά ζητήσει τήν ἀποκόλληση καί τόν ἀποτειχισμό της ἀπό τό Κράτος γιά νά μή τήν προλάβουν τά γεγονότα τά ὁποῖα θά εἶναι ἀδυσώπητα. Σοφή ἐπίσης νομίζουμε πώς εἶναι ἡ ὑπόδειξη καί γιά τούς Ἐκκλησιαστικούς τῆς ἐποχῆς μας:

«Οὐδέν ἄλλον ἀπομένει εἰς τήν Ἐκκλησίαν παρά νά ἐπισπεύσει τόν χωρισμό αὐτῆς ἀπό τῆς Πολιτείας, διά νά ἐπιτύχει τήν ἐλευθερίαν τῆς δράσεώς της, ἀφοῦ ἡ μέχρι σήμερον σύνδεσίς της πρός τό κρᾶτος ἐγένετο πρόξενος βλάβης παρά ὠφελείας» (Ἐκκλησία καί Πολιτεία ἐξ ἐπόψεως Ὀρθοδόξου).

Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Κασσανδρείας Εἰρηναῖος, ὁ ὁποῖος ἀσταμάτητα πολεμοῦσε γιά νά φθάσει ἡ ἐκκλησιαστική διοίκηση στό χωρισμό ἀπό το κρᾶτος, ἔδωσε τό ἀκόλουθο μήνυμα σέ «ὦτα», φυσικά, «μή ἀκουόντων»:

«Διαρρήξωμεν τούς δεσμούς καί ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν τόν ζυγόν τοῦ μασσονικοῦ κράτους» (Ἀπόσπασμα ὑπομνήματος Κασσανδρείας Εἰρηναίου πρός τήν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 1927).

Ὄχι βέβαια μέ ἐπιστημονική ὁρολογία καί θεολογική ἀκριβολογία ἀλλά μέ λαϊκοθρησκευτική πίστη καί ἀφηγηματικότητα, ὄχι τυχαῖα, ὁ ριζορθόδοξος Παπουλᾶκος καταπιάνεται μέ τό θέμα τῆς ΟΡΚΟΔΟΣΙΑΣ στά δικαστήρια. Καί βέβαια ἀποτελεῖ κρίκο συνδέσεως Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως μέ τό κρᾶτος καί θέλει σπάσιμο γιατί ἀποτελεῖ βλασφημία καί ἄμεση προσβολή τοῦ θείου λόγου γιά τό κῦρος καί τήν γνησιότητα τοῦ ὁποίου ὁ ἱεραποστολικός Παπουλᾶκος θυσίασε τήν ζωή του. Γράφουν λοιπόν οἱ ἀνταποκρίσεις τοῦ 1851:

«Τήν ἐπομένη ἡμέραν ὡμίλησεν ὁ Παπουλᾶκος διά δευτέραν φοράν. Ἐλάλησε σφοδρῶς ἐναντίον τοῦ ὅρκου τοῦ διδομένου ἐνώπιον τῶν Δικαστηρίων εἰς πολιτικάς καί ποινικάς ὑποθέσεις, παρέστησεν ὅτι ὁ ὅρκος ἀντιβαίνει σαφῶς εἰς τάς παραγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐξύβρισεν τήν ἐπιβάλλουσαν τόν ΟΡΚΟΝ νομοθεσίαν μας καί τά Δικαστήρια εἰς τά ὁποῖα μεταφέρεται ἐκ τῆς κρατικῆς Ἐκκλησίας τό Ἱερόν Εὐαγγέλιον διά τάς ὁρκοδοσίας. Ἁπτόμενος τῆς καταστάσεως τῶν θρησκευτικῶν, εἶπεν ὅτι δέν ἔχομεν Πατριάρχην, Ἀρχιερεῖς καί ἱερεῖς...» (Νικ. Θεοδωροπούλου, *Ὁ Παπουλᾶκος*, Πρόλογος Γ. Μουστάκη, σελ. 50).

Τό τέλος τοῦ Παπουλάκου ἦταν τραγικό. Πέθανε ὡς ἰσοβίτης ἀπό τό κράτος καί ἀφορισμένος «αἱρετικός» ἀπό τήν Ἐκκλησία στήν φυλακή - μοναστήρι τῆς Ἄνδρου *«ἵνα καί οἱ λοιποί φόβον ἔχουσι».*

Ἀπό τούς συγχρόνους κληρικούς, ὁ ὁποῖος λεκτικά μονάχα χωρίς νά προβεῖ σέ συγκεκριμένες ἐνέργειες χτύπησε τίς ὑπάρχουσες «παρά φύσιν» σχέσεις Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως μέ τό κράτος, εἶναι ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἀ. Καντιώτης πού εἶπε καί ἔγραψε:

«Ἆραγε, ἡ Ἱεραρχία θά προβεῖ εἰς τόν χωρισμόν καί θά ἀποδώση εἰς τήν Ἐκκλησίαν τόν Χριστόν; Ἐάν οἱ ἱεράρχαι μας ἔχουν βαθεῖαν πίστιν, τότε θ' ἀποκτήσουν τάς "δύο πτέρυγας τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου" θά ὑψωθοῦν ὑπέρ τά μικρά καί ταπεινά, ὑπέρ τούς ἀγρούς καί τά οἰκόπεδα, θά ἐπισκοπήσουν τόν ὁρίζοντα, θά ἰδοῦν τήν Ἐκκλησίαν ὁλόκληρον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, θά κλαύσουν, θά πενθήσουν γιά τήν σημερινήν ἐμφάνισιν, καί ἀγρυπνίαν ὁλονύκτιον καί ὁλοήμερον συνεδρίασιν ποιοῦντες θ' ἀνοίξουν τάς θύρας τοῦ συνοδικοῦ μεγάρου καί θά δώσουν πρός δημοσίευσιν ἕνα λακωνικόν ἀνακοινωθέν τό ὁποῖον θ' ἀξίζει περισσότερον ὅλων τῶν μακροσκελῶν δηλώσεων.

ΔΟΞΑ ΤΗ ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΙ, Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΠΟ ΣΗΜΕΡΟΝ ΤΗΝ ΠΡΩΙΑΝ ΚΗΡΥΣΣΕΤΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΖΩΣΑ. ΤΟ ΔΟΥΛΕΙΟΝ ΗΜΑΡ ΕΔΥΣΕΝ» (ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΚΑΙ ΖΩΣΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ).

Καί ὁ παπᾶς τοῦ Θεοῦ καί τοῦ λαοῦ μακαριστός παπα-Γιώργης Πυρουνάκης ἔχει γράψει στήν μελέτη του *«Ἀναθεώρηση τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας πραγμάτων»*, Ἀθήνα 1968:

«Ἔχει τόσο πολύ εἰσχωρήσει στόν ἐκκλησιαστικό ὀργανισμό μας τό κρατικό δηλητήριο, πού ἔχει καταφέρει νά τόν κάνει σχεδόν ἐντελῶς παράλυτο. Καί ἑπομένως νά μήν παρουσιάζει δυνατότητα ν' ἀποτινάξει ἀπό τήν δική του πρωτοβουλία ἤ τῆς ἡγεσίας του καί μέ μόνες δικές του δυνάμεις τή νάρκωσή του. Γιά νά κατορθώσει κάποτε ν' ἀπολυτρωθεῖ ἀπό τ' ἀσφυκτικά δεσμά του καί νά τραβήξει τό δικό του δρόμο... Ἴσως τό θεμελιακό αὐτό γεγονός νά φέρει πολλούς κι ἀνεπιθύμητους κραδασμούς καί τοῦτο γιατί ἡ ἀπαγκίστρωση τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν ἰδιαίτερη προστασία τῆς νόμιμης καί ἐπίσημης κατεστημένης θέσεώς της θά τήν στερήσει ἀπό πολλές ἀπολαβές. Ἔτσι ὅμως νομίζω ὅτι θά ἐξελιχθοῦν τά πράγματα κι ὄχι ἀλλιῶς».

Ὁ ὁμόδοξος Ρῶσος θεολογοφιλόσοφος Ν. Μπερντιάγιεφ πού πέθανε στό 1947 κάνει ἔντονη κριτική στήν Βυζαντινορθόδοξη τσαρική θεοκρατία πού πολλοί ἐκκλησιαστικοί ἔχουν τό θράσος νά τήν προβάλλουν σήμερα, ὡς πανορθόδοξο ἰδανικό!!

«Οἱ ἀπόπειρες, πού ἔγιναν γιά νά δώσουν εἰς τό βασίλειον τοῦ Καίσαρος, ἕνα ἱεροθεοκρατικό χαρακτῆρα ἑλληνορωμαϊκό, ἑλληνοβυζαντινό καί ρωσοβυζαντινό ἀργότερα, ὑπῆρξαν ἕνας ἀπό τούς μεγάλους πειρασμούς, στούς ὁποίους ἡ ἐκκοσμικευμένη Ἐκκλησία ὑπέκυψε ἐνῶ ὁ Χριστός ἀντιστάθηκε στούς κοσμικούς πειρασμούς γιά τήν ἀπόκτηση τῆς ἐξουσίας. Οἱ πειρασμοί νά καταλάβει ἡ Ἐκκλησία τίς ἐγκόσμιες ἐξουσίες καί νά τίς ἐκμεταλλευθεῖ, καλλιεργήθηκε ἀπό τόν πρῶτο χριστιανικό Παγανιστή Μ. Κωνσταντῖνο πού εὐλόγησε τούς πρώτους ἰμπεριαλχριστιανικούς πολέμους». (Νικολάι Μπερντιάγιεφ, *Περί προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου*, μετάφραση Μητρ. Σάμου Εἰρηναίου)

Ὁ ἀείμνηστος πρύτανης τῶν Ἑλλήνων πανεπιστημιακῶν ἀρχαιολόγων, ὁ ἀνασκαφέας τῆς Βεργίνας, ὁ φιλοσοφῶν δημοσιογράφος ἀείμνηστος Μανώλης Ἀνδρόνικος ἔχει γράψει στήν ἐφημερίδα ΝΕΑ τῆς ΚΥΠΡΟΥ:

«Θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά πῶ ὅτι ἔχω κουρασθεῖ μέ τίς Ἑλληνοχριστιανικές συνθηματολογίες ἐπικίνδυνες τῶν δημοκρατικῶν μας ἐλευθεριῶν καί ἀποπροσανατολιστικές γιά τούς νέους. Ἀρκετά ἔχουμε ταλαιπωρηθεῖ, κι ἄς μή ξεχνᾶμε τήν τελευταία ἑπταετία, πού ὅλα τοῦτα τά ἑλληνοχριστιανικά κηρύγματα μᾶς ὁδήγησαν ἐκεῖ πού μᾶς ὁδήγησαν... Τό θεωρῶ ὄχι μόνο ξεπερασμένο ἀλλά καί ἐξοργιστικό νά συζητᾶμε ἀκόμα γιά τά Ἑλληνοχριστιανικά». (Τά Νέα τῆς Λευκωσίας, 29/4/78).

Ὁ ἀείμνηστος διαπρεπής δημοσιογράφος ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΤΡΗΣ σέ ἐρώτηση πού τοῦ εἶχε γίνει γιά τό ἄν συμφωνεῖ γιά τόν χωρισμό τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ἀπό τό Κράτος, εἶχε ἀπαντήσει λακωνικά;

«Ὄχι μονάχα συμφωνῶ ἀλλά ὡς δημοκρατικός πολίτης ἀπαιτῶ αὐτός ὁ χωρισμός νά μήν εἶναι εἰκονικός, ἀλλά ὅσο βαθύτερος καί οὐσιαστικότερος τόσο καί καλύτερος» (Ἐφημ. ΝΕΑ 18/12/81).

Ὁ διαπρεπής συνταγματολόγος καθηγητής Πανεπιστημίου καί ἀκαδημαϊκός κ. Ἀριστόβουλος Μάνεσης, στίς πανεπιστημιακές του παραδόσεις *«ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ»* (Θεσ/νίκη 1979, σελ. 252) ἀναφέροντας τό Σύνταγμα τοῦ 1975, ἄρθρο 13 παρ. 1, ἐδάφιο β´ ἀποφαίνεται:

«Τό Σύνταγμα τοῦ 1975 περιέχει μία νέα διάταξη πού ὁρίζει ὅτι ἡ ἀπόλαυση τῶν ἀτομικῶν καί πολιτικῶν δικαιωμάτων δέν ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν θρησκευτικῶν ἑκάστου πεποιθήσεων».

Ἀλλά καί ὁ ἐπίσης γνωστός πανεπιστημιακός συνταγματολόγος καί πολιτικός Δημ. Τσάτσος, σχολιάζοντας ἕναν μελλοντικό χωρισμό τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τό Κράτος, γράφει:

«Βαρυσήμαντο τό αἴτημα τῆς ἀντιπολιτεύσεως νά χωριστεῖ ἡ Ἐκκλησία ἀπό τήν Πολιτεία. Τί θά πεῖ "ἐπικρατοῦσα θρησκεία", "ἐπικρατοῦσα φιλοσοφία", "ἐπικρατοῦσα ἠθική"; Μέ τόν ἐπικείμενο χωρισμό τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν Πολιτεία, ἡ Ἐκκλησία θά ἐπιστρέψει τήν ἐξουσία πού δέν τῆς ἀνήκει, ἀλλά ἀνήκει στόν λαό. Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἀποβάλλοντας τά νομικά καί κατασταλτικά της δεκανίκια καί ἀποκτῶντας τήν δική της πειστικότητα θά γίνει ἀξιοπρεπέστερη καί πιστευτότερη». (Περιοδικό *Ἀγγελιοφόρος*, 1982).

Τελειώνει ἡ Κωνσταντίνεια αἰχμαλωσία!!

Ἀπό τήν διακήρυξη Κυβερνητικῆς Πολιτικῆς τοῦ ΠΑΣΟΚ, Ἰούλιος 1981, σελίδα 45:

«Ὁ πλήρης διαχωρισμός τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τό Κράτος θά δώσει στήν πρώτη τήν δυνατότητα νά πορευθεῖ ΕΛΕΥΘΕΡΗ καί ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ἀπό τήν κοσμική ἐξουσία... Ὁ ἐναγκαλισμός τῆς ἐκκλησίας μέ τό σύστημα τῆς ΠΟΛΙΤΕΙΟΚΡΑΤΕΙΑΣ, εἶναι τό κύριο αἴτιο μιᾶς ἀρνητικῆς πορείας μέ ΑΠΡΟΚΑΛΥΠΤΕΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ, ΑΘΕΜΙΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ, ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΧΑΣΜΟ, ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ, ΥΠΟΤΑΓΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΟΡΕΥΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ...

Αὐτή ἡ πορεία καί ἡ ἀξιόμεμπτη συμπεριφορά τοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟΥ καταπίεσε τόν ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟ ΚΛΗΡΟ καί δημιούργησε ἀντιδράσεις στό σῶμα τῶν πιστῶν... Ὁ χωρισμός τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος στόν ὁποῖο θά προχωρήσει τό ΠΑΣΟΚ μέ τήν κυβέρνησή του **(μ' αὐτά μᾶς νανούριζαν στά 1981 καί ὕστερα ἀπό μερικά χρόνια, ἄλλα λόγια ν' ἀγαπιόμαστε)** *θά διασφαλίσει τόν δρόμο γιά τήν στήριξη τῆς Ἐκκλησίας στίς δικές της δυνάμεις στήν πλήρη ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ της».*

Καί μία πιό κατηγορηματική ὑπόσχεση πλουσιότερη, φανταστικότερη ἄρα καί ἀπατηλότερη!!

«Ἡ Ἐκκλησία θ' ἀφεθεῖ ἐλεύθερη ν' ἀκολουθήσει τό δικό της δρόμο, χωρίς τήν ἀνάμειξη τῆς Πολιτείας. Τό Ὑπουργεῖο Παιδείας θά περιορισθεῖ σέ τυπικό ρόλο, μέχρι τήν πλήρη ἀποδέσμευση τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν Πολιτεία, γεγονός τό ὁποῖο προϋποθέτει τροποποίηση τῶν ἄρθρων 3 καί 13 τοῦ παρόντος Συντάγματος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας».

Γεωργίου Μουστάκη
Δρ. Πανεπιστημίου Σικάγου, Θεολόγου, Κοινωνιολόγου

Η ΘΕΑ ΑΘΗΝΑ

Σέ πολλές πόλεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐλατρεύθη ἡ Θεά. Ἡ λατρεία ὅμως πού τῆς ἔδωσε ἡ πόλη της, ἡ Ἀθήνα, ἡ πόλη πού εἶχε τιμηθεῖ μέ τό ὄνομά της, ὑπῆρξε μοναδική στό εἶδος της. Ἐτίμησε τήν Θεά, ὅπως τῆς ἔπρεπε, καί ἐτιμήθηκε καί ἡ πόλη ἀπό τήν ὑπέροχη ἐκείνη λατρεία πού ἐπί αἰῶνες προσέφερε στήν Πολιάδα, στήν Πρόμαχο Θεά.

Ἡ ἀρχή τῆς λατρείας τῆς μεγάλης Θεᾶς εὑρίσκεται κρυμμένη στά προϊστορικά χρόνια. Δέν μπορεῖ νά τοποθετηθεῖ σέ χρονολογία, οὔτε καί μέ προσέγγιση. Ὁ γνωστός μόνον μῦθος τῆς ἐσωτερικῆς παραδόσεως, ἄν καί ἀρκετά ἀλλοιωμένος, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἡ λατρεία τῆς Θεᾶς Ἀθηνᾶς ἐπάνω στήν Ἀκρόπολη διαδέχθηκε κάποτε τήν λατρεία τοῦ Θεοῦ Ποσειδῶνος. Ἦταν αὐτή ἡ διαδοχή μία ἐξέλιξη, μία ἄνοδος τῆς λατρείας. Κατά τόν μῦθο αὐτό, τό Δικαστήριο τῶν Ὀλυμπίων ἔδωσε τήν νίκη στήν Θεά τῆς Σοφίας. Δηλαδή, ἡ θεία δικαιοσύνη, ὅταν ἦλθε ὁ καιρός, ὕψωσε τήν λατρεία σέ Οὐράνια, σέ Ὀλύμπια ἐπίπεδα, ὅπως τῆς ἔπρεπε πλέον.

Βωμός τῆς Πολιάδος, καθώς λέγουν, ἱδρύθηκε στήν ἀρχή, στά μυκηναϊκά ἴσως χρόνια, ἐπάνω στήν Ἀκρόπολη. Ἀργότερα, στήν ἀρχή τῆς ἱστορίας, κτίστηκε τό πρῶτο ἑκατόμπεδον ἀφιερωμένο στήν Θεά. Μέ τόν Πεισίστρατο κατόπιν τό νεώτερο ἑκατόμπεδον καί στόν καιρό τῆς Δημοκρατίας ὁ πρῶτος Παρθενών, πού ἔμεινε σχεδόν στά θεμέλια, γιά νά ὑψωθεῖ ἐπάνω σ' αὐτά, μετά τά Μηδικά, τό μαρμάρινο ἐκεῖνο ἀριστούργημα τοῦ Ἰκτίνου, ὁ νέος Παρθενών εἰς δόξαν τῆς Θεᾶς καί νά κοσμηθεῖ μέ τό χρυσελεφάντινο ἄγαλμά της, τό ἔργο τοῦ Φειδίου. Τότε κτίστηκε καί τό νέον Ἐρέχθειον, ἀφιερωμένο στούς δύο θεούς, τόν Ποσειδῶνα καί τήν Ἀθηνᾶ, γιά νά θυμίζει τήν διαδοχή τῆς λατρείας, ὁ ναός τῆς Ἀθηνᾶς Ἀπτέρου Νίκης καί στήθηκε τό μεγαλόπρεπο χάλκινο ἄγαλμά της ἀνατολικά ἀπό τά ἐπιβλητικά προπύλαια.

Αὐτά τά ἔργα ἔδωσε ἡ τέχνη γιά νά τιμηθεῖ ἡ Θεά. Ἡ τέχνη ὅμως δέν ἦταν παρά μία ἀκτινοβολία ἀπό τήν ἱερή, τήν πνευματική παράδοση τῶν Ναῶν, ἡ ἐπιφάνεια, ἡ ἐξωτερική της ὄψη, θά λέγαμε. Τό ἴδιο, μιά ἀκτινοβολία τῆς ἐσωτερικῆς λατρείας, ἦσαν καί οἱ πάνδημες τελετές, οἱ ὁποῖες ἐγίνοντο στήν πόλη καί στήν Ἀκρόπολη, πού ἡ πιό ἐπιβλητική ἦταν τά Μεγάλα Παναθήναια, τά ὁποῖα ἐγίνοντο κάθε τέσσερα χρόνια. Γιά τίς πάνδημες αὐτές τελετές μᾶς ἔχει πληροφορήσει ἀρκετά ἡ ἱστορία.

Γιά τήν ἐσωτερική ὅμως ὄψη τῆς λατρείας τῆς Θεᾶς, γιά τό ἱερό ἀπόθεμα τῆς ὑψηλῆς ἐκείνης λατρείας, μόνον συμβολισμοί καί ἀλληγορίες, καθώς καί

μερικά ἐπίθετα τῆς Θεᾶς, εἶναι στήν διάθεσή μας. Ἀπό τά πτωχά αὐτά στοιχεῖα θά προσπαθήσουμε νά συλλάβουμε μερικές ἔννοιες, ὅσες μποροῦμε, ἔστω ἐξωτερικές.

Σάν Θεά τῆς Σοφίας λατρευέτο ἡ Θεά Ἀθηνᾶ. Γραμματικῶς ἡ λέξη *σοφία* σημαίνει τήν πλατειά ἐμπειρία, τήν πλήρη, τήν βαθιά γνώση τῶν πραγμάτων. Εἶναι «*ἡ τῶν νοητῶν καί τῶν ὄντως ὄντων ἐπιστήμη*» κατά Πλάτωνα. Πρόκειται λοιπόν περί γνώσεων, περί γνώσεως ὑπερανθρωπίνης, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τά «ὄντως ὄντα», τά αἴτια δηλαδή τῶν πραγμάτων, ὡς καί ἀλήθειες πνευματικές, ἀλήθειες πού διαφεύγουν ἀπό τήν ἀνθρωπίνη ἐμπειρία καί γνώση. Σάν βασίλισσα αὐτῆς τῆς Σοφίας λατρευέτο ἡ Θεά Ἀθηνᾶ.

Τήν παριστάνουν μεγαλοπρεπή. Συνήθως πάνοπλη. Μέ περικεφαλαία, μέ δόρυ καί μέ ἀσπίδα. Μέ τήν αἰγίδα ἐπάνω της ἡ ὁποία ἔφερε τήν κεφαλή τῆς Μεδούσης. Κοντά της εἶχε τόν ἱερό ὄφη. Ἦταν πολεμική, καθώς συνηθίζουν νά λέγουν, ἡ Θεά; Πολεμική μέ τήν ἀνθρώπινη ἔννοια, τήν ἔννοια πού τῆς ἔδωσε ὁ Ὅμηρος; **Ὁ Ὅμηρος πού ἔχει τόσο πολύ κακοποιήσει τούς μύθους γιά τούς Θεούς**; Πολεμοῦσε τούς Θεούς καί τούς ἀνθρώπους; Βέβαια ὄχι! Αὐτή εἶναι ἡ βέβηλη ἀντίληψη. Πολεμική ἦταν ἡ Θεά. **Πολεμοῦσε ὅμως τήν ἄρνηση, τό σκοτάδι.** Τό πολεμοῦσε μέ τήν Ὀλύμπια λάμψη της, μέ τήν ἀκτινοβολία της τήν πνευματική. Τό δηλώνει καί τό ὄνομά της, πού τό ἐτυμολογοῦν στό σανσκριτικό Ἀχανά πού θά πεῖ *λάμπουσα, ἡ ἀκτινοβόλος*. Τό ὅτι πολεμοῦσε τήν ἄρνηση, τό ἀλληγορεῖ καί ἡ Τιτανομαχία στήν ὁποία ἔλαβε μέρος, ὁ μῦθος τῆς νίκης της κατά τοῦ Ἐγκελάδου καί ὁ φόνος τοῦ Πάλλαντος πού ἦταν τιτᾶν.

Εἶναι γνωστός ὁ μῦθος πού περιγράφει τήν γέννησή της: Ὅταν ἡ Ὠκεανίς νύμφη Μῆτις κυοφοροῦσε τόν καρπό πού τῆς εἶχε δώσει ἡ σχέση της μέ τόν Πατέρα τῶν Ἀθανάτων, ὁ Θεός Ζεύς κατάπιε, ἀφομοίωσε τήν ἁγνή νύμφη, πού ἔφερε τόν πολύτιμο καρπό. Καί ἀπό τήν Ὀλύμπια Κεφαλή, σάν τήν ἔσχισε ὁ

Θεός τῶν μεταμορφώσεων τοῦ πνεύματος, ὁ Ὀλύμπιος τεχνίτης, ὁ Θεός Ἥφαιστος, ξεπήδησε πάνοπλος καί γλαυκώπις ἡ Θεά. Ὑψηλή ἡ καταγωγή της. Πατέρας της ὁ μεγαλύτερος Θεός τοῦ Ὀλύμπου. Μητέρα της θαλάσσια νύμφη. Ἡ Μῆτις. Μῆτις σημαίνει τήν βουλή, τήν σκέψη. Προέρχεται ἡ λέξη ἀπό τό ρῆμα *μητιάω,* πού θά πεῖ βουλεύομαι, σκέπτομαι. Ὠκεανίς ἡ μητέρα, κόρη τοῦ Ὠκεανοῦ καί τῆς τιτανίδος νύμφης Τηθύος. Ἡ δέ νύμφη Τηθύς, κόρη τοῦ Οὐρανοῦ καί τῆς Γῆς. Τό ὄνομα Τηθύς ἰσοδυναμεῖ γραμματικῶς μέ τό ὄνομα *τήθη,* πού σημαίνει τήν μαμμή, τήν προμήτορα. Ἡ μαμμή τῆς Θεᾶς τιτανίς, ἡ μητέρα της Ὠκεανίς καί ἡ ἴδια Ὀλυμπία. Βλέπουμε καί στήν θεία αὐτή γενεαλογία τήν ἄνοδο, τήν ἀνέλιξη, μιά ἀλληλουχία πνευματική: Τιτανίς, Ὠκεανίς, Ὀλυμπία. Σωστά λοιπόν ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι ὅτι μεταξύ τῆς Γῆς καί τοῦ Ὀλύμπου μεσολαβεῖ ὁ Ὠκεανός.

Ἕνα ἀπό τά συνηθισμένα ἐπίθετα τῆς Θεᾶς εἶναι τό **Τριτογένεια.** Μερικοί τό ἐτυμολογοῦν ἀπό τήν σανσκριτική λέξη «τρίτα» πού σημαίνει Ποσειδῶν. Ἀπό τήν ἴδια λέξη προέρχονται καί τά ὀνόματα Ἀμφιτρίτη, Τρίτωνες, Τριτωνίδες, τρίαινα, κ.ἄ. Τό ἐπίθετο λοιπόν ἀναφέρεται στήν θαλασσία ἀπό μητέρα καταγωγή της. Σημαίνει ὑδατογενής. Ἄλλοι πάλιν ἐτυμολογοῦν τό ἐπίθετο Τριτογένεια ἀπό τήν λέξη «τριτώ» ἡ ὁποία δηλοῖ τήν κεφαλή τοῦ Θεοῦ Διός. Δηλαδή ἡ ἐκ κεφαλῆς γεννηθεῖσα. Καί οἱ δύο αὐτές ἐτυμολογίες, καθώς νομίζω, εὐσταθοῦν.

Ἐλέγετο καί **Γλαυκῶπις** ἡ Θεά. Συνήθως νομίζεται ὅτι τό ἐπίθετο αὐτό ὀφείλεται στό χρῶμα τῶν ματιῶν της. Τό σωστό ὅμως εἶναι ὅτι τό Γλαυκῶπις προέρχεται ἀπό τό ρῆμα «γλαύσω» = λάμπω, ἀκτινοβολῶν καί «ὤψ-ὠπός» = βλέμμα. Μέ βλέμμα ἀκτινοβόλο, μέ μάτια λάμποντα εἶναι ἡ Θεά. Ἀπό τό ἴδιο ρῆμα προέρχεται καί ἡ λέξη γλαύξ, τῆς ὁποίας λάμπουν τά μάτια.

Συνηθισμένο ἐπίθετό της ἦταν **Παλλάς.** Καί ἐδῶ πάλι γίνεται κάποιο λάθος καί τό ἐπίθετο ἀποδίδεται στό ὅτι πάλλει τό δόρυ της. Τό ὀρθό εἶναι ὅτι ἡ λέξη προέρχεται ἀπό τό «πάλλαξ» = νέος, νεανίς. Ἀπό τό *πάλλαξ* παράγονται καί οἱ λέξεις *παλλακίς, παλληκάρι,* πού ἐκφράζουν νεότητα. Ἡ Θεά λοιπόν εἶναι πάντοτε νέα, σημαίνει τό ἐπίθετο *Παλλάς.* Ἀπό τό *Παλλάς* προέρχεται καί ἡ λέξη *παλλάδιον. Παλλάδια* ἐλέγοντο τά παλαιότερα ἱερά ξύλινα ἀγάλματα τῆς Θεᾶς, πού ἐφυλάσσοντο σέ διάφορες πόλεις.

Στά ἀγάλματά της ἡ Θεά παριστάνετο νά φορεῖ περιστήθιο ἀπό δέρμα, κάτι σάν θώρακα, τήν περίφημη *αἰγίδα.* Ἐπάνω στήν αἰγίδα ἦταν προσαρμοσμένο τό γοργόνειον, δηλαδή ἡ κεφαλή τῆς Μεδούσης. Ἡ αἰγίς μέ τό γοργόνειον ἦταν ὅπλο ἀμύνης τῆς Θεᾶς, πού ἐμάχετο τό σκότος, καθώς εἴπαμε, τήν ἄρνηση. Κατά τήν παράδοση ἡ αἰγίς ἦταν κατασκευασμένη ἀπό τό δέρμα τῆς θείας αἰγός, τῆς Ἀμάλθειας (α-μάλθεία), πού ἦταν κόρη τοῦ Ἥλιου καί ὑπῆρξε τροφός τοῦ Θεοῦ Διός. Ἡ Μέδουσα πάλι, κατά τό σχετικό μῦθο, ἦταν ἡ μία ἀπό τίς τρεῖς Γοργόνες, τήν ὁποία ἐφόνευσεν ὁ Περσεύς (πέρθω=νικῶ).

Τό βλέμμα της ἦταν τόσο ὀξύ, ὥστε

ἀπολίθωνε ὅποιον ἔβλεπε στά μάτια. Ἡ κεφαλή τῆς Μεδούσης ἦταν ἀναπόσπαστο κόσμημα τῆς αἰγίδος τῆς Θεᾶς Ἀθηνᾶς. Ἦταν ἡ δύναμη πού τήν προστάτευε ἀπό ἀρνητική ἐπίδραση, ἦταν ἡ προστάτης της. Ἡ λέξη Μέδουσα δηλώνει τοῦτο, γιατί εἶναι τό θηλυκό τῆς μετοχῆς τοῦ ρήματος *μέδω,* πού σημαίνει *προστατεύω.* Στήν οὐσία ὅμως, καθώς νομίζουμε, ἡ κεφαλή τῆς Μέδουσας συμβόλιζε τήν δύναμη τῆς Γλαυκώπιδος Θεᾶς στό νά ἀποκρούει μέ τό βλέμμα της τό ἀκτινοβόλο κάθε πνευματική ἄρνηση. Ἔτσι δικαιολογεῖται τό ἐπίθετό της Γλαυκῶπις.

Κατά τήν ἀρχαία παράδοση, δέν πολεμοῦσε μόνον τήν ἄρνηση ἡ Μεγάλη Θεά. Τό κύριο πνευματικό της ἔργο ἦταν ἡ τέχνη. Μιά τέχνη, καθώς φαίνεται, ὑπέροχη, θεϊκή. Ἦταν ἡ θεία καλλιτέχνης, ἡ **Ἐργάνη Ἀθηνᾶ,** πού ὕφαινε ἔργα τοῦ πνεύματος, ἀθάνατα.

Τό μεγάλο αὐτό ἔργο της συμβολίζεται μέ τήν ὕφανση τοῦ ἱεροῦ πέπλου της, πού ἐγίνετο ἀπό ἁγνές Ἀθηναῖες κόρες στό Παρθενῶνα, γιά νά περιαχθεῖ μέ τόση εὐλάβεια καί μεγαλοπρέπεια κατά τά Μεγάλα Παναθήναια. Μόνον ὅμως μέ σύμβολα ἐξηγεῖ τούς συμβολισμούς της ἡ ἀρχαία παράδοση. Σύμβολα ἦσαν καί ἐκεῖνα πού μετέφεραν μέ τόση προσοχή καί αὐστηρότητα σκεπασμένα οἱ ἀρρηφόρες (ἄρρητα φέρω) παρθένες κατά τήν πομπή. Ἡ πνευματική τέχνη τῆς Ἐργάνης Θεᾶς θά εἶχε βέβαια σχέση καί μέ τήν ἱερή τέχνη τοῦ τεχνίτου Θεοῦ, τοῦ Ἡφαίστου. Καί ἐκεῖνος ἦταν τεχνίτης πνευματικός. Τήν σχέση αὐτή μαρτυρεῖ καί ἡ κοινή λατρεία τῶν δύο τούτων Ὀλυμπίων Θεῶν, στόν ἴδιο Ναό, ὅπως ἐγίνετο καί στό Ἡφαιστεῖον τῶν Ἀθηνῶν (τό κοινῶς λεγόμενον Θησεῖον).

Κυρίως τεχνίτις μιᾶς ὑψηλῆς τέχνης εἶναι ἡ Θεά. Συγχρόνως ὅμως ἐμάχετο μέ δεινότητα τό κακό γιά νά προστατεύει τήν ἱερή τέχνη της, τά μεγάλα της ἔργα. Χαρακτηριστική τοῦ διπλοῦ τούτου ἔργου της ἦταν ἡ ἀπεικόνισή της στό περίφημο Παλλάδιον τῆς Τροίας, καθώς τό ἔχει περιγράψει ὁ Ἀπολλόδωρος ὁ Ἀθηναῖος στό ἔργο του *«Περί Θεῶν»: «Ἡ Θεά παρίστατο μέ τούς πόδας ἡνωμένους. Εἰς τήν δεξιάν ἐκράτει ὄρθιον δόρυ καί εἰς τήν ἀριστεράν ἠλακάτην καί ἄτρακτον».*

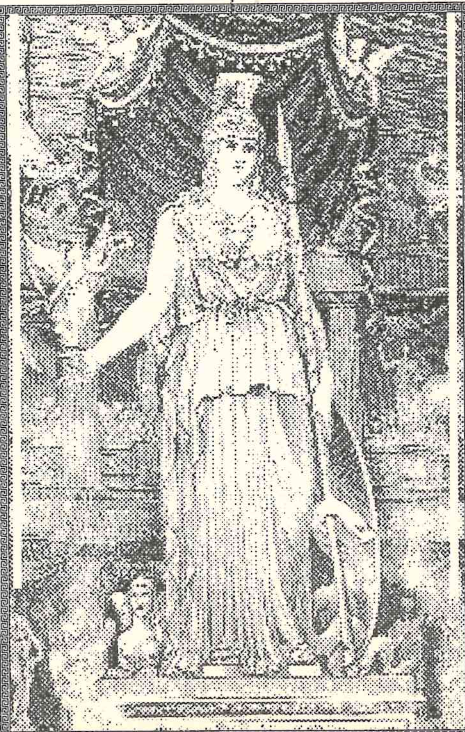
Τά μεγάλα ἔργα τοῦ πνεύματος ἔχουν, καθώς συνάγεται, ἀνάγκη προστασίας ἀπό τήν ἄρνηση, ἀπό κάθε ἐπιβουλή τοῦ κακοῦ. Κάτι ἀνάλογο ἐκφράζει καί μία ἀλληγορία τῶν Ἰουδαίων: Ἡ ἀλληγορία αὐτή παριστάνει τούς ἐργάτες τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος κρατοῦντες μέ τό δεξιό χέρι τό μυστρί, μέ τό ἀριστερό δέ τό ξῖφος.

Καί ἕνα ἄλλο ἐπίθετο τῆς Θεᾶς ἦταν τό **Παιωνία Ἀθηνᾶ,** δηλαδή ἰαματική. Μέ τόν τίτλο αὐτό ἐλατρευέτο εἰς τά Ἀσκληπιεῖα, ἰδίως εἰς τό Ἀμφιαράειον στήν Ἀττική μαζί μέ τόν Παίωνα (ἰατρόν) Ἀπόλλωνα καί τόν ἄξιο υἱό του, τόν Θεόν Ἀσκληπιόν. Τήν ἔλεγαν γιά τοῦτο καί **Ἀθηνᾶν Ὑγείαν,** εἶχαν δέ, στημένο τό ἄγαλμά της χάλκινο στήν Ἀκρόπολη τῶν Ἀθηνῶν κοντά στά προπύλαια. Σήμερα μόνον ἡ βάση τοῦ ἀγάλματος διατηρεῖται καί μιά σχετική ἐπιγραφή. Ἀναφέρεται ὅτι τό ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς Ὑγείας ἐστήθη πρός τιμήν της στήν θέση αὐτή ὑπό τό ἐξῆς περι-

στατικό: Ὅταν ἐκτίζοντο τά Προπύλαια, ἕνας ἐργάτης ἔπεσε ἀπό τό ἰκρίωμα καί κτύπησε ἄσχημα. Ἡ Θεά φανερώθηκε τότε στόν ὕπνο τοῦ ἀρχιεργάτη καί τοῦ ὑπέδειξε τό θεραπευτικό βότανο πού ἐχρειάζετο γιά τήν θεραπεία τοῦ τραυματία.

Πολύ λίγα σήμερα γνωρίζουμε γιά τήν ἐσωτερική λατρεία τῆς Θεᾶς Ἀθηνᾶς. Ἐκεῖνο ὅμως πού μᾶς μετέδωσε ἡ ἱστορία εἶναι ὅτι ἐθεωρεῖτο ἡ προστάτις τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καί γι' αὐτό μέ ἀγάπη καί σεβασμό τήν τιμοῦσαν στήν ἀρχαία Ἀθήνα. Ἀλλά καί ἡ Μεγάλη Θεά εἶχε ὑπό τήν προστασία της τήν πόλη της. Πολλά περιστατικά ἐπάνω στό ζήτημα αὐτό ἀναφέρονται. Περιοριζόμεθα σέ ἕνα, στό τελευταῖο. Τό ἀναφέρει ὁ Μαρῖνος Νεαπολίτης, ὁ βιογράφος τοῦ σεμνοῦ Νεοπλατωνικοῦ φιλοσόφου Πρόκλου. Ὁ Πρόκλος ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς τελευταίους Νεοπλατωνικούς τῶν Ἀθηνῶν. Διεκρίνετο, καθώς γράφει ὁ βιογράφος του, *«γιά τήν ἔμπνευσίν του, μετά τῆς ὁποίας συνηνοῦντο ἀπέραντος πολυμάθεια καί πραγματικά ὀργανωτικός νοῦς».* Ἔζησε στά χρόνια τῆς παρακμῆς (410-485).

Τά Ἑλληνικά Μυστήρια εἶχαν τότε καταργηθεῖ ἀπό τό Βυζάντιο καί σέ μερικά χρόνια, μετά τό θάνατο τοῦ φιλοσόφου, θά ἐκλείοντο καί οἱ φιλοσοφικές σχολές τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐκεῖνο ὅμως πού εἶναι σχετικό μέ τό θέμα μας εἶναι τό ἑξῆς ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίο τοῦ βιογράφου του «Βίος τοῦ Πρόκλου»:

«Ἡνίκα τό ἄγαλμα αὐτῆς τό ἐν Παρθενῶνι τέως ἱδρυμένον ὑπό τῶν καί τά ἀκίνητα κινούντων μετεφέρετο, ἐδόκει τῷ φιλοσόφῳ ὄναρ φοιτᾶν παρ' αὐτόν εὐσχήμων τις γυνή, καί ἀπαγγέλλειν, ὡς χρή τάχιστα τήν οἰκίαν παρασκευάζειν. Ἡ γάρ κυρία Ἀθηναΐς, ἔφη, παρά σοι μένειν ἐθέλει».

Ὕστερα ἀπό μισό περίπου αἰῶνα, τό ἔτος 529, πού δίκαια θεωρεῖται χρόνος δύστυχος, ἦρθε διαταγή στή πόλη τῶν Ἀθηνῶν ἀπό τόν Ἰουστινιανό νά κλείσουν καί οἱ φιλοσοφικές της σχολές. *«Πρόσταξιν ἔπεμψεν ἐν Ἀθήναις κελεύσας μηδένα διδάσκειν φιλοσοφίαν»* μᾶς πληροφορεῖ ὁ χρονογράφος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Στήν πραγματικότητα ὅμως πρίν ἀπό πολλά χρόνια ἡ φιλοσοφική κίνηση στήν πόλη τῶν Ἀθηνῶν εἶχε χαλαρωθεῖ, ὥστε ὁ φιλόσοφος Συνέσιος τῆς Κυρήνης, πού εἶχε τότε ἐπισκεφθεῖ τήν πόλη ἔγραφε, ὅτι *«οὐδέν ἔχουσιν αἱ Ἀθῆναι σεμνόν, ἀλλ' ἤ τά κλεινά τῶν χωρίων ὀνόματα».*

Ἡ ἀνθρωπότης εἶχε ἀρχίσει νά βυθίζεται στόν εἰδεχθῆ μεσαίωνα... Στήν φοβερή ἐκείνη περίοδο τοῦ ζόφου, πού θά διαρκοῦσε χίλια περίπου χρόνια.

Δ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΕΛΛΗΝΟΠΑΙΔΩΝ

Εἴθε νά μή γίνω ἐχθρός οὐδενός καί νά εἶμαι φίλος ἐκείνου τό ὁποῖον εἶναι αἰώνιον καί κατοικεῖ ἐν ἐμοί.

Εἴθε νά μή περιέλθω εἰς ἔριδα πρός τόν πλησίον μου καί ἄν συμβεῖ τοῦτο εἴθε νά συμφιλιωθῶ ταχέως.

Εἴθε νά μή διαλογισθῶ κακόν ἐναντίον οὐδενός. Καί ἄν τις διαλογισθεῖ κακόν ἐναντίον μου, εἴθε νά διαφύγω ἀβλαβής καί ἄνευ τῆς σκέψεως νά βλάψω αὐτόν.

Εἴθε νά ἀγαπῶ, νά ἐπιθυμῶ καί νά πράττω ὅ,τι εἶναι καλόν.

Εἴθε νά ἐπιθυμῶ πάντοτε τήν εὐτυχίαν ὅλων τῶν ἀνθρώπων καί νά μή φθονῶ κανέναν.

Εἴθε νά μή αἰσθάνομαι εὐχαρίστηση διά τάς ἀτυχίας ἐκείνου ὁ ὁποῖος μέ ἔχει βλάψει.

Εἴθε ὅταν τυχόν σφάλλω, νά μή περιμένω τάς ἐπικρίσεις τῶν ἄλλων, ἀλλά νά ἐπικρίνω ἐμαυτόν μέχρις ὅτου ἐπέλθει ἡ διόρθωση τοῦ σφάλματος.

Εἴθε νά μή κερδίσω τί, τό ὁποῖον θά βλάψει εἴτε ἐμέ εἴτε τόν ἀντίπαλόν μου.

Εἴθε νά μή διαψεύσω τάς ἐλπίδας φίλου ἐν κινδύνῳ.

Εἴθε νά εἶμαι σέ θέση, μέ εὐγενικά καί θεραπευτικά λόγια να ἁπαλύνω τόν πόνο τους.

Εἴθε νά σέβομαι τόν ἑαυτόν μου.

Εἴθε νά κρατῶ δαμασμένο ἐκεῖνο πού μαίνεται μέσα μου.

Εἴθε νά μή σχολιάζω τίς πράξεις τῶν ἄλλων ἀλλά γνωρίζοντας καλούς ἀνθρώπους, νά ἀκολουθῶ τά βήματά τους.

Στοβαίου Ἀνθολόγιο

ἐκδόσεις ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

Ὁμήρου:	ΙΛΙΑΣ	52,00
Ὁμήρου:	ΟΔΥΣΣΕΙΑ	52,00
Ὀρφέως:	ΥΜΝΟΙ - FRAGMENTA	10,40
Ὀρφέως:	ΛΙΘΙΚΑ - ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ	10,40
Ἐμπεδοκλέους:	ΑΠΑΝΤΑ - ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΟΣ	10,40
Πινδάρου:	ΕΠΙΝΙΚΟΙ ΑΠΑΝΤΑ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΟΙ - ΝΕΜΕΟΝΙΚΟΙ - ΠΥΘΙΟΝΙΚΟΙ - ΙΣΘΜΙΟΝΙΚΟΙ	26,00
Σόλωνος:	ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ	16,64
Πλάτωνος:	ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ	10,40
Πλάτωνος:	ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ - ΦΑΙΔΡΟΣ (ΕΡΩΤΟΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑ)	6,24
Πλάτωνος:	ΠΟΛΙΤΕΙΑ (περίληψις)	10,40
Πτολεμαίου:	ΤΕΤΡΑΒΙΒΛΟΣ - ΠΕΡΙ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑΣ	12,48
Πορφυρίου:	ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΑΝΤΡΟΥ	8,32
Λουκιανοῦ:	ΜΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ	6,24
Κέβητος:	ΠΙΝΑΞ - ΤΟ ΧΡΥΣΟΥΝ ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ	7,28
Ἰαμβλίχου:	ΤΑ ΘΕΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΤΗΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ	11,44
Σαλουστίου:	ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ	7,28
Ἰουλιανοῦ:	ΕΙΣ ΜΗΤΕΡΑ ΘΕΩΝ ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΗΛΙΟΝ	9,36
Ἱεροκλέους:	ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ	9,36
Πυθαγορείων:	ΑΚΟΥΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ	6,24
	ΧΑΛΔΑΪΚΑ ΛΟΓΙΑ ΜΕ ΣΧΟΛΙΑ ΠΡΟΚΛΟΥ - Μ. ΨΕΛΛΟΥ - Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ	15,60
Πλήθωνος:	ΤΑ ΜΑΓΙΚΑ ΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟ ΖΩΡΟΑΣΤΡΟΥ ΜΑΓΩΝ	6,24
Π. Γράβιγγερ:	Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ - Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΣΜΟΥ	45,76
Π. Γράβιγγερ:	ΥΜΝΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΥΣΤΩΝ	15,60
Π. Γράβιγγερ:	Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΔΟΝΗΣΕΩΝ	12,48
Σακελλαρίου:	ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ	22,88
J. Mallinger:	ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ - ΤΑ ΑΠΟΡΡΗΤΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΝ	11,44
Σ. Νάγου:	Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ	10,40
Σ. Νάγου:	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΙΔΕΑΙ	6,24
Σ. Νάγου:	ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑΣ	8,32
Σ. Νάγου:	ΘΕΟΣ Η ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ	15,60
Σ. Νάγου:	Η ΑΛΗΘΕΙΑ	18,72
Δ. Καλλέργη:	ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	9,36
Δ. Καλλέργη:	ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ	10,40
Δ. Καλλέργη:	Ο ΝΟΥΣ, Η ΓΝΩΣΗ, Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ	6,24
Δ. Καλλέργη:	ΥΜΗΤΤΟΣ - ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	6,24
Ν. Παράσχη:	Η ΖΩΗ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ	6,24
Ἀδριανόπουλου:	ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ	15,60
Ἀδριανόπουλου:	ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	8,32
Ἀδριανόπουλου:	Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΖΩΗ	18,72
Πλ. Δρακούλη:	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΝΟΜΙΑΣ	9,36
Πλ. Δρακούλη:	ΦΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΕΝΔΟΝ	10,40
Ἰ. Βασιλῆ:	ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΝ ΕΝΟΣ ΜΥΣΤΟΥ	12,48
Δ. Ἰωαννίδη:	Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ	7,28
Σ. Τάκας:	ΟΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ	10.40
Σ. Μπογδάνου:	ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΑ, ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ, ΔΙΟΝΥΣΙΑ, ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	10,40
Ἄ. Τανάγρα:	Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ	22,88

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ 2003 * Τιμές μέ ΦΠΑ 4%

ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗΣ

Στουρνάρη 57 Ἀθῆναι * Τηλ.: 210 52.37.543

ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ - ΕΥΡΥΝΟΜΗ ΓΑΒΡΑ

C. Dupuis:	Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ & Ο ΧΡΙΣΤΟΣ	8,32
Κ. Κουρτίδου:	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ	15,60
Ἀγνώστου:	Η ΜΥΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΓΟΡΑ (Πάπυρος Αἰγυπτιακός γιά τά Ἐλευσίνια Μυστήρια)	6,24
Σ. Πιμπλῆ:	ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ (Ἱστορική μελέτη γιά τήν μεγάλη ἑορτή τῶν Παναθηναίων)	6,24
Κ. Κακούρη:	ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΑ (Διδακτορική διατριβή γιά τά Ἀναστενάρια καί τά Διονυσιακά Μυστήρια)	16,64
Ἀσημακόπουλου:	ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΟΙΔΙΠΟΔΑ	6,24
Ἰ. Κακριδῆ:	ΑΡΑΙ (ΚΑΤΑΡΑΙ - ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ)	10,40
Γ. Βογιατζῆ:	ΚΟΥΡΗΤΕΣ - ΔΕΡΒΙΣΙΔΕΣ	8,32
Γ. Βογιατζῆ:	ΟΡΦΕΥΣ - ΠΑΓΓΑΙΟΝ - ΡΟΔΟΛΕΙΒΟΣ	8,32
Π. Καραγιάννης:	ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ	29,32
Ε. Φλάμος:	ΜΥΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΥΦΑ	15,60
Ἐ. Δάγιου:	ΟΙ ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝ	15,60
Ἐ. Δάγιου:	Η ΛΥΤΡΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΜΗΘΕΑ	15.60
Νταϊάν Ρόμπινς:	ΤΕΛΟΣ ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΜΟΝΟΙ - ΚΑΛΕΣΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΛΗ ΓΗ	14,56
Ἠ. Νικολούδη:	ΕΡΩΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ	10,40
Ἀ. Χαλᾶ:	Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΜΑΣ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ	10,40
Ἀ. Χαλᾶ:	Η ΑΠΟΚΡΥΦΟΣ ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ	5,20
Β. Λαμπροπούλου:	ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΝΙΑ - ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ	7,28
Μ. Μάκρα:	ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ	10,40
Μ. Μάκρα:	ΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΥΚΛΑΜΙΝΑ	7,28
Μ. Μάκρα:	ΟΙ ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ	8,32
Π. Βασιλειάδου:	Η ΠΛΑΤΩΝΙΚΗ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ	7,28
Ἄ. Κελεσίδου:	ΣΠΟΥΔΕΣ ΨΥΧΗΣ (Οἱ θέσεις τῶν Ἑλλήνων Φιλοσόφων γιά τήν Ψυχή)	10,40
Ἄ. Κελεσίδου:	ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ	10,40
Ἀ. Γεωργιάδου:	ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ	7,28
Στασινοπούλου:	Η ΑΣΠΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ	8,32
Ν. Ἐλάτου:	Ο ΧΑΡΗΣ ΤΟΥ ΘΕΑΓΕΝΗ Ἱστορικό ἀφήγημα γιά παιδιά. Τό ἐκπαιδευτικό σύστημα τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας καί Σπάρτης	11,44
Κωνσταντινίδη:	ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ (παιδικό διήγημα μέ θέμα τήν Ἀργοναυτική ἐκστρατεία)	6,24
Βαλλερᾶ-Rickerson	ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ (Ἑλληνικά -Ἀγγλικά)	
Anne Reese:	ANCIENT GREEK WOMEN ATHLETES (Δίγλωσσο)	20,80
Dido Kallergi:	ANCIENT HELLENIC MYSTERIES	10,40
Πάουλ Ντῆναχ:	Η ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΩΝ ΡΟΔΩΝ	49,92
Α' τόμος 1° 8° τ.	ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ	41,60
Β' τόμος 9° 16° τ.	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑ	41,60
Ἰ. Μιχαήλ:	Ο ΙΕΡΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ 7	12,48
Ἀρβανιτοπούλου:	ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ	17,68
Ε. Σταμάτη:	Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ	6,24
Κ. Ρούτη:	ΥΠΕΡΒΑΤΙΚΗ ΕΠΤΑΛΟΓΙΑ	10,40

Ιστοσελίδα: http://www. ideotheatron.gr

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ - ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΠΝΕΥΜΑΤΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ
ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

10 EURO

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΝΑΓΟΥ

Ο ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐνάρετος βοηθεῖται καί γίνεται συνεργάτης τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ συνειδήσεων, τῶν συνειδήσεων οἱ ὁποῖες συνέστησαν τήν Πνευματικήν Ἱεραρχίαν, εἰς τήν κορυφήν τῆς ὁποίας εὑρίσκεται Ὑπέρθεος Ἄρχων, χειριστής τῶν Φυσικῶν καί τῶν Πνευματικῶν Νόμων διευθετῶν καί ἐποπτεύων τήν τάξιν τοῦ Παντός, ὁ ΚΑΤΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ.

6 EURO

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΝΑΓΟΥ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΙΔΕΑΙ

Ἡ Πυθαγόρειος ἐξήγηση τῶν φαινομένων τῆς τηλεπάθειας καί τῆς ἐπικοινωνίας μέ τόν πνευματικό κόσμο.

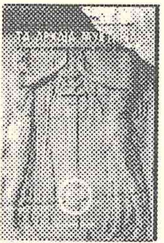
8 EURO

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΝΑΓΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΑΚΡΕΟΦΑΓΙΑΣ

ΠΑΣΑ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΑΡΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ

Ἕνα κείμενο τοῦ Πυθαγορείου Διδασκάλου Σπυρίδωνος Νάγου ἐπάνω στό θέμα τῆς ἀποχῆς ἀπό τό κρέας ὡς πρώτου παράγοντος καί προϋποθέσεως τῆς συνειδητῆς ἀνελίξεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου.

9 EURO

ΔΙΔΩΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗ

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Ἡ πνευματική κληρονομιά τῆς Ἑλλάδος. Τά μυστήρια τῆς Μεγάλης Μητέρας Ρέας - Γῆς, τοῦ Ἰδαίου Διός, Κορυβαντικά Μυστήρια, Λαβυρινθικά Μυστήρια, Ὀλυμπία, Δελφοί, Δωδώνη, Ἄργος, Μαντεῖα, Χρηστήρια.

9 EURO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΡΑΚΟΥΛΗ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΒΙΟΝΟΜΙΑΣ

Ἡ ἑλκτική δύναμη τοῦ νοῦ ἐπηρεάζει καταλυτικά τήν ποιότητα τῆς ζωῆς μας καί τίς συνθῆκες πού δημιουργοῦνται γύρω μας. Τό κείμενο αὐτό δίδει κανόνες ζωῆς (νόμους τοῦ βίου) πού καθορίζουν τό ΕΥ ΖΗΝ.

10 EURO

ΔΙΔΩΣ ΚΑΛΛΕΡΓΗ

ΟΙ 12 ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ

Ἡ πνευματική ἔννοια τῶν Ἑλλήνων Θεῶν δέν βρίσκεται στίς τελετές καί τίς πανηγύρεις μέ τίς ὁποίες ἱκανοποιεῖται ἡ λαϊκή φαντασία.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΩΝ ΤΩΝ 12 ΘΕΩΝ.

12 EURO

Ι. ΒΑΣΙΛΗ

ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟΝ ΕΝΟΣ ΜΥΣΤΟΥ

ΣΕ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΟΛΗ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἕνας Πυθαγόρειος φιλόσοφος διδάσκει σέ ἕνα μαθητή του ὅλη τήν διδαχή τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καί μυσταγωγίας ἀπό τόν Ὀρφέα ἕως τόν 20ό αἰῶνα καί τόν μυεῖ στήν ἑλληνική σκέψη καί τήν πρακτική ἐφαρμογή της.

15 EURO

ΑΝΤ. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ

Μία μοναδική πραγματεία καί ἐσωτερική ἀνάλυση τῶν διδασκάλων τῆς ἀνθρωπότητος

ΟΡΦΕΥΣ - ΘΑΛΗΣ - ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ ΑΝΑΞΙΜΕΝΗΣ - ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ - ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ - ΖΗΝΩΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ - ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ - ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ - ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ - ΣΩΚΡΑΤΗΣ - ΠΛΑΤΩΝ - ΣΤΩΙΚΟΙ

8 EURO

ΑΝΤ. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΖΩΗΣ
Ο ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ - ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ
ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ - ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

Οἱ φυσικοί νόμοι πού διέπουν τήν ζωή καί τά ἐξελικτικά στάδια τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἀπό τήν γένεση ἕως τήν θεοποίησή της σύμφωνα μέ τήν Πυθαγόρειο φιλοσοφία.

18 EURO

ΑΝΤ. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΑΝΡΘΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΖΩΗ

Ἕνα μυητικό ἔργο. Διδάσκει τήν ἐφαρμογή τῶν Θείων Φυσικῶν Νόμων στήν καθημερινότητα, ἑρμηνεύοντας τήν Πυθαγόρειο Διδασκαλία. Πρέπει νά τό μελετήσετε!

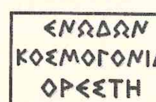
ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΕΣ ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

μέ τόν

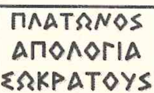
ΡΑΔΑΜΑΝΘΥ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

ΑΡΧΑΙΑ ΚΕΙΜΕΝΑ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

15 ΕΥΡΩ ἑκάστη

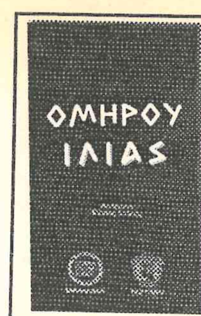

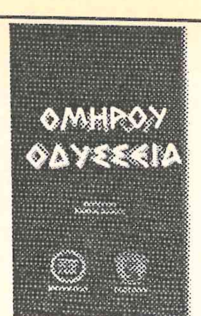

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ
ΦΑΙΔΡΟΣ

Νέα μετάφραση μέ προσέγγιση τῆς Ὁμηρικῆς διαλέκτου ἀπό τόν Κώστα Δούκα μία ἱστορική ἔκδοση

Μέ τήν συνεργασία τοῦ οἴκου "Γεωργιάδης"

50 EURO ΕΚΑΣΤΟΝ

ΕΡΩΤΟΣ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΦΑΙΔΡΟΣ - ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ

Ἀπό τόν Ἐρωφάνητα καί τόν Ἀνδρόγυνον, τόν Φιλόσοφον Ἔρωτα, καί τό Ὕπατον Κάλλος, ἕως τήν Θείαν Ἐρωτικήν Μανίαν, τήν μεῖξιν τῆς Ἀνθρωπίνης Ψυχῆς μετά τοῦ Θείου, μέ τέκος τόν Διόνυσον. 6 EURO

10 EURO

ΟΡΦΕΩΣ ΥΜΝΟΙ

FRAGMENTA

Ὅλοι οἱ ἱεροί ὕμνοι τοῦ Ὀρφέως στό ἀρχαῖο κείμενο καί στίχο πρός στίχο μετάφραση, μέ πλούσιο σχολιασμό, ὕμνους τοῦ Πρόκλου, Καλλιμάχου καί σημαντικές πληροφορίες γιά τό ἀρχαῖο ἑλληνικό μηνολόγιο. Ἐπίσης τά διασωθέντα ἀποσπάσματα ἀπό τήν ΚΔ' ραψωδία τοῦ Ὀρφέως.

10 EURO

ΟΡΦΕΩΣ

ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ - ΛΙΘΙΚΑ

Ἀρχαῖο κείμενο - μετάφραση

Ἐπί πλέον ἀναλυτική παρουσίαση τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας - πίνακες καί ἀποσυμβολισμός.

Ἡ χρῆσις τῶν λίθων ἀπό τόν Ὀρφέα.

10 EURO

Α. ΚΕΛΕΣΙΔΟΥ

ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ Ο ΑΚΡΑΓΑΝΤΙΝΟΣ

Ἐργασία τῆς δ/ντρίας τοῦ Κ. Φιλοσοφίας τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν κ. Ἀ. Κελεσίδου ἐπάνω στά ἀδημοσίευτα ἀποσπάσματα τοῦ Ἐμπεδοκλέους μέ πρόλογο τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Ε. Μουτσόπουλου. Ἀρχαῖο κείμενο, ἔμμετρη μετάφραση, σχόλια καί ἐπιλεγόμενα, γλωσσάρι ἀρχαίων ὅρων καί ἀπόδοση γιά πρώτη φορά παγκοσμίως στά νέα ἑλληνικά, γαλλικά καί πολωνικά.

25 EURO

ΠΙΝΔΑΡΟΣ

ΕΠΙΝΙΚΟΙ - ΑΠΑΝΤΑ

ΠΥΘΙΟΝΙΚΟΙ - ΝΕΜΕΟΝΙΚΟΙ ΙΣΘΜΙΟΝΙΚΟΙ - ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΟΙ ΥΜΝΟΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΙΚΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΣ - ΔΕΛΦΩΝ - ΝΕΜΕΑΣ - ΙΣΘΜΟΥ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ. ΕΚΤΕΝΗ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΠΙΝΔΑΡΟΥ. ΑΡΧΑΙΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΜΜΕΤΡΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ: Ι. ΛΑΖΑΝΑ

16 EURO

ΣΟΛΩΝΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ἡ ζωή καί τό ἔργο τοῦ Σόλωνος. Ὁ Σόλων καί οἱ οἰκονομικές του μεταρρυθμίσεις. Διασωθέντα ἀποσπάσματα τοῦ Σόλωνος. Συλλογή νομοθετημάτων. Μετάφραση, σχόλια. Ἀναλυτικός πίναξ Δικαίου.

10 EURO

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

Ἀρχαῖο κείμενο, μετάφραση. Τό βιβλίο περιλαμβάνει: τήν ζωή καί τό ἔργο τοῦ Σωκράτους, τήν σχέση του μέ τόν Πλάτωνα, τό ἱστορικό πλαίσιο τῆς δίκης, τούς λόγους πού καταδικάστηκε σέ θάνατο, ποιό ἦταν τό δαιμόνιό του. Σχόλια: Δ. Λαερτίου, Χρ. Μαλεβίτση, Ρ. Ἀναστασάκη, F. Nitzche.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ και ΑΓΓΛΙΚΑ

20 EURO

ΑΝΝΑ ΡΗΖ - Ε. ΒΑΛΛΕΡΑ

ΑΡΧΑΙΕΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΑΘΛΗΤΡΙΕΣ

ANCIENT GREEK WOMEN ATHLETES

Τό βιβλίο τεκμηριώνει τήν συμμετοχή τῶν γυναικῶν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος στόν ἀθλητισμό, σέ ἀγῶνες καί ἑορτές, συμβάλλοντας στήν συνολική ἀνασκευή τῆς ἱστορικῆς εἰκόνας τῶν γυναικῶν, ὡς ἀτόμων μέ ἱκανότητες, ἀνεξάρτητη σκέψη καί πολύτιμη συνεισφορά στήν κοινωνία.

8 EURO

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΩΝ ΝΥΜΦΩΝ ΑΝΤΡΟΥ

Κυκλοφορεῖ γιά πρώτη φορά τό κορυφαῖο φιλοσοφικό-θεολογικό ἔργο τοῦ Πορφυρίου. Ἕνα ἀπό τά κύρια ἔργα τῆς θρησκευτικῆς Νεοπλατωνικῆς παραδόσεως. Γέμει Μυστηριακῶν καί ἀπορρήτων ἀληθειῶν γιά τήν πορεία τῆς ψυχῆς μετά θάνατον, ἀποσυμβολίζοντας μέρος τῆς μυητικῆς διδασκαλίας τοῦ Ὁμήρου.

6 EURO

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΜΙΑ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Ο ΠΙΝΑΞ ΤΟΥ ΚΕΒΗΤΟΣ

7 EURO

ΚΕΒΗΤΟΣ

Ο ΠΙΝΑΞ

Ἡ ΤΟ ΧΡΥΣΟΥΝ ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ ΑΥΤΟΜΑΘΕΙΑΣ

ΣΥΝΘΕΣΗ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΣΩΚΡΑΤΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΗΘΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

15EURO

Σ. Νάγου

ΘΕΟΣ Η ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ;

Η ΑΠΟΚΡΥΦΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΘΑ ΑΛΛΑΞΕΙ ΤΗΝ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ἀποτελεῖ τήν σημαντικότερη πραγματεία πού ἔχει δημοσιευθεῖ ποτέ τά τελευταῖα 2000 χρόνια γιά τό ἀληθινό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ἔχει σκοπό τήν ἀποκατάσταση τῆς ἀληθείας στήν συνείδηση τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων γιά τό ἀληθινό πρόσωπο τοῦ Ναζωραίου Φοίβου ἀλλά καί γιά τό ἔρεβος πού ἑτοίμασε γιά τήν ἀνθρωπότητα ἡ θρησκεία πού δημιουργήθηκε στό ὄνομά του.

7 EURO

ΣΑΛΟΥΣΤΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ

Σύνοψις τῶν βασικῶν ἀρχῶν τῆς ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ καί τῆς Μυστηριακῆς καί Μεταφυσικῆς διδασκαλίας περί Θεῶν καί Κόσμου, ἀνθρώπου, ψυχῆς καί εἱμαρμένης.

9 EURO

ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ

ΕΙΣ ΜΗΤΕΡΑ ΘΕΩΝ ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΗΛΙΟΝ

Δύο ἀριστουργηματικά ἔργα τοῦ τελευταίου ὑπερμάχου τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τό πρῶτο ἅπτεται τοῦ μύθου Ἄττιος-Κυβέλης, τῆς οἰκουμενικῆς μητρός τῶν Θεῶν, ἐνῶ στό δεύτερο ἐπιχειρεῖ τήν μυητική ἀνάλυση τοῦ συμβολισμοῦ τοῦ Ἡλίου.

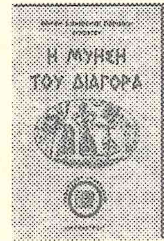

9 EURO

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ

ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ

Σχόλια τοῦ νεοπλατωνικοῦ φιλοσόφου Ἱεροκλέους στό ἱερώτερο Εὐαγγέλιο τῆς Ἑλληνικῆς Μυσταγωγίας, τά ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ, ἀπαραίτητα σέ ὅποιον θέλει νά ἐμβαθύνει στήν **πρακτική μυητική ἀγωγή τοῦ ἀνθρώπου** καί νά ἐφαρμόσει στόν βίον του τίς ἑπτά ἀρετές, ὥστε νά καταστῆ θεός ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός.

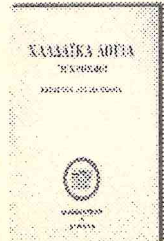

6 EURO

ΑΓΝΩΣΤΟΥ

Η ΜΥΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΓΟΡΑ

Ἕνας αἰγυπτιακός πάπυρος πού βρέθηκε στήν Κοιλάδα τῶν τάφων, ἀποκαλύπτει ὅλο τό μυητικό δρώμενο τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων, τό ὁποῖο συνάδει ἀπολύτως μέ τίς ἀρχαῖες πηγές (βλ. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ὑπό Κ. Κουρτίδου).

15 EURO

ΧΑΛΔΑΪΚΑ ΛΟΓΙΑ

Τό δυσκολώτερο θεολογικό κείμενο τῆς ἐποχῆς τῶν Νεοπλατωνικῶν διαφωτίζεται ἀπό τά σχόλια: ΠΡΟΚΛΟΥ (ἀποσπάσματα Χαλδαϊκῆς Φιλοσοφίας), Μιχ. Ψελλοῦ, Π. Γράβιγγερ, Π. Μαρίνη. Τὸ βιβλίο - σύμβουλος ὅλων τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων.

44 EURO

Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ

Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΣΜΟΥ

Ἡ μυστική διδασκαλία τοῦ Πυθαγορισμοῦ ὅπως παρουσιάζεται μέσα ἀπό τούς Νεοπυθαγορείους φιλοσόφους καί ἀποκωδικοποιεῖται ἀπό τόν ἐμβριθέστατο ἐρευνητή Π. Γράβιγγερ.

15 EURO

Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ

ΥΜΝΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΥΣΤΩΝ

Οἱ ἐν λόγῳ ὕμνοι, οἱ ὁποῖοι εἶχαν κατ' ἐξοχήν λειτουργικό καί λατρευτικό χαρακτῆρα, ἦσαν προϊόν εἴτε ἐξάρσεως τοῦ πνεύματος θεοφορήτων ἀνδρῶν, εἴτε ἐμπνεύσεως ἐκ θείων Πηγῶν.

12 EURO

Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΔΟΝΗΣΕΩΝ

Ἡ δύναμη τοῦ Λόγου καί τῶν θείων ὀνομάτων, ἦχος καί μουσική, περί ἀρωμάτων καί θυμιαμάτων, τελετικές χειρονομίαι, βηματισμός, ρυθμικές κινήσεις, τελετικός χορός, τό φῶς καί τά χρώματα, φυλακτήρια, τελέσματα, ἐμβλήματα.

22 EURO

Γ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Ὁ καθ/τὴς Φιλοσοφίας Γ. Σακελλαρίου ἀναλύει ΟΛΟ ΤΟ ΜΥΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΑ. Πῶς μποροῦμε νὰ ἐφαρμόσουμε σήμερα τὸ ἠθικό του σύστημα. ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΕΛΙΞΕΩΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ.

15 EURO

Κ. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

Ἡ πλέον ἔγκυρος μελέτη γιά τά Μυστήρια

Περιλαμβάνει ὅλα τά ἀποσπάσματα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γραμματείας γιά ΟΡΦΙΚΑ - ΚΑΒΕΙΡΙΑ ΔΙΟΝΥΣΙΑ - ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ

Μαθήματα Ἐπιμορφώσεως μέ τόν Ῥαδάμανθυ Ἀναστασάκη

Ο ΗΛΙΑΚΟΣ-ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ-ΗΡΩΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ

ΟΤΑΝ Η ΨΥΧΗ ΑΠΟΚΤΗΣΕΙ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΕΩΣ ΤΗΣ

Πρακτικά μαθήματα αὐτογνωσίας καί μυητικῆς ἀγωγῆς

ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ-ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ

παρουσίασις τῆς Πυθαγορείου Διδασκαλίας τοῦ Σ. Νάγου

Ἀπό τήν θεωρία στήν πράξη

ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57, ΑΘΗΝΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: 210.52.37.543

Σ. Νάγου

ΘΕΟΣ Η ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ;

Η ΑΠΟΚΡΥΦΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Καί ὁ Διόνυσος καί ὁ Χριστός ὑπῆρξαν γιά τά Μυστήρια τῆς Ἐλευσῖνος καί τά Χριστιανικά ὁ αὐτός συμβολικός τύπος. Ἡ διαφορά ἔγκειται σέ τοῦτο.

Ὁ μέν Διόνυσος ἔπαυσε νά ἐνεργεῖ ἐπί τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, διότι ἡ Θεά Δήμητρα ἔπαυσε νά εἶναι ἀντικείμενον λατρείας τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ ὁ συμβολικός τύπος, τόν ὁποῖον παρίστανε ὁ Χριστός ὡς οὐράνιος μυσταγωγός, διεφθάρη, ἐκφαυλίσθη, κατερρυπώθη καί τόν ἀντικατέστησε θρησκευτικόν δογματικόν ἔγκλημα.

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

... **Τόν Χριστό προορίζει ἡ Χριστιανική Θρησκεία, σέ θάνατο**. Θά ἀναστηθεῖ ἴσως στήν δόξα τῆς ἀνθρωπότητος, ὅταν αὐτή θά ἀποβάλει τό σκότος τό κατακλύζον τίς ψυχές της. Ἀλλά τότε θά ἀναστηθοῦν καί ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι γι' αὐτήν ἔχουν ἤδη ἀποθάνει, δηλαδή θανατωθεῖ ὑπ' αὐτῆς καί ἀναφέρονται μόνον ὡς μυθολογικά πρόσωπα.

... Ὁ Ὀρφεύς καί ὅλοι οἱ Ἀργοναῦτες τῶν Ἑλληνικῶν μυστηρίων θά ἀποτελέσουν ἀντικείμενον προσκυνήματος καί λατρείας, ἀντικείμενον κυριαρχουσῶν Θεοτήτων, **ὑπεράνω τῶν ὁποίων ἡ ἀνάστασις τῶν Ὀλυμπίων θά κατέχει τά βασιλικά διαδήματα τοῦ Οὐρανοῦ.**

... Καί ὁ Χριστός διά τά Χριστιανικά μυστήρια εἶναι Ἀργοναύτης. Αὐτή εἶναι ἡ Θειοτέρα ἔννοια πού δύναμαι νά τοῦ ἀποδώσω.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο Κ.Ε.Μ.Π.ΑΘ.
Αριθμός Άδειας 4097
ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ (Χ + 7) ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΕΚΔΟΤΩΝ
ΕΛΤΑ Hellenic Post
ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1520/2000 Κ.Ε.Μ.Π.ΑΘ.